

בני אדם לפני הכל

מזרחי טפחות
MIZRAHI TEFAHOT

בנק מזרחי טפחות בע"מ
הנהלה מרכזית: רח' ז'בוטינסקי 7
רמת גן, 5252007
www.mizrahi-tefahot.co.il

בנק מזרחי טפחות

דוח סיכונים לשנת 2023

דוח זה כולל מידע נלווה לדוחות הכספיים של הבנק וערוך בהתאם להוראות המפקח על הבנקים הכוללות דרישות גילוי מתוך הנדבך השלישי של באזל ודרישות גילוי נוספות של הועדה ליציבות פיננסית (FSB-ה). אתר מגנ"א של רשות ניירות ערך כולל גם את הדיווחים הבאים: הדוח התקופתי, הערכת האקטואר הנוגעת לזכויות העובדים בבנק, דוח סיכונים זה ומידע פיקוחי נוסף על מכשירי ההון הפיקוחיים שהנפיק הבנק. בהתאם להוראות המפקח על הבנקים, נכללים הדוחות הכספיים, דוח הבנק בלבד ("סולו"), דוח סיכונים זה ומידע פיקוחי נוסף כאמור גם באתר האינטרנט של הבנק:

www.mizrahi-tefahot.co.il < אודות הבנק < קשרי משקיעים < מידע כספי.

תוכן העניינים הראשי

8	מידע צופה פני עתיד
9	יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון משוקללים
11	גישת הבנק לניהול סיכונים (OVA)
11	מידע כללי על ניהול הסיכונים השונים ופרופיל הסיכון
25	הון ומינוף
27	ההון הפיקוחי
29	יחס המינוף
31	סיכון אשראי
31	מידע כללי על איכות סיכון אשראי (CRA)
31	מטרות ומדיניות ניהול סיכון אשראי
31	המודל העסקי
32	הגישה למדיניות סיכון האשראי וקביעת המגבלות
32	קווי ההגנה בניהול סיכון האשראי
34	כלים לניהול סיכון אשראי - מערכות למדידת סיכונים
35	דיווחים להנהלה ולדירקטוריון
35	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1) (במיליוני שקלים חדשים)
36	גילוי נוסף בנוגע לאיכות אשראי של חשיפות אשראי (CRB)
38	סיכון אשראי לפי ענפי משק
42	הפחתת סיכון אשראי (CRC)
46	הגישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי (CR4)
47	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (CRS)
53	סיכון אשראי של צד נגדי
53	גילוי איכותי על סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)
58	סיכון שוק
58	מידע כללי על סיכון שוק וריבית
58	אסטרטגיות, מדיניות ותהליכים
60	המדיניות לקביעה האם פוזיציה יועדה למסחר
60	המבנה והארגון של פונקציית ניהול סיכון השוק והריבית
61	ההיקף והאופי של מערכות הדיווח והמדידה
61	סיכון שוק בגישה הסטנדרטית
61	מידע נוסף על סיכון שוק
62	סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר
64	מידע כמותי על סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר
66	מידע נוסף על סיכון ריבית
68	מניות
68	סיכון נזילות
68	מטרות ומדיניות ניהול סיכון הנזילות
69	המודל העסקי
69	הגישה למדיניות סיכון הנזילות וקביעת המגבלות
69	המבנה והמערך הארגוני של ניהול סיכון הנזילות
69	דיווחים להנהלה ולדירקטוריון
70	כלי מדידה ומדדים
71	יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)
76	מידע נוסף על סיכון נזילות וסיכון מימון
76	סיכון תפעולי
77	מטרות ומדיניות ניהול הסיכון התפעולי
77	המודל העסקי
77	הגישה למדיניות הסיכון התפעולי וקביעת המגבלות
77	המבנה והמערך הארגוני של ניהול הסיכון התפעולי
78	המשכיות עסקית
80	דיווחים להנהלה ולדירקטוריון
81	הפחתת הסיכון התפעולי
81	הקצאת הון
82	סיכונים אחרים
82	סיכון ציות ורגולציה
82	סיכון חוצה גבולות
83	סיכון הלבנת הון ומימון טרור
85	סיכון מוניטין
86	סיכון אסטרטגי עסקי
87	סיכונים סביבתיים וסיכונים אקלים
88	תגמול
92	תוספת א' - קשרים בין הדוחות הכספיים ובין חשיפות פיקוחיות
97	מילון ואינדקס מונחים שנכללו בדוח הסיכונים

רשימת טבלאות (לוחות) הנכללים במסגרת דוח הסיכונים

9	נתוני מפתח הרלבנטיים לפרופיל הסיכון של הבנק
12	קווי ההגנה
14	מבנה ארגוני לניהול הסיכונים בבנק
19	מיפוי גורמי הסיכון, פוטנציאל השפעתם על קבוצת הבנק וחברי ההנהלה שמונו כמנהלי הסיכונים (Risk Owner) לכל אחד מהם
23	סקירת נכסי סיכון משוקלים (OV1)
24	תנועה בנכסים משוקלים בסיכון במהלך התקופה עבור כל סוג של נכס משוקלל בסיכון
27	תנועות ברכיב ההון הפיקוחי במהלך התקופה, לרבות שינויים בהון העצמי רובד 1, הון רובד 1 והון רובד 2
29	השוואה בין נכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף
35	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)
38	פירוט סיכון אשראי לפי ענפי משק
40	חשיפות אשראי לפי יתרת תקופות לפירעון
41	חשיפות למדינות זרות - מאוחד
44	שיטות להפחתת סיכון אשראי (CR3)
45	טבלת המיפוי לדירוגי חברת הדירוג הבינלאומית S&P בהם עושה הבנק שימוש
46	הרכב חשיפת האשראי נטו לפי סוגי הפחתות סיכון
54	ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
54	הקצאת הון בגין התאמת שערך לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)
55	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3)
56	הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)
57	חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6)
57	חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCR8)
61	רכיבי דרישת ההון תחת הגישה הסטנדרטית לסיכון שוק
64	שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו
65	השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית
66	מידע נוסף על סיכון ריבית
68	פרטים על הרכב השקעות במניות בתיק הבנקאי
90	פירוט בגין תגמולים שהוענקו
91	פרטים על תשלומים מיוחדים
91	פרטים על תגמול נדחה
96	המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

דוח סיכונים

דוח סיכונים זה כולל מידע נלווה נוסף לדוחות הכספיים המאוחדים של בנק מזרחי טפחות בע"מ והחברות המאוחדות שלו ליום 31 בדצמבר 2023. דוח זה מהווה מידע משלים ונלווה לדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק ולדוח דירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2023 ויש לעיין בדוח זה יחד עם המידע המוצג בהם.

דוח הסיכונים והגילויים הפיקוחיים הנוספים ערוכים בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו הכלולות דרישות גילוי מתוך הנדבך השלישי של באזל, דרישות גילוי שפורסמו על ידי הפורום ליציבות פיננסית (ה-FSB) ודרישות גילוי נוספות של הועדה ליציבות פיננסית (ה-FSB).

הגילוי בדוח זה מיועד לאפשר לקוראים להעריך מידע משמעותי הכלול בו לגבי יישום מסגרת העבודה למדידה והלימות הון וליישום הוראות "באזל III: מסגרת פיקוחית גלובלית לחיזוק עמידות המערכת הבנקאית".

כלל הדוחות הכספיים והמידע הנלווה אליהם, לרבות דוחות על הסיכונים, מפורסמים גם באתר האינטרנט של הבנק:

www.mizrahi-tefahot.co.il << אודות הבנק >> קשרי משקיעים >> מידע כספי

הדוחות הכספיים ומידע נלווה לדוחות הכספיים, לרבות דוח הדירקטוריון והנהלה, דוח סיכונים זה וגילויים פיקוחיים נוספים אושרו לפרסום בישיבת הדירקטוריון של הבנק שהתקיימה ביום 11 במרץ 2024 (א' באדר ב' התשפ"ד).

בהתאם לתקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (התאמת נגישות לשירות), תשע"ג-2013 כולל האתר גם דוחות מונגשים.

עופר הורביץ
סגן מנהל כללי
מנהל סיכונים ראשי, CRO

משה לארי
מנהל כללי

משה ידמן
יושב ראש הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים ודוח הסיכונים:

רמת גן, 11 במרץ 2024

א באדר ב' התשפ"ד

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח הסיכונים, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968 (להלן: "החוק").

תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, שינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים גיאופוליטיים, שינויי חקיקה ורגולציה ושינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק ואשר עשויים להביא לאי התממשות הערכות ו/או לשינוי בתוכניות העסקיות.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתעדת", "עשוי להשתנות" וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "תוכנית", "יעדים", "רצון", "צריך", "יכול", "יהיה". ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות משום שהם מבוססים על הערכות הבנק הנוכחיות לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללים בין היתר: תחזיות להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם, ובמיוחד למצב הכלכלי במשק, כולל השפעת תנאים מאקרו כלכליים וגיאופוליטיים; צפי לשינויים ולהתפתחויות בשוקי המטבע ובשוקי ההון; תחזיות הקשורות בגורמים שונים נוספים המשפיעים על החשיפה לסיכונים פיננסיים; תחזיות לשינויים באיתנות הפיננסית של לווים, להעדפות הציבור, לשינויים בחקיקה ובהוראות רשיות פיקוחיות, להתנהגות המתחרים, למצבו התדמיתי של הבנק, להתפתחויות טכנולוגיות ולהתפתחויות בנושאי כח אדם.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, נתוני בנק ישראל, משרד השיכון וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון בארץ ובעולם ועל תחזיות והערכות לעתיד בנושאים שונים, כאמור לעיל, באופן שקיימת אפשרות שאירועים או התפתחויות, שנחזו כצפויים, לא יתממשו כלל או בחלקם.

תחולת היישום

קבוצת מזרחי טפחות מפקחת על בסיס מאוחד על ידי הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל. איחוד החברות המאוחדות ורישום השווי המאזני של החברות הכלולות הינו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות בנק ישראל. ליום 31 בדצמבר 2023 לא קיימים הבדלים בין בסיס האיחוד לפי כללי החשבונאות ובסיס האיחוד הפיקוחי למטרות הלימות הון. כנדרש בהוראות בנק ישראל, הנתונים המוצגים במסגרת דרישות הגילוי הפיקוחיות בהתאם להוראות ועדת באזל שנכללו בדוח זה מוצגים על בסיס מאוחד בלבד ומבוססים על המידע הפיננסי המוצג בדוחות הכספיים, בהתאמות המתחייבות מיישום הוראות ועדת באזל (כגון: הניכויים מההון, מכשירי חוב הכשירים להיכלל בהון הרגולטורי, טיפול מיוחד בהשפעה חשבונאית בגין תכנית התייעלות על הון הבנק).

למידע נוסף בנוגע לחברות מוחזקות ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות בדוח הדירקטוריון וההנהלה ובביאורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023.

יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון משוקללים

יחסים פיקוחיים עיקריים - נתוני מפתח

להלן נתוני מפתח הרלבנטיים לפרופיל הסיכון של הבנק:

2022				2023				
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	
22,650	23,567	24,332	25,072	26,001	26,908	27,504	28,434	יחסים פיקוחיים ופיננסיים עיקריים
22,355	23,277	24,047	24,791	25,813	26,724	27,324	28,257	הון זמין
30,314	31,555	32,186	33,087	34,263	35,390	35,395	36,800	הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
30,097	31,287	31,923	32,828	34,213	35,345	35,353	36,761	הון כולל
								הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
226,301	235,783	245,282	252,251	256,874	262,909	271,767	275,440	נכסי סיכון משוקללים
								סך נכסי סיכון משוקללים (RWA)
10.01	10.00	9.92	9.94	10.12	10.23	10.12	10.32	יחס הלימות הון (באחוזים)
9.86	9.85	9.75	9.78	10.03	10.16	10.05	10.25	יחס הון עצמי רובד 1 ⁽¹⁾
13.40	13.38	13.12	13.12	13.34	13.46	13.02	13.36	יחס הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
13.28	13.25	12.94	12.95	13.29	13.43	13.00	13.34	יחס הון כולל
9.61	9.62	9.61	9.60	9.60	9.60	9.60	9.60	יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
0.40	0.38	0.31	0.34	0.52	0.63	0.52	0.72	יחס הון עצמי רובד 1 הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים
								יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ⁽²⁾
426,244	450,369	462,856	463,010	469,925	469,461	476,015	487,483	יחס המינוף
5.31	5.23	5.26	5.42	5.53	5.73	5.78	5.83	סך החשיפות
5.24	5.17	5.20	5.35	5.49	5.69	5.74	5.80	יחס המינוף (באחוזים) ⁽³⁾
								יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר (באחוזים)
85,927	84,379	84,602	84,000	83,031	80,940	80,986	82,465	יחס כיסוי נזילות ⁽⁴⁾
71,724	70,431	70,909	71,431	65,864	63,214	58,601	63,118	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
120	120	119	118	126	128	138	131	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים, נטו
								יחס כיסוי הנזילות (באחוזים)
258,878	274,230	285,733	277,605	275,561	282,362	276,450	281,426	יחס מימון יציב
223,862	240,140	246,196	241,884	243,380	246,136	244,595	246,931	סך הכל מימון יציב זמין
116.0	114.0	116.0	115	113	115	113	114	סך הכל מימון יציב נדרש
								יחס מימון יציב נטו (באחוזים) ⁽⁵⁾
⁽⁸⁾ 21.9	19.4	20.8	18.5	22.4	22.0	16.8	15.5	מדדי ביצוע
2.07	1.82	1.96	1.92	2.15	2.15	1.64	1.53	תשואת הרווח הנקי ⁽⁶⁾⁽⁷⁾
110.5	109.9	113.6	112.0	111.6	108.9	108.5	110.2	תשואת הרווח לנכסי סיכון ⁽⁶⁾⁽⁷⁾
								פיקדונות הציבור לאשראי לציבור, נטו
0.89	0.88	0.91	0.93	0.98	1.01	1.19	1.24	מדדי איכות אשראי עיקריים
1.13	0.94	0.91	0.87	0.88	0.90	0.99	1.16	שיעור יתרת הפרשה להפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור
0.11	0.14	0.20	0.25	0.29	0.31	0.86	0.36	שיעור חובות לא צוברים או חובות בפיגור של 90 ימים
0.03	0.08	0.14	0.17	0.18	0.22	0.76	0.14	או יותר מתוך האשראי לציבור
0.26	0.25	0.43	0.65	0.65	0.78	1.74	0.94	הוצאות בגין הפסדי אשראי לתקופה לסך האשראי
0.03	0.08	0.07	0.02	0.08	0.04	0.34	0.02	לציבור, נטו ⁽⁷⁾
0.03	0.06	0.05	0.22	0.07	0.12	0.04	0.13	מזה: בגין הפרשה קבוצתית
								מזה: בגין הלוואות מסחריות שאינן הלוואות לדיור
								מזה: בגין הלוואות לדיור
								שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מאשראי ממוצע לציבור ⁽⁷⁾

דוח סיכונים
ליום 31 בדצמבר 2023

להלן נתוני מפתח הרלבנטיים לפרופיל הסיכון של הבנק - המשך:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2022	2023	
		מדדי ביצוע
		תשואת הרווח הנקי ⁽⁶⁾
20.1 ⁽⁸⁾	19.1	תשואת הרווח לנכסי סיכון ⁽⁶⁾
1.91	1.86	
		מדדי איכות אשראי עיקריים
		הוצאות בגין הפסדי אשראי לתקופה לסך האשראי לציבור, נטו
0.17	0.45	מזה: בגין הפרשה קבוצתית
0.11	0.31	מזה: בגין הלוואות מסחריות שאינן הלוואות לדיור
0.39	1.01	מזה: בגין הלוואות לדיור
0.05	0.12	שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מאשראי ממוצע לציבור
0.09	0.09	

היחסים הפיננסיים מצביעים כי:

- תשואת הרווח הנקי הגיעה השנה ל-19.1%, זאת כתוצאה מגידול בנפח הפעילות, מעליית מדד המחירים לצרכן, ומעלייה בריבית בנק ישראל.
- יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון הגיע לשיעור של 10.32%. שיעור היחס המזערי לו מחויב הבנק הינו 9.60%.
- הבנק מנהל ביעילות את עמידתו ביעדי הרגולציה הנדרשים בתחום הלימות ההון, הנדילות והמינוף.

(1) לבנק אין מכשירי הון הנכללים ב"הון רובד 1 נוסף", ולכן סך הון רובד 1 זהה לסך הון עצמי רובד 1.
(2) רבות דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים.
(3) יחס המינוף (Ratio Leverage) - היחס בין הון רובד 1 (לפי כללי באזל) לסך החשיפות. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218.
(4) יחס כיסוי הנדילות (Ratio Coverage Liquidity) - סך הנכסים הנדילים באיכות גבוהה לתזרים המזומנים היוצא נטו ברבעון. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221, במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון האחרון בתקופה המדווחת.
(5) יחס מימון יציב נטו - יחס נדילות שנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים, בהתאם להמלצות ועדת באזל, ונועד לשמירה על מבנה מימון בר-קיימא לאורך זמן, בנוסף על יחס כיסוי הנדילות.
(6) הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק.
(7) מחושב על בסיס שנתי.
(8) בנטרול השפעת רווחי ההון, נטו, ממימוש נכסים, מגיעה תשואת הרווח הנקי על הון בשנת 2022 וברבעון הראשון של שנת 2022 ל-20.1% ו-16.6%, בהתאמה.

גישת הבנק לניהול סיכונים

מערך ניהול סיכונים יעיל ומקיף מהווה נדבך מרכזי להבטחת יציבותו של הבנק לאורך זמן. אסטרטגיית ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק נועדה לזהות, לנהל, לנטר, לכמת, למנוע ולהפחית את כלל הסיכונים המהותיים הגלומים בפעילותו ולתמוך בהשגת יעדיו העסקיים. הפעילות העסקית של הבנק חשובה למגוון סיכונים מהותיים - פיננסיים ושאינם פיננסיים, שהתממשותם מהווה פוטנציאל לפגיעה בתוצאותיו הפיננסיות או בתדמיתו. הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון ריכוזיות, סיכון נזילות, סיכונים שוק וריבית, סיכונים ציבוריים ורגולציה, סיכונים תפעוליים, סיכון טכנולוגיית המידע, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים משפטיים, סיכון מוניטין וסיכונים נוספים, המטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי של הבנק, כגון: סיכונים אקלים וסביבה, סיכון עסקי אסטרטגי הכולל את היבטי התחרות בענף ואת הסיכון המאקרו כלכלי וסיכון עסקי רגולטורי.

פרק זה מתאר את אחריות ההנהלה והדירקטוריון בתהליכי ההערכה וניהול הסיכונים וזאת כדי לגלות לבעלי העניין מידע רלוונטי ומהותי להבנת מכלול הסיכונים המשמעותיים אליהם חשוף הבנק, הסיבולת לסיכון ותיאבון הסיכון של הבנק בקשר לפעילויותיו העיקריות, פרופיל הסיכון והתפתחויות מהותיות שחלו בתקופה המדווחת שהינן בעלות פוטנציאל השפעה מהותית על מערך הסיכונים בבנק ודרכי ניהולם.

מידע כללי על ניהול הסיכונים השונים ופרופיל הסיכון

לבנק מסגרת כוללת לניהול ובקרת הסיכונים אליהם הוא חשוף, הכוללת מבנה ארגוני תומך בניהול ובקרת הסיכונים. הבנק פועל בהתאמה לדרישות הרגולטוריות בנושא ניהול ובקרת סיכונים ובהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין של הפיקוח על הבנקים, ובפרט, הוראה 310 - "ניהול סיכונים", המבוססת על המלצות ועדת באזל, מתווה את עקרונות ניהול ובקרת הסיכונים במערכת הבנקאית בישראל וקובעת את הסטנדרטים הנדרשים מהבנקים, ליצירת מסגרת לניהול ובקרת הסיכונים ההולמת את דרישות הרגולציה, תיאבון הסיכון, אסטרטגיית הסיכון והיעדים העסקיים של הבנק. עקרונות יסוד אלו כוללים, בין היתר, מעורבות נאותה של ההנהלה והדירקטוריון בניהול הסיכונים, כלים לזיהוי ומדידה של הסיכונים, תהליכי בקרה וניטור והאמצעים להפחתת הסיכון, והם מעוגנים בכלל מסמכי המדיניות לניהול ובקרת סיכונים של הבנק. סיכונים במוצרים ופעילויות חדשים מזהים באמצעות תהליך סדור בהתאם למדיניות מסגרת כללית לניהול ובקרת סיכונים.

תיאבון סיכון מגדיר רמת סיכון הכוללת שקבוצת הבנק מוכנה לקחת על עצמה ומהווה קביעה ברמת-על. תיאבון הסיכון קובע היכן הבנק רוצה להימצא במונחים של תשואה (תמורה/תועלת) מול סיכון (עלות) במבט צופה פני עתיד, מוגדר כמותית ואיכותית במהלך עסקים רגיל ובתרחישי קיצון ומבוסס על אסטרטגיית הסיכון ועקרונות היסוד של התוכנית האסטרטגית והעסקית של קבוצת הבנק, על רמת הנזילות וההון הנדרשת לעמידה ביעדים האסטרטגיים וכן, על תוצאות תרחישי הקיצון השונים שעורך הבנק.

הסיבולת לסיכון מהווה קביעה ספציפית של מגבלות סיכון לכלל הסיכונים אליהם חשופה קבוצת הבנק. ערכי הסיכון מוערכים באמצעות מגוון מדדים כמותיים ואיכותיים, התומכים בהשגת היעדים העסקיים, אך מותירים את הבנק בגבולות הגזרה אשר הוגדרו בתיאבון הסיכון הכולל ובכפוף למגבלות רגולטוריות קשיחות. סך מגבלות הסיכון, מגלמות באופן מצרפי את רמת הסיכון הכוללת שהבנק מוכן ליטול.

הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים בחברות הבת

ניהול הסיכונים בקבוצה מתבצע בראייה כוללת של פעילות הבנק בארץ, בשלוחות חוץ לארץ ובפעילות חברות הבת, בהתאמה לדרישות הרגולטוריות ובמטרה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים של הקבוצה, תוך נטילת סיכונים בצורה מושכלת ושמירה על רמת סיכון התואמת את תיאבון הסיכון הכולל שהוגדר על ידי דירקטוריון הבנק. לבנק קיימת אחריות קבוצתית למסגרת ניהול הסיכונים הכוללת ולפיקוח ובקרה על ניהול הסיכונים בחברות הבת. במסגרת זו, חברות הבנות מונחות לנהל את הסיכונים בהתאם למדיניות ואסטרטגיית הסיכון של הבנק ולדווח לבנק על החשיפות שלהן לסיכון.

השפעות אירועי המלחמה

ב-7 באוקטובר 2023, הוכרזה מלחמה בעקבות מתקפת פתע רצחנית על יישובים סמוך לגבול עם רצועת עזה. במקביל, החלה הסלמה ביטחונית גם בגבול הצפון. כמו אזרחים רבים, עמותות וחברות במגזר העסקי, גם הבנק נרתם מיד למאמץ הלאומי והחליט על שורה של צעדים שנועדו לתמוך ולסייע, הן ליישובים באזור עוטף עזה ובגבול הצפון שנפגעו ממצב הלחימה, והן ללקוחות הבנק מכל רחבי הארץ, שנפגעו במישירי או בעקיפין מפעולות הלחימה ומהשלכותיהן הכלכליות.

על רקע אירועי המלחמה, שוררת אי ודאות כלכלית. שיבושים רבים נגרמו בפעילות המשק, העלולים להשפיע על מצבו, לרבות פגיעה בפעילות העסקית, היעדרויות של עובדים שגויסו למילואים ממקומות העבודה ועוד. יצוין, כי עוד טרום המלחמה, שררה אי ודאות לגבי מצב הכלכלה על רקע תנאי המאקרו ותוכניות הממשלה לקדם שינויים במערכת המשפט, והמחלוקת הציבורית סביבן. בעקבות האירועים הביטחוניים, צפוי גידול בהוצאות הממשלה לצרכי ביטחון, שיגדיל את הגרעון התקציבי וקיים חשש לפגיעה בשיעור הצמיחה במשק. עם פרוץ המלחמה, שוק ההון הגיב בירידות בבורסה בישראל וחל פיתוח חד בשקל מול הדולר, אך השפעות אלו התמתנו בהמשך.

נוכח עליית הסיכון המערכתי במשק עקב אירועי המלחמה, עלתה גם הערכת הסיכון הכוללת של הבנק, וזאת למרות שבמרבית הסיכונים טרם זוהו אינדיקציות משמעותיות שתומכות בעליית הסיכון בפועל, ובפרט בגין הסיכונים המהותיים העלולים להיות מושפעים מהמלחמה, לרבות סיכונים אשראי, סיכונים פיננסיים, המשכיות עסקית, סייבר ואבטחת מידע.

ביום 9 בפברואר 2024, הורידה סוכנות הדירוג Moody's את דירוג האשראי של ישראל מ-"A1" ל-"A2", בעקבות החשש מהשלכות המלחמה בעזה ומהסלמה בצפון. בנוסף, הורידה את תחזית הדירוג ל"שלילית". בהמשך להחלטתה על הורדת הדירוג של מדינת ישראל, הודיעה Moody's ביום 13 בפברואר 2024 על הורדת דירוג האשראי של חמשת הבנקים הגדולים בישראל לרמה של A3 ועל אופק דירוג שלילי. Fitch הודיעה בחודש אוקטובר 2024 כי היא מציבה את דירוג האשראי של מדינת ישראל תחת מעקב דירוג שלילי, ו-S&P שקבעה למדינת ישראל אופק דירוג שלילי. כפועל יוצא, חלו החלטות אלה גם על דירוג הבנק. S&P מעניקה למדינת ישראל את הדירוג הגבוה מבין שלוש הסוכנויות, והוא נותר ברמה AA-.

הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים בבנק

הממשל התאגידי בבנק תומך בקיום תרבות ניהול סיכונים ומתבסס על שלושה קווי הגנה: קו ההגנה הראשון – קווי העסקים, קו ההגנה השני – החטיבה לניהול סיכונים, בראשות מנהל הסיכונים הראשי, ה – CRO של הבנק, המהווה את פונקציית הבקרה העיקרית ביחד עם פונקציות בקרה מחטיבות נוספות וקו ההגנה השלישי – חטיבת הביקורת הפנימית.

הדירקטוריון והנהלה מהווים קווי הגנה נוספים הפועלים במטרה לפקח על פעילות שלוש קווי ההגנה.

קווי ההגנה נועדו להבטיח כי בבנק הוטמעה מסגרת הולמת לניהול ובקרת סיכונים, להלן הגדרת הפונקציות העסקיות בשלושת קווי ההגנה:

קווי ההגנה	הקו	הפונקציה	כפיפות	תפקיד
קו ההגנה ראשון	החטיבות העסקיות בבנק	מנהל החטיבות העסקיות הכפופים ישירות למנהל הכללי	מנהל החטיבות העסקיות הכפופים ישירות למנהל הכללי	מנהל החטיבות העסקיות, שהינם מנהלי הסיכונים, נטלי הסיכון, הנושאים באחריות מלאה לניהול הסיכונים וליישום סביבת בקרה נאותה על פעילותם, תוך חתימה להשגת המטרות והיעדים האסטרטגיים, בהתאמה לתאבון הסיכון שהוגדר ולהוראות הרגולטוריות.
קו ההגנה שני	החטיבה לניהול סיכונים המהווה את פונקציית הבקרה המרכזית ויחידות נוספות מחטיבות אחרות	מנהל החטיבה לניהול סיכונים, הכפוף למנהל הכללי	מנהל החטיבה לניהול סיכונים, הכפוף למנהל הכללי	החטיבה לניהול סיכונים ובראשה ה-CRO שהינה בלתי תלויה ביחידות העסקיות, פועלת ביחד עם פונקציות בקרה מחטיבות נוספות, בהן, חטיבת מידע ודיווח כספי והחטיבה המשפטית, במטרה להשלים את פעילויות ניהול הסיכונים של קו ההגנה הראשון ולסייע להנהלה בקידום ראייה משולבת, כלל תאגידי של הסיכונים (ERM, Enterprise Risk Management), תכנון ופיתוח המסגרת לניהול הסיכונים, גיבוש מתודולוגיות לאמידת הסיכונים, וידוא הלימה של פעילות הבנק לתאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון, אתגור וידוא השלמות והאפקטיביות של מסגרת ניהול הסיכונים והבקרה הפנימית.
קו ההגנה שלישי	חטיבת הביקורת פנימית	יו"ר דירקטוריון הבנק	יו"ר דירקטוריון הבנק	חטיבת הביקורת הפנימית פועלת באופן בלתי תלוי ואובייקטיבי, בוחנת תקינותם ויעילותם (על פי רוב, בדיעבד) של תהליכי העבודה וניהול הסיכונים על פי תוכנית רב שנתית מבוססת סיכון, הצפת חולשות בבקורת הפנימית, שיש להן פוטנציאל לפגיעה באפקטיביות הבקרה, וביצוע מעקב על תיקון החולשות שאותרו.

בין קווי ההגנה, הוגדרו ממשקים שונים, הכוללים ועדות, פורומים ודרכי דיווח שהוטמעו בשגרה ובחירום, במטרה לשמר תרבות איכותית לניהול סיכונים ותקשורת טובה בין שלושת קווי ההגנה, כבסיס לממשל ניהול סיכונים נאות. תקשורת המידע אודות הסיכונים נועד להבטיח התמודדות מיטבית של הבנק עם הסיכונים המהותיים הכרוכים בפעילותו, או עם פוטנציאל להתפתחות סיכונים כאלה, במקביל לעמידה ביעדי העסקיים.

להלן הפונקציות המעורבות בניהול ובקרת הסיכונים בבנק:

דירקטוריון הבנק אחראי להתוויית אסטרטגיית ניהול הסיכונים הכוללת ופיקוח על מסגרת ניהול הסיכונים בקבוצה, קביעת תיאבון הסיכון של הקבוצה בהתאמה לאסטרטגיית הכוללת של הבנק, אישור מדיניות ניהול ובקרת סיכונים העקבית עם מסגרת תאבון הסיכון והתוויית עקרונות מסמכי המדיניות הייעודיים לניהול הסיכונים עבור כל סיכון, אשר מנחים את הבנק בפעילותו השוטפת. הדירקטוריון אחראי להנחות, לפקח ולבקר אחר פעולות ההנהלה, ולוודא כי ההנהלה נוקטת בפעולות הנדרשות לזיהוי, ניהול, מדידה והפחתת הסיכונים, ואת קיומם של תחומי אחריות ודרכי דיווח ברורים בבנק, כמו כן, תפקידו להתוות תרבות ארגונית תומכת ניהול סיכונים איתן, הכוללת יישום סטנדרטים גבוהים של התנהגות מקצועית, ישרה והוגנת ולוודא שהבנק פועל תוך ציות לחוק ולרגולציה. הדירקטוריון פועל באמצעות מספר ועדות מקצועיות, שתפקידן לקיים דיון מצמצם ומעמיק בנושאים השונים, לפני הבאתם לדיון ואישור במליאת הדירקטוריון.

הוועדה לניהול סיכונים – ועדה מייעצת לדירקטוריון, הדנה בנושאים הקשורים לניהול ולבקרת הסיכונים בבנק ולאסטרטגיית הסיכון, לרבות תאבון הסיכון הנוכחי והעתיד ותכנון ניהול ההון. כמו כן, הוועדה מפקחת על האופן בו ההנהלה הבכירה מיישמת את אסטרטגיית הסיכון.

באחריות הוועדה לאשר מיפוי הסיכונים של הבנק ואישור מסמכי המדיניות הייעודיים לכל אחד מהסיכונים המהותיים בבנק. מסמכים אלה מגדירים את הממשל התאגידי, מהות הסיכון ותיאבון הסיכון המותאם לפעילות האסטרטגית, וכן את תהליכי ניהול ומדידת הסיכון והשיטות הננקטות בבנק להפחתת, לרבות תהליכי ניטור ובקרה אפקטיביים.

הוועדה דנה בתדירות רבעונית במסמך הסיכונים של הבנק, המציג ראייה כוללת של פרופיל הסיכון הנוכחי והעתיד ודיווח תמציתי וברור לכלל הסיכונים המהותיים והמתחומים והתפתחותם לאורך זמן, בדגש על אירועי הרבעון המדווח, בדוח הסיכונים הרבעוני והשנתי, במסמך ה-ICAAP השנתי (Internal Capital Adequacy Assessment Process – תהליך הערכה הפנימי של הלימות ההון) וכן, בתוצאות תרחיש הקיצון האחיד של בנק ישראל והשפעותיו על נתוני הבנק, רווחיותו ויציבות ההון שלו.

בפני הוועדה מובאות סקירות מורחבות בנושאים שונים בתדירות קבועה, כמו גם נושאים נקודתיים בהתאם להתפתחות הסיכונים השונים הקיימים בבנק. כמו כן, דנה הוועדה במוצרים חדשים הנדרשים לאישור הדירקטוריון, הוראות והנחיות רגולטוריות חדשות ומעודכנות בקשר לניהול הסיכונים בבנק, תחקירים מהותיים שבוצעו בקשר עם ניהול סיכונים וכל נושא אחר, הרלוונטי לניהול הסיכונים בבנק.

ועדה לענייני טכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית – הוועדה דנה ומייעצת לדירקטוריון בנושא אסטרטגיית הסיכון הטכנולוגי, תאבון הסיכון, מפת הסיכונים הטכנולוגית, מדיניות טכנולוגיית המידע וניהולה ובנושאי חדשנות טכנולוגית, לרבות מדיניות ואסטרטגיית אבטחת מידע והגנת הסייבר, התשתיות הטכנולוגיות של קבוצת הבנק, ניהול ושימוש במאגרי נתונים, חדשנות טכנולוגית כתמיכה בחדשנות עסקית, והתאמתן לאסטרטגיית ולמדיניות הכוללת של קבוצת הבנק, לרבות יעדים, תכניות עבודה שנתיות ומשאבים, בנוגע לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית. תמצית סקירת סיכונים אלו, שנידונו בוועדה, מדווחת בתדירות חצי שנתית בוועדה לניהול הסיכונים של הדירקטוריון.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

ועדת הביקורת - הוועדה פועלת על מנת לוודא שהבנק מקיים את מסגרת הברקה הפנימית באופן המבטיח את ההתנהלות התקינה של פעילות הבנק. ועדת הביקורת אחראית לפקח על עבודת המבקר הפנימי של הבנק, וכן על עבודת רואה החשבון המבקר של הבנק. במסגרת זו דנה הוועדה בדוחות הכספיים של הבנק, כולל דוח הסיכונים וממליצה לדיירקטוריון על אישורם. ועדת הביקורת דנה בתוכניות העבודה של הביקורת הפנימית ושל רואה החשבון המבקר, וכן בדוחות ביקורת של המבקר הפנימי ובדוחות של רואה החשבון המבקר ושל המפקח על הבנקים או רשות מוסמכת אחרת. אחד מתפקידי ועדת הביקורת הוא לעמוד על ליקויים בניהול העסקי של הבנק, לרבות אלה הנובעים מליקויים ארגוניים, תוך התייעצות עם המבקר הפנימי הראשי או עם רואה החשבון המבקר, ולהציע לדיירקטוריון דרכים לתיקונם.

ועדת אשראי - הוועדה אחראית על אישור מסמך מדיניות האשראי (בדיון משותף עם הוועדה לניהול סיכונים של הדיירקטוריון), לפני העלאתו לאישור הדיירקטוריון. כמו כן, הוועדה מאשרת בקשות אשראי החורגות מהמגבלות שנקבעו במדיניות האשראי ומדוחות בדבר היקף ניצול הסמכויות לחרוגה מקווים מנחים שנקבעו במדיניות האשראי. בנוסף, היא דנה בדוחות בקרת אשראי, דיווחי אשראי שוטפים ובנושאים כלליים בתחום האשראי.

ועדת תגמול - הוועדה דנה וממליצה לדיירקטוריון על מדיניות התגמול לנושאי משרה ולכלל העובדים, כמו כן, הוועדה מאשרת תנאי כוונה והעסקה של נושאי משרה (לפני אישור הדיירקטוריון).

המנהל הכללי - אחראי על הניהול השוטף של פעילות הבנק במסגרת המדיניות שקבע הדיירקטוריון ובכפוף להנחיותיו ובפרט על יישום האסטרטגיה והתוכניות העסקיות של הבנק. במסגרת זו, אחראי המנהל הכללי על ניהול כלל הסיכונים של הבנק, הובלת ההנהלה ומנהלי הסיכונים לניהול אינטגרטיבי ומקיף של הסיכונים, ויישום מערך בקרה פנימית אפקטיבי.

המנהל הכללי מקבל סקירות ודיווחים שוטפים וסדירים על פרופיל הסיכונים של הבנק, לכל הפחות, במתכונת ובמועדים שנקבעו בהתאם להחלטות הדיירקטוריון. הבנק ועל פי הוראות ניהול בנקאי תקין. המנהל הכללי אחראי על דיווחים לדיירקטוריון, על פי המתכונת שנקבעה בנהלי הבנק, ובכלל זה דיווחים בדבר ניהול הסיכונים של הבנק ובפרט בדבר אירועים חריגים ו/או חריגות מתיאבון הסיכון.

הנהלת הבנק - אחראית להבטיח שפעילות הבנק עומדת בהלימה עם האסטרטגיה העסקית ויעדיה, כפי שהותוותה ואושרה על ידי הדיירקטוריון ולא חורגת מתיאבון הסיכון שהגדיר הדיירקטוריון. באחריותה לנהל את הסיכונים המהותיים העומדים בפני הבנק באופן שוטף. כל מנהל סיכונים בתחום אחראי ליישום העקרונות שנקבעו על ידי הדיירקטוריון הבנק לטיפול בסיכונים אותם הוא מנהל. ההנהלה אחראית על גיבוש מדיניות ניהול הסיכונים, קביעת מגבלות וקווים מנחים, הטמעה ויישום של תהליכי ניהול ובקרת הסיכונים, דיווחים על פרופיל הסיכון במהלך עסקים רגילי ובתרחישי קיצון ואישור מוצרים חדשים ופעילויות חדשות טרם הפעלתם.

המבנה הארגוני של הבנק תומך בהשגת היעדים העסקיים ומאפשר קיומם של תהליכי ניהול ובקרת סיכונים הולמים.

בבנק פועלות ועדות ניהול סיכונים בכל הרמות הניהוליות. ועדות אלה פועלות כפורומים ניהוליים ומקצועיים, שמטרתם לייצר דיון בסוגיות ניהול ובקרת הסיכונים, ולקדם מהלכים הנדרשים לשדרוג מתמשך של מסגרת ניהול הסיכונים של הבנק.

ועדות ההנהלה העיקריות הינן: פורום הנהלה, ועדת אשראי עליונה, ועדת ניהול נכסים והתחייבויות (נ"ה), ועדת שלוחות חוץ לארץ, ועדת הנהלה לניהול סיכונים תפעוליים, ועדת הנהלה לניהול סיכונים הדנה, בין השאר, במסמך הסיכונים הרבעוני, ועודות היגוי בנושאים מהותיים טכנולוגיים ואחרים בעלי השפעה משמעותית על הבנק. מנהל הסיכונים הראשי, ה-CRO ונציגים נוספים מהחטיבה לניהול סיכונים, חברים בוועדות אלה, הפועלות במצבי שגרה וחירום, על פי נהלים מפורטים.

מנהל הסיכונים הראשי, ה-CRO (Chief Risk Officer) - מנהל החטיבה לניהול סיכונים, האחראי על פונקציית ניהול הסיכונים ועל מסגרת ניהול הסיכונים של הבנק. החטיבה לניהול סיכונים מהווה נדבך מרכזי בפעילות קו ההגנה השני של הבנק ופועלת באופן בלתי תלוי בפעילות היחידות העסקיות הנוטלות סיכון. החטיבה מעורבת בזמן אמת בכלל התהליכים ובכל קווי הפעילות בבנק, במטרה להשיא לבנק ערך עסקי, תוך שמירה על ניהול סיכונים מוקפד ואיכותי. פעילות החטיבה ותחומי אחריותה הינם בהתאם לעקרונות בהוראת ניהול בנקאי תקין 310 - "ניהול סיכונים". ל-CRO גישה ישירה למנכ"ל ולדיירקטוריון הבנק והוא מקיים מולם תהליכי דיווח ישירים ומסודרים. ה-CRO, אחראי לשמירת רמה נאותה של ניהול ובקרת סיכונים בבנק, תוך שמירה על מערך דיווחים חוצה בנק, מעורבות אקטיבית בתהליך תכנון ההון ואחריות לוודא כי מתקיימים כל המהלכים והתהליכים המבטיחים כי פרופיל הסיכון של הבנק תואם את תיאבון הסיכון כפי שהוגדר על ידי הדיירקטוריון.

באחריות ה-CRO לוודא כי מתקיימים בבנק תהליכים אפקטיביים לזיהוי, ניהול, מדידה, ניטור ובקרה, הפחתה ודיווח שוטף של כלל הסיכונים הגלומים בפעילות העסקית של הבנק וכי פרופיל הסיכונים של הבנק הולם את תיאבון הסיכון.

מנהל הסיכונים אחראי על הסדרת מסגרת תיאבון הסיכון של הבנק ועל הובלה וגיבוש של כלל מסמכי המדיניות לניהול ובקרת סיכונים, אתגור התהליכים והסיכונים המהותיים בבנק, וביניהם אתגור תכנון ההון, אתגור עקרונות מדיניות התגמול, אתגור תכניות העבודה, אתגור התוכנית האסטרטגית ואתגור תהליכים משמעותיים ורוחביים נוספים בבנק. כמו כן, באחריותו לוודא כי מתקיימים תהליכי הפקת לקחים וניתוח כתוצאה מאירועי כשל מהותיים ועל יישום תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי שנתי להערכת כמות ההון הנדרשת).

מנהל הסיכונים הראשי, הינו האחראי הישיר על מספר סיכונים, הקשורים עם סיכוני הברקה הפנימית של הבנק. כמו כן, הוא אחראי על בקרת סיכוני האשראי ועל אנליזת האשראי כגורם בלתי תלוי הנוטל חלק באישורי האשראי.

קצין צוות ראשי - עומד בראש אגף הצוות (בכפופות למנהל החטיבה לניהול סיכונים) ותפקידו לסייע לדיירקטוריון ולהנהלת הבנק לנהל באופן אפקטיבי את סיכון הצוות.

קצין הצוות פועל על פי כתב מינוי שאושר בדיירקטוריון, להטמעת תרבות הצוות בבנק, בחברות הבת ובשלוחות הבנק בחוץ לארץ, באמצעות יישום מדיניות קבוצתית, הטמעת תרבות הצוות בכל חלקי הארגון ופיקוח על יישום תהליכי צוות נאותים בחברות הבת ובשלוחות.

קצין הצוות מרכז את הטיפול בנושא הצוות של הבנק לחובות המוטלות עליו על פי דיני ניירות ערך, דיני התחרות הכלכלית והגנת הפרטיות בכלל, ובהתאם לתוכנית האכיפה בפרט.

קצין הצוות חבר בפורומים שונים בבנק לשם הבטחת ראייה מערכתית של היבטי צוות שונים ובמטרה להבטיח צוות לכלל הוראות הדין. בין שאר תפקידיו, מנהל קצין הצוות מערך בקרה שנועד לבדוק את עמידת הבנק בהוראות הדינים השונים, ואת אפקטיביות הבקורות המבוצעות על ידי היחידות העסקיות ויחידות המטה השונות.

חטיבת הביקורת הפנימית - משמשת כקו הגנה שלישי במסגרת הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים, כפופה ישירות לדיירקטוריון הבנק ופועלת במטרה לבחון את אפקטיביות מסגרת הברקה הפנימית בבנק. פעילות זו מתבצעת בדרך כלל בדיעבד, כשהיא משתמשת במגוון כלים בהתאם לתוכנית

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

עבודה רב שנתית ממוקדת סיכונים המבוססת בין היתר על תוצאות תהליך ה-ICAAP, דוחות הביקורת הפנימית, דוחות ביקורת של גורמים חיצוניים, וכן תחקירים ובדיקות של גורמים שונים בבנק ובהם סקרי סיכונים. תוצאות עבודת הביקורת והמלצותיה מופצות ליושב ראש הדירקטוריון, יושב ראש ועדת הביקורת, המנהל הכללי, ה-CRO, החשבונאי הראשי, קצין הציות והפונקציות הרלוונטיות בבנק, תוך מעקב אחר יישום ההמלצות.

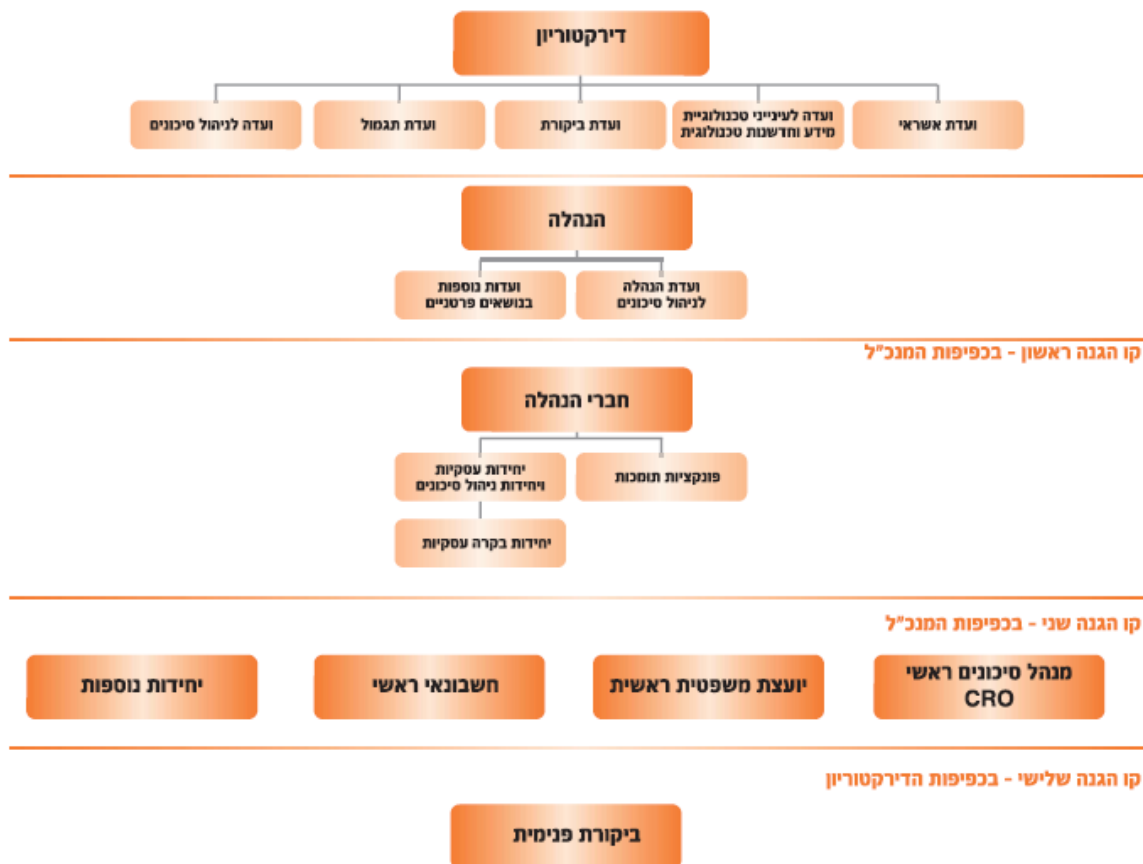
לפרטים נוספים בדבר פעילות חטיבת הביקורת הפנימית, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות הכספיים.

פורומים נוספים לניהול ובקרת הסיכונים הפועלים בבנק

במסגרת הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים, ובהתאם למדיניות המסגרת הכללית לניהול ובקרת הסיכונים של הבנק, פועלים בבנק פורומים נוספים לניהול ובקרת הסיכונים וההון וביניהם:

- פורום בקרה פנימית - מקיים אינטגרציה בין הגורמים השונים בבנק האחראים ליישום מסגרת הבקרה הפנימית של הבנק.
- פורום תכנון וניהול ההון - עוקב אחר התפתחות ההון של הבנק, לנוכח יעדי הבנק.
- פורומים לניטור סיכונים (פנ"ס) - שורה של פורומים ייעודיים לסיכונים השונים, המובלים על ידי מנהל הסיכונים הראשי, בשיתוף עם מנהלי היחידות העסקיות, העוסקים באישור מתודולוגיות לניהול סיכונים, תרחישי קיצון ותוצאותיהם, סקירות של רגולציות ופרקטיקות מקובלות, תיקוף מודלים והמלצות ליישום, אישור מסמכי מדיניות ונהלים והיבטים של סיכונים תפעוליים לרבות מפת הסיכונים, סקרי הערכת סיכונים, אירועים מהותיים ותהליכי הפקת לקחים, וכן מגוון נושאים העולים מתוך ניהול הסיכונים והבקרה הפנימית של כל יחידה עסקית.
- פורומים ייעודיים בתחום הציות, כולל ניהול סיכונים חוצי גבולות.
- ועדת היגוי סיכונים תפעוליים - ועדה המייעצת ל-CRO בתחומי הסיכונים התפעוליים.
- ועדת היגוי אבטחת מידע וסייבר - ועדה המייעצת ל-CRO בתחום אבטחת מידע וסיכוני סייבר.
- פורום מודלים - לניהול מתכלל של כלל היבטי ניהול סיכוני מודל.
- פורום הונאות - לניהול מתכלל של סיכון זה בבנק.
- פורומים לדיווח וניטור של פעילות חברות בנות.

מבנה ארגוני לניהול הסיכונים בבנק:

תרבות ניהול הסיכונים בבנק

הטמעת תרבות ארגונית לניהול הסיכונים בבנק המבוססת על המסגרת הכוללת לניהול הסיכונים ועל ממשל תאגידי התומך בניהול סיכונים יעיל, מסייעת למודעות לסיכונים, זיהוי וטיפול בסיכונים מתפתחים, נטילת סיכונים באופן מושכל ומבטיחה שהסיכונים יזוהו ויטופלו בזמן.

הבנק פועל באופן מתמשך לפיתוח וחיזוק תהליכי ניהול סיכונים וליצירת תרבות ניהול סיכונים ההולמת את פעילות הבנק ותומכת בהשגת יעדי העסקיים. ניהול הסיכונים הוא חלק אינטגרלי מהפעילות השוטפת בבנק, והחטיבה לניהול סיכונים מעורבת בתהליכים המהותיים בבנק, בכל תחומי הפעילות.

תרבות ניהול הסיכונים בבנק, משתקפת בין היתר בתהליכים הבאים:

אתגור תהליכים עסקיים ואסטרטגיים - החטיבה לניהול סיכונים מאתגרת את התוכנית האסטרטגית, תוכניות העבודה השנתיות ותכנון ההון של הבנק, וכן פרויקטים ותהליכים מהותיים עסקיים וטכנולוגיים. כמו כן, החטיבה עוקבת אחר הסיכונים העיקריים הגלומים בפעילות החטיבות השונות, ניטורם, והפעולות להפחתת הסיכון והשפעתם על מימוש התוכנית העסקיות.

תהליך אישור מוצר חדש או פעילות חדשה בבנק (לרבות שינויים משמעותיים במוצרים או בפעילות קיימת, תהליכים תפעוליים חדשים או עדכונים מהותיים בתהליכים קיימים) - התהליך נועד להבטיח כי מגוון הסיכונים הכרוכים בהפעלת המוצר החדש יזוהו וינהלו וכי סיכונים אלה עומדים בהלימה לפעילות העסקית ולתיאבון הסיכון של הבנק. לפיכך, קבעו הנהלת ודירקטוריון הבנק במדיניות מסגרת כללית לניהול ובקרת הסיכונים את אופן הטיפול של הבנק במוצר חדש ו/או בפעילות חדשה. בחינת כלל היבטי הסיכון הכרוכים בהפעלת המוצר החדש, נעשית באמצעות רשימת תיוג יעודית הכוללת התייחסות גם להיבטים עסקיים, תפעוליים, טכנולוגיים והיבטי ציות, השפעת המוצר או הפעילות החדשה על פרופיל הסיכון הנוכחי של הבנק וקביעה של מסלול האישור הנדרש, כאשר, מוצרים ופעילויות שיש להם פוטנציאל השפעה מהותית על פרופיל הסיכון של הבנק, מאושרים במסלול דירקטוריון.

סקרי סיכונים - קיום תהליכים תקופתיים לביצוע סקרי סיכונים בתחומים שונים: תפעוליים, טכנולוגיים, סייבר וציות. סקרים אלה מהווים כלי תומך לניהול דינמי ואקטיבי של מפת הסיכונים.

תחקירים ובדיקות אד הוק - קיום תהליך פנימי מתמשך של קווי ההגנה השונים לביצוע תחקירים ובדיקות אד הוק, בעקבות התממשותם של אירועי כשל פנימיים ו/או חיצוניים, לרבות אירועים שהתרחשו במערכת הבנקאית המקומית והעולמית. תחקירים מהותיים שבוצעו בקשר עם ניהול סיכונים עולים לדיון עד לרמת דירקטוריון הבנק.

מערך הדיווחים - דיווח ותקשור המידע אודות הסיכונים מהווה נדבך מרכזי ביכולת הבנק לנהל את הסיכונים שלו. לבנק הגדרה של מערך דיווחים במדיניות מסגרת כללית לניהול ובקרת הסיכונים, הקובע את הדיווחים הנדרשים בשגרה, באירוע חריג ובמצב קיצון (חירום), בין כל קווי ההגנה בבנק, לפי הצורך שנוצר.

מסמך הסיכונים הרבעוני - מנגנון דיווחי, המשמש כלי עזר משמעותי להנהלה ולדירקטוריון, לקיום מעקב אפקטיבי אחר פעילות הבנק ומידת ההלימה של פרופיל הסיכון לתיאבון הסיכון ומסגרת ניהול הסיכונים שהוגדרה. המסמך מציג את ההתפתחויות בפרופיל הסיכון הנוכחי והעתיד אל מול תיאבון הסיכון, התייחסות לסיכונים מהותיים והמתפתחים בעולם הבנקאות, שעונו סיכון המציגים את ערכי הסיכון ביחס למגבלות שנקבעו, דיווח על חריגות והפעולות הננקטות על ידי הנהלה לחדרה למתווה, תוצאות תרחישי קיצון וניתוח צופה פני עתיד לבחינת עמידות הבנק, הפקות לקחים מהותיות בתחומי הסיכונים השונים, מעקב אחר פעולות הבנק לחיזוק אפקטיביות ניהול ובקרת הסיכונים ונושאים מהותיים שעלו במסגרת ה- ICAAP ומידע איכותי וכמותי נוסף בהתייחס להתפתחויות צפויות בבנק ו/או במערכת הבנקאית.

התנהלות בחירום - לבנק מסמכי מדיניות ונהלים מוסדרים להמשכיות עסקית באירועי חירום, כולל אירועי חירום מערכתיים כדוגמת: מלחמה, רעידת אדמה, מגיפה, אירוע סייבר ועוד ואירועים ספיציפיים לבנק כדוגמת כשל במערכות הבנק. כמו כן, לבנק נוהל לפעילות עסקית בהתרחשות אירוע קיצון פיננסי בשווקים ופורומים ייעודיים למקרה חירום המופעלים בבנק על ידי מנהלי הסיכונים במקרה של התרחשות, או פוטנציאל להתרחשות אירועים כאלה בתחום סיכונים האשראי, השוק והנזילות.

הדרכות - קיום מערך הכשרה והדרכה מקיף הכולל אמצעים שונים לרבות: לומדות מרחוק, הכשרות והדרכות ייעודיות בנושאי ניהול סיכונים, רגולציה, ובקרה פנימית, כנסים ייעודיים ועוד. כמו כן, מתקיים קשר שוטף בין מנהלי הסיכון במטה ליחידות השטח ובפרט מול נציגים בכל אחת מיחידות הבנק שמונו כאחראים בתחומי הסיכון השונים להנחלת עקרונות הפעילות ותקשור המידע ביחידות השונות.

מערכות מידע - ניהול וניטור הסיכונים, באמצעות שימוש במערכות ממוכנות ומבוקרות, עם תלות מינימלית בתהליכים ידיניים ובתדירות עדכון קרובה ככל הניתן לזמן אמת. לבנק מערכות מדידה המשמשות לצורך אמידת מכלול הסיכונים המהותיים אליהם הוא חשוף, וכן מערכות מידע התומכות במעקב, דיווח וניטור הסיכונים.

בקרות - מערך בקרות אפקטיביות, הכוללים תהליכי בקרה יעילים ועצמאיים.

הקוד האתי - שקיפות הינה תנאי הכרחי לממשל תאגידי בכלל, ולממשל תאגידי של ניהול סיכונים יעיל בפרט. מדיניות גילוי נאות של אירועים, תהליכים תומכים ומבנה ארגוני הולם, יוצרים ממשקי עבודה שוטפים התומכים ומאפשרים לדירקטוריון הבנק לבצע את תפקידו. אחד האמצעים המהותיים להנחלת האתיקה והיושרה הוא הכנת קוד אתי לבנק והטמעתו בקרב כל עובדי הבנק.

לבנק קוד אתי אשר אושר על ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון. הערכים המובילים בקוד הם: אמינות, נאמנות ללקוחות, כבוד האדם, שקיפות, מחויבות לבנק, הוגנות, מצינות, מקצועיות ושרירותיות ואחריות חברתית וקהלית. בבנק פועלת ועדת אתיקה הכוללת את נציגי יחידות המטה והסניפים, ופועלת להטמעת הקוד האתי באופן שוטף, על ידי פרסום דילמות לעובדי הבנק, דיון בדילמות העולות מהשטח, ובחינת תהליך הטמעת הקוד האתי.

מסמכי מדיניות ניהול ובקרת סיכונים - במהלך שנת 2023, נדונו ואושרו בהנהלה ובדירקטוריון הבנק כלל מסמכי מדיניות ניהול ובקרת סיכונים של הבנק. השינויים במסמכי המדיניות נבעו בעיקרם מהתאמות נדרשות לפעילות העסקית, עדכוני הוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, ציפיות והנחיות של הפיקוח על הבנקים, פעולות לחיזוק תשתית ניהול ובקרת סיכונים ותהליכים להפחתת הסיכונים בקווי ההגנה השונים.

מסמכי מדיניות ניהול ובקרת הסיכונים - מגדירים בין היתר, את הממשל התאגידי לניהול הסיכונים, התפקידים והאחריות של הנהלה, הדירקטוריון, מנהל הסיכונים הראשי, החטיבה לניהול סיכונים ויחידות העסקיות, וכן את תיאבון הסיכון, מערך הדיווחים והבקרות עבור הסיכונים השונים.

מדיניות ותהליכי ניהול הסיכונים בבנק המפורטים בפרק זה, רלוונטיים לכל סוגי הסיכונים ולכל היחידות בבנק. בהמשך של דוח זה יוצגו התייחסויות נוספות, לפי העניין, לסוגי הסיכון השונים.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

הטמעה, הגבלה ואכיפה של תרבות הסיכון

לבנק מספר דרכי פעולה ואמצעים לחיזוק, הטמעת ואכיפת תרבות הסיכון בקווי ההגנה השונים, הכוללים, בין השאר:

- קיום קשר שוטף בין הפונקציות העסקיות בקו ההגנה הראשון לפונקציית ניהול הסיכונים בקו ההגנה השני.
- נוהלי דיווחים מוסדרים למקרה של התממשות אירועים חריגים, לרבות התקרבות למגבלות וחריגה מתיאבון סיכון. נהלים אלה משלימים את מסמכי המדיניות וכוללים מעבר למערך הדיווחים, את תהליך ניהול הטיפול באירוע.
- מיפוי מוסדר ושוטף של כלל הוראות בנק ישראל בנושאים השונים, חוקים, רגולציה והוראות של רגולטורים אחרים, הגורם האחראי, וקווי ההגנה השונים האמונים על הטיפול התקין במכלול הסיכונים, לרבות תשתית בקרה אחר עמידה בהוראות אלו.
- קיום קשר שוטף בין פונקציית ניהול הסיכונים בקו ההגנה השני לפונקציית הביקורת הפנימית המהווה את קו ההגנה השלישי, הן במסגרת פורום בקרה פנימית והן במסגרת דיונים פרטניים, לזיהוי ודיון במוקדי סיכון רוחביים וכן, באירועים מהותיים פרטניים.
- הביקורת הפנימית מקיימת, כחלק מתוכנית העבודה המוסדרת של הביקורת, מהלכי ביקורת ייעודיים על פעילות החטיבה לניהול סיכונים, לרבות על תהליך ה-ICAAP כחלק מהסקירה הבלתי תלויה. מהלכים אלה בוחנים בין השאר את אפקטיביות הבקרה, הטמעת התרבות הארגונית בקווי העסקים, תהליכי הטיפול באירועים ועוד.
- דוח קצין צוות - דוח הנדון בהנהלה, בוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון ובוועדת הביקורת של הדירקטוריון בתדירות רבעונית ובתדירות שנתית במליאת הדירקטוריון, המפרט את עיקרי הפעילות בתחומי הציאות השונים, לרבות אכיפה בדיני נירות ערך וחוק התחרות הכלכלית. הדוח הינו בראיה קבוצתית ומאגד את פעילות הבנק, חברות בנות והשלוחות בחוץ לארץ.
- קיום דיון שנתי של מנהל הסיכונים הראשי לבדו בוועדת הביקורת של הדירקטוריון.
- קיום דיון שנתי של קצין הציאות לבדו בוועדת הביקורת של הדירקטוריון.
- קיום דיון שנתי של החשבונאי הראשי לבדו בוועדת הביקורת של הדירקטוריון.
- קיום דיון שנתי של היועצת המשפטית לבדה בוועדת הביקורת של הדירקטוריון.
- קיום דיון שנתי של המבקר לבדה בוועדת הביקורת של הדירקטוריון.

גידור והפחתת סיכונים

תרבות ארגונית לניהול הסיכונים והממשל התאגידי הינה אמצעי משמעותי הקיים בבנק להפחתת סיכונים. ממשל תאגידי נאות תומך בקיום תרבות ניהול הסיכונים, ומוודא קיומם של תהליכים יעילים ומקיפים לניהול ובקרת הסיכונים בבנק המבטיחים את יציבותו לאורך זמן. תרבות איכותית של ניהול סיכונים ותהליכי תקשורת מוסדרים בין שלושת קווי ההגנה, הינם מאפיינים חשובים של ממשל ניהול סיכונים נאות. כלל הסיכונים אליהם הבנק חשוף מנהלים ומנטורים באופן שוטף ובצורה אפקטיבית על ידי היחידות הרלוונטיות.

המודל העסקי של הבנק מבוסס על אסטרטגיה עסקית, סדורה, הכוללת הגדרת עקרונות תיאבון הסיכון הכולל של הבנק. הבנק פועל תחת מתווה של תכנית אסטרטגית חמש שנתית, לשנים 2021-2025. הנהלת הבנק מבצעת מעקב שוטף אחר העמידה ביעדי תכניות העבודה. תוצאות הבנק מצביעות על כך שהבנק נמצא מעבר ליעדים העסקיים שהוצבו בתכנית האסטרטגית.

החטיבה לניהול הסיכונים מקיימת תהליכים שוטפים לאתגור תכניות העבודה והעמידה ביעדי התוכנית האסטרטגית. ההתפתחות המואצת בפיתוחים הטכנולוגיים ובהתנהגות הלקוחות בשנים האחרונות משנה את פני העולם הפיננסי בהיבט של התגברות התחרות. השינויים הינם בעלי השפעה על שרידות ואופי הבנקים בעתיד. השינויים הטכנולוגיים הללו בנוסף להתגברות התחרות - עלולים להשפיע על המודל העסקי של הבנק לטווח ארוך.

לעניין זה, הבנק פועל באופן שיטתי לניטור הפעילות במערכת הבנקאית, מיפוי פערים טכנולוגיים, ובחינה שוטפת של החלופות להמלצה על הפעילות בבנק, שתהא בהלימה לעקרונות האסטרטגיים של הבנק. זאת תוך תפיסה אסטרטגית של חווית הלקוח, העצמת מערכת יחסים מבוססת האמון עם הלקוחות, תוך מתן חווית השירות הטובה ביותר, ומתן אפשרות בחירה ממניפת שירותים ומוצרים רלוונטיים.

בידי הבנק קיימת תשתית עסקית, משפטית ותפעולית לנהל את החשיפות ולבצע פעולות יזומות לצמצום הסיכון ו/או גידורו על מנת להגביל את החשיפה. לבנק יכולת לנהל באופן גמיש את הנכסים הפיזיים והן את הנכסים וההתחייבויות הפיננסיות, ולבצע שינויים בנכסי הסיכון ובהון תוך כדי הפעילות השוטפת, וזאת, על מנת לעמוד ביעדים האסטרטגיים.

ההיקף והמאפיינים העיקריים של המערכות למדידת סיכונים

ככלל, מדיניות הבנק היא לנהל ולנטר את הסיכונים תוך שימוש במערכות ממוכנות ומבוקרות, עם תלות מינימלית בתהליכים ידניים ובתדירות עדכון קרובה ככל הניתן לזמן אמת. לבנק מערכות מדידה המשמשות לצורך אמידת מכלול הסיכונים המהותיים אליהם הוא חשוף, וכן מערכות מידע התומכות במעקב, דיווח וניטור הסיכונים כמפורט בהמשך דוח זה לכל אחד מסוגי הסיכון בנפרד.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

דיווח מידע על סיכונים לדירקטוריון ולהנהלה

- תרבות ניהול הסיכונים בבנק כוללת הסדרה של מערך הדיווחים בין הגורמים השונים, המהווים את מערך ניהול הסיכונים וכוללים את: דירקטוריון הבנק, המנהל הכללי והנהלה, וכן את שלושת קווי ההגנה של הבנק. מסמכי המדיניות הפרטניים לכל אחד מהסיכונים בבנק כוללים התייחסות למפרט הדיווחים בהתבסס על עקרונות מערך הדיווחים בבנק, כמפורט להלן: הגדרה מראש של מנגנון הדיווחים לרמות השונות. קיום תהליכי תקשורת אפקטיבית בין הנדבכים השונים, ושיתוף מידע אפקטיבי באמצעות מנגנוני דיווח שנקבעו בהתאם לאופי הסיכון ולצורכי הדירקטוריון והנהלה באופן המאפשר להם לקבל החלטות בצורה מושכלת.
- דיווח המידע באופן מקיף, בהיר ומדיק בתדירות ומבנה כפי שנקבע.
- דיווחים פרטניים ברמת הסיכון הבודד ודיווחים ברמה הכוללת.
- מתן גילוי בדבר ההנחות המשמעותיות העומדות בבסיס הדיווח וכן, מגבלות באומדני הסיכון במידה וקיימות.
- בחינה שוטפת של כמות ואיכות המידע שמקבל הדירקטוריון על מנת לוודא שהמידע על הסיכונים מועבר בצורה תמציתית וברורה.
- דיווחים שוטפים - תהליכי דיווח שוטפים בתדירות קבועה, כפי שהוגדרו במסמכי מדיניות ניהול ובקרת הסיכונים ובנהלי העבודה לסיכונים השונים. דיווחים אלה כוללים, בין היתר, דיווחים למסמך הסיכונים הרבעוני לדירקטוריון, דיווחים להנהלת הבנק, דיווחים לוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון ולמליאת הדירקטוריון, ודיווחים בפורומים השונים העוסקים בניהול ובקרת הסיכונים.
- מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק הוא כלי הדיווח המרכזי של הנהלת הבנק בדבר פרופיל הסיכון לנוכח תיאבון הסיכון. המסמך מציג מבט איכותי וכמותי על התפתחותם של כל מדדי הביצוע ומדדי הסיכונים שנקבעו, כאשר דגש רב ניתן בדיונים על מדדי סיכון המתקרבים למגבלות תיאבון הסיכון, השלכות התקרבות זו על פרופיל הסיכון והפעולות ככל שנדרשות כדי להפחית את רמת הסיכון.
- מסמך ה-ICAAP - המוצג אחת לשנה ומוגש גם לבנק ישראל וכולל התייחסות איכותית וכמותית לכלל היבטי הסיכון של הבנק ונאותות ההון המוחזק כנגד סיכונים אלה כפי שמתואר בהמשך הפרק.
- דיווחים חריגים - אירועים מהותיים חריגים החורגים מפעילות בשגרה שיש להם השלכה על פעילות הבנק או על מוניטין הבנק.
- דיווחים במצבי חירום:
- המשכיות עסקית - במצב בו נדרש הבנק להפעיל את תוכנית המשכיות העסקית, ה-BCP (Business Continuity Plan), נדרשת התנהלות מערכתית בהתאם לתוכנית הפעולה הקיימת בבנק, הכוללת שרשראות דיווח ייחודיות למצב, כמעגן במדיניות ה-BCP של הבנק.
- אירוע חירום פיננסי - מצב המחייב היערכות מיוחדת כתוצאה משינויים חריגים בפעילות הפיננסית ו/או מאירוע פיננסי או אירוע לא שגרתי אחר היכול להשפיע על מצב השווקים, המגבירים את פוטנציאל חשיפת הבנק להפסד בגין סיכונים שונים, לו יתממשו.

השימוש בתרחישי קיצון במסגרת ניהול הסיכונים

תרחישי קיצון הינם טכניקות לניהול סיכונים המשמשות להערכת החשיפה של הבנק לסיכונים, הן בראייה נוכחית והן בראייה צופה פני עתיד. תרחישי הקיצון מאפשרים הבנה של השפעת אירועי קיצון מסוגים שונים על יציבות הבנק, ומהווים כלי תומך לקבלת החלטות עסקיות. תרחישי הקיצון הינם אמצעי משלים ואינטגרלי לגישות, למדדים ולמודלים לניהול הסיכונים.

מטרות ניתוח תרחישי הקיצון בבנק:

- בחינת האיתנות הפיננסית והנזק הפוטנציאלי העלול להיגרם מהתממשות אירוע קיצון.
- בחינת רגישות הבנק לאירועים חריגים.
- הערכת המהותיות של הסיכונים השונים.
- אתגור תיאבון הסיכון ותכנון ההון.
- זיהוי מוקדי סיכון מהותיים וחולשות בתיק.
- תהליך ה-ICAAP לאמידת נאותות ההון.

לבנק מגוון רחב של מתודולוגיות לביצוע תרחישי קיצון, המחושבים על מנת לאמוד את פוטנציאל פגיעת הסיכונים השונים ביעדי העסקיים והפיננסיים של הבנק; תרחישים מערכתיים כוללים על כלל קבוצת הבנק ותרחישים לסיכון ו/או גורם סיכון בודד. הבנק מתאים את מגוון התרחישים בהתאם להתפתחויות הפיננסיות, הפוליטיות והגאו פוליטיות בסביבה העסקית המקומית והגלובלית. כמו כן, בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, הבנק מיישם מבחן קיצון אחיד. התרחישים מחושבים בתדירות יומית/חודשית/רבעונית/שנתית, לפי העניין. הנחות התרחיש, המתודולוגיה והתוצאות נידונות ומאושרות בפורומים ובוועדות המתאימות.

תרחיש מערכתי - מבחן קיצון אחיד

בהתאמה לפרקטיקה המקובלת בעולם, מידי תקופה (על פי רוב אחת לשנה) עורך הפיקוח על הבנקים תרחיש קיצון מאקרו כלכלי אחיד למערכת הבנקאית, במטרה לבחון מערכתית ופרטנית את העמידות הפיננסית בסביבה מאקרו כלכלית שונה ואת מוקדי הסיכון בתרחיש קיצון. תרחיש הקיצון המערכתי האחרון הוגש על ידי הבנקים במרץ 2023 וחושב על נתוני סוף שנת 2022. בסקירת הפיקוח על הבנקים לשנת 2022, אשר התפרסמה במהלך הרבעון השני של 2023. פורסמו תוצאות תרחיש הקיצון של המערכת. התוצאות מעידות כי זעזוע מקרו כלכלי של האטה גלובלית שמתבטאת גם במיתון במשק הישראלי, צפוי להשפיע באופן ניכר על רווחיות המערכת הבנקאית, אך לא לסכן את יציבותה. הבנקים שמרו על יחסי הון נאותים לאורך התרחיש, ולא ירדו מיחס הון עצמי רובד 1 של 6.5% (רמת ההון המזערית הנדרשת מהפיקוח בתרחיש קיצון). תוצאות התרחיש מראות כי העליות בשיעורי האינפלציה והריבית מביאות לעלייה בהכנסות ריבית נטו במערכת הבנקאות, עם זאת הן מקשות על הלויים וגורמות לעלייה בהפסדי האשראי. יציבות הבנקים לאורך התרחיש נובעת ממדיניות חיזוק ההון שנקט הפיקוח בשנים האחרונות שתרמה ליחסי הון גבוהים יחסית בנקודת המוצא, סיעה ליכולת הבנקים לספוג זעזועים ושמרה על יציבות הבנקים לאורכו של תרחיש הקיצון. תוצאות הבנק מעידות אף הן על חוסן ויציבות לאורך כל שנות התרחיש, תוך שמירה על יחסי הון ומינוף רגולטוריים נאותים.

תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process)

ה-ICAAP, הינו תהליך הערכה פנימית של צורכי ההון (הנדבך השני במסגרת הערכת ההון בהתאם להוראות באזל) שנועד להבטיח, כי רמת ההון הכוללת של הבנק, תואמת את פרופיל הסיכון שלו, יעדי ההון שקבע יעדי העסקים בהתאם לתכנית העבודה ותכנון ההון השוטף. זאת, הן במהלך עסקים רגיל והן בתרחיש קיצון. כמו כן, במסגרת נדבך זה, מתקיימים תהליכי הערכה איכותיים לרמת הסיכונים השונים ואיכות ניהולם, וכן, זיהוי מוקדי הסיכון המהותיים לבנק.

מסמך ה-ICAAP נדון בהרחבה ומאושר בהנהלת הבנק, בוועדות הדירקטוריון (ועדה לניהול סיכונים וועדת הביקורת) ובמליאת הדירקטוריון. מועד הגשת מסמך ה-ICAAP לשנת 2023 לבנק ישראל נדחה, בעקבות המלחמה, לסוף הרבעון הראשון לשנת 2024.

מסמך ה-ICAAP כולל התייחסות איכותית וכמותית לכלל היבטי הסיכון של הבנק: ניתוח תמציתי - איכותי וכמותי של הסיכונים המהותיים לבנק, יעדי ההון, פרופיל הסיכון הכולל של הבנק לשנת 2023, ההתפתחויות שחלו במהלך השנה בהתאם לתהליך הערכת סיכונים עצמית, הערכת השפעת התפתחויות צפויות על הסיכונים השונים והצגת מפת סיכונים כוללת של הבנק. תכנון ההון והערכת הסיכונים במסגרת מסמך ה-ICAAP השנתי, נעשים בראייה קבוצתית.

נדבך משמעותי במסמך ה-ICAAP הינו תהליך תכנון ההון הפנימי שמבוצע לאופק תכנון של שלוש שנים קדימה, מיום 30 בספטמבר 2023 ועד ליום 30 בספטמבר 2026. במסגרת זו, מחושבת הקצאת ההון הנדרשת בגין כל אחד מהסיכונים, החל מדרישות הנדבך הראשון, בתוספת ההון הנדרש בגין הנדבך השני. הנדבך השני כולל הקצאת הון בגין סיכונים שאינם מופיעים בנדבך הראשון, כגון: סיכוי ריכוזיות אשראי וסיכון ריבית בתיק הבנקאי וכן, הקצאות הון נוספות בגין סיכונים שנכללים בנדבך הראשון אך להערכת הבנק נדרשת תוספת הקצאת הון בגינם. הקצאת ההון מחושבת במצב של שגרה ובתרחיש קיצון. תרחיש הקיצון מבוצעים בתדירות משתנה, בעוצמות וברמות שונות, החל מביצוע תרחיש ברמה של הסיכון הבודד, תרחיש מערכתי הבוחן התממשות של מספר סיכונים במקביל וכלה בביצוע תרחיש איום. התרחיש נועד לזוודא כי יש בידי הבנק כריות הון מספקות כדי לשרוד גם בתרחיש איום, תרחיש עם השפעה בעוצמה גבוהה והסתברות מזערית להתרחשות, וכי הבנק עומד במגבלת יחס הון עצמי רובד 1 לתרחיש איום - יחס הון עצמי רובד 1 מינימלי של 6.5%. בנוסף, מפעיל הבנק תרחיש איום הפוכים, RST (Reverse Stress Test) הבוחנים, בהסתמך על פרופיל הסיכון של הבנק, מהו האירוע אשר עלול להביא את הבנק קרוב למגבלת הון עצמי רובד 1 לתרחיש איום.

התהליך השנתי של הערכה פנימית של הבנק לבחינת הלימות ההון, שיבוצע כאמור ברבעון הראשון של 2024, ובמסגרתו יבחן בדומה לשנים הקודמות כי בידי הבנק הון מספק, להתמודדות עם מגוון הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק, הן במהלך עסקים רגיל והן בתרחיש קיצון. לאורך כל שנות התכנון, כמו כן, יבחן האם לבנק הון כולל זמין הגבוה מההון הכולל הנדרש ב-ICAAP גם לאחר הפעלת תרחיש קיצון ותרחיש איום. וכן, כי יחס הון עצמי רובד 1 בתרחיש איום בכל אחת משנות התרחיש אינו יורד מתחת לשיעור של 6.5%. יצוין בשנים קודמות, תוצאות ה-ICAAP הראו כי לבנק כרית הון עודפת משמעותית בגין תיק המשכנתאות, אשר הקצאת ההון הרגולטורית בגינו גבוהה משמעותית מהפרקטיקה המקובלת, כפי 2 מהדרישה על פי כללי באזל.

חומרת גורמי הסיכון

הבנק קבע מסגרת לניהול ובקרת הסיכונים בקבוצה, הכוללת את מיפוי הסיכונים המהותיים וסף המהותיות שלהם, וכן הגדרה של מנהלי סיכון (RO Risk - Owner) לכלל הסיכונים. עבור כל סיכון נאמד פוטנציאל ההשפעה שלו על הפעילות העסקית, במהלך השנה הקרובה. בטבלה להלן מפורטים גורמי הסיכון, חברי ההנהלה שמונו כמנהלי הסיכונים (RO) לכל אחד מהסיכונים והערכות ההנהלה לגבי מידת ההשפעה של כל אחד מגורמי הסיכון, על פי סולם הכולל חמש רמות סיכון: נמוכה, נמוכה-בינונית, בינונית, בינונית-גבוהה וגבוהה.

הערכת הסיכון עבור כל אחד מהסיכונים נבחנת כחלק מתהליך ה-ICAAP (הערכה פנימית של נאותות ההון), במסגרת תהליך הערכה השנתי, ה-RAS, Risk Assessment System, הקובע את רמות הסיכון, איכות הניהול ופרופיל הסיכון המסכם לכלל הסיכונים המהותיים בבנק. וזאת, בהתבסס על מדדי סיכון, פרמטרים איכותיים והערכות סובייקטיביות.

כמו כן, בהתאמה לתוצאות ה-ICAAP השנתי של הבנק, הערכות הסיכון עבור כל אחד מהסיכונים נבחנות בתדירות רבעונית על בסיס תיאבון הסיכון כפי שהוגדר, הכולל מדדים כמותיים ואיכותיים, ופרופיל הסיכון בפועל, לרבות הערכת פוטנציאל התממשות הסיכון והשפעתו על הבנק בהתאמה לסביבה העסקית הנוכחית וכן יכולתו להתמודד עם סיכונים אלה, לרבות קיום תהליכי ניהול וניטור נאותים ותכניות חירום לתגובה מהירה ודינמית למזעור הנזק מהתממשות אירועים.

תוצאות אלו נידונות בהרחבה בהנהלה ובדירקטוריון הבנק.

על רקע אי הוודאות הכלכלית המשמעותית לנוכח המלחמה והעלייה בסיכון המערכתי המשקי, הערכת סיכונים שביצע הבנק משקפת את השפעות המלחמה והשלכותיה הפוטנציאליות והידועות בשלב זה, לרבות ההשלכות אפשריות שטרם באו לידי ביטוי במלואן.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

להלן מיפוי גורמי הסיכון, פוטנציאל השפעתם על קבוצת הבנק וחברי ההנהלה שמונו כמנהלי הסיכונים (Risk Owner) לכל אחד מהם:

גורם הסיכון	מידת ההשפעה של גורם הסיכון	Risk Owner
השפעה כוללת של סיכוני אשראי ⁽¹⁾	בינונית	מנהל החטיבה העסקית
סיכון בגין איכות לווים וביטחונות	בינונית-גבוהה	
סיכון בגין ריכוזיות ענפית ⁽²⁾	נמוכה-בינונית	
סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים	נמוכה	
סיכון בגין תיק המשכנתאות	נמוכה-בינונית	
השפעה כוללת של סיכוני שוק ⁽²⁾	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה הפיננסית
סיכון ריבית	בינונית	
סיכון אינפלציה	נמוכה-בינונית	
סיכון שערי חליפין	נמוכה	
סיכון נדילות	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה הפיננסית
השפעה כוללת של הסיכון התפעולי	בינונית	מנהל החטיבה לניהול סיכונים
סיכון אבטחת מידע וסייבר	בינונית	מנהל החטיבה לניהול סיכונים
סיכון טכנולוגיית המידע	בינונית	מנהלת חטיבת הטכנולוגיה של מזרחי טפחות בע"מ
סיכון משפטי	נמוכה-בינונית	יועצת משפטית ראשית
סיכוני ציות ורגולציה ⁽³⁾	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה לניהול סיכונים
סיכון מוניטין ⁽⁴⁾	נמוכה	מנהלת החטיבה לשיוק, פרסום ופיתוח עסקים
סיכון עסקי אסטרטגי ⁽⁵⁾	נמוכה-בינונית	מנהל כללי
סיכון עסקי רגולטורי	בינונית-גבוהה	מנהל כללי

(1) כולל ריכוזיות בענף בינוי ונדל"ן.

(2) כולל סיכון אופציות ומניות.

(3) כולל סיכון הלבנת הון ומימון טרור וסיכון חוצה גבולות.

(4) הסיכון לפגיעה בתוצאות הבנק כתוצאה מפרסומים שליליים לגבי הבנק.

(5) הגדרת הסיכון העסקי אסטרטגי כוללת את תהליך תכנון וניהול ההון.

להלן עיקרי ההתפתחויות ביחס לגורמי הסיכון, שחלו בתקופה המדווחת:

פרופיל הסיכונים והערכות הסיכון של הבנק לרבעון הרביעי לשנת 2023, נותרו ללא שינוי ביחס להערכות שפורסמו ברבעון השלישי של שנת 2023 ושיקפו עלייה פוטנציאלית בסיכון ביחס לרבעון השני לשנת 2023 ולסוף שנת 2022, עקב אי הוודאות הכלכלית המשמעותית לנוכח פוטנציאל השפעות המלחמה. זאת על אף שהשפעות המלחמה טרם באו לידי ביטוי באופן מלא, ועל אף שטרם זוהו אינדיקציות משמעותיות שתומכות בעליית הסיכון בפועל.

העלייה האפשרית בסיכון, כפי שהוצגה בדוח הקודם, הינה בסיכון איכות לווים וביטחונות המשקף את החשש לעלייה בסיכון האשראי העסקי, וזאת כאמור, על אף שאין אינדיקציות משמעותיות לגידול בסיכון. רמות הסיכון של כלל הסיכונים ברבעון זה נותרו ללא שינוי, ובשלב זה הן הולמות, גם על רקע השפעות אפשריות של האירועים המערכתיים ותואמות את העובדה שטרם זוהו אינדיקציות משמעותיות לעליית רמות הסיכון בפועל.

הערכות הסיכון של כלל הסיכונים, טרום המלחמה, משקפות את אי הוודאות ששררה בנוגע למצב המשק, בהתייחס להשפעת המתיחות הגאופוליטית בעולם, מצב הכלכלה העולמית והמקומית, השינויים בסביבה המאקרו כלכלית וסביבת הריבית הגבוהה והשלכותיה, כמו גם, את אי הוודאות לגבי תכניות הממשלה לקדם שינויים במערכת המשפט, והמחלוקת הציבורית סביבן. הבנק ממשיך לעקוב אחר ההתפתחויות ולבצע פעילויות ניטור מוגברות אחר השפעות המלחמה ונגזרותיה על פעילות המשק ובהתאמה על פעילות הבנק והיבטי הסיכון השונים.

1. סיכון עסקי אסטרטגי

רמת הסיכון העסקי אסטרטגי נותרה ללא שינוי, ברמה נמוכה-בינונית, על רקע העובדה כי לא חל שינוי במודל העסקי של הבנק והוא פועל בהתאם למתווה האסטרטגי הקיים ונמצא מעבר ליעדים העסקיים שהוצבו בתכנית האסטרטגית המקורית (שנים 2021-2025). יחד עם זאת, הסיכון העסקי אסטרטגי, מתכלל את כלל הפעילות העסקית של הבנק, ומשקף גם את סיכון הסביבה העסקית שבה הבנק פועל, והבנק בוחן את העלייה בסיכון הגיאופוליטי וההשלכות המאקרו כלכליות והעסקיות העולמיות להתמשך ככל שהמלחמה תימשך פרק זמן ארוך יותר ו/או תתרחב לגזרות נוספות. רמת הסיכון הנוכחית משקפת את פוטנציאל ההשפעה של התמשכות המלחמה על מצב המשק, אי הוודאות המאקרו כלכלית והמצב הגיאופוליטי העולמי והסיכון הנובע מהורדת דירוג מדינת ישראל על ידי סוכנויות הדירוג השונות. הבנק שומר על שולי ביטחון נאותים ליחסי ההון והמינוף המזעריים, גם על רקע הגידול בסיכון המערכת.

2. סיכון עסקי רגולטורי

רמת הסיכון העסקי רגולטורי נותרה ללא שינוי ברמה בינונית-גבוהה ומשקפת גם השלכות עסקיות אפשריות על הפעילות הבנקאית בשל המלחמה. הסיכון מתייחס להשפעת מהלכי חקיקה ורגולציה חדשים בנושאי ליבה של המערכת הפיננסית. אי הוודאות בנוגע להתפתחויות וחשיפת פעילות הבנק לשינויים רגולטוריים פוטנציאליים, העלולים להשפיע על פעילות הליבה של הבנק.

3. סיכוני אשראי

על רקע המלחמה והשלכותיה על לקוחותינו, פרסם הבנק שורה של הקלות ללווים על מנת להקל על נטל החוב, כולל הלוואות בתנאים נוחים, מענקים לעסקים קטנים שנפגעו, דחיית תשלומים, ועוד. כמו כן משתתף הבנק בקרן הלוואות לעסקים, אשר הושקה על ידי המדינה בתחילת חודש נובמבר 2023.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

א. רמת השפעה כוללת של סיכונים אשראי

רמת ההשפעה הכוללת של סיכון האשראי נותרה ברמה בינונית. רמת הסיכון עלתה ברבעון הקודם והינה גבוהה מעט ביחס לעבר ומשקפת את ההשפעות הנוכחיות וההערכות בדבר ההשפעות האפשריות העתידיות של המלחמה, יחד עם אי הוודאות המתמשכת בנוגע לסביבה המקרו כלכלית. שינויים אלו משפיעים על פעילות הלווים ועלולים להשפיע על רמת סיכון האשראי. השפעות המלחמה על סיכון האשראי אינן באות לידי ביטוי באופן מיד, אלא בטווח זמן ארוך יותר. כאמור לעיל, ברבעון שלישי 2023, בעקבות המלחמה, חלה עלייה בפוטנציאל סיכון איכות לווים וביטחונות, שנבעה מההרעה המשקית עקב מצב המלחמה, והשפעותיה האפשריות על מצב הלווים והפעילות העסקית בכלל. מוקדי הסיכון העיקריים הינם הלווים והעסקים באזורי העימות, הפעילות בענפים שזוהו כמושפעים ממצב הלחימה, הלווים ובעלי העסקים אשר נמצאו ברמת סיכון גבוהה עוד טרום המלחמה, אשר רגישותם ורמת פגיעותם לאירועים חיצוניים גבוהה יותר וכן אוכלוסיית הלווים אשר ביצעו דחיית תשלומים. הבנק מנטר באופן הדוק את ההשפעות האפשריות, תוך זיהוי ענפי המשק שצפויים להיפגע, בוחן את מדדי הסיכון ורמות הסיכון באופן מתמיד ומתאימם ככל הנדרש לפעילות העסקית השוטפת, בכפוף ובהלימה לתיאבון הסיכון, ונוקט במהלכים לשיפור יכולת ההחזר של הלווים והפחתת רמת הסיכון.

סכום התשלומים שנדחו ללקוחות המגזר העסקי נכון ליום 31 בדצמבר 2023, עומד על 601 מיליוני שקלים חדשים מתוך יתרת אשראי עם שינויים בתנאי החובות בסך של כ- 4 מיליארד שקלים חדשים (נכון ליום 29 בפברואר 2024, כ- 2.1 מיליארד שקלים חדשים).

סכום התשלומים שנדחו ללקוחות המגזר הפרטי נכון ליום 31 בדצמבר 2023, עומד על 97 מיליוני שקלים חדשים מתוך יתרת אשראי עם שינויים בתנאי החובות בסך של 855 מיליוני שקלים חדשים (נכון ליום 29 בפברואר 2024, כ- 439 מיליוני שקלים חדשים).

ב. סיכון אשראי בענף הבינוני והנדל"ן

הערכת ההשפעה הכוללת של סיכון האשראי והריכוזיות הענפית, כוללת את הערכת הסיכון בגין חשיפת הבנק לענף הבינוני והנדל"ן. פעילות הבנק בענף זה מתמקדת בעיקר במתן אשראי לבנייה בשיטת הליווי הפיננסי (ליווי סגור). מרבית סיכון האשראי בענף בינוני ונדל"ן, מגובה בביטחון נדל"ן המשועבד במלואו לטובת הבטחת החזר האשראי, ולחלק האשראי שאינו בביטחון נדל"ן קיימים ביטחונות אחרים כגון: פיקדונות, ניירות ערך ועוד. חלקו של ענף בינוני ונדל"ן בישראל מסך סיכון האשראי לציבור בבנק, נותר בשיעור נמוך יחסית של כ-15.8% (לעומת 15.3% ברבעון השלישי של 2023 ובסוף שנת 2022). טרום המלחמה, חברות הבניה התמודדו עם הוצאות המימון גבוהות וירידה בביקוש, לצד קיפאון ברמת המחירים. בעקבות המלחמה, קיים חשש לעלייה ברמת הסיכון בענף הנובעת מהאטה בקצב התקדמות הבנייה עקב מחסור בפועלים והאטה בפעילות חלק מאתרי הבניה שעלולים לגרום לעיכובים במסירת דירות ולירידה בקצב התחלות הבניה למגורים. כמו כן, קיים חשש להאטה בקצב מכירת הדירות ובגביית כספי המכירה. הבנק עוקב אחר השפעות השינויים על פעילות הבנק.

ג. סיכון אשראי בתיק לדיור

רמת הסיכון בתיק המשכנתאות נותרה ללא שינוי ברמה נמוכה-בינונית והיא מייצגת את פוטנציאל ההשפעות המצטברות של עליית הריבית והאינפלציה הגבוהה על כושר ההחזר של הלווים ואת אי הוודאות הנובעת מהמלחמה. יצוין, כי בתקופת הקורונה שהתאפיינה בהיפכי דחיית משכנתאות נרחבים, הוכח בפועל, כי עם החזרה לפעילות משקית מלאה, פוטנציאל הסיכון בתיק המשכנתאות לא התמשש. נציין כי מדדי הסיכון לאורך כל התקופה הנסקרת אינם מצביעים בשלב זה על הרעה או שינוי מהותי ברמת הסיכון, ולכן הערכת הסיכון נותרה ללא שינוי. הבנק עוקב אחר ההתפתחויות ותיתכן עלייה ברמת הסיכון, בעיקר ככל שיתעצמו, אם בכלל, השפעות המלחמה על הצמיחה ופעילות המשק, שעדיין לא באים לידי ביטוי במלואן. מנגד הצפי להמשך ירידה בריבית בשנת 2024, עשוי להפחית את רמת הסיכון.

סכום התשלומים שנדחו ללקוחות מגזר האשראי לדיור נכון ליום 31 בדצמבר 2023, עומד על 627 מיליוני שקלים חדשים מתוך יתרת אשראי עם שינויים בתנאי החובות בסך של כ- 23.7 מיליארד שקלים חדשים (נכון ליום 29 בפברואר 2024, כ- 18.2 מיליארד שקלים חדשים).

הפרשות להפסדי אשראי

בשנת 2023, חלה עלייה בהפרשות להפסדי אשראי שביצע הבנק ובייחוד ברבעון השלישי של השנה, נובעת, רובה ככולה, מהפרשה קבוצתית להפסדי אשראי, שנרשמה במטרה לתת ביטוי לעליית סיכון האשראי במשק עקב מצב המלחמה, על אף שטרם נצפו בבנק אינדיקטורים מהותיים לעלייה בסיכון זה. הגידול בהפרשה על פני השנה הושפע גם מצמיחת תיק האשראי של הבנק ומעליית רמת הסיכון במשק, בעיקר בשל עליית הריבית. לפרטים נוספים, ראה פרק מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים בדוח הדירקטוריון וההנהלה לרבעון הרביעי של שנת 2023.

4. סיכונים שוק וריבית

רמת הסיכון הכוללת של סיכונים שוק וריבית נותרה נמוכה-בינונית. רמת סיכון הריבית נותרה בינונית, לאחר שעלתה ברבעון הרביעי של שנת 2022 מרמה נמוכה-בינונית לבינונית, בשל העלייה בסביבת הריבית, רמת אי הוודאות הגבוהה וההשפעות על התנהגות לווים ומפקידים, בדגש על מגמת מעבר יתרות מעו"ש לפיקדונות ושינוי תמהיל ביצועי המשכנתאות לאפיקים בעלי רגישות נמוכה יותר לשינויים בריבית. ערכי הסיכון מוסיפים להיות גבוהים ומושפעים בעיקר משינויים בעקומי הריבית, בהם חלה תנודתיות מוגברת. ריבית בנק ישראל ירדה בחודש ינואר 2024 לרמה של 4.5%.

5. סיכון נזילות

רמת סיכון הנזילות נותרה נמוכה-בינונית. החל מפרוץ המלחמה ובשל המצב הביטחוני בארץ, רמת הכוונות בבנק בתחום הנזילות עלתה, למרות שלא חל שינוי מהותי באינדיקטורים הרלוונטיים ועל רקע הרצון לנטר באופן הדוק את השינויים האפשריים במצב. בפועל, לא נצפו אירועים או אינדיקטורים שיש בהם בכדי להצביע על התמששות של אירועי נזילות. הבנק שמר במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2023 על רמת נזילות גבוהה, באמצעות השקעת עודפי הנזילות בנכסים נזילים באיכות גבוהה מאד - נכסי רמה 1. יחס כיסוי הנזילות הממוצע (מאוחד) לרבעון הרביעי של שנת 2023 הסתכם ב-131%. יחס המימון היציב (על בסיס מאוחד) ליום 31 בדצמבר 2023 עמד על 114% ולא נרשמו חריגות ממגבלות תיאבון הסיכון של הבנק. הבנק שומר על עודפי מט"ח גבוהים ומנהל באופן הדוק את נזילות הבנק בהתאם לקווים מנחים שהוגדרו, לרבות בחינה שוטפת של עמידות הבנק בתרחישי חירום מערכתיים.

6. סיכון טכנולוגי

הסיכון הטכנולוגי נותר ברבעון הרביעי של שנת 2023 ברמה בינונית. סיכון זה, הינו אחד מהסיכונים המהותיים בבנק, ופוטנציאל הנזק מהתממשות סיכון זה, עלול להיות משמעותי. הפעילות הטכנולוגית ממוקדת בצרכים המשתנים בהתאמה לאסטרטגיית העסקית של הבנק, ונקיטת מירב הצעדים לצמצום ככל הניתן את הסיכונים הפוטנציאליים. ברבעון הנוכחי לא חלו אירועים מהותיים בתחום הטכנולוגי, אך קיים חשש לפגיעה בתשתיות וצמצום בכוח אדם על רקע המלחמה, שלא התממש עד כה. הבנק התמקד בשמירה על היערכות ומוכנות למענה טכנולוגי מלא לכלל הבנק, לרבות מוכנות להחמרה במצב הביטחוני, במקביל ליישום הפרויקטים הטכנולוגיים האסטרטגיים והשוטפים של הבנק.

7. סיכון אבטחת מידע וסייבר

סיכון אבטחת מידע וסייבר נותר ברמה בינונית. במהלך הרבעון, זוהו מספר ניסיונות הונאה בודדים כנגד לקוחות (באמצעות מתקפת דיוג), במסגרתם נגנבו פרטי ההזדהות שלהם לחשבון במטרה לבצע פעולות לא מורשות בחשבונותיהם. לאור מנגנוני ההגנה המופעלים בבנק, על אף ניסיונות הונאה אלו, לא בוצעו פעולות לא מורשות בחשבונות הלקוחות. על רקע המלחמה, עולה הסיכון להתגברות ניסיונות תקיפות הסייבר במערכת הבנקאית ופוטנציאל התממשות הסיכון עלה. על מנת לזהות ולמנוע אירועי סייבר, הבנק הגביר את הכוונות, הערנות והמוכנות לאירועים מסוג זה. כמו כן, הבנק פועל למניעת הונאות באמצעות חיזוק פעולות הניטור לזיהוי התנהלות חשודה בחשבונות הלקוחות. קיימת פעילות מתמדת של גורמי התקיפה ומנגד המשך פעילות וחיזוק מערך הבקרה וההגנה של הבנק. הבנק ממשיך לחזק ולשפר את מנגנוני ההגנה המופעלים במערכות הבנק על מנת לצמצם את היכולת להונות את הלקוחות ולבצע פעולות לא מורשות בחשבונותיהם ועל מנת לשמור על רשת ומערכות הבנק ולהבטיח את זמינותם. פעולות אלו הינן חלק מתהליכי התחקור והפקת הלקחים הקיימים בבנק בהתאם להתרחבות האיומים ולצרכים המתגלים בהם הבנק נדרש לעמוד. בסוף חודש אוקטובר ובתחילת חודש נובמבר, בוצעו מספר תקיפות מניעת שירות (DDOS) נגד האתר השיווקי של הבנק. לאורך כל התקופה, האפליקציה ואתר הפעולות של הבנק פעלו באופן תקין, והתקיפה לא השפיעה על הפעילות העסקית של הבנק. הבנק פועל להרחיב את יכולות המענה שלו לתקיפות מסוג זה.

8. סיכונים ציות ורגולציה

סיכונים ציות ורגולציה נותרו ברמה נמוכה-בינונית. הבנק מיישם את הוראות הרגולציה הקיימות והחדשות. על רקע המלחמה, חל גידול בסיכון הבסיסי ברמה המערכתית, על רקע השפעות המלחמה והמצב הגיאופוליטי העולמי, ובהתאם, הורחב המיקוד הניהולי והניטור בבנק בנושאי ציות, איסור הלבנת הון ומימון טרור רלוונטיים. כמו כן, הבנק פועל במסגרת בנקאית בינלאומית המיישמת כללי אכיפה חוצי גבולות ועל כן, מחויב על פי הרגולציה לקבוע מדיניות ליישום סנקציות.

9. סיכון המוניטין

סיכון המוניטין של הבנק נותר ברמה נמוכה. הבנק מנטר באופן שוטף מדדים ואינדיקטורים שונים בהתייחס למוניטין הבנק המצביעים על כך שמעמדו התדמיתי של הבנק נשמר ובחלק מהתחומים, אף הועמקו הפערים לטובת הבנק למול מתחיריו. על רקע המלחמה, הבנק נקט פעולות במעגלי עשייה רחבים: פיננסי, קהילתי וחברתי, לרבות, עשייה בנקאית רציפה שהתמקדה בקידום הטובות והקלות ללקוחות ובפרט תושבי הדרום והצפון, כמו גם פעילות הומניטרית והתנדבותית של הבנק במגוון אופנים ומהלכי כתום ישראל וכתום מילואים שהתמקדו בסיוע ללקוחות העסקיים של הבנק. פעולות אלו תרמו לשיפור בתדמיתו של הבנק, כפי שהשתקף בסקרים הפנימיים והחיצוניים.

10. סיכון משפטי

הסיכון המשפטי נותר ברמה נמוכה-בינונית. ברבעון הנוכחי לא חלו אירועים חריגים שעלולים להשפיע על רמת החשיפה של הבנק. הסיכון המשפטי הינו הסיכון להפסד כתוצאה מחשיפה לקנסות, תביעות משפטיות ו/או צעדי עונשין כתוצאה מהפרות חוזיות ואי הסכמות. הסיכון המשפטי כולל גם סיכונים הנובעים מחשיפה משפטית בשל התנהלות הבנק עם מחזיקי העניין השונים שלו (כגון: לקוחות, ספקים וצדדים שלישיים אחרים). החטיבה המשפטית של הבנק מנתחת באופן שוטף את מרכיבי הסיכון המשפטי, את גבולותיו (כפי שנובעים למשל מזהות הצד הנגדי, מאופן יצירת הבטחות וכדומה) וכן את מאפייניו הספציפיים, תוך בחינה של רמת הסיכון והחשיפה אליו בשים לב לקווי הפעילות העסקית השונים של הבנק, ובהתאמה נותנת ייעוץ משפטי שוטף לבנק, על יחידותיו השונות.

סיכונים מובילים ומתפתחים

הפעילות העסקית של הבנק חושפת אותו למגוון סיכונים פיננסיים ושאינם פיננסיים, שהתממשותם מהווה פוטנציאל לפגיעה בתוצאות העסקיות או בתדמיתו. הסיכונים המובילים והמתפתחים נגזרים מהסביבה העסקית של הבנק המושפעת מהסביבה המקרו-כלכלית, מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, משינויים החלים במודל העסקי וממגמות חברתיות וצרכניות. בשנים האחרונות, לנוכח שינויים בסביבה התחרותית, בסביבת הצרכן, בסביבה הרגולטורית ובסביבה הטכנולוגית, ניכרת מגמת התפתחות בסיכונים שאינם פיננסיים. במסגרת התהליכים שמבצע הבנק למיפוי וזיהוי הסיכונים, הבנק בוחן את הסיכונים המובילים, שהינם סיכונים קיימים או חדשים הנובעים מהתפתחויות בסביבה העסקית של הבנק, העשויים להתממש בשנה הקרובה והינם בעלי פוטנציאל להשפעה מהותית על תוצאותיו הפיננסיות ויציבותו של הבנק. כמו כן, מזוהים הסיכונים המתפתחים, שהינם סיכונים העשויים להתממש בטווח הארוך יותר וקיימת אי וודאות באשר לאופיים והיקף השפעתם על הבנק. מיפוי הסיכונים בבנק נבחן באופן שוטף כדי לוודא שהוא מקיף את כלל הסיכונים הגלומים בפעילותו העסקית, כמו גם אלו הנובעים מתנאי השוק ומדרישות הרגולציה.

סיכון עסקי אסטרטגי – הינו סיכון בזמן אמת או סיכון עתידי, לרווחים, להון, למוניטין או למעמד הבנק, שעלול לבוע מהחלטות עסקיות שגויות, הטמעה לא נאותה של החלטות הבנק או התאמה לא נאותה של הבנק לשינויים בסביבה העסקית בה הוא פועל. הבנק נערך לשינויים אלה, בין השאר, באמצעות התאמת פונקציות הייצור הבנקאית, לרבות באמצעות השקעות מוגברות בטכנולוגיה באופן שישמר את מיצובו של הבנק כבנק מתקדם ואנושי. סיכון זה מהותי ומחייב נקיטת אמצעים לניהול הסיכון, הערכה וזיהוי מקדים של אירועים העלולים למנוע את יישום האסטרטגיה.

ביום 26 באפריל 2021 אישר דירקטוריון הבנק תכנית חומש אסטרטגית, לשנים 2021 עד 2025, המבוססת, בין היתר, על מיצוב הבנק כשחקן מרכזי בבנקאות העסקית, המשך מובילות הבנק במשכנתאות, ביסוס המובילות של קבוצת הבנק בקרב משקי בית, מתן שירותי בנקאות אישיים ואנושיים הנתמכים בטכנולוגיה דיגיטלית מתקדמת, הכוללים שילוב אופטימלי בין ערוצים אנושיים ודיגיטליים, ושירות אנושי על ידי בנקאי מומחה גם בדיגיטל לפי בחירת הלקוח וצרכיו, ובנוסף, הצעות ערך פרסונליות בכלל הערוצים, המותאמות לצרכי הלקוח, התאמת מודל ההפעלה לאתגרי העתיד ושיפור היעילות התפעולית

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

ומינוף המיזוג של בנק אגוד ליצירת סינרגיה תפעולית ועסקית ומימוש יתרונות גודל. לפרטים נוספים ראה דיווח מידי מיום 27 באפריל 2021 (מספר אסמכתא: 01-071448-2021). תוצאות ביצועי הבנק מצביעות על כך שהבנק נמצא מעבר ליעדים העסקיים שהוצבו בתכנית האסטרטגית.

הסיכון העסקי אסטרטגי מתכלל את כלל הפעילות העסקית של הבנק, ומשקף גם את סיכון הסביבה העסקית שבה הבנק פועל, לרבות ההתפתחויות של גורמים ואירועים אקסוגניים מהותיים אשר עלולים להשפיע על הסיכון העסקי אסטרטגי של הבנק ועל יישום התכנית האסטרטגית.

בשלב זה, השלכותיה האפשריות של המלחמה, לא שינו את העקרונות העומדים בבסיס המודל העסקי של הבנק ולפיכך, רמת הסיכון נותרה ללא שינוי. יחד עם זאת, אי הוודאות לגבי משך המלחמה, היקפה והשפעותיה הינה גבוהה והשלכותיה עלולות להיות משמעותיות למשק הישראלי, ובהתאמה למערכת הבנקאית כולה.

סיכון עסקי רגולטורי - סיכון זה מתייחס למהלכי חקיקה, לרבות חקיקה בתהליך, בתחומי ליבה של המערכת הבנקאית, כמו גם לרגולציה חדשה וציפיות רגולטוריות של גורמים מפקחים, בין אם בתהליך ובין אם יצאה אל הפועל, ככל שאלו בעלי פוטנציאל להשפעה על תחומי הליבה של הפעילות הבנקאית. כאמור, ברבעון הרביעי לשנת 2023, רמת הסיכון העסקי רגולטורי נותרה ברמתה לאחר העלאת רמת הסיכון שבוצעה ברבעון שני 2023, כך שהיא משקפת גם השלכות עסקיות אפשריות על הפעילות הבנקאית בשל המלחמה.

סיכון מאקרו כלכלי - מצב הכלכלה העולמית והמקומית, שינויים משמעותיים במדיניות המוניטרית ובעקומי הריבית, תנודתיות בשווקים ושינויים במחירי הנכסים הפיננסיים בארץ ובעולם ובמחירי הנדל"ן בארץ ובעולם הינם בעלי פוטנציאל להשפעה על פעילות הבנק.

הרבעון הרביעי התאפיין בהאטה מסיימת של הפעילות. המצב הביטחוני מאופיין בהמשך הסלמה, המשפיעה על הפעילות הכלכלית המקומית ועל הסביבה המאקרו כלכלית. במחצית השנייה של 2023, הותיר בנק ישראל את הריבית ללא שינוי ברמה של 4.75%. בתחילת שנת 2024, בחודש ינואר, הריבית הופחתה ב-0.25%, לרמה של 4.5%. בשנת 2024, הצפי הוא להמשיך ירידה בריבית. קצב האינפלציה השנתי התמתן בהדרגה ועמד על 3% בשנת 2023.

סיכון טכנולוגי - הסיכון הטכנולוגי מהווה סיכון משמעותי, המושפע מההאצה בהתפתחות הטכנולוגיה והדיגיטליות, ומהצורך לתת מענה לצורכי הלקוחות המשתנים, מערכות הליבה הוותיקות, ריבוי דרישות רגולציה בנקאית והצורך ביישום כלים טכנולוגיים בלוחות זמנים קצרים. חטיבת הטכנולוגיה פועלת במתכונת מלאה במטרה לתמוך בתפקוד השוטף של הבנק, תוך מתן מענה לצרכים הטכנולוגיים הנוכחיים והעתידיים הנדרשים לפעילותו של הבנק.

במסגרת חיזוק התשתיות הטכנולוגיות הבנק מבצע השקעות רחבות במערכות הטכנולוגיה, על מנת להתמודד עם האתגרים המשתנים בסביבה העסקית ולשמר את בידולו כבנק מתקדם ואנושי. הבנק פועל לפיתוח כלים מתקדמים לניתוח ומיצוי מידע מן הנתונים, במטרה לשפר את יכולות המדידה וקבלת ההחלטות, הן בהיבטים העסקיים והשיווקיים והן בהיבטים של ניהול סיכונים.

עם תחילת המלחמה, התמקד הבנק בשמירה על היערכות ומוכנות למענה טכנולוגי מלא לכלל הבנק, לרבות מוכנות להחמרה במצב הביטחוני, במקביל ליישום פיתוחים טכנולוגיים הקשורים להיבטים צרכניים שנדרשים לשעת חירום, והיערכות לפעילות בתרחישי החמרה במצב הביטחוני, במקביל ליישום הפרויקטים הטכנולוגיים המהותיים של הבנק.

סיכון אבטחת מידע - סיכון אבטחת מידע הינו סיכון הנובע מליקויים בהגנה על מערכות המחשב של הבנק והמידע הנכלל בהן. סיכון הסייבר מתמשם בקרות אירוע בו מתבצעת תקיפה של מערכות המחשב על ידי או מטעם יריבים חיצוניים או פנימיים לבנק.

ההסתברות למימוש איומי הסייבר עלתה במידה מסיימת, נוכח העלייה המשקית ברמת האיומים, והתגברות ניסיונות תקיפות הסייבר במערכת הבנקאית, אשר התעצמה עם פרוץ המלחמה. הבנק ממשיך לחזק ולשפר את מנגוני ההגנה המופעלים בבנק על מנת לצמצם את היכולת לבצע פעולות לא מורשות בחשבונות הלקוחות, לשמר את חוסן הרשת והמערכות ולהבטיח את זמינותן. פעולות אלו הינן חלק מתהליכי התחקור והפקת הלקחים הקיימים בבנק בהקשר לאיום המתפתח. מערך אבטחת המידע של הבנק פועל בצורה מלאה ורציפה במהלך כל השנה, תוך שיפור מתמיד וחיזוק יכולות ומנגוני הגנה בהתאם להתרחבות האיומים ולצרכים המאתגרים בהם הבנק נדרש לעמוד. על רקע המלחמה, הבנק הרחיב משמעותית את הכוונות, הערנות והמוכנות על מנת לזהות ולמנוע אירועי סייבר כמו כן, פועל למניעת הונאות באמצעות חיזוק פעולות ניטור לזיהוי התנהלות חשודה בחשבונות הלקוחות.

סיכון ציות רגולציה¹ - פעילותו העסקית של הבנק כפופה להוראות רגולציה. סיכון הציות הינו הסיכון להטלת סנקציה, להפסד פיננסי מהותי או לנזק תדמיתי, אשר הבנק עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את הוראות הציות השונות. הוראות הציות כוללות גם את חוק יעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011, חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994 וחוק הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול חוקי השקעות, התשנ"ה-1995 (להלן - "חוק הייעוץ") (להלן ביחד - "דיני ניירות ערך"), וכן את חוק התחרות הכלכלית, התשמ"ח-1988. הטיפול בציות לחוקים אלה מבוצע גם במסגרת תכניות אכיפה פנימיות של דיני ניירות ערך ודיני התחרות הכלכלית, בהתאמה. סיכון הציות כולל גם את עמידת הבנק בהיבטי ההוגנות ובדיני הגנת הפרטיות.

יודגש כי תיאבון הבנק לסיכונים ציות רגולציה, בכל הקשור לציות להוראות הדין החלות על הבנק, הוא אפסי. משכך, קבע הבנק כי ליקויים שיאתרו בציות להוראות הדין יטופלו על ידי יחידות הבנק בעדיפות עליונה. הבנק קבע תכנית עבודה רב שנתית, הכוללת פעולות נדרשות להפחתת סיכון הציות.

סיכונים סביבתיים וסיכונים אקלים - סיכונים סביבה ואקלים, הינם חלק מסיכונים ה-ESG (Environment, Social, Governance), סיכונים סביבה, חברה וממשל. סיכונים סביבה הינם סיכונים מתפתחים המתאפיינים בהשתנות גבוהה יותר ביחס לסיכונים אחרים לאורך זמן.

סיכונים סביבתיים הינם סיכונים הנובעים מפוטנציאל ההשפעה של שינויים סביבתיים על התאגידים הפיננסיים. הבנק חשוף להפסד העלול לנבוע כתוצאה מהרעה במצבו הפיננסי של הלווה בשל עלויות גבוהות שנגרמו כתוצאה ממפגעים סביבתיים ורגולציה בתחום איכות הסביבה, מירידה בשווי בטוחות החשופות לסיכון סביבתי, או מכך שהבנק יישא באחריות עקיפה למפגע סביבתי, הנגרם על ידי פרויקט שהוא מממן. בסיכון הסביבתי נכללים גם סיכונים נוספים הנגזרים מסיכון זה: מוניטין, אחריות כלפי צד שלישי וכדומה.

סיכונים אקלים נוצרים מהתגברות תדירות ועוצמת אירועי מזג האוויר בעקבות שינויים סביבתיים אקלימיים. הסיכון עבור הבנק הינו להפסד פיננסי או פגיעה במוניטין, כתוצאה מהתמשות אירועים, תהליכים פיזיים או התאמות לסיכונים מעבר עקב שינויי אקלים.

סיכונים אקלים כוללים סיכונים מעבר, המוערכים כסיכונים לטווח ארוך. סיכונים אלו נובעים מתהליך ההסתגלות לקראת כלכלה דלת-פחמן (כגון מעבר למקורות אנרגיה מתחדשים, מיסוי פחמן, שיפור היעילות האנרגטית וכד') וסיכונים פיזיים העלולים להתמשם כתוצאה מהשפעה ישירה של אירועי קיצון כגון שריפות, שיטפונות ומשינויים מתמשכים העלולים לנבוע מעליית מפלס פני הים ושינויים בטמפרטורה, העלולים לגרום להשפעות על המערכת האקולוגית, תהליכי מדבור ועוד.

¹ סיכונים ציות רגולציה, עלולים לנבוע מאי ציות להוראות הרגולציה שהפעילות העסקית כפופה אליהן, לעומת הסיכון העסקי רגולטורי המתייחס להשפעת מהלכי חקיקה ורגולציה חדשים בנושאי ליבה של המערכת הפיננסית.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

בשנים האחרונות גוברת המודעות בארץ ובעולם לקיומם והיקפם של סיכונים פיננסיים הנובעים מפוטנציאל הנזק של אירועים ותהליכים הקשורים בשינויי אקלים. הבנק נערך ליישום הוראה לניהול בנקאי תקין 345 - "עקרונות לניהול אפקטיבי של סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים", שפרסם הפיקוח על הבנקים ביוני 2023, המבוססת על עקרונות של הנחיית ועדת באזל.

הבנק פרסם בשנה החולפת דוח TCFD (Task Force on Climate-Related Financial Disclosures) המציג את הערכות הבנק לניהול אפקטיבי של סיכוני האקלים. הדוח נכתב בהלימה לתקן הגלובלי המקובל לדיווח בתחום זה.

לפרטים נוספים בדבר ניהול סיכונים אלה, ראה פרק סביבה, חברה וממשל בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2023. מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1) (במיליוני שקלים חדשים)

דרישות הון מזעריות ⁽⁴⁾		נכסי סיכון משוקללים		
31 בדצמבר 2023	30 בספטמבר 2023	31 בדצמבר 2023		
30,358	239,627	242,868		סיכון אשראי (גישה סטנדרטית) ⁽²⁾
320	2,895	2,556		סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)
160	1,486	1,282		התאמה בגין סיכון אשראי CVA ⁽³⁾
39	101	314		סיכון סילוק
728	5,663	5,822		סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)
31,605	249,772	252,842		סך הכל סיכון אשראי
245	1,855	1,957		סיכון שוק (גישה סטנדרטית)
2,580	20,140	20,641		סיכון תפעולי ⁽⁴⁾
34,430	271,767	275,440		סך הכל

(1) דרישת הון בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש בשיעור של 12.5%.

(2) סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי, וסכומים מתחת לספי הניכוי.

(3) Adjustments Value Credit, שערך לשווי שוק בגין סיכון אשראי של צד נגדי, בהתאם להוראות באזל III.

(4) הקצאת הון בגין הסיכון התפעולי חושבה פי הגישה הסטנדרטית.

לפרטים בדבר קשרים בין הדוחות הכספיים לבין חשיפות פיקוחיות ראה תוספת א' להלן.

דוח סיכונים
 ליום 31 בדצמבר 2023

מידע נוסף על נכסי סיכון משוקללים

להלן תנועה בנכסי סיכון משוקללים במהלך התקופה עבור כל סוג של נכס סיכון משוקלל (במיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 דצמבר		
2022	2023	
		תנועה בנכסי סיכון אשראי
202,611	234,383	יתרה ליום 1 בינואר
27,702	13,427	שינוי בנכסי סיכון חשיפה באשראי
113	454	שינוי בנכסי סיכון חשיפה בניירות ערך
(191)	116	שינוי בנכסי סיכון בגין חשיפה בנגזרים
223	3,366	שינוי בנכסי סיכון בגין חשיפות חוץ מאזניות
701	52	שינוי ב-CVA
2,716	-	שינויים רגולטורים
508	1,044	השפעות אחרות
234,383	252,842	נכסי סיכון אשראי לסוף התקופה
		תנועה בנכסי סיכון תפעולי
13,831	16,567	יתרה ליום 1 בינואר
2,536	3,842	שינוי בהכנסות מפעילות מימון (לרבות עמלות)
288	217	שינוי בהכנסות מימון שאינן מריבית
(88)	15	שינוי בהכנסה גולמית חברות בנות
16,567	20,641	נכסי סיכון תפעולי לסוף התקופה
		תנועה בנכסי סיכון שוק
2,268	1,301	יתרה ליום 1 בינואר
4	(9)	שינוי בסיכון מניות
(53)	418	שינוי בסיכון בסיס
(947)	274	שינוי בסיכון ריבית- סיכון שוק כללי
29	(27)	שינוי בסיכון אופציות
1,301	1,957	נכסי סיכון שוק לסוף התקופה

הון ומינוף

הרכב ההון הפיקוחי

	31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023	
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים			
1			הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1
	3,618	3,675	
2	20,676	24,196	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן
3	(497)	(408)	רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי
5	543	567	מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג (זכויות מיעוט)
6	24,340	28,030	הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים			
8	87	87	מוניטין, בניכוי מיסים נדחים לשלם, אם רלבנטי
9	60	40	נכסים לא מוחשיים אחרים למעט זכויות שירות למשכנתאות, בניכוי מיסים נדחים לשלם
11	-	4	סכום הרווח הכולל האחר המצטבר בגין גידורי תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוון
14	-	-	רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההון של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי. בנוסף, בהתייחס להתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, יש לגרוע את כל התאמות השווי החשבונאיות (DVA) הנובעות מסיכון האשראי העצמי של הבנק 14
21	-	-	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1 -
26	(885)	(549)	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
26א	-	-	מזה: התאמות פיקוחיות נוספות להון עצמי רובד 1 שלא נכללו במסגרת סעיפים 25 א. ו-25 ב.
28	(732)	(404)	סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1
29	25,072	28,434	הון עצמי רובד 1
44	-	-	הון רובד 1 נוסף
45	25,072	28,434	הון רובד 1
הון רובד 2: מכשירים והפרשות			
46	2,150	2,176	מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו
48	3,287	3,029	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'
49	-	-	מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2
50	2,578	3,161	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפי השפעת המס המתייחס
51	8,015	8,366	הון רובד 2 לפני ניכויים
הון רובד 2: ניכויים			
57	-	-	סך כל הניכויים להון רובד 2
58	8,015	8,366	הון רובד 2
59	33,087	36,800	סך ההון
60	252,251	275,440	סך נכסי סיכון משוקללים
יחסי הון וכריות לשימור הון			
61	9.94%	10.32%	הון עצמי רובד 1
62	9.94%	10.32%	הון רובד 1
63	13.12%	13.36%	ההון הכולל
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים			
69	9.60%	9.60%	יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
70	9.60%	9.60%	יחס הון רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
71	12.50%	12.50%	יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

הרכב ההון הפיקוחי - המשך

31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023	
		סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)
		72 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה
3	47	
		73 השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה
3	2	
2,007	2,327	75 מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה
		תקרה להכללת הפרשות ברובד 2
		76 הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה
2,578	3,569	
2,930	3,161	77 התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית

לפרטים בדבר הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי ראה תוספת א' להלן.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

להלן תנועות ברכיבי ההון הפיקוחי במהלך התקופה, לרבות שינויים בהון העצמי רוברד 1, הון רוברד 1 והון רוברד 2 (במיליוני שקלים חדשים):

2023 בדצמבר 31	2022 בדצמבר 31	
		הון רוברד 1
21,969	25,072	יתרה ליום 1 בינואר
		שינוי ברכיבי ההון:
22	37	הנפקת הון מניות רגילות ופרמיה על המניות
24	19	שינוי בקרן הון מההטבה בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות
4,472	4,910	רווח נקי לתקופה
(941)	(1,390)	דיבידנד
(355)	-	השפעה מצטברת בגין היישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארצות הברית בגין הפסדי אשראי
(555)	101	קרן הון מניירות ערך זמינים למכירה
12	4	קרן הון הנובעת מגידור תזרים מזומנים
316	(15)	קרן הון בגין זכויות עובדים
(1)	-	אחרים כולל התאמות רגולטוריות
96	24	זכויות שאינן מקנות שליטה
		שינוי בהשפעת התאמות פיקוחיות וניכויים
6	-	מיסים נדחים
20	20	מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים
(12)	(4)	רווח כולל אחר מצטבר בגין תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן
(1)	(8)	רווחים או הפסדים מצטברים כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי של הבנק
-	(336)	אחרים
25,072	28,434	יתרה לסוף התקופה
		הון רוברד 2
7,914	8,015	יתרה ליום 1 בינואר
(195)	3	הפחתת מכשירי הון
597	583	שינוי בהפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
701	554	הנפקת מכשירי הון
(1,002)	(789)	פירעון איגרות חוב עם המרה מותנית
8,015	8,366	יתרה לסוף התקופה

הדרישה הפיקוחית

ההון הפיקוחי מורכב משני רבדים - הון רוברד 1 (הכולל הון עצמי רוברד 1 והון רוברד 1 נוסף) והון רוברד 2. הון עצמי רוברד 1 כולל את רכיבי ההון המיוחסים לבעלי מניות הבנק ואת זכויות בעלי המניות החיצוניים בהון של חברות מאוחדות (עודף ההון בחברת הבת אינו מוכר).

בהון עצמי רוברד 1 נכללים התאמות פיקוחיות וניכויים מההון - מוניטין, השקעות ברכיבי הון של תאגידים פיננסיים, הרווח הכולל האחר המצטבר בגין גידור תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, התאמות בגין התחייבות של מכשירים נגזרים הנובעים משינוי סיכון האשראי של הבנק (DVA) והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים.

הון רוברד 1 נוסף מורכב ממכשירי הון העומדים בדרישות שנקבעו בהוראות. נכון ליום 31 בדצמבר 2023 אין לבנק מכשירי הון הנכללים בהון רוברד 1 נוסף. הון רוברד 2 מורכב מהפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ומכשירי הון העומדים בדרישות שנקבעו. מגבלות על מבנה ההון:

- הון רוברד 2 לא יעלה על 100% מהון רוברד 1 לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה.
- מכשירי הון הכשירים להיכלל בהון רוברד 2 לא יעלו על 50% מהון רוברד 1 לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

גישת הבנק להערכת הלימות הון

מסגרת ניהול ובקרת הסיכונים בבנק, בהתאם להמלצות ועדת באזל מגדירה שלושה נדבכים להערכת הלימות הון: הנדבך הראשון (הון מזערי) - דרישות הקצאת הון מינימאלית בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי המחושבת במודלים סטנדרטיים. הנדבך השני - תהליך פיקוח ובקרה על הגאותות ההונית, תהליך פנימי להערכת הלימות הון המתבצע על ידי הבנק (ICAAP) ומלווה בתהליך הערכה פיקוחי (SREP).

הנדבך השלישי - "משמעת שוק" - דרישות הדיווח והגילוי לגוף המפקח ולציבור.

יחסי הון מחושבים כיחס שבין הון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס הון הכולל מחושב כיחס שבין סכום הון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, מחויב הבנק לשמור על יחס הון עצמי רובד 1 מזערי, שלא יפחת משיעור של 9% וכן על יחס הון כולל מזערי שלא יפחת משיעור של 12.5%.

ליחס הון עצמי רובד 1 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדירור לתאריכי הדוחות הכספיים, למעט הלוואות לדירור לגביהן ניתנה הקלה במסגרת הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה.

בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס הון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק, לתאריך הדיווח, הינם 9.60% ו 12.50%, בהתאמה (אליהם יתווספו שולי בטחון נאותים).

תכנון וניהול הון

הבנק מנהל את יחסי הלימות הון במטרה לעמוד בדרישות הון המזעריות של הפיקוח על הבנקים. הון הבנק נתון לשינויים, בין היתר, בגין הגורמים המפורטים להלן:

- צמיחה בפעילות העסקית.
- שינויים אקטואריים כתוצאה משינויים בשיעור הריבית לחישוב התחייבויות הבנק בשל הטבות לעובדים, או הנחות אקטואריות אחרות כגון: שיעורי תמותה, פרישה וכד'.
- השפעת שינויים בקרנות הון מאגרות חוב זמינות למכירה כתוצאה משינויים בשיעורי הריבית.
- השפעת שינויים באינפלציה ובשערי חליפין על יתרות נכסי הסיכון של הבנק.
- השפעת שינוי בדירוג מדינת ישראל על משקל הסיכון הניתן לתאגידים ישראליים, המבוסס על דירוג המדינה.

הבנק מנטר את יחסי הלימות הון והמינוף באופן שוטף, על מנת לוודא עמידה בדרישות הפיקוח על הבנקים וכדי לאפשר היערכות מבעוד מועד למתן מענה להתפתחות נכסי הסיכון ודרישות הון של הבנק. לשם כך, קבע דירקטוריון הבנק מסמך מדיניות, המתווה את העקרונות הנדרשים לניהול יחסי הלימות הון ויחסי המינוף, ואת יעדי הון של הבנק ("תיאבון סיכון"), המהווים שולי ביטחון מעבר לדרישות הון והמינוף המזעריות הרגולטוריות. מסמך המדיניות מגדיר את שולי הביטחון בתכנון, כמו גם הדיווחים הנדרשים והפעולות שיש לנקוט במקרים בהם יורד יחס הון מרמות מינימליות שנקבעו. ניהול ותכנון הון מתבצע על ידי פורום ייעודי בראשות מנהל החטיבה הפיננסית ה-CFO ובהשתתפות מנהל החטיבה לניהול סיכונים, ה-CRO, מנהל חטיבת מידע ודיווח כספי - החשבונאי הראשי, ומנהלי החטיבות העסקיות בבנק. תכנון הון השוטף מבוסס על הנחות תוכנית העבודה של הבנק, וזאת בכפוף ליעדי הון והמינוף ומדיניות חלוקת הדיבידנד.

הבנק עורך תחזית מפורטת רב שנתית לתכנון הון תוך הבאה בחשבון של: שיעורי הגידול הצפויים בנכסי סיכון והרווחיות, התוכנית האסטרטגית, מדיניות חלוקת הדיבידנד, יעדי הון והמינוף, שולי ביטחון נאותים וגורמים נוספים.

הבנק עוקב באופן שוטף אחר התוצאות בפועל אל מול התחזית ובהתאם לצורך מעדכן את התחזית ובוחן פעולות נדרשות, וזאת לצורך עמידה ביעדי הון שנקבעו.

החטיבה לניהול סיכונים מבצעת תהליכי אתגור לתכנון הון, הבוחנים בין השאר את נאותות שולי הביטחון בתכנון הון, תהליך אשר תוצאותיו מובאים לדיון בפורום ניהול הון, הנהלת הבנק, והוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון.

להלן ניתוח השפעות השינויים על יחס הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2023:

השפעת שינוי	השפעת השינוי
ב-1 מיליארדי שקלים חדשים	ב-100 מיליוני שקלים חדשים
בהון עצמי רובד 1	בהון עצמי רובד 1
0.04%	0.04%

בנק (בנתוני המאוחד)

הוראות רגולטוריות המשפיעות על יחסי הלימות הון

השפעת היישום של כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים על הון הפיקוחי

החל מיום 1 בינואר 2022 הבנק מיישם את ההוראות החדשות בנושא הפסדי אשראי צפויים (CECL) תוך זקיפת ההשפעה המצטברת לעודפים במועד היישום לראשונה. בהתאם לחוזר הפיקוח על הבנקים, נקבע כי במידה שכתוצאה מהיישום לראשונה של כללים אלה, חל קיטון בהון העצמי רובד 1 של הבנק, הבנק רשאי לכלול באופן חלקי בהון עצמי רובד 1 (כלומר להוסיף חזרה להון עצמי רובד 1) את הקיטון בהון עצמי רובד 1 שנרשם ביום היישום לראשונה, על פני שלוש שנים (להלן: "תקופת המעבר").

השפעת ההקלה על יחס הון עצמי רובד 1 הינה כ-0.07% ליום 31 בדצמבר 2023. לפירוט בדבר השפעת היישום לראשונה ראה ביאור 1 בדוחות הכספיים לשנת 2022.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

חוזר בנושא עדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 203 - מדידה והלימות הון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי

ביום 22 במאי 2022 פרסם המפקח על הבנקים חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 203 - מדידה והלימות הון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי. בהתאם לחוזר, הלוואות המיועדות לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בנייה, בשיעור העולה על 80% משווי הנכס הנרכש (LTV) ישוקללו במשקל סיכון מוגבר של 150%.
לפרטים נוספים ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים.

גיוס מקורות הוניים

במסגרת תוכנית העבודה של הבנק, הנקבעת על ידי הדירקטוריון וכוללת יעדים לגידול בתחומי הפעילות השונים, מתבצעת הערכה של השפעת העמידה ביעדים על היקף נכסי הסיכון של הבנק, וכתוצאה מכך על יחס הלימות ההון. בהתאם לכך, נקבעת, במקביל ליעדים העסקיים וליעדי הרווחיות, תוכנית לגיוס מקורות הוניים לצורך שמירה על הלימות ההון, בהתאם להנחיות שקבע הדירקטוריון בדבר הלימות הון. התוכנית (הכוללת בין היתר, וככל שיידרש, גיוס כתבי התחייבויות נדחים מותנים - CoCo), צפויה להביא לכך שיחס ההון הכולל לא יפחת מיחס ההון המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים. סידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד. לפרטים בדבר הנפקה ופדיון כתבי התחייבויות נדחים מסוג CoCo, ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים.

לפרטים נוספים ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים.

יחס המינוף

הבנק מיישם את כללי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס מינוף, המאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס המינוף שנקבעו בחודש ינואר 2014.

יחס המינוף מבוסס באחוזים ומוגדר כיחס בין הון רובד 1 לבין סך החשיפות. סך החשיפות של הבנק הינו סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים, לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים.

על פי ההוראה, תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד.

ביום 15 בנובמבר 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "התאמות נוספות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם וירוס הקורונה (הוראת שעה)" לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 250, במסגרתה יחס המינוף לא יפחת מ-4.5% על בסיס מאוחד, לעומת 5% לפני השינוי.

במסגרת חוזר הפיקוח על הבנקים מיום 20 בדצמבר 2023, תוקף ההקלה הוארך עד ליום 31.12.25. תאגיד בנקאי שניצל את הקלה במועד זה, יידרש לשוב ליחס המינוף הנדרש בטרם הוראת השעה בתוך שני רבעונים, כך שבתום תוקף הוראת השעה יחול על הבנק יחס מינוף מזערי בהתאם ליחס המינוף בפועל או היחס המינימאלי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם.

יחס המינוף של הבנק ליום 31 בדצמבר 2023 הינו 5.83%, לעומת 5.42% ביום 31 בדצמבר 2022.

השוואה בין נכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (במיליוני שקלים חדשים):

במיליוני שקלים		
ליום 31 בדצמבר 2023	ליום 31 בדצמבר 2022	
448,204	428,292	סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
2,373	2,612	התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
33,509	29,358	התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים ⁽¹⁾
3,397	2,748	התאמות אחרות
487,483	463,010	חשיפה לצורך יחס המינוף

(1) הסרה של החשיפות החוץ מאזניות לסכומים שווי ערך אשראי, בהתאם לכללי המדידה של הלימות ההון (באזל).

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

הרכב החשיפות יחס המינוף (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2022	ליום 31 בדצמבר 2023	
		חשיפות מאזניות
423,160	442,962	נכסים במאזן
(147)	(127)	סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1
423,013	442,835	סך חשיפות מאזניות
		חשיפות בגין נגזרים
2,972	2,198	עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
5,113	6,417	סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
-	-	גילום (gross-up) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור
-	-	ניכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים
-	-	רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח
281	-	סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו
-	-	קיצוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכוי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו
8,366	8,615	סך חשיפות בגין נגזרים
		חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
2,273	2,524	נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיצוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמטופלות כמכירה חשבונאית
-	-	סכומים שקודזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך
-	-	חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי מרכזי בגין נכסי מימון ניירות ערך
-	-	חשיפות בגין עסקאות כסוכן
2,273	2,524	סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
		חשיפות חוץ מאזניות אחרות
98,930	114,340	חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו
(69,572)	(80,831)	התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי
29,358	33,509	פריטים חוץ מאזניים
25,072	28,434	הון וסך החשיפות
463,010	487,483	הון רובד 1
		סך החשיפות
		יחס מינוף
5.42%	5.83%	יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218
4.50%	4.50%	יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

סיכון אשראי

פרק זה דן בסיכון האשראי בהתאם לדרישות הגילוי של ועדת באזל וה-FSB, כאשר מבנה הפרק וסדר הנושאים (תוך שהם מותאמים לאופי הפעילות בבנק), גם הם בהתאם לאותן הדרישות.

פרק סיכון אשראי של צד נגדי להלן כולל גילויים איכותיים וכמותיים על דרישת ההון בגין סיכון זה והתאמה לדרישות ההון בגין סיכון אשראי (CVA).

מידע כללי על איכות סיכון אשראי (CRA)

סיכון אשראי הוא הסיכון שלווה, או צד נגדי, של הבנק לא יעמוד בהתחייבותיו כלפי הבנק. סיכון האשראי הוא סיכון מהותי בפעילותו של הבנק. סיכון זה מושפע ממספר גורמים עיקריים: סיכון עסקי הנובע מפעילותו של הלקוח, סיכונים ריכוזיות הנובעים מחשיפת יתר ללווה/קבוצת לווים ולענפי משק, סיכון ריכוזיות גאוגרפית, סיכון הנובע משינויים אקסוגניים הנוגעים בעיקר לשינויים בסביבה המאקרו כלכלית של הלווה, סיכונים סביבתיים וסיכונים אקלים, סיכונים אשראי בחוץ לארץ וסיכונים תפעוליים, שלהתממשותם יש השלכות על סיכונים אשראי. כמו כן, לסיכון זה יש קשרי גומלין עם מספר סיכונים נוספים כגון, סיכון השוק והריבית, סיכון הנזילות, סיכונים ציות וסיכונים נוספים.

תחום האשראי נמצא בליבת הפעילות הבנקאית, ולפיכך, הינו הסיכון העיקרי מבין סוגי הסיכונים שהמערכת הבנקאית עוסקת בהם. בהתאם, החלק הארי של ההון המוקצה בנדבך הראשון, נובע מסיכון האשראי.

מטרות ומדיניות ניהול סיכון אשראי

קבוצת מזרחי טפחות הינה קבוצה בנקאית בעלת פרופיל סיכון אשראי יציב ושמרני, וזאת, בין היתר, בשל הרכב תיק האשראי, המוטה פעילות קמעונאית ומשכנתאות, המהווה כ-73% מפעילות האשראי שלה.

מדיניות ניהול סיכונים האשראי שואפת ליצור איזון בין הרצון למזער סיכונים למינימום האפשרי, לבין יעדי הבנק להשיא רווחים, באמצעות העמדת אשראי ללקוחות. זאת, תוך התחשבות בגורמים משפיעים כגון: הסביבה הרגולטורית, תנאי השוק, התנאים הכלכליים הכלליים, סוג המוצרים והתנהגות הבנקים המתחרים.

דירקטוריון הבנק אחראי להתוות את מדיניות האשראי של הבנק, בה נקבעו עקרונות וכללים להעמדת אשראי ולניהול תיק האשראי והבקרה עליו, במטרה לשמר את איכותו, ולמזער את הסיכון הגלום בו. עקרונות וכללים אלה מאפשרים ניהול מבוקר של הסיכונים הכרוכים במתן אשראי ללווים, הן ברמת הלקוח הבודד וקבוצת הלווים, והן ברמה של ענפי משק וסקטורים עסקיים עד לרמת התיק כולו. דירקטוריון הבנק מאשר את מדיניות האשראי של הבנק, אחת לשנה, ולאורך השנה נבחן הצורך בעדכון המדיניות לאור התפתחויות בסביבה העסקית בה פועל הבנק ובה פועלים לקוחותיו. מדיניות האשראי כוללת, מסמכי מדיניות נוספים הונים בסיכונים הרלוונטיים לפעילות האשראי של הבנק, ובהם: מדיניות ריכוזיות האשראי, המבטיחה כי רמת ריכוזיות האשראי של הבנק מנהלת ומנטררת ברמה שוטפת, מדיניות פעילות מסחר של לקוחות במכשירים נגזרים ובניירות ערך, הקובעת את העקרונות לניהול וניטור לקוחות הבנק הפועלים במכשירים נגזרים ובניירות ערך, מדיניות הביטחונות הקובעת את העקרונות הנדרשים לשם ניהול ביטחונות הלקוחות, מקדמי הביטחון הנדרשים לפי סוגי עסקאות וגורמי סיכון שונים, ומדיניות ניהול סיכון סביבתי וסיכון אקלים.

הסיכון בתחום האשראי מורכב ממספר רבדים, ומחייב את הגורמים השונים בבנק לעקוב, לנטר ולנקוט באמצעים שיאפשרו שליטה של הבנק על סיכון זה. לפיכך, הגדיר הבנק מגבלות כמותיות שונות לפעילות בגורמי הסיכון המרכזיים.

המודל העסקי

הבנק מנהל את פעילות האשראי במספר מגזרים שהעיקריים שבהם: משכנתאות, בנקאות עסקית, בנקאות מסחרית, עסקים קטנים ומשקי בית. המגזרים נבדלים ביניהם בהתאם למאפייני הלקוחות, סוגי האשראי והיקפי האשראי הנדרשים להם וביחידה הארגונית האחראית לטיפול בכל אחד מהמגזרים. האשראי למגזרים אלו, כולל העמדת אשראי עסקי, לרבות אשראי לפעילות סחר חוץ וחשיפה מפעילות במכשירים נגזרים, אשראי קמעונאי ומשכנתאות. לפירוט אודות מאפייני הלקוחות בכל אחד ממגזרים אלו ראה גם פרק מגזרי פעילות פיקוחיים בדוח הדירקטוריון וההנהלה. מבנה קווי העסקים בתחום האשראי מושתת על שתי חטיבות, הכפופות למנהל הכללי, כמפורט להלן:

- החטיבה הקמעונאית - בחטיבה זו מרוכזת הפעילות הבנקאית של לקוחות פרטיים (לרבות בנקאות פרטית בינלאומית בישראל המשרתת תושבי חוץ) ותחום המשכנתאות, ופעילותם של לקוחות עסקיים קטנים. סינפי הבנק ומרכזי העסקים פועלים אף הם במסגרת חטיבה זו באמצעות שבעה מרחבים.
- החטיבה לבנקאות עסקית - בחטיבה זו מרוכזות מרבית הפעולות הבנקאיות של לקוחות עסקיים (לרבות מענף הבינוי והנדל"ן) בגודל בינוני ומעלה כמו גם הפעילות הבינלאומית בחוץ לארץ.

הגישה למדיניות סיכון האשראי וקביעת המגבלות

המדיניות לניהול סיכוני האשראי של הבנק, קובעת עקרונות וקווים מנחים להעמדת אשראי ולניהול תיק האשראי והבקרה עליו, במטרה לשמר את איכותו, ולמזער את הסיכון הגלום בו. זאת, תוך התחשבות בגורמים משפיעים כגון: הסביבה הרגולטורית, תנאי השוק, התנאים הכלכליים הכלליים, סוג המוצרים והתנהלות הבנקים המתחרים. עקרונות המדיניות מאפשרים ניהול מבוקר של הסיכונים הכרוכים במתן אשראי ללווים, הן ברמת הלקוח הבודד וקבוצת הלווים, והן ברמה של ענפי משק וסקטורים עסקיים עד לרמת התיק כולו. מדיניות האשראי כוללת מסמכי מדיניות נוספים הדנים בסיכונים הרלוונטיים לפעילות האשראי של הבנק, ובהם: מדיניות ריכוזיות האשראי, המבטיחה כי רמת ריכוזיות האשראי של הבנק מנוהלת ומנוטרת ברמה שוטפת, מדיניות פעילות מסחר של לקוחות במכשירים נגזרים ובניירות ערך, הקובעת את העקרונות לניהול וניטור לקוחות הבנק הפועלים במכשירים נגזרים ובניירות ערך, מדיניות הביטחונות הקובעת את העקרונות הנדרשים לשם ניהול ביטחונות הלקוחות, מקדמי הביטחון הנדרשים לפי סוגי עסקאות וגורמי סיכון שונים, ומדיניות ניהול סיכון סביבתי וסיכון אקלים.

מסמך מדיניות האשראי נדון ומאושר בוועדת אשראי עליונה ולאחר מכן בוועדת האשראי הדירקטוריונית ובוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון, לפני אישורו על ידי מליאת הדירקטוריון. ועדת אשראי עליונה בראשות המנהל הכללי הינה הפורום הבכיר בבנק לאישור אשראי. מנהל סיכוני האשראי, הוא מנהל החטיבה העסקית.

מסמך המדיניות הינו באחריות מנהל החטיבה לניהול סיכונים (CRO). מסמך המדיניות קובע את תיאבון הסיכון המורכב משורה ארוכה של מדדי וגורמי סיכון הרלוונטיים לפעילות הבנק באשראי, ביניהם: ענפי משק, קבוצות לוויים, גורמי סיכון בתיק המשכנתאות, סוגי פעילות ייחודיים, איכות תיק האשראי, דירוג הלקוחות, פעילות בחוץ לארץ וגורמי סיכון נוספים הרלוונטיים לפרופיל סיכון האשראי ולפעילותו העסקית של הבנק.

סיכון האשראי מנוטר גם לפי מגוון תרחישי קיצון, האומדים את פוטנציאל ההשפעה של אירועי קיצון על תיק האשראי של הבנק. וזאת, בין השאר כדי לבחן

את עמידות הון הבנק באירועי קיצון שונים, וכחלק מתהליך אמידת הון הפנימי (ICAAP).

קווי ההגנה בניהול סיכון האשראי

מערך ניהול הסיכונים של הבנק מורכב מכל רבדי הניהול והבקרה בבנק, החל בדירקטוריון, ההנהלה והיחידות העסקיות, וכלה בפונקציות הבקרה והביקורת הפנימית. החטיבה לניהול סיכונים, בראשות מנהל הסיכונים הראשי של הבנק (CRO) הינה גורם המעטפת שמרכז את הטיפול בנושא ניהול הסיכונים בבנק וביניהם בניהול סיכוני האשראי.

במסגרת זו, ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 301, הגדיר הבנק שלושה קווי הגנה כדלקמן:

- קו הגנה ראשון - קווי העסקים בתחום האשראי בבנק

לאשראי בבנק מספר תחומי פעילות עיקריים, הנתמכים על ידי מבנה ארגוני המושתת על חטיבות ומערכים בעלי התמחויות ספציפיות, כאשר מתן האשראי ללקוחות במגזרי הפעילות השונים מבוצע בין שתי חטיבות שונות (קמעונאית, עסקית), ואף בתוך החטיבות, בין יחידות ארגוניות שונות. הנהלות קווי העסקים נושאות באחריות מלאה לניהול הסיכונים ויישום סביבת בקרה נאותה על הפעילות. באחריות היחידות המקצועיות של כל אחד ממגזרי הלקוחות הללו לבדוק באופן שוטף ולבצע מעקב ובקרה על החשיפה ללקוחות ומגזרי הפעילות שבאחריותן. בקו הגנה זה, קיימות יחידות בקרה ספציפיות כדוגמת הבקרים החטיבתיים, בקרת חשיפות לקוחות שוק ההון ופונקציות בקרה נוספות. שורה של נהלים מבטיחים את יישומם של עקרונות המדיניות הלכה למעשה.

- קו הגנה שני

ניהול סיכונים

החטיבה לניהול סיכונים פועלת כ"פונקציה לניהול הסיכונים" הבלתי תלויה של הבנק ובכך משמשת כקו הגנה שני במסגרת הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים. פעילות החטיבה ואחריותה כוללות מספר תחומים: בתחום ניהול סיכוני האשראי, פועלת החטיבה באמצעות מספר יחידות עצמאיות:

- בקרת סיכוני אשראי - הערכה בדיעבד, ללא תלות בגורמים המאשרים אשראי בבנק, את טיב הלווה ואיכות תיק האשראי של הבנק.
- אנליזה - גורם מקצועי האחראי על כתיבת חוות דעת בלתי תלויה לאשראי ללקוחות מהותיים, כחלק מתהליך אישור האשראי.
- ניהול סיכונים - אחריות על מודלי האשראי.

חטיבת מידע ודיווח כספי - חשבונאי ראשי

החשבונאי הראשי אחראי על נאותות סיווג אשראי וקביעת הפרשות להפסדי אשראי.

החטיבה המשפטית

אחראית על בחינת השפעות הוראות החקיקה והשינויים בחקיקה על פעילות הבנק ומתן ייעוץ משפטי שוטף ליחידות הבנק, כמו כן, ריכוז הטיפול בתביעות נגד הבנק.

- קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית

הביקורת הפנימית משמשת כקו הגנה שלישי במסגרת הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים, ומבצעת ביקורת על ניהול סיכון האשראי, כחלק מתוכנית העבודה השנתית והרב שנתית שלה.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

בתהליך מתן האשראי נבחנים נתוני העסקה בהתאם לקריטריונים שנקבעו על ידי הבנק. מנגנון קבלת ההחלטות בנוגע למתן האשראי הינו היררכי, מרמת הסניף ועד לרמת הדירקטוריון. כל יחידה המטפלת במתן אשראי עוקבת באופן שוטף אחר פירעונו בהתאם לתנאי, ואחר מצבו הפיננסי של הלקוח בהתאם להיקפי חבותו. ממצאים הדורשים טיפול מדווחים לגורם האשראי המוסמך. בנוסף, כאמור לעיל, כולל תהליך מתן האשראי מעורבות של מחלקת האנליזה, המהווה חלק מפונקציית ניהול הסיכונים של הבנק. מעורבות זו כוללת (ביחס לחשיפות אשראי גדולות ולענפי משק כפי שנקבע במדיניות האשראי, בהלימה להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל), ניתוח בלתי תלוי של בקשות אשראי והצגת המסקנות וההמלצות במסמך כתוב המצורף לבקשת האשראי ומובא לדין בוועדת האשראי המתאימה.

בתהליך אישור אשראי בוחנים ומעריכים את הסיכון הכרוך במתן אשראי ללקוח כלשהו, שבמרכזו בודקים שאשראי המבוקש אכן הולם את צרכי הלקוח וכושר הפירעון שלו. הבחינה מתבצעת בין אם מדובר באישור אשראי חדש ובין אם מדובר בחידוש אשראי קיים או שינויים באשראי קיים.

הקווים המנחים לתהליך בחינה ואישור בקשות האשראי, המפורטים במדיניות האשראי של הבנק, מתייחסים לכל מקרה בו נדרש אישור אשראי חדש ללקוח או חידוש אשראי קיים או שינויים בהרכב האשראי, ביטחונות, אשראי פתוח מאושר והתניות. התהליך הכללי לבחינה ואישור בקשת אשראי כולל את השלבים הבאים:

- בדיקת מטרת האשראי והתאמה לסוג האשראי המבוקש.
- בדיקת איכות הלקוח: מוסר התשלומים של הלווה, איכות הבעלים והנהלה. היקף העסקי, מצב ענפי, מעמדו של הלווה בענף, רווחיות, איתנות פיננסית וכושר החזר ההתחייבויות קיימות ולתנאי פירעון של האשראי המבוקש.
- בדיקת מאגרי מידע חיצוניים, במידת הצורך.
- בדיקת טיב הביטחונות המוצעים והנדרשים וההתאמה לסוג האשראי המבוקש.
- בדיקת חשיפה קיימת ללקוח ולקבוצת הלווים והרווחיות לבנק ברמות אלה.
- קביעת תנאים עסקיים כגון: ריבית, עמלות וכדומה. ובדיקת הרווחיות והתשואה.
- חוות דעת מסכמת של הגורם העסקי הכוללת סיכום סיכוני האשראי שבבקשה ודרכי התמודדות/מזעור שלהם והתייחסות לתרחישי מצוקה ברמת העסקה וברמת הלווה.
- המלצה - לאשר/ לדחות/ להתנות/ לשנות בהתאם לסיכון האשראי השיורי ורווחיות הלקוח.
- החלטה.

כלים לניהול סיכון אשראי – מערכות למדידת סיכונים

ככלל, מדיניות הבנק היא ניהול וניטור הסיכונים תוך שימוש במערכות ממוכנות ומבוקרות, עם תלות מינימלית בתהליכים ידניים ובתדירות עדכון קרובה ככל הניתן לזמן אמת.

הבנק נעזר במערכות ממוחשבות לצורך ניהול, איתור, בקרה ומזעור של סיכון האשראי. המערכות משמשות, בין השאר, ככלי בקרה ממוחשבים לאיתור, שינויים בדירוג, הצפת חריגות ממסגרות האשראי ופערי ביטחונות, ואיתור התפתחות סיכונים אשראי הנובעים מקיום פרמטרים שונים נוספים בהתפתחות חשבון הלקוח ובהתנהלותו. קיימות מערכות רבות לבקרה על ניהול האשראי וניטור הסיכונים, להן תפקיד חשוב בתהליכי ניהול האשראי, ניהול הסיכונים והבקרה. להלן המערכות העיקריות לבקרה על ניהול האשראי וניטור הסיכונים:

- מערכת להצפת התראות ברמת חשבון.
- מערכת מרכזית לניהול המשכנתאות המשמשת לביצוע וניהול הלוואות לדירור ומשכנתאות וכוללת בקרות מובנות על התהליך.
- מערכת המשמשת לאיתור והצפת לקוחות בעלי סממני סיכון אשראי.
- מערכת חוב"ב (חובות בעייתיים) המשמשת לאיתור, הצפה וסיווג חובות בעייתיים, תוך ניהול ההפרשות להפסדי אשראי והמחיקות החשבונאיות, העסקיות והמשפטיות בבנק ואיתור ומעקב חשבונות לרשימות המעקב בהתאם לתבחינים שהוגדרו למערכת.
- מערכת מידע התראתי המציפה מידע עסקי בעל אופי שלילי שנאסף על ידי החברות D&B ו-B.D.I אודות לקוחות עסקיים של הבנק.
- מערכת נדל"ן לבקרה וניהול פרויקטים סגורים המנוהלים בסקטור בנייה ונדל"ן.
- מערכת לרישום ומעקב מקוון של התניות פיננסיות החלות על לקוח.
- מערכת ייעודית במערכת המסחר המשמשת לניהול, איתור ובקרה של החשיפה בגין לקוחות הפעילים בשוק ההון.
- מערכות הבקרה הממוכנות בפעילות הבינלאומית, מערכות המשמשות לניהול ובקרה של החשיפה האשראי בשלוחות חוץ לארץ.
- מודל התבחינים - מערכת לדירוג אשראי עסקי המדרגת את כלל החובות של לווה יחיד. דירוג האשראי של הלקוח נקבע באמצעות תהליך קביעת הטיב העסקי של הלווה ושילוב נתון זה עם שיעור הכיסוי בביטחונות, על מנת לתת דירוג המשקף את איכות האשראי שהועמד ללווה.
- מודל המדח"ם (מודל דירוג, חיתום וניהול מתקדם) - מודל הדירוג המרכזי של לקוחות פרטיים ועסקיים קטנים בחטיבה הקמעונאית. המודל משמש להערכת סיכון האשראי וכן, משמש גם בתהליכי מתן אשראי בסניפים. נקבעו סמכויות אשראי ללקוחות ברמת סיכון גבוהה בהתאם לדירוגי המדח"ם, ונתונים אלו משמשים על מנת לנטר את תיק האשראי הקמעונאי בבנק.
- מערכת בקשות אשראי ללקוחות קמעונאיים (תאגידיים, לקוח פרטי-עסקי ולקוחות פרטיים) בחטיבה הקמעונאית - תומכת בתהליכי בקשת האשראי בסניפי הבנק.
- מודל לקביעת פרמיית סיכון דיפרנציאלית - מודל אשר פיתח הבנק על בסיס ממצאים אמפיריים מהעבר לצורך דירוג סיכון פרטני ללווה בהלוואות לדירור.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

דיווחים להנהלה ולדירקטוריון

הבנק קבע במרבית הנושאים שני סוגי מגבלות: מגבלת דירקטוריון ומגבלת הנהלה, לפי הגישה הבאה: מגבלות דירקטוריון - מגבלות הדירקטוריון בתיאבון הסיכון משקפות את החשיפה המקסימאלית שדירקטוריון הבנק מאפשר בכל תחומי הסיכון. מגבלות הדירקטוריון ניתנות לשינוי, על ידי דירקטוריון הבנק, לאחר דיון על הסיבות לשינוי הנדרש וההשלכות על פרופיל הסיכון של הבנק, וזאת בהתאם להתפתחויות בכיוונים העסקיים של הבנק.

מגבלות ההנהלה - מגבלות ההנהלה מחמירות יותר ממגבלות הדירקטוריון, והן נועדו לשמש ככלי ניהולי למעקב ו/או לניטור הדוק אחר סיכונים אשראי של הבנק ולאפשר צמצום החשיפות עוד טרם הופר תאבון הסיכון שנקבע על ידי הדירקטוריון. מגבלות הנהלה ניתנות לשינוי, על ידי ועדת אשראי עליונה של הבנק, לאחר דיון על הסיבות לשינוי הנדרש וההשלכות על פרופיל הסיכון של הבנק, וזאת בהתאם להתפתחויות בכיוונים העסקיים של הבנק. הבנק מנהל מעקב שוטף אחר העמידה במגבלות תיאבון הסיכון של הבנק. במידה ונוצרה חריגה ממגבלות הנהלה שנקבעו, החטיבה הרלוונטית מדווחת על פי כללי הדיווח שהוגדרו במדיניות לגורמים השונים. בדיווח נכללות הסיבות שגרמו לחריגה, השלכות החריגה ואת הצעדים שנקטו או שמומלץ לנקוט על מנת להסדיר את החריגה.

אין לחרוג ממגבלות הדירקטוריון אלא אם התקבל אישורו של הדירקטוריון או של ועדה מטעמו.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1) (במיליוני שקלים חדשים)

31 בדצמבר 2023				
יתרות נטו	הפרשות להפסדי אשראי	יתרות ברוטו ⁽¹⁾		
		לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר	אחרים	
405,683	4,069	405,903	3,849	חובות, למעט אגרות חוב
15,209	-	15,209	-	איגרות חוב
114,294	201	114,374	121	חשיפות חוץ מאזניות ⁽²⁾
535,186	4,270	535,486	3,970	סך הכל

31 בדצמבר 2022				
יתרות נטו	הפרשות להפסדי אשראי	יתרות ברוטו ⁽¹⁾		
		לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר	אחרים	
393,780	2,884	393,974	2,690	חובות, למעט אגרות חוב
11,548	-	11,548	-	איגרות חוב
98,897	220	99,117	-	חשיפות חוץ מאזניות ⁽²⁾
504,225	3,104	504,639	2,690	סך הכל

(1) יתרות ברוטו בהתאם לערכים החשבונאיים המדווחים בדוחות הכספיים של פריטים מאזניים וחוץ מאזניים, היוצרים חשיפה לסיכון אשראי לפי הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203.

(2) חשיפות חוץ מאזניות הינן לפני מקדמי המרה לאשראי (CCF)

גילוי נוסף בנוגע לאיכות אשראי של חשיפות אשראי (CRB)

טיפול באשראי בעייתי ובגביית חובות

הטיפול באיתור אשראי בעייתי ובניהולו דורש מיקוד ומקצועיות מובחנים, בשונה מהדרג המאשר או המטפל בביצוע האשראי ובקבלת הבטוחות. האיתור הראשוני מבוצע לרוב באופן ממוכן, ביחידות ייעודיות לאיתור ובקרה בחטיבה העסקית ובחטיבה הקמעונאית. הטיפול בלקוחות שאותרו נעשה בחטיבות העסקיות או בסקטור לקוחות מיוחדים בחטיבה העסקית (הקו הראשון), לפי העניין וכפי שהוגדר בנהלי הבנק.

על מנת לאתר סיכונים האשראי המתממשים או שעלולים להתממש בבנק, מתקיים בבנק, כאמור, מהלך שוטף לבחינה ולאיתור של חובות, על פי תבחינים שהוגדרו. חלק מהתבחינים מחייבים סיווג של החוב כבעייתי, וחלק מהתבחינים מהווים התרעה ומותירים שיקול דעת בידי הגורם המקצועי. החובות נבחנים על פי מדרג סמכויות שהוגדר בנהלי הבנק. מדרג הסמכויות כולל סמכויות אישיות, המתחילות בעובדים בסניפים ובמטה, וממשיך בסמכויות בדרגים גבוהים יותר לעניין הסיווג וההפרשות בהנהלות המרחבים וביחידות ייעודיות במטה, מתנהל תהליך בקרה מובנה ובלתי תלוי. החשבונאי הראשי מהווה קו שני בתהליך הסיווג וההפרשה ואחריותו, בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 311, הינה להיות הגורם הבלתי תלוי לסיווג וקביעת ההפרשה להפסדי אשראי.

מערכת המחשב התומכת ביישום הוראות מדידה וגילוי של חובות לא צוברים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי, לרבות בתהליכי האיתור והבקרה, מבצעת בחינות לוגיות על פי קריטריונים, וקובעת ברירת מחדל לסיווג חובות כחובות בהשגחה מיוחדת, נחותים, לא צוברים או בארגון מחדש, על פי המתחייב.

איתור הלוואות לדיור (משכנתא) בעלות מאפייני סיכון נעשה באופן אוטומטי ובאמצעות איתור תבחיני פיגור ותבחינים איכותיים אחרים. בשלבי הפיגור הראשונים מפעיל הבנק הליכי גבייה אוטומטיים. בהמשך מופעלים הליכים יזומים פנימיים וחיצוניים לרבות הליכים משפטיים ככל שיש צורך בכך.

חוב בפיגור - מצב הפיגור של חוב נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים. להלן שלושה מצבי פיגור אפשריים:

1. חוב בו קרן או ריבית לא שולמו לאחר 30 יום מהמועד שנקבע לתשלומם, בהתייחס לתנאי החוב המקוריים.
2. חריגה ממסגרת אשראי מאושרת ומדווחת בחשבון עו"ש.
3. מחזור נמוך - כל עוד לא נקפו לזכות אותו חשבון סכומים לכיסוי החוב תוך תקופה שהוגדרה, גם אם החוב נמצא בתוך מסגרת האשראי.

מדיניות הסדרי חוב וטיפול בחוב בעייתי בארגון מחדש

לצורך קביעה האם הסדר חוב שבוצע על ידי הבנק מהווה ארגון מחדש של חוב בעייתי, הבנק מבצע בחינה איכותית של מכלול התנאים של ההסדר והנסיבות במסגרתו הוא בוצע, וזאת במטרה לקבוע האם:

(1) החייב מצוי בקשיים פיננסיים, ו- (2) במסגרת ההסדר הבנק העניק ויתור לחייב.

לצורך קביעה האם החייב נמצא בקשיים פיננסיים, הבנק בוחן האם קיימים סמנים המצביעים על היותו של הלווה בקשיים במועד ההסדר או על קיום אפשרות סבירה שהלווה יקלע לקשיים פיננסיים לולא ההסדר.

בנוסף לכך, הבנק מסיק כי במסגרת ההסדר הוענק לחייב ויתור, גם אם במסגרת ההסדר בוצעה העלאה בריבית החוזית, אם מתקיים אחד או יותר מהמצבים הבאים:

- כתוצאה מארגון מחדש, הבנק לא צפוי לגבות את כל סכומי החוב (לרבות ריבית שנצברה בהתאם לתנאים החוזיים);
- השווי ההוגן העדכני של הביטחון לגבי חובות מותנים בביטחון אינו מכסה את יתרת החוב החוזית ומצביע על היעדר יכולת גבייה של כל סכומי החוב;

הבנק לא מסווג חוב כחוב בעייתי שאורגן מחדש אם הארגון מחדש מביא לידי עיכוב שאינו משמעותי בתשלום בהתחשב בתדירות התשלומים, בתקופה החוזית לפירעון ובמשך החיים המקורי הצפוי של החוב. לעניין זה, אם בוצעו מספר הסדרים הכרוכים בשינוי תנאי החוב, הבנק מביא בחשבון את ההשפעה המצטברת של הארגונים הקודמים לצורך קביעה אם העיכוב בתשלום, הנובע מארגון החוב מחדש, אינו משמעותי.

ככלל, ארגון מחדש המביא לעיכוב בתשלום של 90 ימים או יותר לעומת החוזה ייחשב ארגון מחדש המביא לעיכוב בתשלום שאינו זניח.

זיהוי וסיווג חובות לא צוברים (חלף חוב פגום)

הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות בין חובות בסיווג בעייתי לרבות חובות לא צוברים לבין חובות תקינים. בהתאם לנהלים אלו, הבנק מסווג את כל החובות הבעייתיים שלו ואת פריטי האשראי החוץ מאזני בסיווגים: השגחה מיוחדת, נחות או לא צובר. חוב מסווג כחוב לא צובר כאשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים צפוי (expected) שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב.

לצורך סיווג וטיפול באשראי בעייתי, הבנק מבחין בין:

א. אשראי מסחרי בגין חוב שיתרתו החוזית מעל 1 מיליון ₪

קבלת החלטה בדבר סיווג החוב וההפרשה הנדרשת מבוססת, בין היתר, על מצב הפיגור של החוב, הערכת מצבו הפיננסי וכושר הפירעון של הלווה, הערכת מקור ההחזר הראשוני של החוב, קיום ומצב הביטחונות, מצבם הפיננסי של ערבים, אם קיימים, ומחויבותם לתמוך בחוב ויכולת הלווה להשיג מימון מצד ג'.

בכל מקרה, חוב מסחרי כאמור, מסווג כחוב לא צובר כאשר הקרן או הריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם החוב גם מובטח היטב וגם נמצא בהליכי גבייה, או ככל שהחוב עבר הליך ארגון מחדש של חוב בעייתי.

החל ממועד הסיווג כחוב לא צובר, החוב יטופל כחוב שאינו צובר הכנסות ריבית (חוב כאמור ייקרא "חוב לא צובר").

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

ב. אשראי לאנשים פרטיים, אשראי לדיור ואשראי מסחרי בגין חוב שיתרתו החוזית נמוכה מ- 1 מיליון ₪

קבלת החלטה בדבר סיווג החוב מבוססת על מצב הפיגור של החוב. לצורך כך, הבנק עוקב אחר מצב ימי הפיגור אשר נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים שלו.

חובות אלה, אשר מצויים בפיגור של 90 יום או יותר, מסווגים כחובות בסיווג נחות כאשר הבנק אינו מפסיק את צבירת הכנסות הריבית, זאת למעט הלוואות לדיור אשר יסווגו כחובות לא צוברים הכנסות ריבית כאשר הקרן או הריבית בגינה מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר.

הבדלים בין הגדרת פיגור וכשל למטרות חשבונאיות ומטרות פיקוחיות

- חוב מוגדר "בפיגור" למטרות חשבונאיות לאחר 30 ימי פיגור, כשצורכי מדידת הלימות ההון "הלוואות בפיגור" יוגדרו כך לאחר 90 ימי פיגור.
- אשראי חוץ מאזני יסווג כחוב בעייתי אם מימוש ההתחייבות התלויה הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות שיוכרו כתוצאה ממימוש ההתחייבות התלויה ראויים לסיווג כבעייתיים. לעומת זאת, חשיפות אשראי חוץ מאזני יסווגו כחשיפות בפיגור לצורכי הלימות הון באופן עקבי לסיווג החשיפות המאזניות של אותו לווה.

הפרשה להפסדי אשראי

החל מיום 1 בינואר 2022, הבנק מיישם את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא מדידת הפסדי אשראי הנובעים ממכשירים פיננסיים כמפורט בנושא 326 בקודיפיקציה (ASC 326) - מכשירים פיננסיים - הפסדי אשראי.

כחלק מיישום התקן, הבנק קבע נהלים לסיווג אשראי ולמדידת הפרשה להפסדי אשראי כדי לקיים הפרשה ברמה מתאימה לכיסוי הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי שלו. בנוסף, הבנק קבע נהלים הנדרשים לקיום הפרשה ברמה מתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים הקשורים לאיגרות חוב המוחזקות לפדיון ותיק איגרות החוב הזמינות למכירה וחשיפות אשראי חוץ מאזניות מסוימות.

אומדן הפרשה להפסדי אשראי צפויים מחושב על פני התקופה החוזית של הנכס הפיננסי תוך הבאה בחשבון אומדן של פירעונות מוקדמים. בעת פיתוח אומדן הפסדי האשראי הצפויים, הבנק הביא בחשבון את ההשפעות של אירועי העבר, תנאים נוכחיים, ותחזיות סבירות וניתנות לביסוס על יכולת הגבייה (collectability) של הנכסים הפיננסיים.

ככלל, חישוב הפרשה להפסדי האשראי הצפויים מוערך על בסיס קבוצתי כאשר הנכסים הינם בעלי מאפייני סיכון דומים. מאפיינים אלה כוללים, בין היתר: (1) ציוני או דירוגי אשראי, פנימיים או חיצוניים; (2) דירוג סיכון או סיווג סיכון; (3) סוג הנכס הפיננסי; (4) סוג הביטחון; (5) גודל; (6) ענף הפעילות של הלווה.

לכל קבוצה של נכסים פיננסיים בעלי מאפייני סיכון דומים, הבנק מחשב את הפרשה להפסדי אשראי צפויים בהתאם לאחת השיטות למדידת הפרשה המותרות בתקן, אשר להערכת הבנק צפויה להביא לידי האומדן הטוב ביותר של הפרשות להפסדי אשראי.

על מנת להעריך את האומדן להפסדי אשראי צפויים לאורך התקופה החוזית של הנכסים, הבנק מתבסס על מידע היסטורי תוך בחינת הצורך להתאים את המידע ההיסטורי כדי לשקף את המידה שבה התנאים הקיימים והתחזיות הסבירות וניתנות לביסוס יהיו שונים מן התנאים אשר שררו בתקופה שבמהלכה הוערך המידע ההיסטורי.

בבנק קיימת מערכת ממוחשבת לאיתור ולסיווג של חובות בהם קיים, או עלול להיווצר, סיכון להפסדי אשראי. המערכת מקושרת למערכות התשתית השונות בבנק, והיא מרכזת נתונים המאפשרים בחינה של החובות לצורך אמידת איתנותם ותזרימי המזומנים הצפויים מהם. המערכת כוללת תהליכים ממוכנים של איתור, בחינה, סיווג וגיבוש הפרשות, לרבות תיעוד של התהליכים והיררכיה של אישורים לפי הסמכויות שנקבעו בנהלי הבנק ומאפשרת גם טיפול בחובות בעייתיים שלא אותרו בתהליכי האיתור האוטומטיים, אלא בבחינות ובדיקות איכותיות המבוצעות על תיק האשראי של הבנק. לפרטים נוספים בדבר הפרשה להפסדי אשראי, לרבות בגין ניירות ערך ואשראי חוץ מאזני, ראה ביאור 1 בדוחות הכספיים לשנת 2023.

להלן פירוט סיכון אשראי לפי ענפי משק (במיליוני שקלים חדשים):

		חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽⁴⁾					
		הפסדי אשראי ⁽⁴⁾					מזה:					
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	לא צובר	בעייתי ⁽⁵⁾	חובות	סך הכל	בעייתי ⁽⁵⁾	אשראי תקין שאינו בדירוג ביצוע אשראי	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁴⁾	סך הכל		
32	4	16	21	26	851	1,137	26	31	1,080	1,137	פעילות לווים בישראל	
8	-	2	6	10	356	1,260	12	-	1,339	1,351	ציבור - מסחרי	
442	14	150	192	558	10,161	17,296	570	475	16,500	17,545	חקלאות, ייעור ודיג	
74	3	41	67	128	1,121	1,691	128	112	1,451	1,691	כרייה וחציבה	
396	27	83	337	727	28,380	55,667	728	1,424	53,619	55,771	תעשייה וחרושת	
225	4	113	105	576	8,818	9,715	576	956	8,718	10,250	מזה: יהלומים	
88	5	17	4	23	6,514	10,743	23	416	10,591	11,030	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁶⁾	
520	18	246	288	879	12,756	16,563	879	487	15,352	16,718	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	
146	19	70	56	191	1,595	2,107	191	116	1,814	2,121	אספקת חשמל ומים מסחר	
84	11	14	31	76	2,988	3,612	76	690	2,866	3,632	בתי מלון שירותי הארחה ואוכל	
30	9	11	19	25	944	1,683	25	98	1,625	1,748	תחבורה ואחסנה מידע ותקשורת	
55	-	10	28	31	9,593	20,715	31	105	25,590	25,726	שירותים פיננסיים	
195	27	60	95	195	4,921	7,644	195	111	7,341	7,647	שירותים עסקיים אחרים	
113	15	40	145	160	2,545	3,238	160	268	2,841	3,269	שירותים ציבוריים וקהילתיים	
2,334	153	832	1,327	3,477	90,422	151,380	3,492	5,177	149,276	157,945	סך הכל מסחרי	
1,149	-	247	2,153	2,153	206,553	218,658	2,153	2,609	213,896	218,658	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	
702	134	324	75	277	26,710	42,028	277	369	41,386	42,032	אנשים פרטיים - אחר	
4,185	287	1,403	3,555	5,907	323,685	412,066	5,922	8,155	404,558	418,635	סך הכל ציבור - פעילות בישראל	
-	-	-	-	-	702	702	-	-	2,286	2,286	בנקים בישראל	
-	-	-	-	-	4	4	-	-	19,562	19,562	ממשלת ישראל	
4,185	287	1,403	3,555	5,907	324,391	412,772	5,922	8,155	426,406	440,483	סך הכל פעילות בישראל	
93	-	58	176	336	5,730	8,416	342	296	7,946	8,584	פעילות לווים בחוץ לארץ	
2	-	2	-	-	26,869	26,997	-	-	27,248	27,248	סך הכל ציבור - פעילות בחוץ לארץ	
1	-	-	1	1	476	628	1	-	1,210	1,211	בנקים בחוץ לארץ	
96	-	60	177	337	33,075	36,041	343	296	36,404	37,043	ממשלות בחוץ לארץ	
4,281	287	1,463	3,732	6,244	357,466	448,813	6,265	8,451	462,810	477,526	סך הכל	

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים (במיליוני שקלים חדשים) כולל: חובות⁽²⁾ - 357,466, אגרות חוב - 22,453 נירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר - 106, סיכון אשראי (מאזני וחוץ מאזני) בגין מכשירים נגזרים - 6,154 וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות של לוח - 91,347.
- אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט איגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 1,070 מיליוני שקלים חדשים וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 1,211 מיליוני שקלים חדשים שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה. לפרטים בדבר חשיפות אשראי המבוססות על ידי מבטחי משנה בינלאומיים, ראה חשיפות עיקריות למדינות זרות להלן.

סיכון אשראי⁽²⁾ לפי ענפי משק - המשך
ליום 31 בדצמבר 2022

פירוט סיכון אשראי לפי ענפי משק - המשך (במיליוני שקלים חדשים):

סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾										חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾									
מזה:										הפסדי אשראי ⁽³⁾									
אשראי					אשראי					הוצאות					יתרת				
תקין שאינו					תקין שאינו					מחיקות					הפרשה				
בדירוג ביצוע					בדירוג ביצוע					חשבונאיות					להפסדי				
אשראי ⁽⁴⁾					אשראי ⁽⁴⁾					נטו					אשראי				
סך הכל	אשראי	ביצוע	דירוג	אשראי	סך הכל	חובות	בעייתי ⁽⁵⁾	סך הכל	חובות	בעייתי ⁽⁵⁾	לא צובר	אשראי	הוצאות	מחיקות	יתרת				
1,215	1,179	13	23	945	1,215	945	23	1,215	945	23	13	4	3	20	20				
982	967	-	15	323	834	323	15	834	323	15	10	1	-	6	6				
15,185	14,303	283	599	14,878	14,878	599	283	14,878	14,878	599	273	31	90	306	306				
1,785	1,580	65	140	1,195	1,785	1,195	140	1,785	1,195	140	76	19	12	36	36				
50,120	48,065	1,430	625	25,918	50,035	25,918	625	50,035	25,918	625	159	118	36	340	340				
8,429	8,012	251	166	7,248	7,910	7,248	166	7,910	7,248	166	106	18	-	116	116				
9,101	9,051	47	3	5,223	8,828	5,223	3	8,828	5,223	3	2	16	19	76	76				
14,891	13,947	571	373	11,183	14,757	11,183	373	14,757	11,183	373	169	11	(46)	292	292				
1,985	1,807	86	92	1,532	1,974	1,532	92	1,974	1,532	92	50	-	10	95	95				
2,476	1,698	608	170	1,926	2,451	1,926	170	2,451	1,926	170	129	(8)	(12)	81	81				
2,295	2,235	27	33	1,497	2,219	1,497	33	2,219	1,497	33	28	13	14	28	28				
18,924	18,856	45	23	9,246	14,696	9,246	23	14,696	9,246	23	20	15	47	45	45				
7,162	6,761	123	278	4,798	7,155	4,798	278	7,155	4,798	278	127	40	7	162	162				
3,375	2,992	218	165	2,705	3,347	2,705	165	3,347	2,705	165	130	44	1	88	88				
136,140	129,873	3,702	2,565	82,112	130,299	82,112	2,565	130,299	82,112	2,565	1,216	303	169	1,655	1,655				
אנשים פרטיים - הלוואות																			
208,125	204,724	2,072	1,329	196,703	208,125	196,703	1,329	208,125	196,703	1,329	1,329	99	-	902	902				
41,047	40,459	360	228	26,535	41,043	26,535	228	41,043	26,535	228	56	97	67	512	512				
אנשים פרטיים - אחר																			
סך הכל ציבור - פעילות בישראל																			
385,312	375,056	6,134	4,122	305,350	379,467	305,350	4,122	379,467	305,350	4,122	2,601	499	236	3,069	3,069				
3,417	3,417	-	-	1,149	1,648	1,149	-	1,648	1,149	-	-	-	-	-	-				
11,065	11,065	-	-	18	18	18	-	18	18	-	-	-	-	-	-				
399,794	389,538	6,134	4,122	306,517	381,133	306,517	4,122	381,133	306,517	4,122	2,601	499	236	3,069	3,069				
פעילות לזמן קצר - פעילות																			
7,371	6,850	482	39	5,006	7,171	5,006	39	7,171	5,006	39	11	33	33	35	35				
17,764	17,764	-	-	17,485	17,502	17,485	-	17,502	17,485	-	-	-	-	-	-				
1,757	1,757	-	-	300	300	300	-	300	300	-	-	-	-	1	1				
סך הכל פעילות בחוץ לארץ																			
26,892	26,371	482	39	22,791	24,973	22,791	39	24,973	22,791	39	11	33	33	36	36				
426,686	415,909	6,616	4,161	329,308	406,106	329,308	4,161	406,106	329,308	4,161	2,612	532	269	3,105	3,105				

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים (במיליוני שקלים חדשים) כולל: חובות⁽²⁾ - 329,308, אגרות חוב - 14,492 ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר - 315, סיכון אשראי (מאזני וחוץ מאזני) בגין מכשירים נגזרים - 5,773 וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות של לווה - 76,798.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט איגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(3) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).

(4) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(5) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(6) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 1,352 מיליוני שקלים חדשים וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 1,779 מיליוני שקלים חדשים שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה, וכולל סיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 7,310 מיליוני שקלים חדשים בגין נרכש ביטוח לתק ערבות חוק מכר וערבות ביצוע בנוסח חוק מכר ממסחסי משנה בינלאומיים.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

להלן חשיפות אשראי לפי יתרת תקופות לפירעון:

ליום 31 בדצמבר 2023					
תקופה ממוצעת לפירעון שנים	סה"כ חשיפת אשראי	מעל 15 שנים	מעל חמש שנים ועד 15 שנים	מעל שנה ועד חמש שנים	עד שנה
חשיפת אשראי מאזנית:					
מסחרי					
1.5	95,586	319	6,517	25,781	62,969
11.0	344,270	104,909	145,664	73,669	20,028
3.2	30,218	62	5,730	12,553	11,873
0.7	6,329	122	464	959	4,784
8.5	476,403	105,412	158,375	112,962	99,654
סך הכל ציבור					
בנקים וממשלות					
1.7	112,641	1,172	12,281	9,087	90,101
7.2	589,044	106,584	170,656	122,049	189,755
סך הכל חשיפת אשראי מאזנית					
מדה: אגרות חוב					
2.6	27,886	1,048	10,788	7,697	8,353
1.7	113,541	1,177	1,265	28,060	83,039
סך הכל חשיפת אשראי חוץ מאזנית					

ליום 31 בדצמבר 2022 ⁽²⁾					
תקופה ממוצעת לפירעון שנים	סה"כ חשיפת אשראי	מעל 15 שנים	מעל חמש שנים ועד 15 שנים	מעל שנה ועד חמש שנים	עד שנה
חשיפת אשראי מאזנית:					
מסחרי					
1.5	87,163	230	5,463	25,840	55,630
11.5	305,470	90,105	131,219	66,237	17,909
3.1	31,435	2	5,551	13,896	11,986
0.7	5,824	112	500	1,115	4,097
8.7	429,892	90,449	142,733	107,088	89,622
סך הכל ציבור					
בנקים וממשלות					
0.6	106,893	128	5,761	7,809	93,195
7.1	536,785	90,577	148,494	114,897	182,817
סך הכל חשיפת אשראי מאזנית					
מדה: אגרות חוב					
2.9	14,903	560	5,180	6,014	3,149
1.8	99,068	1,106	897	25,467	71,598
סך הכל חשיפת אשראי חוץ מאזנית					

(1) נכסים בגין מכשירים נגזרים מכילים בין היתר מכשירים נגזרים של בנקים וממשלות.

(2) סווג מחדש.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

חשיפות למדינות זרות⁽⁴⁾

חלק א - מידע בדבר סך החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך (במיליוני שקלים חדשים):

חשיפה מאזנית ⁽²⁾												חשיפה חוץ מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾⁽⁴⁾			המדינה
חשיפה מאזנית מעבר לגבול												חשיפה מאזנית של שלוחות של הבנק במדינה זרה לתושבים מקומיים			
חשיפה מאזנית מעבר לגבול			מזה: סיכון אשראי			חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות			חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות						
לפירעון מעל שנה	לפירעון עד שנה	לפירעון מעל שנה	סך חוץ מאזני בעייתי	סך חובות לא מאזנית	סיכון אשראי בעייתי	סך כל החשיפה המאזנית	ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים	למשלוחות			
31 בדצמבר 2023															
3,757	683	-	1,635	-	58	32,317	27,877	7	27,884	3,624	493	323	ארצות הברית		
5,353	-	-	-	-	-	5,353	-	-	-	5,353	-	-	ברבדוס ⁽⁵⁾		
5,840	3,121	-	10,305	-	58	10,271	1,310	1,489	2,799	8,489	377	95	אחרות ⁽⁶⁾		
14,950	3,804	-	11,940	-	116	47,941	29,187	1,496	30,683	17,466	870	418	סך כל החשיפות למדינות זרות		
668	12	-	137	-	7	680	-	-	-	585	-	95	מזה: סך כל החשיפות למדינות LDC		
60	2	-	10	-	-	62	-	-	-	61	1	-	מזה: למדינות יוון, פורטוגל, ספרד ואיטליה		
31 בדצמבר 2022															
4,243	306	-	1,483	-	18	21,520	16,971	-	16,971	2,919	312	1,318	ארצות הברית		
5,803	-	-	-	-	-	5,803	-	-	-	5,803	-	-	ברבדוס ⁽⁵⁾		
4,621	956	-	8,932	-	42	6,733	1,156	1,334	2,490	5,038	528	11	אחרות		
14,667	1,262	-	10,415	-	60	34,056	18,127	1,334	19,461	13,760	840	1,329	סך כל החשיפות למדינות זרות		
548	60	-	86	-	2	608	-	-	-	597	-	11	מזה: סך כל החשיפות למדינות LDC		
50	2	-	4	-	-	52	-	-	-	51	1	-	מזה: למדינות יוון, פורטוגל, ספרד ואיטליה		

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
- (2) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני, מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 313.
- (4) יתרת החשיפה החוץ מאזנית כוללת סך של 7,075 מיליוני שקלים חדשים אשר עיקרו בגין רכישת ביטוח ממבטחי משנה בינלאומיים לתיק ערבויות חוק מר של לווים בענף הנדל"ן בישראל. (ליום 31 בדצמבר 2022 - 7,343 מיליוני שקלים חדשים).
- (5) החשיפה הינה בגין פוליסות ביטוח המגבות תיקי משכנתאות בישראל. חברת הביטוח הרשומה בברבדוס הינה חברת בת של קבוצת ביטוח בינלאומית המאוגדת בקנדה.
- (6) יתרת החשיפה המאזנית ליום 31 בדצמבר 2023, כוללת סך של 3,154 מיליוני שקלים חדשים, בגין רכישת ביטוח ממבטחי משנה בינלאומיים לתיק של הלוואות למימון קרקע ללוים בענף הנדל"ן בישראל.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

חלק ב'- מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך (במיליוני שקלים חדשים):

לימים 31.12.2022 ו-31.12.2023 לא קיימות מדינות זרות אשר סכום החשיפות המאזניות בגינן גבוה מהסך הנדרש לגילוי זה.

חלק ג'- מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות

לשנה שהסתיימה ביום	
31 בדצמבר	
2022	2023
ברבדוס ⁽⁴⁾	ברבדוס ⁽⁴⁾
-	5,803
5,803	(450)
5,803	5,353

סכום החשיפה בתחילת תקופת הדיווח
שינויים נטו בסכום החשיפה
סכום חשיפה בסוף תקופת הדיווח

בהתאם להנחיות בנק ישראל, מדינה שקיבלה סיוע מקרן המטבע הבינלאומית, נחשבת למדינה עם בעיות נזילות. החשיפה לעיל היא מול חברת ביטוח המגבה תיקי משכנתאות, ולמצב הנזילות במדינה לא צפויה להיות השפעה על יכולת התשלום במקרה של תביעות עתידיות על ידי הבנק.

(4) החשיפה הינה בגין פוליסות ביטוח המגבות תיקי משכנתאות בישראל. חברת הביטוח הרשומה בברבדוס הינה חברת בת של קבוצת ביטוח בינלאומית המאוגדת בקנדה.

החשיפה המוצגת לעיל מייצגת, בהתאם להוראות המפקח על הבנקים, חשיפות על בסיס סיכון סופי. הצד הנושא בסיכון הסופי הוא אדם, עסק, מוסד או מכשיר כלשהו המספק לבנק "חיזוקי אשראי", כגון ערבויות, ביטחונות, חוזי ביטוח ונגזרי אשראי. כאשר לא קיים "חיזוק אשראי", אזי הצד הנושא בסיכון הסופי הוא החייב עצמו.

שורת "סך כל החשיפות למדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים".

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחוץ לארץ של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

הפחתת סיכון אשראי (CRC)

קבוצת הבנק נוקטת באמצעים שונים להפחתת הסיכונים הנובעים ממתן אשראי ומריכוזיות האשראי. להלן תיאור הכלים העיקריים להפחתת הסיכון במסגרת מדיניות האשראי של הבנק.

יקוזז נכסים והתחייבויות - הבנק מיישם את הכללים שנקבעו בחוזר הפיקוח על הבנקים מיום 12 בדצמבר 2012.

בהתאם להוראות, תאגיד בנקאי יקוזז נכסים והתחייבויות הנובעים מאותו צד נגדי ויציג במאזן את יתרם נטו בהתקיים התנאים המצטברים הבאים:

- בגין אותן ההתחייבויות יש לו זכות חוקית בת אכיפה לקיזוז ההתחייבויות מהנכסים.
- בכוננות לפרוע את ההתחייבויות ולממש את הנכסים על בסיס נטו או בו זמנית.
- גם התאגיד הבנקאי וגם הצד הנגדי חייבים אחד לשני סכומים הניתנים לקביעה.

בהתאם להוראות, תאגיד בנקאי יקוזז נכסים והתחייבויות עם שני צדדים נגדיים שונים ויציג במאזן נטו בהתקיים כל התנאים המצטברים לעיל, ובתנאי שישינו הסכם בין שלושת הצדדים המעגן באופן ברור את זכות התאגיד הבנקאי בגין אותן ההתחייבויות לקיזוז.

כמו כן, נקבע כי תאגיד בנקאי יקוזז פיקדונות שפירעונם למפקיד מותנה במידת הגבייה מן האשראי שניתן מפיקדונות אלה, כשאין לבנק סיכון להפסד מהאשראי.

מדיניות הבנק הנוכחית היא להציג חשיפות בגין עסקאות ברוטו, למעט פיקדונות שפירעונם למפקיד מותנה במידת הגבייה מן האשראי כאמור לעיל. בהתאם לכך, פיקדונות המיועדים למתן אשראי, שפירעונם למפקיד מותנה במידת הגבייה מן האשראי, ולקבוצת הבנק אין סיכון להפסד אשראי, קוזזו מן האשראי שניתן מפיקדונות אלו. פערי הריבית בגין פעילות זו הוצגו בדוח רווח והפסד בסעיף עמלות.

בטוחות - קבלת ביטחונות לטובת הבנק נועדה להבטיח את החזר האשראי, שהבנק נותן ללקוח, במקרה של חדלות פירעון. טיב וכמות הביטחונות הנדרשים מהלקוח, נקבעים על סמך המאפיינים הבסיסיים של הלווה, מאפייני העסקה, ומהותיות הסיכון לכך שהלקוח לא יוכל להחזיר את האשראי. ככל שהסיכון גבוה יותר, הבנק ידרוש ביטחונות רבים יותר ונזילים יותר. ככלל, הלקוח יידרש להמציא סוגי ביטחונות, המתאימים ככל הניתן לאשראי הניתן, לפי פרמטרים שונים כגון: התאמה לעסקה, לסכום ולתקופת האשראי.

הבנק קבע את סוגי הנכסים אשר יוכרו כבטוחות למתן אשראי במדיניות ובנהלים. הבטוחות העיקריות המקובלות בבנק הן: פיקדונות, ניירות ערך, שעבוד של נדל"ן ושל רכב, שוברי אשראי, צ'קים, ערבויות בנקאיות וערבויות של מוסדות, של תאגידים או של יחידים. במסגרת מדיניות הבטוחות,

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

נקבעו כללים ועקרונות באשר לרמת ההסתמכות על כל סוג בטוחה, בהתאם לאופייה, סחירותה, התנדוטיות במחירה, מהירות מימושה ומעמדה המשפטי, וזאת בנוסף לבחינת כושר החזר של הלקוח כקריטריון למתן האשראי. כמו כן, קיימים סוגי ביטחונות נוספים כדוגמת שיעבוד שוטף, חייבים ו/או אמות מידה כספיות ותפעוליות המושתות על לקוח בכדי להבטיח את יכולתו לעמוד בפירעון חובו לבנק.

הבטוחות מותאמות, במידת האפשר, לסוג האשראי אותו הן מבטיחות, תוך התייחסות לטווח הזמן, לסוגי הצמדה, לאופי האשראי, למטרתו וכן למהירות יכולת המימוש שלהן. מקדמי הביטחון קובעים את השיעור בו הבנק מוכן להסתמך על בטוחה מסוימת כביטחון לאשראי. שווי הבטוחות בהתאם למקדמי הביטחון מחושב, ככל שניתן, באופן אוטומטי על ידי מערכות המחשוב. מקדמי הביטחון לסוגי הבטוחות השונים נבדקים אחת לשנה, ומאשרים בוועדת אשראי עליונה ובוועדת אשראי דירקטוריונית, בוועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון. כמו כן, קיימים ביטחונות אשר אינם נלקחים בחשבון בחישוב מקדמי הביטחון והם משמשים לחיזוק מערך הביטחונות הקיים. הבנק מאשר באופן פרטני ומוגבל, גם מתן אשראי כנגד התחייבות הלווה בלבד.

ערבים - לעיתים הבנק דורש מהלקוח להמציא ערבויות או ערבים להבטחת האשראי. קיימים מספר סוגי ערבויות כגון ערבויות אישיות, ערבויות בנקאיות לסוגיהן, ערבויות מדינה, פוליסות ביטוח או כתבי שיפוי.

סינדיקציות אשראי - הבנק משתתף בסינדיקציות, באמצעות מערך מקצועי המאפשר לו להוביל סינדיקציות בהיקפי אשראי משמעותיים. מימון במסגרת סינדיקציה מאפשר פיזור הסיכון בין מספר גופים מממנים בעסקאות אשראי גדולות.

שיתוף/מכירת חובות - כלי נוסף להפחתת סיכון האשראי הוא שיתוף/מכירת נתחים מתיק האשראי של הבנק במגזרים מסוימים לגופים פיננסיים. במהלך השנים האחרונות, יצר הבנק תשתית עסקית, משפטית ותפעולית למכירת סיכון אשראי.

גידורים - ללווים בעלי חשיפה מטבעית מוצעים אמצעי חיסוי והגנה (עסקות גידור) לצמצום חשיפתם, וזאת בנוסף לצעדים האחרים שהבנק נוקט למזעור סיכונים החשיפה של הבנק מפעילותם של אותם לקוחות. הבנק קבע הנחיות למעקב, פיקוח ובקרה נאותים על פעילות לווים אשר חבותם לבנק רגישה לשינויים בשערי החליפין, לרבות יצירת סימולציות ותרחישים לשינויים עתידיים בשערי החליפין. בקרות מיוחדות מופעלות גם לגבי לקוחות אשר מרכיב משמעותי בסל הביטחונות שלהם הוא ניירות ערך.

הלוואות לדיור

ביטחונות - על פי נהלי הבנק בתחום המשכנתאות, ניתן אשראי בגין ביטחונות נכסיים בלבד. במקרים מסוימים דורש הבנק, בנוסף לביטחון הנכסי, גם ערבים לחוב. לצורך אימות פרטי הנכס המוצע לבנק כבטוחה וקביעת שווי, נדרש בדרך כלל ביקור של שמאי נכס, ומתקבל דוח הכולל את תיאור הנכס, מיקומו, מצבו הפיזי וכן את שווי השוק שלו. השמאים חתומים על הסכם עם הבנק ופועלים על פי הוראותיו, הכוללות מתכונת עבודה מובנית לביצוע השמאות, לזיהוי חריגים ועוד. השמאות המקובלות בענף המשכנתאות הינה שמאות מקוצרות. עם זאת, דורש הבנק לגבי חלק מההלוואות שמטרתן רכישת דירה מיד שנייה, בנייה עצמית או הלוואה לכל מטרה, בסוגי נכסים בעלי סיכון גבוה, שמאות מורחבת הכוללת בדיקות נוספות בכפוף לקריטריונים שנקבעו לעניין זה.

ביטוחים - על פי נהלי הבנק ובהתאם להוראות בנק ישראל כל נכס המשמש כבטוחה מבטוח בביטוח נכס. בנוסף, הלווים עצמם מבטוחים בביטוח חיים לטובת הבנק למקרה של פטירה בטרם נפרע האשראי במלואו. תהליך ביטוח האשראי הינו גורם מפחית סיכון משמעותי.

שיעור המימון (LTV) - שיעור המימון המרבי אותו מאשר הבנק, נקבע במדיניות האשראי ונבחן מעת לעת. ככלל, הבנק דורש מהלווה להשתתף בחלק ממימון הרכישה. תשלום ההון העצמי מהווה כרית ביטחון במקרה של מימוש הנכס, לרבות בתקופה של ירידת מחירים בשוק הנדל"ן. יתר על כן, שיעור ההשתתפות של הלווה מהווה אינדיקציה נוספת לאיתנותו הפיננסית.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

שיטות להפחתת סיכון אשראי (CR3) (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2023									
לא									
מובטחים									
מזה: על ידי נגזרי אשראי		מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על ידי בטחון		מזה: סך הכל		מזה: סך הכל	
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח ⁽²⁾	יתרה מאזנית ⁽¹⁾	מזה: סכום מובטח ⁽¹⁾	יתרה מאזנית ⁽¹⁾
-	-	9,914	22,604	7,462	27,253	17,376	49,857	355,827	15,209
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	9,914	22,604	7,462	27,253	17,376	49,857	371,036	15,209
סך הכל									
-	-	26	509	177	1,821	640	1,418	1,685	1,685
מזה: לא צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר									
או יותר									
ליום 31 בדצמבר 2022 ⁽³⁾									
לא									
מובטחים									
מזה: על ידי נגזרי אשראי		מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על ידי בטחון		מזה: סך הכל		מזה: סך הכל	
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח ⁽²⁾	יתרה מאזנית ⁽¹⁾	מזה: סכום מובטח ⁽¹⁾	יתרה מאזנית ⁽¹⁾
-	-	7,416	8,945	6,929	26,957	14,345	35,902	345,390	11,548
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	7,416	8,945	6,929	26,957	14,345	35,902	356,938	11,548
סך הכל									
-	-	134	427	64	311	199	738	1,759	1,759
מזה: לא צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר									
או יותר									

- (1) יתרה מאזנית בהתאם לערכים החשבונאיים המדווחים בדוחות הכספיים ולאחר הפרשות להפסדי אשראי.
 (2) יתרה מאזנית של חלק מסכום החובות שמובטח בביטחון, ערבות או נגזרי אשראי, לאחר התחשבות במקדמי ביטחון.
 (3) סוג מחדש.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

סיכון האשראי לפי הגישה הסטנדרטית

חישוב סיכון האשראי על פי הגישה הסטנדרטית מבוסס על דירוגי אשראי חיצוניים, הנקבעים על ידי חברות דירוג אשראי חיצוניות (ECAI).

דירוגי חברות הדירוג משמשים לקביעת משקל הסיכון של קבוצות החשיפה הבאות:

- ריבוניות
- סקטור ציבורי
- תאגידים בנקאיים
- חברות ביטוח, קופות גמל וקרנות נאמנות
- תאגידים

קביעת משקל הסיכון המתאים מתבצעת בהתאם לנתוני הצד הנגדי.

משקל הסיכון של בנקים, ישויות סקטור ציבורי, חברות ביטוח, קופות גמל וקרנות נאמנות נקבע לפי משקל הסיכון של המדינה בה הבנק מאוגד והוא נחות בדרגה אחת ממשקל הסיכון הנגזר מדירוג אותה מדינה.

עבור השקעה בהנפקות שיש להן דירוג הנפקה ספציפי, משקל הסיכון של החוב יתבסס על דירוג זה, למעט כאשר המנפיק הוא תאגיד בנקאי או ישות סקטור ציבורי, חברות ביטוח, קופות גמל וקרנות נאמנות. במקרים אלו, משקל הסיכון יתבסס על דירוג המנפיק ולא על דירוג הנפקה ספציפי.

למטרת הדירוג השתמש הבנק במדרג אחד בלבד של חברת S&P, החל מרבעון 1 2022, עבר הבנק לשימוש בדירוג הנמוך מבין שתי סוכנויות דירוג S&P ו-AM best אשר משמשת לדירוג של מבטחי סיכונים אשראי לצורך הפחתת סיכון האשראי כך שמשקל הסיכון מתבסס על דירוג המבטחים ולא על דירוג הצדדים הנגדיים.

להלן טבלת המיפוי לדירוגי חברות הדירוג הבינלאומיות בהם עושה הבנק שימוש:

AM Best	S&P
A+ עד A++	AA - עד AAA
A- עד A	A - עד A +
B+ עד B++	BBB - עד BBB +
B- עד B	BB - עד BB +
C+ עד C++	B - עד B +
C או נמוך יותר	CCC + או נמוך יותר

יצוין כי החלק העיקרי של סיכון האשראי בבנק אינו מדורג בדירוג חיצוני.

ניתוח ואישור מסגרות

כחלק מהפעילות העסקית של הבנק, לצורך אישור מסגרות הפעילות לחשיפת אשראי וסיכונים אחרים עבור בנקים ומוסדות פיננסיים זרים הבנק משתמש בפרסומים ודירוגים ציבוריים וכל מידע נוסף ככל שקיים וזמין ביחס למוסדות פיננסיים להם הוא חשוף, אשר משמשים את הבנק הן לניתוח והן לקביעת גבולות חשיפה.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

גישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי (CR4)

להלן הרכב חשיפת האשראי נטו לפי סוגי הפחתות סיכון (במיליוני שקלים חדשים)⁽⁴⁾:

ליום 31 בדצמבר 2023						
נכסי סיכון וצפיפות		חשיפות לפני מקדמי המרה והפחתת ביטחונות		חשיפות לאחר מקדמי המרה והפחתת ביטחונות		
צפיפות נכסי סיכון	נכסי סיכון	סכום חוץ מאזני ⁽³⁾	סכום מאזני ⁽³⁾	סכום חוץ מאזני ⁽²⁾	סכום מאזני ⁽²⁾	
0%	289	76	95,401	152	95,094	ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
18%	384	202	1,899	827	1,640	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
23%	1,199	581	4,575	2,475	4,070	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח)
20%	325	1,124	502	5,936	531	חברות ניירות ערך
89%	87,516	25,374	73,081	70,455	68,848	תאגידים
75%	20,731	2,227	25,414	15,679	26,885	חשיפות קמעונאיות ליחידים
75%	9,751	1,180	11,821	6,249	13,902	הלוואות לעסקים קטנים
54%	108,647	1,155	198,759	12,069	204,345	בביטחון נכס למגורים
100%	5,352	127	5,225	485	5,659	בביטחון נדל"ן מסחרי
133%	4,554	-	3,433	-	3,649	הלוואות בפיגור
62%	4,120	77	6,602	155	6,602	נכסים אחרים
53%	242,868	32,123	426,712	114,482	431,225	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2022						
נכסי סיכון וצפיפות		חשיפות לפני מקדמי המרה והפחתת ביטחונות		חשיפות לאחר מקדמי המרה והפחתת ביטחונות		
צפיפות נכסי סיכון	נכסי סיכון	סכום חוץ מאזני ⁽³⁾	סכום מאזני ⁽³⁾	סכום חוץ מאזני ⁽²⁾	סכום מאזני ⁽²⁾	
0%	29	282	97,898	282	97,296	ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
19%	366	89	1,795	294	1,680	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
30%	1,267	618	3,607	2,311	3,189	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח)
20%	161	377	430	2,039	519	חברות ניירות ערך
90%	77,040	22,452	63,320	61,413	60,981	תאגידים
75%	20,596	2,081	25,380	14,714	26,850	חשיפות קמעונאיות ליחידים
75%	9,786	1,146	11,903	5,851	14,300	הלוואות לעסקים קטנים
54%	102,599	1,204	188,192	11,422	194,359	בביטחון נכס למגורים
100%	5,136	199	4,937	619	5,496	בביטחון נדל"ן מסחרי
135%	4,524	-	3,350	-	3,555	הלוואות בפיגור
59%	4,180	81	6,954	161	6,954	נכסים אחרים
52%	225,684	28,529	407,766	99,106	415,179	סך הכל

(1) היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוץ-מאזניות המשקפות סיכון אשראי, זאת למעט סכומי מסים נדחים והשקעות בתאגידים פיננסיים מתחת לספי הניכוי (הכפופים למשקל סיכון 25%), חשיפות בגין סיכון אשראי צד נגדי וחשיפות איגוח.

(2) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לפני מקדמי המרה לאשראי ולפני שיטות להפחתת סיכון אשראי.

(3) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לאחר מקדמי המרה לאשראי ולאחר שיטות להפחתת סיכון אשראי.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (CRS)⁽¹⁾⁽²⁾ (במיליוני שקלים חדשים)

ליום 31 בדצמבר 2023										
סך הכל חשיפות אשראי (לאחר מקדמי המרה והפחתת וביטחונות)	אחר	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	0%	סוגי נכסים/משקל סיכון
2,101	-	-	3	-	-	24	-	1,849	225	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
5,156	-	-	102	-	-	286	-	4,768	-	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח)
1,626	-	-	-	-	-	-	-	1,626	-	חברות ניירות ערך
98,455	-	1,580	80,108	-	-	5,773	-	10,759	235	תאגידים
27,641	-	-	-	27,641	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים
13,001	-	-	-	13,001	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים
199,914	-	-	9,605	26,423	58,911	47,583	57,392	-	-	בביטחון נכס למגורים
5,352	-	-	5,352	-	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
3,433	-	2,242	1,192	-	-	-	-	-	-	הלוואות בפיגור
6,679	-	119	3,941	-	-	-	-	-	2,619	נכסים אחרים
560	-	132	428	-	-	-	-	-	-	מזה: בגין מניות
458,835	-	3,940	100,550	67,065	58,911	53,666	57,392	19,211	98,100	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2022										
סך הכל חשיפות אשראי (לאחר מקדמי המרה והפחתת וביטחונות)	אחר	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	0%	סוגי נכסים/משקל סיכון
1,884	-	-	5	-	-	48	-	1,683	148	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
4,225	-	-	102	-	-	1,136	-	2,987	-	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח)
807	-	-	-	-	-	-	-	807	-	חברות ניירות ערך
85,772	5	3,280	68,248	-	-	3,544	-	10,494	201	תאגידים
27,461	-	-	-	27,461	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים
13,049	-	-	4	13,045	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים
189,396	-	-	9,897	25,644	51,623	44,752	57,480	-	-	בביטחון נכס למגורים
5,136	-	-	5,136	-	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
3,350	-	2,347	1,003	-	-	-	-	-	-	הלוואות בפיגור
7,035	4	425	3,489	-	-	-	-	-	3,117	נכסים אחרים
449	-	190	259	-	-	-	-	-	-	מזה: בגין מניות
436,295	9	6,052	87,892	66,150	51,623	49,480	57,480	16,076	101,533	סך הכל

(1) היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוזי-מאזניות המשקפות סיכון אשראי, זאת למעט סכומי מסים נדחים והשקעות בתאגידים פיננסיים מתחת לספי הניכוי (הכפופים למשקל סיכון 250%), חשיפות בגין סיכון אשראי צד נגדי וחשיפות אגרות.

(2) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לפני מקדמי המרה לאשראי ולפני שיטות להפחתת סיכון אשראי.

מידע נוסף על סיכון אשראי

סיכונים בתיק הלוואות לדיר

במסגרת ניהול סיכונים האשראי, נוקט הבנק אמצעים שונים לניהול, בקרת והפחתת סיכונים הנובעים ממתן אשראי לדיר. תחום הלוואות הדיר הינו בעל משקל מהותי מכלל סיכון האשראי של הבנק, אך יחד עם זאת, תחום זה מאופיין בפיזור גבוה וברמת סיכון נמוכה בשל פיזור רחב של לווים, המשתייכים לענפי המשק השונים, שיעורי מימון נמוכים יחסית, פיזור גיאוגרפי נרחב של הנכסים המשועבדים ושימוש במפחיתי סיכון שונים וביניהם ביטוחי נכס וביטוחי חיים, למזעור סיכונים האשראי בתחום. מדיניות הבנק בתחום המשכנתאות מבוססת על גישה פרטנית להגבלת הסיכון הספציפי בכל הלוואה באמצעות בחינת מאפייני סיכון שונים. מאפיינים אלה כוללים בדיקת טיב הלווים ויכולתם לעמוד בהחזרים השוטפים גם בתרחישים של שינוי בריבית, שיעור ההחזר ביחס להכנסה הקבועה של משק הבית, בדיקת נתוני העסקה ושיעור המימון. לעיתים דורש הבנק את קיומם של חיזוקים, כגון ערבים להלוואה, יכולת החזר מוכחת שאינה מבוססת על הכנסה שוטפת של הלווה, וחיזוקים נוספים אחרים.

הבנק קבע במסגרת מדיניות סיכונים האשראי מגבלות שונות על פעילות האשראי לדיר, בהתחשב בגורמי הסיכון המרכזיים. גורמים אלה נבחנים מעת לעת ובהתאם מתווספות מגבלות על פי הצורך, קרי, על פי פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות בפועל ומגמת התפתחותו והוראות רגולטוריות של בנק ישראל. מגבלות אלה מהוות מכלול את תיאבון הסיכון של הבנק בתחום המשכנתאות המוגדר במספר רב של מדדי סיכון הבוחנים היבטי סיכון אשראי וריכוזיות ברמת הביצועים השוטפים והתיק הכולל. מדדים אלה כוללים, בין השאר, את שיעור המימון בהלוואה, מיקום הנכס (סיכון גיאוגרפי), מדדי איכות האשראי, יחס החזר מהכנסה, מטרת ההלוואה, תקופת ההלוואה, תמהיל המסלולים בהלוואה, סוג הנכס, איכות המסמכים, ריבית נורמטיבית, עושר פיננסי ומגבלות צולבות על שילוב של מספר פרמטרים.

הבנק מבצע באופן שוטף פעילויות לבקרה ולניהול הסיכון הגלום באשראי לדיר, באחריות החטיבה הקמעונאית, החטיבה לניהול סיכונים וגורמים נוספים בבנק. פעילות זו כוללת גם ניטור וניתוח התיק לפי גורמי הסיכון המרכזיים וכן אמידת הסיכון בתיק במודל מתקדם לדירוג אשראי לדיר הכולל דירוג לכל הלוואה וחישוב ההסתברות לכשל ופוטנציאל ההפסד במקרה של כשל, וביצוע מגוון תרחישי קיצון, הבוחנים את השפעת השינויים בגורמים המאקרו כלכליים על רמת הסיכון של התיק, ובעיקר, השפעת שינוי בשיעור האבטלה, שינויים במחירי הדיר ושינויים בשיעור הריבית.

הניטור השוטף של פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות, והתפתחותו לאורך זמן, לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע. מעלה כי מדדי הסיכון המובילים, ממשיכים להיות יציבים ואינם מצביעים על הרעה מהותית או שינוי מהותי ברמת הסיכון, אך שוררת אי וודאות הקיימת בנוגע להשפעות ארוכות הטווח של המלחמה. מדדים אלה כוללים את שיעור המימון, יחס החזר להכנסה, שיעור האובדליו בכשל, ובפרט שיעורי הפיגור בהלוואות חדשות (בנות שנה), נתון המצביע על איכות החיתום הגבוהה בבנק. יציין, כי שיעור המימון הממוצע של תיק המשכנתאות של הבנק (לסוף חודש דצמבר 2023) עומד על כ- 55.0%, בהשוואה ל- 54.6% ביום 31 בדצמבר 2022 (שיעור המשקף את שיעור המימון בעת מתן האשראי - ראה הרחבה להלן).

הבנק בוחן את מדדי הסיכון ורמות הסיכון באופן מתמיד ומתאימם ככל הנדרש לפעילות העסקית השוטפת, בכפוף ובהלימה לתיאבון הסיכון. האמצעים לניהול הסיכון בהלוואות לדיר כוללים בין היתר:

- תהליך חיתום - הלוואות לדיר נבחנות ומאושרות בתהליך הכולל את הרכיבים הבאים:
- קריטריונים הנקבעים בנהלי הבנק, ומביאים לידי ביטוי את הניסיון המצטבר של הבנק בתחום האשראי לדיר. הקריטריונים לאישור הלוואה הכוללים בין היתר את: מהות העסקה, טיב הלווה ויכולת החזר שלו, הבטוחה הנכסית המוצעת, לרבות הערכות לגבי סיכונים אשראי באזורי הארץ השונים והערבים.
- סמכויות אשראי - קביעת הגורם המוסמך לאשר הלוואה נעשית בהתאם לנתונים בבקשת האשראי ולסיכון הגלום בה.
- מודל לקביעת פרמטיית סיכון דיפרנציאלית - מודל אשר פיתח הבנק על בסיס ממצאים אמפיריים מהעבר לצורך דירוג סיכון פרטני ללווה.
- בקרות מובנות במערכת לביצוע הלוואות - הבקרות כוללות בין היתר: וידוא שלמות הנתונים, בקרות על ביצוע פעולות על פי הרשאות ומנגנון לניתוב תהליכים.
- הדרכה בתחום המשכנתאות - הבנק מקיים הדרכות להכשרה, לפיתוח ולשיפור הידע של כל הגורמים העוסקים במתן האשראי לדיר.
- כנסים מקצועיים - בכנסים אלו נסקרות בהרחבה ההתפתחויות בשוק המשכנתאות והצעדים שיש לנקוט על מנת להתמודד עם הסיכונים הנובעים מהתפתחויות אלו
- מעקב שוטף אחר מצב לווים ותיק האשראי לדיר - הבנק פועל לזיהוי וליתור מוקדם ככל האפשר של תבחינים המעידים על ירידה בכושר הפירעון של הלווים, על מנת לאתר מוקדם ככל האפשר מצב של כשל אשראי. הבנק מפעיל סוגים שונים של בקרות, לרבות בקרות פנימיות שוטפות בסניפים, במרחבים ובמטה.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

סיכון אשראי בענף משק לבינוי ונדל"ן

פעילות האשראי בענף זה מהווה רכיב משמעותי בפעילות האשראי של הבנק. במימון ענף הבנייה והנדל"ן נעשה שימוש בכלי ניתוח ומעקב ספציפיים המסייעים לבנק בתהליך קבלת ההחלטות למתן ליווי פיננסי לפרויקטים השונים. מימון בנייה נעשה תוך התמקדות בעיקר בענף הבנייה למגורים באזורי הביקוש. כמו כן, מתבצעת הקצאה מבוזרת של המימון בין אזורים גיאוגרפיים, גם בהתאם לביקושים הרלוונטיים. במתן אשראי לבנייה מתמקד הבנק בשיטת הליווי הפיננסי (ליווי סגור). יישום השיטה מיועד להקטין את החשיפה לסיכונים במתן האשראי, שכן היא מעגנת מעקב שוטף וצמוד על הפרויקטים הממומנים, הן לפני העמדת האשראי, והן במהלך ליווי הפרויקט, תוך ניתוק הפרויקט הממומן מהסיכונים העסקיים הטמונים בפעילויות האחרות של היזם-הלווה. הבנק נעזר במפקחי בנייה חיצוניים, ומסתמך בין היתר, על שיעבוד המקרקעין נשוא הפרויקט, כביטחון לאשראי. מתן האשראי במסגרת הליווי הפיננסי מבוצע רק במרכזי העסקים ובסניפים בעלי התמקצעות בנושא, ובפיקוח של סקטור הנדל"ן והבנייה. כמו כן, קבע הבנק מדיניות וכללים למימון עסקאות נדל"ן מסוגים אחרים כגון מימון נדל"ן מניב, קבוצות רכישה, פינוי בינוי, תמ"א 38 ועוד. בנוסף, על מנת למזער את הסיכון, הבנק מבטח את תיק הקרקעות המיועדות לבנייה במסגרת פרויקט סגור ואת תיק ערבויות חוק המכר וערבויות הביצוע בפרויקטים המלווים אצל מבטחי משנה בחוץ לארץ.

בסקטור נדל"ן פועלת יחידת בקרה ייעודית אשר מבצעת בקרה ובחינה של היבטים שונים בכל הקשור לטיפול בעסקאות נדל"ן על ידי הבנק, תפעול האשראי בסניפים מתמחי הנדל"ן. בנוסף מבצעת היחידה בקרה ובחינה בתחום הנדל"ן המניב ובתחום קבוצות רכישה.

בסקטור בנייה ונדל"ן פועלת מערכת מחשוב לבקרה וניהול פרויקטים סגורים המנהלים בסקטור. המערכת מיועדת לליווי ולמעקב אחר פרויקטים סגורים, ביצוע שחרור כספים, שיפור השליטה על תיק הנדל"ן ותחזוקת הפרויקטים.

במימון ענף הבנייה והנדל"ן נעשה שימוש בכלי ניתוח ומעקב ספציפיים המסייעים לבנק בתהליך קבלת ההחלטות למתן ליווי פיננסי לפרויקטים השונים.

נתוני סיכון האשראי בענף בינוי ונדל"ן ליום 31 בדצמבר 2023 מראים כי כ-56.8% מסיכון האשראי המאזני וכ-68.8% מסיכון האשראי החוץ מאזני מיועד לליווי פרויקטים סגורים בנדל"ן, ברובם המכריע לבנייה למגורים באזורי הביקוש במרכז הארץ, חיפה, באר שבע וירושלים. רוב האשראי החוץ מאזני נובע מערבויות חוק המכר לרוכשי דירות.

מרבית סיכון האשראי בענף בינוי ונדל"ן מגובה בביטחון נדל"ן המשועבד במלואו לטובת הבטחת החזר האשראי. יצוין כי לחלק האשראי שאינו בביטחון נדל"ן קיימים ביטחונות אחרים כגון: פיקדונות, ניירות ערך ועוד.

המשך הצמיחה בפעילות האשראי לענף הנדל"ן, גם על רקע התחרות, מתקיימת תוך שמירה על הליכי חיתום ומרווחי אשראי נאותים המשקפים את הסיכון, ומנוהלת תחת ניטור שוטף. רמת הסיכון בענף מובאת בחשבון גם במסגרת התהליך הרבעוני לבחינת שיעורי ההפרשה הקבוצתית.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

להלן פרטים על סיכון אשראי בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי סוג ביטחון הנדל"ן (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2023								
סיכון אשראי לציבור ⁽¹⁾								
יתרת הפרשה להפסדי אשראי		סיכון אשראי כולל בעייתי			סיכון אשראי			
סיכון אשראי	סיכון אשראי	בעייתי אחר ⁽⁴⁾	לא צובר	כולל	חוץ מאזני ⁽³⁾	מאזני ⁽²⁾		
חוץ מאזני	מאזני				מסגרות ערבוביות לרוכשי דירות ⁽⁵⁾ והתחייבויות אחרות			
24	211	277	206	41,353	13,772	5,423	22,158	בביטחון נדל"ן: לדיר
3	200	459	128	12,367	2,525	129	9,713	למסחר ולתעשייה
27	411	736	334	53,720	16,297	5,552	31,871	סך הכל בביטחון נדל"ן
19	164	125	109	12,301	6,335	12	5,954	שאינו בביטחון נדל"ן
46	575	861	443	66,021	22,632	5,564	37,825	סך כל ענף משק בינוי ונדל"ן בישראל
24	102	318	197	40,872	13,891	5,516	21,465	מזה: מיועד לליווי פרויקטים
31 בדצמבר 2022								
סיכון אשראי לציבור ⁽¹⁾								
יתרת הפרשה להפסדי אשראי		סיכון אשראי כולל בעייתי			סיכון אשראי			
סיכון אשראי	סיכון אשראי	בעייתי אחר ⁽⁴⁾	לא צובר	כולל	חוץ מאזני ⁽³⁾	מאזני ⁽²⁾		
חוץ מאזני	מאזני				מסגרות ערבוביות לרוכשי דירות ⁽⁵⁾ והתחייבויות אחרות			
60	83	296	28	36,241	10,848	6,007	19,386	בביטחון נדל"ן: לדיר
5	123	138	128	11,578	2,373	189	9,016	למסחר ולתעשייה
65	206	434	156	47,819	13,221	6,196	28,402	סך הכל בביטחון נדל"ן
25	160	92	109	10,730	5,373	5	5,352	שאינו בביטחון נדל"ן
90	366	526	265	58,549	18,594	6,201	33,754	סך כל ענף משק בינוי ונדל"ן בישראל
63	61	347	19	34,976	11,107	5,072	18,797	מזה: מיועד לליווי פרויקטים

- (1) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי ואשראי לציבור לא צובר מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.
- (2) אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב של הציבור, חובות אחרים של הציבור ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים כנגד הציבור.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (4) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני בגין הציבור שהינו נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (5) סיכון אשראי חוץ מאזני הנובע מערבוביות חוק מכו/בנוסח חוק מכו, המגובות ברובן בביטוח שנרכש ממבטחי משנה בינלאומיים.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

להלן פרטים על סיכון האשראי בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי מצב הנכס (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר						
2022			2023			
סיכון אשראי ⁽¹⁾			סיכון אשראי ⁽¹⁾			
כולל	חוץ מאזני	מאזני	כולל	חוץ מאזני	מאזני	
						ביטחון נדל"ן
						נדל"ן שבנייתו טרם הושלמה:
16,413	703	15,710	16,503	1,078	15,425	קרקע גולמית
22,624	16,833	5,791	27,596	19,232	8,364	נדל"ן בתהליכי בנייה
8,782	1,881	6,901	9,621	1,539	8,082	נדל"ן שבנייתו הושלמה
47,819	19,417	28,402	53,720	21,849	31,871	סך הכל אשראי בביטחון נדל"ן
10,730	5,378	5,352	12,301	6,347	5,954	שאינו בביטחון נדל"ן
58,549	24,795	33,754	66,021	28,196	37,825	סך הכל סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן בישראל

(1) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי ואשראי לציבור לא צובר מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים

מגזר הלקוחות הפרטיים מאופיין ברמת פיזור גבוהה - הן בכמות הלקוחות והן באזור הגיאוגרפי. מרבית הלקוחות במגזר זה הינם שכירים, בעלי חשבון יחיד או משק בית משותף. מיתון בפעילות הריאלית מהווה גורם סיכון עיקרי בפעילות משקי הבית ועלייה בשיעור האבטלה עלולה להגדיל את היקף הלקוחות שייקלעו לקשיים.

מדיניות האשראי ונהלי העבודה לעניין מתן אשראי, לרבות ללקוחות פרטיים, כוללים הנחיות וקווים מנחים לעניין חיתום אשראי והתאמתו לצרכי הלקוח וליכולת החזר שלו: בחינת מטרת האשראי, שיעור המימון המבוקש, תקופת ההלוואה, ניתוח כושר החזר ומקורות החזר של הלקוח ביחס לכלל חביותיו. זאת, תוך בחינת פרמטרים כלכליים שונים של הלקוח ובהתבסס בין השאר על הכנסה קבועה של הלקוח, פאסיבה משועבדת או פנויה, הכרות וניסיון העבודה המצטבר עמו. בנוסף, קיימים נהלים, תהליכי עבודה ייעודיים ובקורות לעניין הצעה יזומה של הלוואות ללקוחות פרטיים, זאת בהתאם להנחיות בנק ישראל.

הבנק עוקב באופן רציף אחרי רמת הסיכון בתיק האשראי לפרטיים, בין השאר באמצעות המודל הפנימי לדירוג אשראי ללקוחות פרטיים, וכן באמצעות מעקב, ניטור וניתוח רציף של ההוצאות בגין הפסדי אשראי.

אשראי לעסקים קטנים

מגזר העסקים הקטנים והזעירים מאופיין בפיזור גבוה של הלקוחות הפועלים בענפי המשק השונים ובעיקר במגזרי התעשייה הזעירה, המסחר, השירותים העסקיים והפיננסיים. המימון במגזר העסקים הקטנים והזעירים ניתן בעיקר לזמן קצר, לצורך פעילות שוטפת ומימון הון חוזר, גישור על פערים בתזרים המזומנים, מימון לקוחות ומלאי ופעילות יבוא. מימון זה ניתן כנגד ביטחונות מתאימים כגון שיקים לביטחון/לגבייה, חשבוניות, שעבוד חוזים ושעבוד שוטף, וכן כנגד ביטחונות חיצוניים במידת האפשר כדוגמת פיקדונות, נדל"ן וערבויות בעלים.

במסגרת תהליך חיתום האשראי, מנותחת פעילות העסקית של בית העסק, גם בהתייחס לענף המשקי שבו הוא פועל. במסגרת זו, ובכפוף לבדיקת יכולת החזר ומקורות פירעון, מותאמים היקף האשראי וסוג האשראי לצרכי הלקוח.

גורמי סיכון עיקריים בפעילות מגזר העסקים הקטנים הינם הרעה מאקרו-כלכלית במשק שתוביל למיתון שיפיע השפעת רוחב על בתי העסק הפועלים במגזר; תלות באנשי מפתח בעסק (בעיקר בעלים ומנהלים); ותלות בספקים/לקוחות בודדים שעלולים להיקלע לכשל. הבנק עוקב באופן רציף אחרי רמת הסיכון בתיק האשראי לעסקים קטנים וזעירים, בין השאר באמצעות מודלים ייעודיים לדירוג אשראי, וכן באמצעות מעקב אחרי ענפי משק בסיכון גבוה תוך קביעת קווים מנחים וסמכויות אשראי דיפרנציאליות לדרגי הניהול השונים. על מנת לתמוך באופן מיטבי בפעילות, פועל הבנק לביצוע שיפורים בתשתיות, בתהליכים הבנקאיים ובתהליכי חיתום האשראי.

אשראי לעסקים גדולים ובינוניים

מגזר עסקים בינוניים פועל בכל ענפי המשק, כאשר העיקריים שבהם הינם תעשייה, אנרגיה סולארית, מסחר ושירותים ובינה ונדל"ן.

אשראי לעסקים בינוניים מאופיין ברמת פיזור גבוהה יחסית מבחינת מספר הלקוחות, ענפי המשק והפיזור הגאוגרפי. המימון במגזר זה ניתן לצרכי פעילות שוטפת תוך מימון הון החוזר ובכלל זה מימון לקוחות ומלאי שהינו לרוב לטווח קצר, התרחבות והשקעות בפירמה שהינו לרוב במימון לטווח בינוני וארוך. מימון זה נשען על מרבית סוגי הביטחונות הקיימים כגון: פיקדונות, ני"ע, ציוד, רכבים, שעבוד שוטף ערבויות למיניהן וערבויות אישיות. כמו כן, נעשה שימוש בהתניות פיננסיות בקרב לקוחות אלה על מנת להפחית את רמת הסיכון.

האשראי ללקוחות העסקיים הגדולים הינו לרוב ברמת פיזור נמוכה מזו של יתר המגזרים. לקוחות אלה מאופיינים בפעילות מורכבת בתחום הפיננסי, ומקורות המימון שלהם מגוונים הן במערכת הבנקאית בארץ והן בחו"ל, באמצעות גופים מוסדיים ובשוק הון. הבטחות לאשראי הינם לרוב בטחונות כלליים כגון שעבוד שוטף, שעבוד שלילי מלווים באמות מידה פיננסיות. לקוחות אלו פועלים במגוון מוצרי האשראי ובכלל זה גם אשראי לשוק הון.

פונקציות הבקרה בחטיבה העסקית, נושאות באחריות לזיהוי, להערכה, למדידה, לניטור, להפחתה ולדיווח על הסיכונים המובנים במוצרים, בפעילויות, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריותם, וכן לניהול מערכות הבקרה המיכוניות וניהול סביבת בקרה נאותה בהקשר של ניהול סיכונים בחטיבה (להלן "הבקרה").

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

אחריות פונקציות הבקרה בחטיבה העסקית מתחלקת כדלקמן:

- בקרה חטיבתית - נושאת באחריות לבקרה על האשראי למגזרים המטופלים על ידי החטיבה.
 - בקרת אשראי עסקי נושאת באחריות לבקרה במספר מישורים:
 - מבצעת בקרה אחר האשראי ללקוחות החטיבה העסקית. בנוסף, אחראי בקר החטיבה על ריכוז פרום רשימת מעקב בו דנים בחשבונות בהם יש סממן סיכון לפי פרמטרים שנקבעו.
 - אחראית על הפעלת מנגנונים ממוכנים לצורך הפצת התרעות על חשבונות ולקוחות, לרבות הסתמכות על מידע חיצוני לבנק. המחלקה אחראית על בקרת הפעילות העסקית בחשבונות שהוצפו עם סימני סיכון, לרבות ברור החריגים מול גורמי האשראי הרלוונטיים בקו הקדמי (מוקדים, סקטורים), ומעקב על הסדרת חריגים אלה.
 - היחידה לבקרת חשיפות שוק ההון - תחום הפעילות בנגזרים דורש התמחות ספציפית ובקרה בזמן אמת. לאור האופי המיוחד של פעילות זו והחשיפה הנובעת ממנה. היחידה אחראית על ביצוע בקרה על לקוחות שהוגדרו מראש על ידי החטיבה העסקית או ועדות האשראי השונות, קיום התניות ועמידה במסגרות.
 - בקרת ציות - מתן מענה מקצועי לעובדי החטיבה העסקית בכל הקשור לעמידה בהוראות הציות וביצוע בקרות בנושאי ציות.
- הבנק עוקב באופן רציף אחר רמת הסיכון בתיק האשראי העסקי, בין היתר באמצעות מערכת דירוג תבחינים בבנק. המערכת מדרגת את כלל החובות של לווה יחיד לבנק. דירוג האשראי של הלקוח נקבע באמצעות תהליך קביעת הטיב העסקי של הלווה ושילוב נתון זה עם שיעור הכיסוי בביטחונות, על מנת לתת דירוג המשקף את איכות האשראי שהועמד ללווה.

שוק ההון

סיכון אשראי בשוק ההון הוא הסיכון שהלווה לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק, לרבות התחייבות לכיסוי הפסדים מפעילות בשוק ההון, שהתבצעה באמצעות הבנק. החוב יכול לנבוע כתוצאה מכשל או הפסד מעסקאות המבוצעות על ידי פעילות מסחר של הלקוח בשוק ההון באמצעות הבנק. החשיפות העיקריות לפעילות מסחר בשוק ההון הינה חשיפה בגין עסקאות אשראי, מכירות בחסר וחשיפה בגין פעילות במכשירים נגזרים באמצעות הבנק.

בפעילות לקוחות בשוק ההון באמצעות הבנק קיימים שלושה גורמי סיכון עיקריים:

- סיכון אשראי לבנק הנובע מפעולות שמבצע הלקוח או הרכב התיק של הלקוח, שיכולים להוביל ליצירת חשיפות שאין ביכולתו של הלקוח לפרוע.
- סיכונים ריכוזיות הנובעים מחשיפת יתר ללווה/קבוצת לווים או לסוגי פעילויות מסוימות.
- סיכונים תפעוליים, שלהתממשותם יש השלכות על סיכונים האשראי.

מסגרות החשיפה לפעילות מסחר שוק ההון מאושרות בהתאם למדרג סמכויות האשראי בבנק.

הבנק מעמיד ללקוחותיו מגוון מסגרות לצרכי פעילות מסחר בשוק ההון (אשראי כנגד ניירות ערך, מסגרת למכירת ניירות ערך בשורט, מסגרת חשיפה במכשירים נגזרים). חשיפות אלו מגובות בביטחונות כספיים ו/או ניירות ערך.

לקוחות העוסקים בפעילות ספקולטיבית - הבנק מאפשר חשיפה ללקוחות העוסקים בפעילות ספקולטיבית רק אם הם בעלי ניסיון והתמחות מוכחת בתחום, וזאת בהתבסס על פעילות מבוקרת וקבלת ביטחונות בהתאם. יחידת חשיפות שוק ההון מבצעת ניטור הדוק ומצרפי אחר הפעילות וחשיפות של לקוחות אלו בבנק.

בהתאם להוראת בנק ישראל מספר 330 בנושא ניהול פעילות מסחר של לקוחות בשוק ההון, קבע הבנק מגבלת חשיפה מצרפית ללקוחות שוק ההון ומתוכה מגבלת חשיפה מצרפית ללקוחות עם פעילות ספקולנטית מהותית, וכן מגבלה לפעילות בשוק ההון ללקוח בודד. החשיפות לסיכון האשראי הטמון בפעילות מסחר של לקוחות שוק ההון, אל מול תיאבון הסיכון, מדווחות בתדירות רבעונית להנהלה ולדירקטוריון.

אשראי מסחרי

הבנק מנהל את פעילות האשראי המסחרי במספר מגזרים. החלוקה למגזרי פעילות האשראי נתמכת על ידי המבנה הארגוני של הבנק. תהליך קבלת ההחלטות הנוגע להעמדת האשראי המסחרי פועל תוך מזעור רמת הסיכון. על כן, נקבע מדרג סמכויות לבעלי תפקידים ולוועדות האשראי ברמות שונות עד לדרג ועדת אשראי דירקטוריונית והדירקטוריון. הסמכויות מגדירות ומגבילות את הגורמים המאשרים בתחומים של היקף האשראי, היקף אשראי הפתוח, קבלת ביטחונות, קביעת איכותם ושויים וסמכויות לקביעת ריבית.

היקף האשראי הרלוונטי לקביעת מדרג הסמכויות נקבע על פי היקף האשראי המצרפי של כל מרכיבי קבוצת הלווים שאליה משתייך הלווה ולא רק של הלווה הבודד עצמו.

למנהלי סניפים ולבעלי תפקידים אחרים במערך העסקי מוענקות סמכויות למתן אשראי. מרבית ההחלטות למתן אשראי, בהיקף מהותי יותר, מתקבלות באמצעות ועדות אשראי, וזאת כדי למזער את הסיכון שבהסתמכות על שיקול דעתו של מחליט יחיד.

בנהלי הסמכויות מפורטים סכומי החשיפה, שמוסמכים לאשר, כל אחד מהדרגים העוסקים באשראי וועדות האשראי למיניהם וזאת בכפוף לנהלי הבנק האחרים לעניין מתן אשראי.

בנוסף, נקבעו מדרג סמכויות בקשר עם אישור קבלה של ביטחונות, סמכויות לקביעת פיזור, איכות ביטחונות וסמכויות לקביעת שווי הביטחונות.

סיכון אשראי של צד נגדי

גילוי איכותי על סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)

סיכון הצד הנגדי מוגדר בבנק בהתאם להגדרה בהוראת ניהול בנקאי תקין 203A כסיכון אשראי הנובע מעסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים. החל מיום 1 ביולי 2022 הנתונים המתייחסים לסיכון אשראי של צד נגדי מחושבים על פי גישת ה-SACCR.

סיכון צד נגדי הינו הסיכון שהצד הנגדי לעסקה יהיה בכשל לפני הסליקה הסופית של תזרימי העסקה, לרבות תקבולים בגין כל התחייבות של הצד הנגדי. הפסד כלכלי יקרה רק כאשר העסקה עם הצד הנגדי תהיה בעלת שווי כלכלי חיובי בעת הכשל. סיכון הצד הנגדי יכול להיות מושפע מסיכונים אחרים, ביניהם: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון נזילות, סיכון תפעולי וסיכון המוניטין של הצד הנגדי לעסקה. סיכון הצד הנגדי הוגדר כסיכון מהותי בבנק. מנהל הסיכון הוא מנהל החטיבה הפיננסית.

הבנק התווה מדיניות ייעודית לטיפול בסיכון הצד הנגדי מול מוסדות פיננסיים ומדינות ומסמך נוסף, המהווה חלק ממדיניות האשראי של הבנק, בנוגע לפעילות הלקוחות במכשירים פיננסיים נגזרים. הפעילות במכשירים נגזרים מהווה חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, וזאת, בכפוף למגבלות הדירקטוריון. הבנק פועל במכשירים נגזרים הן עבור לקוחותיו, והן לצורך עצמי במסגרת ניהול חשיפות בסיס וריבית במגזרי ההצמדה השונים. שורה של נהלים מבטיחים כי הבנק יוכל להציע ללקוחותיו מגוון רחב של מכשירים פיננסיים, תוך שמירה על מסגרת נאותה לטיפול בסיכון זה.

החשיפה למוסדות פיננסיים ולמדינות זרות הינה למספר גורמי סיכון ובהם סיכון מדינה בגין מצב כלכלי, פוליטי או מלחמה, וכן, סיכון העברה, הנובע ממגבלות אדמיניסטרטיביות המונעות העברת מטבע חוץ. בפעילות זו, תיאבון הסיכון של הבנק, כפי שעוגן במסמך המדיניות, הינו ניתוב עיקר הפעילות היזומה למדינות המפותחות שדרוגן לא יפחת מקבוצת A ולמוסדות פיננסיים העיקריים הפועלים במדינות. הפעילות מתבצעת תוך שמירה על פיזור נאות של החשיפות בין מדינות ומוסדות פיננסיים. לבנק פעילות נמוכה מאוד מול מדינות פחות מפותחות, עם דירוגים נמוכים יותר, וזאת, בעיקר בכדי לתת מענה לצרכי הלקוחות.

מדידת הסיכון מתבצעת באמצעות הפעלת תרחישים המתבצעים באופן שוטף לנוכח מגבלות ספציפיות שהוטלו על הפעילות מול הצד הנגדי, וכן, בחישוב אגרגטיבי המגביל את כלל החשיפה של התיק. במקרים שבהם לא ניתן לצטט מחיר שוק, מתבצע התמחור ומתבצעת אמידת החשיפה באמצעות מודלים מקובלים לתמחור. לצורך הפעילות מול מוסדות פיננסיים ומדינות פיתח הבנק מתודולוגיה לקביעת המסגרות מול כל צד נגדי, בהסתמך על איכותם, דירוגם וההון של המוסדות הפיננסיים והמדינות.

לצורך אמידת החשיפה משתמש הבנק במגוון מערכות, באופן דומה לפעילותו העסקית, כאשר הבקרה מתבססת על המידע הנכלל במערכות אלה, ועל מערכת בקרה ייעודית שפותחה על ידי הבנק, כדי לאמוד את חשיפת הלקוחות ולהתריע בעת חריגה. מנגנון הבקרה בפעילות מול מוסדות פיננסיים זרים מתבסס על דוחות ייעודיים שהוקמו במערכת התשתית של הבנק ודוחות חריגה המופקים לצורך המעקב אחר הפעילות בארץ ומחוץ לה, ביניהם דוח מוסדות פיננסיים המרכז את כלל החשיפות מולם, וכן דוחות חריגים, המשקפים חריגות מהמסגרות שנקבעו, לו התרחשו כאלה. בנוסף, קיימים מנגנונים אוטומטיים להצפת חריגות ממסגרות המסחר מול מוסדות פיננסיים ומדינות, הן בחדר המסחר והן בבקרת חדר עסקאות.

הבנק מתאים את מסגרות החשיפה שלו מול מוסדות פיננסיים ומדינות באופן שוטף, וכן, מתבצעת בחינה שוטפת של פרסומים לגבי דירוגים של המוסדות הפיננסיים להם הבנק חשוף על ידי היחידה לקשרי מוסדות פיננסיים, הפועלת בחטיבה הפיננסית. בנוסף נבדקים באופן שוטף אינדיקטורים מבוססי מדדי שוק לשם התראה על אירועים שעשויים להצביע על שינויים במצב הפיננסי של המוסדות הפיננסיים המרכזיים אליהם הבנק חשוף.

פרופיל הסיכונים הנוכחי של הבנק מלמד כי עיקר החשיפה של הבנק לסיכון הצד הנגדי היא לתאגידים ולמוסדות פיננסיים זרים, כאשר רמת החשיפה אינה מהותית. כמו כן, לבנק חשיפה נמוכה לפעילות מול מדינות.

הבנק בוחן ומנטר באופן שוטף את הפעולות הנדרשות למזעור הסיכון.

מגבלות ובקורות - לבנק פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים המתבצעת ברובה מול לקוחות הנדרשים להלימות הון או לשמירה על רמת ביטחונות על פי תרחישים. פעילות זו מנוטרת על ידי הבנק באופן שוטף תוך יומי על ידי מערכת בקרה ייעודית שפותחה על ידי הבנק. לבנק פעילות מעטה יחסית מול לקוחות שעיקר עיסוקם במכשירים פיננסיים נגזרים ומכירות בחסר, או מול לקוחות שאינם מחויבים בדרישת הון או ביטחונות. ניטור לקוחות אלה מתבצע בצורה קפדנית ובתדירות גבוהה יותר, יחסית ללקוחות האחרים.

בבנק קיימת מגבלת מסגרות עבור מוסדות פיננסיים ומדינות הכוללת התייחסות לנגזרים. כמו כן, קיימת מגבלת מסגרות לקוחות בהתאם לפרמטרים מסוימים. במסגרת החטיבה העסקית פועלת יחידה ייעודית המתמחה בבקרת חשיפות הנובעות מפעילות בשוק ההון, ובוחנת באופן יומי לקוחות הפעילים בתחום זה. כמו כן, מתבצעת בקרה על פעילות חדר עסקאות, כולל בדיקת עמידה במגבלות שונות שקבעו הדירקטוריון והנהלה.

הפחתת סיכון - לשם השתתפות בפעילות שוק ההון על הלקוח לספק ביטחונות, בהתאם לנוהל שקבע הבנק. בפעילות מול מוסדות פיננסיים ומדינות, הבנק חותם על הסכמי ISDA ועל נספחי CSA. הדבר מאפשר קיזוזים בין העסקאות, כך שהסכום שיעבור בין הצדדים לעסקה הוא רק סכום החשיפה נטו, ועל ידי כך להקטין את החשיפה של כל אחד מהצדדים. נספחי CSA מסדירים העברות של כספים בין הצדדים לעסקה כל אימת שהחשיפה מגיעה להיקף מסוים שנקבע מראש, ועל ידי כך קטנה החשיפה לצד הנגדי.

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים (נספח ג' להוראה 203), מסלקת הבורסה ומסלקת מעוף מסווגות כצדדים נגדיים מרכזיים כשירים לצרכי חישוב דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים. כמו כן, בהתאם לחקיקת Europe Market Infrastructure Regulation (EMIR) הבנק פועל באמצעות מסלקה מרכזית LCH Ltd. בעסקאות הנסלקות באופן זה (מנדטורית או וולנטרית) חשיפת הבנק הינה מול LCH במקום מול הצד הנגדי המקורי. כמו כן, LCH מעבירה את כל התשלומים וכספי המרג'ין בין הצדדים הנגדיים בעסקה באמצעות מוסדות פיננסיים מובילים המורשים לבצע פעולות סליקה מול LCH (ה-Clearing Members). הבנק משתמש בשני Clearing Members בפעילות זו.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1) (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2023					
נכסי סיכון	חשיפה לאחר הפחתת ביטחונות	Alpha ששימש לצורך חישוב EAD רגולטורי	חשיפה פוטנציאלית עתידית	עלות שחלוף	
2,457	7,914	1.4	4,493	1,160	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי SA-CCR (עבור נגזרים)
99	121		-	2,485	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך)
2,556	8,035		4,493	3,645	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2022					
נכסי סיכון	חשיפה לאחר הפחתת ביטחונות	Alpha ששימש לצורך חישוב EAD רגולטורי	חשיפה פוטנציאלית עתידית	עלות שחלוף	
2,327	7,348	1.4	3,534	1,715	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי SA-CCR (עבור נגזרים)
96	96		-	-	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך)
2,423	7,444		3,534	1,715	סך הכל

הקצאת הון בגין התאמת שערות לסיכון אשראי (CVA) (CCR2) (במיליוני שקלים חדשים)

ליום 31 בדצמבר 2022		ליום 31 בדצמבר 2023		
נכסי סיכון	חשיפה לאחר הפחתת ביטחונות	נכסי סיכון	חשיפה לאחר הפחתת ביטחונות	
1,230	7,348	1,282	7,914	סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3) (במיליוני שקלים חדשים)

ליום 31 בדצמבר 2023					תיק פיקוחי/משקל סיכון
סך חשיפת אשראי	100%	50%	20%	0%	
37	-	-	-	37	ריבוניות
17	-	-	17	-	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
3,613	-	-	3,613	-	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח)
3,161	-	-	3,161	-	חברות ניירות ערך
1,068	1,066	2	-	-	תאגידים
18	18	-	-	-	תיקים קמעונאיים פיקוחיים
-	-	-	-	-	נכסים אחרים
7,914	1,084	2	6,791	37	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2022					תיק פיקוחי/משקל סיכון
סך חשיפת אשראי	100%	50%	20%	0%	
7	-	-	-	7	ריבוניות
26	-	-	26	-	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
2,406	-	-	2,406	-	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח)
3,834	-	-	3,834	-	חברות ניירות ערך
1,061	1,061	-	-	-	תאגידים
14	14	-	-	-	תיקים קמעונאיים פיקוחיים
-	-	-	-	-	נכסים אחרים
7,348	1,075	-	6,266	7	סך הכל

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי⁽¹⁾ (CCR) (CCR5) (במיליוני שקלים חדשים)

ליום 31 בדצמבר 2023						
בטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך			בטחון שמשמש בעסקאות נגזרים			
שווי הוגן של בטחון שהופקד	שווי הוגן של בטחון שהתקבל	שווי הוגן של בטחון שהופקד לא מנותק	שווי הוגן של בטחון שהתקבל מנותק	שווי הוגן של בטחון שהתקבל לא מנותק	שווי הוגן של בטחון שהתקבל מנותק	
-	2,032	108	-	1,711	-	מזומן - מטבע מקומי
-	6	1,244	-	1,418	-	מזומן - מטבעות אחרים
-	13	-	-	509	-	חוב ריבוני מקומי
-	-	-	-	178	-	חוב ריבוני אחר
-	-	-	-	-	-	חוב של סוכנות ממשלתית
-	30	-	-	292	-	אגרות חוב קונצרניות
-	215	-	-	1,738	-	מניות
-	-	-	-	-	-	בטחון אחר
-	2,296	1,352	-	5,846	-	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2022						
בטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך			בטחון שמשמש בעסקאות נגזרים			
שווי הוגן של בטחון שהופקד	שווי הוגן של בטחון שהתקבל	שווי הוגן של בטחון שהופקד לא מנותק	שווי הוגן של בטחון שהתקבל מנותק	שווי הוגן של בטחון שהתקבל לא מנותק	שווי הוגן של בטחון שהתקבל מנותק	
-	1,500	297	-	1,470	-	מזומן - מטבע מקומי
-	3	2,039	-	1,319	-	מזומן - מטבעות אחרים
-	26	-	-	344	-	חוב ריבוני מקומי
-	-	-	-	238	-	חוב ריבוני אחר
-	-	-	-	-	-	חוב של סוכנות ממשלתית
-	45	-	-	21	-	אגרות חוב קונצרניות
-	289	-	-	937	-	מניות
-	-	-	-	-	-	בטחון אחר
-	1,863	2,336	-	4,329	-	סך הכל

(1) הסכומים מתייחסים לבטחונות שהופקדו או התקבלו בגין חשיפות הנובעות מסיכון אשראי של צד נגדי שקשורות לעסקאות נגזרים או לעסקאות מימון ניירות ערך, לרבות עסקאות שסולקו באמצעות צד נגדי מרכזי (CCP).

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6) (במיליוני שקלים חדשים)

31 בדצמבר 2023		
הגנה שנמכרה	הגנה שנרכשה	
-	-	סכומים נקובים
-	3	עסקאות החלף כשל אשראי על ישות יחידה (Swaps default credit Single-name)
45	45	אופציות אשראי
45	48	נגזרי אשראי אחרים
		סה"כ סכומים נקובים
		ערכי שווי הוגן
-	14	שווי הוגן חיובי (נכס)
-	(2)	שווי הוגן שלילי (התחייבות)

31 בדצמבר 2022		
הגנה שנמכרה	הגנה שנרכשה	
282	19	סכומים נקובים
-	2	עסקאות החלף כשל אשראי על ישות יחידה (Single-name credit default swaps)
45	45	אופציות אשראי
327	64	נגזרי אשראי אחרים
		סה"כ סכומים נקובים
		ערכי שווי הוגן
2	10	שווי הוגן חיובי (נכס)
-	(8)	שווי הוגן שלילי (התחייבות)

חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCR8) (במיליוני שקלים חדשים)

ליום 31 בדצמבר 2023		
נכסי סיכון	חשיפה לאחר הפחתת ביטחונות	
14	960	חשיפות לצד נגדי מרכזי כשיר (סך הכל)
14	701	חשיפות לעסקאות עם QCCP (לא כולל בטחון ראשוני והעברות לקרן סיכונים); מזה:
-	-	נגזרי OTC
14	701	עסקאות נגזרים סחירים בבורסה
-	-	בטחון ראשוני לא מנותק
-	259	העברות ממומנות לקרן סיכונים
-	-	העברות לא ממומנות לקרן סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022		
נכסי סיכון	חשיפה לאחר הפחתת ביטחונות	
14	1,007	חשיפות לצד נגדי מרכזי כשיר (סך הכל)
14	736	חשיפות לעסקאות עם QCCP (לא כולל בטחון ראשוני והעברות לקרן סיכונים); מזה:
-	-	נגזרי OTC
14	736	עסקאות נגזרים סחירים בבורסה
-	-	בטחון ראשוני לא מנותק
-	271	העברות ממומנות לקרן סיכונים
-	-	העברות לא ממומנות לקרן סיכונים

סיכון שוק

מידע כללי על סיכון שוק וריבית

סיכון שוק (Market Risk) - הינו הסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוזי מאזניות הנובע משינוי בשווי ההוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בגורמי הסיכון בשוק (שיעורי ריבית, שערי חליפין, מחירי מניות, סחורות ואינפלציה).

להלן סיכונים השוק אליהם חשוף הבנק:

1. סיכון ריבית הינו הסיכון לרווחי הבנק (שינוי בהכנסות) או להון הבנק, הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית. סיכון הריבית כולל ארבעה גורמי סיכון עיקריים:
 - א. סיכון תמחור מחדש (Repricing Risk) - סיכון הנובע מהבדלי עיתוי בתקופות לפירעון (ריבית קבועה) ובמועדי התמחור מחדש (ריבית משתנה) של נכסים, התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות. אי התאמה במועדי התמחור מחדש עלולה לחשוף את רווחי הבנק ואת שווי נכסיו לתנודות בלתי צפויות עקב שינויים בשיעורי הריבית.
 - ב. סיכון עקום התשואה (Yield Curve Risk) - סיכון המתרחש בעקבות תזוזות בלתי צפויות של עקום התשואה. שינויים בקשרים בין שיעורי ריבית לתקופות שונות באים לידי ביטוי בשינוי בשיפוע העקום (תלילות) או בצורה (פיתול) ומשפיעים באופן שלילי על רווחי הבנק או על השווי הכלכלי שלו.
 - ג. סיכון בסיס (Basis Risk) - סיכון הנובע ממתאם לא מושלם בשינויים של שיעורי הריבית בשווקים פיננסיים שונים או במכשירים שונים הדומים במאפייני התמחור מחדש. הבדלים בשינויים של שיעורי הריבית יכולים לגרום שינויים בתזרימי המזומנים ובמרווח ההכנסות בין נכסים, התחייבויות ומכשירים חוץ מאזניים, שהינם בעלי מח"מ דומה, ולכאורה מגודרים.
 - ד. סיכון התנהגות (Optionality) - סיכון זה גלום בתזרימים בהם מועד הפירעון ההתנהגותי שונה ממועד הפירעון החוזי. הסיכון נובע משינוי בעיתוי או בהיקף של תזרימים מזומנים, כתוצאה משינוי בתנאים המאקרו כלכליים (כגון שינויים בשיעורי ריבית השוק). סיכון זה גלום באופציות המשובצות בתיק הנכסים (כגון פירעון מוקדם במשכנתאות), ההתחייבויות (כגון משיכה בתחנות בפיקדונות) ובמכשירים החוץ מאזניים. אופציות אלו מקנות ללקוח את הזכות לקנות/למכור או לשנות את המכשיר הפיננסי.
2. סיכון שער חליפין/אינפלציה - הינו הסיכון לרווחי הבנק, הנובע מתזוזות בשערי חליפין/מדד מחירי לצרכן (כתוצאה מאי התאמה מטבעית בין שווי הנכסים לשווי ההתחייבויות).
3. סיכון פוזיציה במניות - הינו סיכון לרווחי הבנק, שנובע מירידת ערך של השקעה במניות.

לבנק אין חשיפה לסחורות וחשיפתו למניות איננה מהותית, כך שהחשיפה העיקרית שלו לסיכון השוק נובעת מסיכון הבסיס ומסיכון הריבית.

אסטרטגיות, מדיניות ותהליכים

דירקטוריון והנהלת הבנק קבעו, במסגרת התהליך המוסדר של הבנק למיפוי וזיהוי סיכונים, כי סיכון השוק הינו סיכון מהותי, וכי ניהול סיכון זה הינו חיוני ליציבות הבנק. לפיכך, התווה דירקטוריון הבנק מסמך מדיניות ייעודי לטיפול בסיכון השוק והריבית.

מסמך המדיניות לטיפול בסיכון שוק וריבית מאגד את מדיניות הבנק לטיפול בסיכון, את אופן ניהול הסיכון, תיאבון הסיכון, מדידת הסיכונים, ודרכים להפחתת הסיכון. המסמך קובע את העקרונות לפיהם על הבנק לפעול על מנת לזהות, למדוד, לנטר, לבחון ולבקר את סיכון השוק והריבית באופן שוטף, הן למהלך עסקים רגיל והן לעתות קיצון. המסמך מאושר אחת לשנה בהנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון ודירקטוריון הבנק. עקרונות המדיניות נקבעו באופן הולמם את אסטרטגיית הבנק ואת דרישות הרגולציה, קרי, הוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, הוראות ועדת באדל הרלוונטיות, ובהתאם לפרקטיקה המקובלת בעולם (ה-Best Practice).

ניהול סיכון השוק והריבית מתבצע ברמה קבוצתית, כולל שלוחות חוץ לארץ וחברות הבת של הבנק ונחלק לשני מוקדי סיכון עיקריים:

- תיק בנקאי - התיק מהווה את עיקר הפעילות והסיכון של הבנק, מכיל את כל העסקאות שאינן כלולות בתיק הסחיר, לרבות מכשירים פיננסיים נגזרים המשמשים כעסקאות הגנה לתיק הבנקאי. תיק זה חשוף בעיקר לסיכון ריבית ואינפלציה. מידת החשיפה אליה רוצה הבנק להישאר חשוף נובעת מפעילותו העסקית של הבנק. חשיפה זו הוגבלה במסגרת תיאבון סיכון שהוגדר באופן ייעודי עבור סיכון השוק וסיכון הריבית בתיק הבנקאי, כאשר היא נבחנת על ידי הבנק בתדירות יומית, באמצעות מגוון כלים ומודלים. חריגה או אף התקרבות לגבולות החשיפה שנקבעו, מדווחות באופן שוטף ומטופלות באופן מידי, בהתאם לעקרונות שנקבעו במסמך המדיניות שהתווה הבנק. ניהול סיכון זה נועד לשמור על רמת הסיכון בהתאם לתיאבון הסיכון שנקבע, תוך ניצול הזדמנויות וניטור מתמשך של פרופיל הסיכון, כך שהבנק לא ייחשף להפסדים משמעותיים.
- תיק סחיר - התיק מורכב מפוזיציות במכשירים פיננסיים המוחזקות למטרות מסחר או לגידור רכיבים אחרים של התיק הסחיר. התיק המאוחד כולל תיקים המנהלים בחדר עסקאות וכן, תיקי איגרות חוב למסחר ואסטרטגיה במטבע ישראלי ובמטבע חוץ - כמו גם הנגזרים שנועדו לביצוע אסטרטגיות. כמו כן, כולל התיק עסקאות גידור למכשירים הכלולים בתיק הסחיר. תיק זה, נמצא ברמת סיכון נמוכה.

הוראות בנק ישראל הרלוונטיות לנושא ניהול סיכונים שוק וריבית הן: הוראת ניהול בנקאי תקין 339 - ניהול סיכונים שוק, הוראת ניהול בנקאי תקין 333 - ניהול סיכון ריבית, המרחיבה את ההוראות בהתייחס לסיכון ריבית, בעיקר בגין סיכון הריבית בתיק הבנקאי, והוראת ניהול בנקאי תקין 208 - מדידה והלימות הון בהתייחס להקצאת הון בנדבך הראשון בגין התיק הסחיר, כפי שיפורט להלן.

הבנק נדרש להקצות הון בגין סיכון ריבית ומניות בתיק הסחיר, סיכונים שערי חליפין על כל הפעילות הבנקאית, וסיכון האופציות. הבנק משתמש בשיטת משך החיים הממוצע (מח"מ) במדידתו את סיכון הריבית ובשיטת דלתא פלוס במדידתו את הסיכון בגין אופציות. שיטה זו מכמתת את הסיכון הכרוך בפעילות תיק האופציות כפונקציה של ערכי "היווניות". אלה מבטאות את רגישות תיק האופציות לתזוזות בנכס הבסיס ובסטיית התקן.

זוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

החשיפה של הבנק למניות הינה נמוכה, לבנק תיק מניות מצומצם במערך הנוסטרו ובתיק ההשקעות הריאליות. פעילות הבנק בתיק הסחיר, כאמור לעיל, מנוגלת תחת מגבלות המשקפות תיאבון סיכון ברמה נמוכה, ולפיכך, הקצאת ההון של הבנק בגין סיכון שוק הינה נמוכה מאוד.

מבנה התיק הנכסים וההתחייבויות של הבנק המוסה תיק משכנתאות, מייצר שימושים לטוחים בינוניים, אשר כנגדם מגייס הבנק מקורות. עקב אי התאמה מלאה בין מח"מ השימושים למח"מ המקורות, חשוף השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בעקומי הריבית.

ניטור שוטף של פרופיל סיכון השוק והריבית מתבצע ברמה היומית על ידי החטיבה הפיננסית והחטיבה לניהול סיכונים, ברמה השבועית במסגרת הוועדה לניהול סיכונים, בראשות מנהל החטיבה הפיננסית, וברמה החודשית בוועדת הנהלה לנכסים והתחייבויות, בראשות המנהל הכללי. פרופיל סיכון השוק והריבית בתיק הבנקאי מוצג לדירקטוריון הבנק באמצעות מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק. הדיון בדירקטוריון עוסק בהתפתחות פרופיל הסיכון, בפעולות העיקריות שביצע הבנק בתיקים השונים, במהלך התקופה הנסקרת, ובהתפתחויות בשווקים, ובפרט, בגורמי הסיכון בשווקים בארץ ובחוץ לארץ שיש להם השפעה פוטנציאלית על הפרופיל העסקי של פעילות הבנק ובפרופיל סיכון השוק והריבית בתיק הבנקאי שלו ורגישות הבנק לשינויים בגורמי הסיכון. כל חריגה, לו תתרחש, מדווחת לדירקטוריון, כולל האמצעים שנקטו לשם סגירתה.

כלים לניהול ומדידה של הסיכון

מדידת סיכונים השוק והריבית נמתכת על ידי מגוון רחב של מערכות מידע, מודלים, תהליכים, מודי סיכון ומבחני מצוקה. המודלים ומערכות המידע המעורבות בחישוב נבחנות באופן שוטף, באמצעות מהלכי הבקרה הפנימית של הבנק, לרבות תהליכי תיקוף מתמשכים.

סיכונים השוק בשני התיקים, הבנקאי והסחיר, מנוהלים ברמה הכוללת באמצעות מודל ה-VAR ומבחני המצוקה. הבנק פועל תחת תיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון לסיכונים שוק וריבית במבחני VAR ומבחני מצוקה.

תיאבון הסיכון קובע כי ערך ה-VAR של כלל פעילותו של הבנק, לאופק השקעה של חודש, לא יעלה על 9% מההון העצמי, וכי ההפסד המרבי במבחני המצוקה, הגבוהה מבין כל שיטות החישוב, לא יעלה על 14.5% מההון העצמי. לשתי מגבלות אלה נקבעו גם קיום מנחים של ההנהלה. הבנק שומר על פרופיל סיכון הנמצא בתחום מגבלות אלה. לצורך יישום מודלים אלה, הוגדר ההון הפנוי של הבנק כמקור שקלי לא צמוד.

מודל ה-VAR הוא מודל סטטיסטי האומד את ההפסד הצפוי לבנק, במהלך אופק השקעה מסוים וברמת ביטחון סטטיסטית הנקבעת מראש. המודל מודד את רמת הסיכון במובחי כסף, כאשר הבנק מתאים את אופק ההשקעה לתיקים אותם הוא בוחר באמצעות מדד זה.

מבחני מצוקה (קיצון) - אלה הן מגוון שיטות שנועדו לאמוד את ההפסד הצפוי לבנק, כתוצאה מתנודות חריפות במחיריהם של גורמי הסיכון בשוק. מודל זה אומד, בשיטותיו השונות, את ההפסד הפוטנציאלי ב"זנב השמאלי" של ההתפלגות, קרי, מעבר לרמת המובהקות שנקבעה בעת חישוב ה-VAR. שיטות מבחני המצוקה של הבנק נחלקות בעיקרון לשתיים: שיטות סובייקטיביות, המסתמכות על מתווה כלכלי כפי שנקבע על ידי מומחי הבנק, המתואם גם למוקדי הסיכון הספציפיים הקיימים בתיק, ובכך מהווה מבחינת הבנק את התרחיש "הגרוע ביותר" ושיטות אובייקטיביות, המסתמכות בין היתר על אירועים ותרחישים קיצוניים, שאירעו בעבר, וכן, על תרחישים שנקבעו על ידי בנק ישראל בהוראה 333 לניהול סיכון הריבית, בהם זז העקום לאורכו באופן מקביל בשיעורים הנעים בין 1% ל-4%.

לפרטים בדבר הגישות לניהול סיכון הריבית, אופן הניהול ואמצעי ההפחתה, ראה פרק ניהול סיכון הריבית בתיק הבנקאי להלן.

מגבלות המודלים המשמשים את הבנק לצורך ניהול סיכון השוק והריבית

למודלים העיקריים שבשימוש הבנק לצורך אמידת סיכון השוק והריבית, בדומה לכל מודל, יש מגבלות היכולות לנבוע מהנחות המודלים, נתוני הקלט בהם נעשה שימוש או חוסר ההתאמה שלהם למצב בשווקים, ובמיוחד, למצב קיצון. הבנק מודע למגבלות אלה, ולפיכך, הוא מגבה את המודלים בכלים ותהליכים נוספים. מודל ה-VAR אינו מתאים לשימוש בעת קיצון, שכן הוא מתבסס על נתונים היסטוריים, שאינם אומדים בהכרח פוטנציאל לאירוע קיצון בשוק. השימוש במבחני מצוקה, אשר ברובם הינם בעלי "מבט קדימה", קרי, הם אינם מסתמכים על הנתונים ההיסטוריים, ובוחנים את הסיכון בתרחישי לחץ משלימים את מודל ה-VAR.

מדי הסיכון המודדים את השינוי בשווי הכללי של הבנק (הן מודל ה-VAR ותרחישי קיצון והן מדד ה-EVE בתרחישים השונים), אומדים את הסיכון בהנחה קשיחה וסטטית של שינוי חד פעמי ויציב לאורך כל חיי הנכסים וההתחייבויות הקיימים בבנק בנקודת המדידה וללא התערבות הנהלה לביצוע פעולות גידור/שינוי כלשהו בחשיפות. ההתמודדות עם הנחות אלה, הינה בראש ובראשונה ההבנה והגילוי למשמעות של ערכי הסיכון בכל שדרות הניהול וקבלת החלטות עסקיות בהינתן הנחה זו. כמו כן, כמשלים לגישת ההון הכלכלי, הבנק אומד את השפעות סיכונים הריבית גם בשיטת הרווחים, לטווח קצר יותר וכן כחלק מניהול תוכניות העבודה המימוניות של הבנק.

מגבלה נוספת היא שימוש במודלים התנהגותיים לבניית תזרימי המזומנים החזויים של המכשירים הכוללים רכיב כזה. הבנק שמאזנו מורכב מנתח משמעותי של אשראי לדיור, נשען באופן מהותי על מודלים התנהגותיים הן בפריסה העתידית של תזרימי המשכנתאות והן בפריסה החזויה של יתרות העובר ושב והפיקדונות שיש בהם אופציה ליציאה מוקדמת ללקוח.

הבנק מתמודד עם מגבלות אלה הן בתהליכי התיקוף המתמשך שמבצע הבנק למודלים שבשימוש, הבוחנים את כל מרכיבי המודל, והן בביצוע שוטף של מבחני רגישות לתוצאות אמידת ערכי הסיכון בהנחות התנהגותיות שונות, לרבות קריסה מלאה של הנחות.

חשיפות למגזרי הצמדה

חשיפות מטבע - מדיניות הבנק היא פוזיציות מטבע מזעריות (תפעוליות), למעט פוזיציות אסטרטגיות ספציפיות אשר אושרו בוועדות השונות ו/או פוזיציות FX בתיק הסחיר, המנוהל בחדר עסקאות בכפוף למגבלות חשיפה נמוכות יחסית שנקבעו. הפוזיציות האסטרטגיות במטבע חוץ תחומות לרוב ב-Stop Loss המהווה מנגנון לבלימה וקישור הסיכון. רמת הסיכון הכוללת של הבנק לסיכון מטבע הינה נמוכה.

חשיפות אינפלציה - לבנק חשיפה מובנית לאינפלציה שלילית, הגלומה בפעילות הבנק בתיק הבנקאי, הכולל עודפי משכנתאות צמודות מדד, על מקורות צמודי מדד. מדיניות ניהול הסיכון הינה בהתאמה לתוחלת הרווח הצפויה בהחזקת הפוזיציה, ויכולת הבנק לצמצם את החשיפה תוך פרק זמן סביר, זאת בכפוף לתיאבון הסיכון שהוגדר. החשיפה בפועל נאמדת במסגרת מודי תיאבון הסיכון והמודלים שמפעיל הבנק על כלל סיכונים השוק. הערכת הסיכון היא ברמה נמוכה-בינונית, המשקפת את היקף החשיפה והערכות האינפלציה החזויות.

המדיניות לקביעה האם פוזיציה יעדה למסחר

הבנק פועל בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 208 הכוללת את הנחיות ועדת באזל בקשר עם הגדרות התיק הסחיר, ניהולו ושערוכו. ההכללה של מכשיר ו/או פוזיציה בתיק הסחיר כפופה לעמידה בקריטריונים האובייקטיביים (חופשיים מאמנה המגבילה את סחירותם או שקיימת אפשרות לגדרם באופן מלא) והסובייקטיביים שנקבעו בהוראה, קרי קיימת כוונת מסחר או גידור רכיבים אחרים בתיק למסחר, מתקיים ניהול פעיל של התיק והערכה של התיק באופן תכופ ומדיק.

הסיווג לתיק למסחר מעוגן במדיניות הבנק, והתיק למסחר כולל בעיקר את התיקים המנוהלים בחדר עסקאות (תיק איגרות חוב למסחר של יחידת המסחר בריבית (עושה שוק), עסקאות נגזרים המסווגות לתיקים של חדר עסקאות וכן אופציות), ותיקי המסחר המנוהלים בנ"ה - תיקי איגרות החוב למסחר ואסטרטגיה במטבע ישראלי ובמטבע חוץ, ונגזרים שנועדו לביצוע אסטרטגיות. כמו כן, כולל התיק עסקאות גידור למכשירים הכלולים בתיק הסחיר. התיק למסחר חשוף, בין היתר, לגורמי הסיכון הבאים: חשיפות שערי חליפין, חשיפות ריבית וחשיפות בגין אופציות.

ככלל, כל עסקאות הנגזרים מבוצעות בחדר העסקאות עם צדדים נגדיים חיצוניים ומסווגות לתיק למסחר במועד ההתקשרות. העסקאות שסיווג לתיק הבנקאי הינן עסקאות ספציפיות, שטרם ביצעו הוחלט ותועד שיבוצעו לתיק הבנקאי.

המבנה והארגון של פונקציית ניהול סיכון השוק והריבית

הבנק קבע מבנה ארגוני לניהול סיכונים השוק והריבית בתיק הבנקאי, הכולל את הדירקטוריון, ההנהלה ושלושת קווי ההגנה. מבנה זה נתמך על ידי ועדות ופורומים ייעודיים, שמוסדו לשם ניהול סיכונים אלה, ולשם הקמת מערך בקרה פנימית שנועד למנוע סטיות ממדיניות הבנק בפעילותו בתיק הסחיר ובתיק הבנקאי.

בקרות אירועים חריגים בשוקי הכספים וההון, כגון שינוי בלתי צפוי בשיעורי הריבית, זעזועים בשוק מטבע החוץ, שינויים במדיניות הפיסקלית או המוניטרית, מתכנסות הועדות והפורומים המיוחדים שנקבעו בבנק למצבים כגון אלה, לדיון מיוחד, על מנת לקבל החלטות המתחייבות מאירועים אלה.

להלן המבנה הארגוני שנקבע בבנק לצורך ניהול ובקרת סיכונים השוק והריבית:

דירקטוריון הבנק - דירקטוריון הבנק מאשר לפחות אחת לשנה את מסמכי המדיניות אשר מעגן את אופן ניהול החשיפות לסיכונים השוק והריבית בתיק הבנקאי. מדיניות ניהול סיכונים שוק וריבית מדיניות ניהול תיק איגרות החוב, ומדיניות ייעודית לסיכונים נגזרים ועסקאות OTC, וזאת לאחר שנדונו ואושרו בוועדות לניהול סיכונים בחטיבה הפיננסית, בפורום לניטור סיכונים בראשות ה-CRO ובהנהלת הבנק בוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון. המסמכים מתוים, בין היתר, את מדרג הסמכויות לניהול סיכונים השוק והריבית, את תיאבון הסיכון (תקרות החשיפה המותרות), ואת תדירות הדיונים והדיווחים על מצב החשיפות ברמות השונות. למסגרת תיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון, נוספו קווים מנחים (מגבלות) הנהלה, שנקבעו כנמוכות יותר ממגבלות הדירקטוריון, בכדי לאפשר צמצום החשיפות, עוד טרם הופר תיאבון הסיכון שנקבע על ידי הדירקטוריון. תיאבון הסיכון נקבע בשגרה ובקיצון, על ידי שורה של מדדים המגבילים את סיכון השוק, וכן, נקבעו מדדי תיאבון סיכון מפורשים בגין סיכון הריבית בתיק הבנקאי, ובגין פעילותו בתיק הסחיר. מגבלות הדירקטוריון, וכן, הקווים המנחים של ההנהלה, משקפים את תיאבון הסיכון, שהנו עקבי עם תיאבון הסיכון הכולל של הבנק, האסטרטגיה העסקית, תכנון הנדליות, מקורות המימון, ותכנון ההון של הבנק.

הבנק מקיים ממשקים עם חברות הבנות בכל הקשור לקביעת תיאבון הסיכון על בסיס קבוצתי. דיווחים של היחידות בקבוצה אודות פרופיל הסיכון לנוכח תיאבון הסיכון, מוצגים במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק.

המנהל הכללי של הבנק - עומד בראש ועדת ניהול נכסים והתחייבויות (נ"ה), המשמשת כגוף מייצג למנהל הכללי בנושאי סיכונים שוק וריבית. ועדה זו מתכנסת בדרך כלל אחת לחודש או לעיתים תכופות יותר, כאשר קיימות או חזויות התפתחויות מיוחדות בשווקים השונים. באחריות המנהל הכללי, קביעת מדיניות חשיפות וקווים מנחים, בכפוף למגבלות החשיפה שאושרו על ידי הדירקטוריון. במסגרת זו קבלת החלטות עסקיות בנוגע לניהול חשיפות שוק וריבית, אישור אסטרטגיות חשיפה יזומות, מהלכי גידור והפחתת סיכונים ומוצרים חדשים לניהול סיכונים השוק והריבית במסלול אישור הנהלה.

קו ההגנה ראשון - הנהלת קווי העסקים

מנהל החטיבה הפיננסית (CFO) הינו מנהל כלל הסיכונים הפיננסיים של הבנק, וביניהם סיכונים השוק והריבית הוועדה הפנימית לניהול הסיכונים משמשת כגוף המייצג למנהל החטיבה, מתכנסת בתדירות שבועית, ודנה בפעילות השוטפת בתחום ניהול הנכסים וההתחייבויות. בוועדה זו משתתפי גם נציגי החטיבה לניהול סיכונים.

מנהל החטיבה הפיננסית קובע קווים מנחים לפעילות השוטפת של ניהול סיכונים השוק והריבית, בכפוף למגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון והנהלה. במקרה של זיהוי והכרזת אירוע פיננסי המחייב היערכות מיוחדת, מכונס על ידי מנהל החטיבה הפיננסית, באישור המנהל הכללי, פורום ייעודי, לשם דיון וקבלת החלטות לגבי דרכי ההתמודדות במהלך האירוע. פעילות פורום זה מעוגנת בנוהל ייעודי.

קו ההגנה שני - פונקציית ניהול הסיכונים

מנהל החטיבה לניהול סיכונים (מנהל הסיכונים הראשי - CRO) הינו האחראי על מסגרת העבודה הכוללת לניהול סיכונים. פורום ניטור סיכונים שוק, ריבית ונזילות, משמש כגוף מייצג למנהל הסיכונים הראשי בנושא ניהול חשיפות הבנק לסיכונים שוק והריבית בתיק הבנקאי ומתכנס אחת לחודשיים לפחות. הפורום, לו שותפים, בין היתר, נציגי החטיבה הפיננסית ונציגי החטיבה לניהול סיכונים, מבצע מעקב שוטף אחר פרופיל סיכון השוק והריבית הן בתיק הבנקאי והן בתיק הסחיר לרבות הפעילות הפרטנית בחדר המסחר, וכן, תוצאות של תרחישי קיצון, ומבחני בחינה בדיעבד (Back-Testing). כמו כן, דן ומאשר מתודולוגיות לניהול ולבקרת הסיכונים, כולל שיטות מדידה היכולות לתמוך בפעילות לניטור התיק, ומטפל בהיבטים השונים העולים מתוך ניהול ובקרת סיכון השוק והריבית, לרבות מסקנות מתהליכי תיקוף המודלים הרלבנטיים המתבצעים על ידי האגף לניהול סיכונים, הבקרה והניטור של חשיפות השוק והריבית נעשית במסגרת הקו השני באמצעות: יחידה לניהול סיכונים פיננסיים, באגף לניהול סיכונים.

קו ההגנה שלישי - ביקורת פנימית

הביקורת הפנימית משמשת כקו ההגנה שלישי במסגרת הממשל התאגידי של ניהול סיכונים בבנק, ומבצעת ביקורת באופן שוטף, לבחינת והערכת אפקטיביות הבקורות הפנימיות בבנק, בהתאם לתוכנית העבודה הרב שנתית של חטיבת הביקורת הפנימית.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

היקף והאופי של מערכות הדיווח והמידה

מדידת סיכוני השוק והריבית נתמכת על מערכות מידע, מודלים, תהליכים, מדדי סיכון ותרחישי קיצון. מערכות המידע המעורבות בחישוב נבחנות באופן שוטף, באמצעות מהלכי הבקרה הפנימית של הבנק, ותהליכי תיקוף מתמשכים. קיימת מערכת מרכזית המשמשת לניהול ובקרת סיכון שוק וריבית. המערכת משמשת לחישוב מדדי הסיכון ובחינה שלהם אל מול מגבלות הסיכון. החישובים מבוצעים בהתבסס על מאגר נתונים מרכזי הכולל נתוני שוק ונתוני פוזיציות. החישוב מבוצע באופן אוטומטי וברמה יומית. בנוסף, משמשת המערכת לצורך חישובי הקצאת הון בגין סיכוני שוק וסיכוני אשראי. מנהלי הסיכון פועלים גם במערכת נוספת - כמערכת משלימה לצורך פיתוח ותחזוקה של חישובים, ניתוחים אד הוק, ומודלים לניהול הסיכונים. המערך האמצעי פועל באמצעות מערכת ייעודית לניטור ובקרת פעילות חדר העסקאות, מערכת פועלת בזמן אמת לניטור ואיתור פעילות חריגה. המערכת מאפשרת תיעוד מלא של הפעילות ויכולות לניתוח ברמת על ומגמות בהיבטי סיכונים ורווחיות, וכן מערכת לניתוח שיחות, המציפה התראות על בסיס חוקים עסקיים.

סיכון שוק בגישה הסטנדרטית

להלן רכיבי דרישת ההון תחת הגישה הסטנדרטית לסיכון שוק (במיליוני שקלים חדשים):

נכסי סיכון ליום		
31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר 2023	
		מוצרים ישירים
1,090	1,345	סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)
44	35	סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
125	544	סיכון שער חליפין
-	-	סיכון סחורות
-	-	אופציות
42	33	גישת דלתה-פלוס
-	-	איגוח
1,301	1,957	סך הכל

היקף החשיפה בתיק הסחיר הינו נמוך, מרביתו נובע מסיכון ריבית.

מידע נוסף על סיכון שוק

מכשירים פיננסיים נגזרים

הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, מבוצעת בחדר העסקאות הן עבור תיקי המסחר המנוהלים בחדר, והן עבור לקוחות שונים, לרבות עבור סקטור ניהול פיננסי, לגידור חשיפות בתיק הבנקאי. הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, טומנת בחובה מגוון סיכונים והעיקריים ביניהם: סיכוני שוק המנוהלים במסגרת ניהול סיכוני השוק והריבית בתיק הסחיר ובתיק הבנקאי, סיכונים תפעוליים וסיכוני ציות המנוהלים במסגרת הכוללת של ניהול הסיכונים התפעוליים, וסיכוני ציות, לרבות אכיפה מנהלית וסיכוני אשראי צד נגדי. סיכוני אשראי צד נגדי מול הגופים השונים, מנוהלים בכפוף למדיניות הבנק לניהול סיכוני אשראי צד נגדי, כמפורט לעיל בפרק "סיכון אשראי צד נגדי", ובפרק האשראי בהתייחס לסגמנט שוק ההון.

ניהול פוזיציות בתיק למסחר

התיק למסחר מורכב ברובו מתיקים המנוהלים בחדר העסקאות, בכפוף למגבלות חשיפה במדדי סיכון שונים בין השאר מבוססי תרחישי שינויים בגורמי הסיכון. מדידת הסיכון מבוצעת במהלך יום המסחר ובסוף יום המסחר. הסיכון מנוהל על ידי חדר המסחר ומנוטר באופן שוטף יומי ותוך יומי על ידי מחלקת בקרת חדר עסקאות ופרייקטים בחטיבה הפיננסית. כמו כן, מתבצעים תהליכי ניטור ובקרה על ידי היחידה לניהול סיכונים פיננסיים שבחטיבה לניהול סיכונים.

בבנק פועלת ועדה לניהול סיכוני פעילות חדר העסקאות הדנה בתדירות דו חודשית, בפעילות החדר, עמידה במגבלות הסיכון, מדידת רווח מול סיכון, אירועים חריגים ועוד. דיווחים בגין פעילות זו מוצגים גם בוועדת ההנהלה לניהול נכסים והתחייבויות (ננ"ה) ובמסמך הסיכונים הרבעוני הנדון בדירקטוריון.

התפתחויות בסיכון השוק

ערכי הסיכון במדדים השונים (ניתוח סיכון הריבית בתיק הבנקאי), מצביעים על חשיפה בשווי ההוגן הכלכלי לעלייה בריבית, עקב מבנה הפוזיציה המורכב משימושים לטווחים בינוניים וארוכים אל מול מקורות לטווחים קצרים-בינוניים. ערכי הסיכון הושפעו הן מפעילות שוטפת של ביצועי משכנתאות וגיוס פיקדונות והן מפעילות יזומה הכוללת ביצוע עסקאות נגזרים ופעילות בתיק איגרות החוב.

רמת סיכון השוק הכולל מוגדרת כנמוכה-בינונית, ורמת סיכון הריבית נותרה בינונית, לאחר שעלתה ברבעון הרביעי לשנת 2022 מרמה נמוכה-בינונית בשל העלייה בסביבת הריבית, רמת אי הוודאות הגבוהה וההשפעות על התנהגות לווים ומפקידים, בדגש על מגמת מעבר יתרות מעו"ש לפיקדונות ושינוי תמהיל ביצועי משכנתאות לאפיקים בעלי רגישות נמוכה יותר לשינויים בריבית.

במהלך שנת 2023, ערכי סיכון הריבית הנמדדים במונחי שחיקת שווי ההון הכלכלי, נעו ברמות גבוהות, הנובעות מפעילות העסקית השוטפת ומשינויים בעקומי הריבית.

הבנק נערך ליישום הוראת ניהול בנקאי תקין 333 "סיכון ריבית בתיק הבנקאי", אשר תיכנס לתוקף ביולי 2025, ומעדכנת בין השאר את אופן חישוב מדדי הסיכון הריבית בתרחישים הסטנדרטיים.

סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר

מטרות ויעדים בניהול סיכון ריבית בתיק הבנקאי

אופן הגדרת סיכון הריבית בתיק הבנקאי למטרות בקרת הסיכון ומדידתו

כאמור לעיל התיק הבנקאי מהווה את עיקר הפעילות היוצרת לבנק סיכון ריבית.

ניהול סיכון הריבית בתיק הבנקאי והאסטרטגיות להפחתת סיכון

ניהול סיכון הריבית מנוהל במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין 333. על פי ההוראה, הבנק נדרש למדוד את הסיכון במספר שיטות מדידה (אך רשאי לבחור גישה עיקרית לצרכי הניהול השוטף). מערכות המדידה נדרשות לתמוך במדידה של סיכון הריבית בכלל התיק, כמו גם בתיק הבנקאי ובתיק הסחיר בנפרד. ההוראה מחייבת את הבנקים להפעיל מגוון תרחישים לאמידת הסיכון אך גם מגדירה "תרחיש זעזוע סטנדרטי" שתוצאות חריגות שלו יחייבו דיווח מיידי לפיקוח על הבנקים.

ניהול סיכון הריבית מתבצע בשתי גישות: גישת הרווחים וגישת השווי הכלכלי. הבנק קבע את גישת השווי הכלכלי, כשיטה המרכזית לניהול הסיכון, אך פיתח מודל נוסף המתבסס על גישת הרווחים.

גישת השווי הכלכלי - מודל EVE (Economic Value of Equity) הוא המודל העיקרי של הבנק לאמידת סיכון הריבית בתיק הבנקאי. מודל ה-EVE בוחן את השפעתם של שינויים בעקומי הריבית על השווי הכלכלי של התיק הבנקאי, הסחיר והכולל (סחיר ובנקאי), תחת הנחות שונות של שינויים בעקומי הריבית (תוך חלוקה למגזרי פעילות, כגון: נגזרים, פיקדונות ומשכנתאות בחלוקה למגזרי הצמדה). הנחות השינויים בעקומי הריבית, הן במצב עסקים רגיל והן בתרחישי קיצון, לרבות עלייה/ירידה מקבילה של עקום הריבית בשיעורים גבוהים ותרחישי התללה, השטחה וזעזוע קצר של עקומי הריבית.

גישת הרווחים - חישוב מרווח מימוני, דהיינו ההפרש בין הכנסות ריבית (מצטברות) המתקבלות על כלל השימושים ובין הוצאות ריבית (מצטברות) המשולמות על כלל המקורות. מודל המרווח המימוני מאפשר את בחינת הרווחיות הצפויה תחת הנחות פעילות שונות (מחזור בהיקפים שונים של היתרות, הן בצד הנכסים והן בצד ההתחייבויות, שינויים בעקומי הריבית, הנחת פעילות לפי תכניות העבודה), כולל ניתוחי רגישות של שינויים בעקומי הריבית השונים.

החישוב מתבצע באמצעות מערכות מיכוניות מתקדמות שפותחו בבנק, על בסיס העסקה הבודדת. המודל משמש כמערכת תומכת החלטה (Decision Support System) למנהלי הסיכון בבנק.

גישת הרווחים מיושמת בשתי רמות: סטטית ודינמית. ברמה הסטטית - חישוב ההכנסה המימונית נטו של הבנק בנקודת זמן מסוימת. ברמה הדינמית - חישוב ההכנסה המימונית בתרחישי פעילות וריבית שונים לשנה הקרובה.

אחד הכלים העיקריים לניהול והפחתת סיכון הריבית הינו קביעת מחירי הצל בבנק (מחירי מעבר). מחירי הצל בבנק נקבעים בתדירות יומית במחלקת נ"ה שבסקטור ניהול פיננסי, ומשקפים את צרכי ניהול החשיפות השונות תחת מדיניות ניהול הרווח והסיכון.

כלי נוסף הוא פעילות קנייה/מכירה באיגרות חוב ממשלתיות. כמו כן, פועלת מחלקת ניהול נכסים והתחייבויות שבסקטור ניהול פיננסי, לניהול פוזיציות הריבית ו/או הבסיס באמצעות עסקאות Forward, עסקאות Swap ואופציות. היתרונות בשימוש בכלים אלו נובע מיכולת ביצוע מהירה ובסכומים גדולים, דבר המאפשר ניהול דינמי ואפקטיבי של חשיפות השוק והריבית לצורכי ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, בפרק זמן סביר. בנוסף, העסקאות הן ללא מימון (Unfunded), קיימת בהן נזילות גבוהה והן מבוצעות באמצעות חדר העסקאות של הבנק.

מדדי סיכון הריבית בתיק הבנקאי ותרחישי קיצון

השווי הכלכלי של התיקים השונים מחושב כערך נוכחי של תזרימי המזומנים הנובעים מנכסי הבנק (החשופים לשינויים בריבית), בניכוי הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים הנובעים מהתחייבויות הבנק (החשופים לשינויים בריבית). השינוי בשווי הכלכלי בגין שינויים בעקומי הריבית (מדד ה-EVE) מחושב כהפרש בין היוון התזרימים העתידיים של הנכסים והתחייבויות לפי ריביות נוכחיות, לבין היונם לפי ריביות צפויות בתרחישי הריבית. הפריסות העתידיות של המכשירים הפיננסיים השונים מבוצעות בהתאם לפרקטיקה המקובלת בעולם לחישוב שווי הוגן.

תיאור הנחות המודל

כאמור המודל המשמש בפועל למדידת סיכון הריבית של הבנק הינו מודל ה-EVE והוא מבוסס על התיק הבנקאי בלבד לעומת הטבלה להלן המתייחסת לכלל הבנק. כמו כן, עקומי היוון הינם שונים כאשר ה-EVE מתבסס על עקומי מחירי מעבר, וזאת כי הבנק מעוניין לנהל במסגרת מודל זה שינויים בריבית מחירי מעבר בלבד ולא במרווחי אשראי/פיקדונות לדוגמה.

אופן הגידור מפני סיכון הריבית בתיק הבנקאי

עסקאות נגזרים, אשר מזוהות כמגדרות פוזיציות מאזניות בהתאם לכללי החשבונאות, יוגדרו בהתאם לנוהל גידור שקיים בבנק כעסקאות גידור חשבונאי. אפקטיביות הגידור הינה מידת ההתאמה בין השינויים בשווי ההוגן או בין תזרימי המזומנים של הפריט המוגדר ושל הנגזר המגדר. הגידור נחשב כבעל אפקטיביות גבוהה, אם השינויים בשווי ההוגן או בתזרימי המזומנים של הפריט המוגדר, מתקזזים כמעט במלואם על ידי השינויים בשווי הוגן או בתזרימי המזומנים של המכשיר המגדר. בדיקות אפקטיביות הגידור מתבצעות אחת לרבעון.

נגזרים בתיק הבנקאי שובצו על מנת לגדר כלכלית את הפעילות המאזנית, אך שלא ניתנים להגדרה כגידור לפי כללי הגידור החשבונאי, יוצרים השפעה על רווח והפסד החשבונאי. הפער נוצר כתוצאה משוני ברישום החשבונאי בין הפריטים המאזניים לבין הנגזרים הלא מגדרים חשבונאית. השפעה זו מנוטרת ומנוהלת תחת קיום מנחים שנקבעו על ידי ההנהלה, באופן שוטף בסקטור ניהול פיננסי ומדווחת ונדונה בוועדות השונות לניהול סיכונים.

אחת לשנה לפחות, נבחנות הנחות המודלים המשמשים לניהול סיכונים שוק וריבית, לרבות הנחות ההתנהגותיות הנלקחות לצורך קביעת הפריסות במכשירים שונים. רגישות ערכי הסיכון לשינויים בהנחות ההתנהגותיות, נבחנת באופן שוטף.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

תיאור ההנחות העיקריות במודלים השונים ופרמטרים המשמשים לחישוב

חישוב השווי ההוגן נטו של המכשירים הפיננסיים:

- החישוב נערך בהתבסס על אומדן ביחס לאפשרות של פירעון מוקדם, המבוסס על ניתוח סטטיסטי/אמפירי.
- הנחות הפירעון המוקדם במשכנתאות מבוססות על בדיקות אמפריות ו/או על מודל התנהגות של לווים בקשר עם שיעור הסילוקים המוקדמים מתוך סך המשכנתאות, על בסיס שנתי. ההנחות נבדקות מעת לעת מול הסילוקים המוקדמים בפועל, בכל מגזר הצמדה ובכל סוג ריבית, בנפרד תוך הבחנה בין תקופות ההלוואה המקוריות (תקופות קצרות ותקופות ארוכות).
- הנחות הפירעון המוקדם בפיקדונות וחשכונות עם תחנות יציאה (בריבית קבועה או משתנה, צמודי מדדי ולא צמודים), בהם תנאי הריבית ידועים מראש, מבוססות על ניתוח אמפירי, והן נבדקות ומתעדכנות מעת לעת.
- יתרות זכות בחשבונות עובר ושב נפרסות על פי מודל סטטיסטי המביא לידי ביטוי היותן מקור יציב.

השינוי בהכנסות ריבית נטו:

- החישוב הנדון בוחן את הרווחיות המימונית השנתית (12 חודשים קדימה) בתרחיש שינוי ריבית חסרת סיכון ובהנחה של מחזור של כל היתרות הנפרעות עד 12 חודשים קדימה.
- הנחות לבניית התזרימים העתידיים למודל: הפריסות מתייחסות לכלל פעילות הבנק (מאזנית, נגזרים והשקעת עודפי נזילות) לאופק של שנה, ומבוססות על אופציות התנהגותיות כגון סילוק מוקדם במשכנתאות, משיכה מוקדמת בפיקדונות ופריסת יתרות העובר-ושב זכות. כמו כן, השינוי בהכנסות כולל אומדן בגין עמלת הפירעון המוקדם.

ניתוח סיכון הריבית בתיק הבנקאי

להלן השפעת⁽¹⁾ תזוזה מקבילה של העקום ב-2% על השווי הכלכלי של התיק הבנקאי במונחי EVE (במיליוני שקלים חדשים):

שינוי בשווי הוגן						
שקל לא צמוד	שקל צמוד מדד	שקל דולר	מטבע חוץ אירו	מטבע חוץ אחר	סך הכל	
31 בדצמבר 2023						
(1,766)	(2,393)	608	10	22	(3,519)	עלייה של 2%
2,182	2,774	(605)	19	(24)	4,346	ירידה של 2%
31 בדצמבר 2022						
(878)	(2,435)	459	20	22	(2,812)	עלייה של 2%
895	2,519	(449)	21	(25)	2,961	ירידה של 2%

(1) מחושב על סמך נתונים שוטפים המשמשים לצורך ניהול סיכון הריבית בפועל.

במסגרת עריכת התחזית לתזרימים הצפויים מפירעון משכנתאות בבנק, נלקחות בחשבון הנחות לגבי שיעור ואופן הסילוקים המוקדמים. יתרות עובר ושב בזכות נפרסו על פי הפרקטיקה המקובלת בהתאם להנחיות באזל, קרי למח"מים של 4 עד 5 שנים לסוגי לקוחות שונים.

להלן ערך ה-VAR של קבוצת הבנק (במיליוני שקלים חדשים):

שנת 2022	שנת 2023	
759	1,666	לסוף התקופה
1,018 (יולי)	2,522 (נובמבר)	ערך מקסימלי במהלך התקופה
553 (אפריל)	875 (ינואר)	ערך מינימלי במהלך התקופה

בחינת ה-Back-Testing על מודל ה-VAR ההיסטורי-אנליטי בתיק הכולל, הציגה מספר תצפיות של רווח/הפסד החורגות מ"תחזית" מודל ה-VAR, אשר נוצרו עקב עלייה חדה בעקומי הריבית ותנודות חדות של השוק בעקבות המלחמה. אין בחריגות אלו בשביל לפסול את מודל ה-VAR.

מידע כמותי על סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר

להלן שווי הוון נטו מותאם⁽¹⁾ של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2023					נכסים פיננסיים ⁽²⁾
שקל לא צמוד	שקל צמוד מדד	מטבע חוץ דולר	מטבע חוץ אחר	סך הכל	
295,243	83,866	42,904	8,391	430,404	סכומים אחרים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים
(283,244)	(50,662)	(61,594)	(10,192)	(405,692)	
(243,664)	(6,169)	(207,750)	(20,867)	(478,450)	התחייבויות פיננסיות ⁽²⁾
(7,939)	31,311	579	(324)	23,627	שווי הוון נטו של מכשירים פיננסיים
(691)	(1,159)	-	-	(1,850)	
2,377	-	424	349	3,150	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
(6,253)	30,152	1,003	25	24,927	השפעת פריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה
(9,990)	26,612	297	(624)	16,295	שווי הוון נטו מתואם
					מזה: תיק בנקאי

ליום 31 בדצמבר 2022					נכסים פיננסיים ⁽²⁾
שקל לא צמוד	שקל צמוד מדד	מטבע חוץ דולר	מטבע חוץ אחר	סך הכל	
292,939	76,704	31,811	8,282	409,736	סכומים אחרים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים
(274,889)	(47,214)	(56,731)	(9,432)	(388,266)	
(223,713)	(7,463)	(187,414)	(19,184)	(437,774)	התחייבויות פיננסיות ⁽²⁾
(5,865)	27,583	652	(325)	22,045	שווי הוון נטו של מכשירים פיננסיים
(545)	(2,308)	-	-	(2,853)	
2,495	-	443	672	3,610	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
(3,915)	25,275	1,095	347	22,802	השפעת פריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה
(5,213)	22,477	1,184	350	18,798	שווי הוון נטו מתואם
					מזה: תיק בנקאי

להלן השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי הוון נטו מותאם⁽¹⁾ של הבנק וחברות מאוחדות שלו (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2023					ליום 31 בדצמבר 2022					שינויים מקבילים
שקל לא צמוד	שקל צמוד מדד	מטבע חוץ דולר	מטבע חוץ אחר	סך הכל	שקל לא צמוד	שקל צמוד מדד	מטבע חוץ דולר	מטבע חוץ אחר	סך הכל	
(849)	(1,023)	216	74	(1,582)	117	(925)	57	282	(469)	עלייה במקביל של 1% (849)
(865)	(998)	224	71	(1,568)	106	(893)	60	280	(447)	מזה: תיק בנקאי
631	870	(317)	(76)	1,108	(293)	934	(189)	(300)	152	ירידה במקביל של 1% (631)
646	844	(326)	(74)	1,090	(282)	899	(192)	(299)	126	מזה: תיק בנקאי
(955)	(398)	81	11	(1,261)	(688)	(346)	63	70	(901)	התללה ⁽³⁾
(906)	(259)	81	11	(1,073)	(658)	(238)	60	68	(768)	מזה: תיק בנקאי
713	66	34	1	814	854	218	17	8	1,097	השטחה ⁽⁴⁾
681	(19)	34	2	698	834	149	21	9	1,013	מזה: תיק בנקאי
224	(467)	255	31	43	516	(520)	177	156	329	עליית ריבית בטווח הקצר
228	(428)	254	31	85	520	(497)	181	156	360	מזה: תיק בנקאי
(161)	516	(261)	(33)	61	(384)	720	(181)	(159)	(4)	ירידת ריבית בטווח הקצר
(166)	477	(260)	(32)	19	(387)	697	(185)	(159)	(34)	מזה: תיק בנקאי

(1) שווי הוון נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פקדונות לפי דרישה.

(2) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוון של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוון של מכשירים פיננסיים מורכבים.

(3) ירידה בריבית בטווח הקצר ועליה בריבית בטווח הארוך.

(4) עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

הפער בין חשיפת התיק הבנקאי לשינויים בריבית על פי השווי ההוגן המותאם נטו לבין רגישות הערך הכלכלי (EVE) המוצגים לעיל, בתזוזה מקבילה של העקום ב-1% עומד על 325 מיליוני שקלים חדשים.

עיקר הפער נובע משימוש בעקומי היוון שונים. עקומי ההיוון המשמשים לניתוח רגישות הערך הכלכלי (EVE) הינם עקומי מחירי המעבר ואילו ריביות ההיוון המשמשות לצורך הצגת השווי ההוגן המותאם נטו הינן ריביות בהן היה ניתן לבצע עסקאות דומות בתאריך המאזן והן משקפות את רמת הסיכון הגלומה ללקוח דומה.

החישוב מאפשר תרחישים בהם עשויה להיווצר ריבית שלילית, ואינו קוטם את הריבית בשיעור של 0%.

לפרטים נוספים ראה ביאור 33 לדוחות הכספיים.

יצוין כי שיעור התשואה הפנימי ומשך חיים ממוצע האפקטיבי כפי שמוצגים בחשיפת הבנק לשינויים בשיעורי הריבית בדוח הסיכונים, הינם נתונים ממוצעים ולכן לא ניתן להסיק משינוי ליניארי בהם על רגישות השווי ההוגן המותאם נטו לשינויים בשיעורי הריבית.

להלן השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית⁽⁴⁾ (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2022			ליום 31 בדצמבר 2023			
סך הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית ⁽³⁾	הכנסות ריבית	סך הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית ⁽³⁾	הכנסות ריבית	
498	26	472	302	238 ⁽⁴⁾	64	עלייה במקביל של 1%
500	28	472	268	212	56	מזה: תיק בנקאי
(1,372)	(272)	(1,100)	(1,509)	(643)	(866)	ירידה במקביל של 1%
(1,374)	(274)	(1,100)	(1,478)	(621)	(857)	מזה: תיק בנקאי

שינויים מקבילים⁽²⁾

עלייה במקביל של 1%

מזה: תיק בנקאי

ירידה במקביל של 1%

מזה: תיק בנקאי

(1) לטווח של שנה.

(2) שינויים בריבית חסרת סיכון.

(3) כולל השפעת שווי הוון, רווחים (הפסדים) מפעילות באגרות חוב והשפעת צבירת ריבית על פעילות בנגזרים.

(4) כולל השפעת הרישום של נגזרים לפי שווי הוון, שמביאה לרישום סכני של הכנסה בסך של כ-240 מיליוני שקלים חדשים בתרחיש עלייה של 1% בשיעור הריבית.

להלן ההנחות העיקריות שבבסיס הנתונים לעיל, התואמות את האופן בו מנהל הבנק את סיכוני הריבית:

- יתרות עובר ושב בזכות נפרסו על פי הפרקטיקה המקובלת בהתאם להנחיות באזל, קרי למח"מים של 4 עד 5 שנים לסוגי לקוחות שונים.
 - החל משנת 2021, בחישוב רגישות הכנסות מריבית, לא מתבצעת קטימה של הריבית חסרת סיכון לשיעור מינימאלי של 0%. באותו אופן, בחישוב רגישות ההכנסות מימון שאינן מריבית, לא מתבצעת קטימה של ריביות ההיוון בשיעור ריבית 0%.
 - לאור השינוי בסביבת הריבית, עודכנו ההנחות ההתנהגותיות ביחס ליתרות עובר-ושב בזכות ותיק ניירות הערך. ההנחה היא, כי בתרחיש של עליית ריבית יהיה מעבר מיתרות עובר ושב, לפיקדונות נושאי ריבית, ושינויים בהיקפי אגרות החוב בתיק הנוסטרו.
- לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 33 לדוחות הכספיים.

מידע נוסף על סיכון ריבית
חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית
סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

ליום 31 בדצמבר 2023						
מעל חמש עד עשר שנים	מעל שלוש עד חמש שנים	מעל שנה עד שלוש שנים	מעל שלושה חודשים עד שנה	מעל חודש עד שלושה חודשים	עם דרישה עד חודש	
26,057	35,058	55,874	30,178	17,511	251,637	נכסים פיננסיים ⁽¹⁾
13,131	29,604	44,145	114,012	112,588	162,227	סכומים אחרים לקבל ⁽²⁾
18,039	23,033	41,299	83,804	30,713	205,343	התחייבויות פיננסיות
13,425	29,864	44,229	113,513	114,261	162,643	סכומים אחרים לשלם ⁽²⁾
7,724	11,765	14,491	(53,127)	(14,875)	45,878	החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית
פירוט נוסף של החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית						
א. לפי מהות הפעילות:						
4,660	11,531	14,022	(54,066)	(14,464)	42,773	החשיפה בתיק הבנקאי
3,064	234	469	939	(411)	3,105	החשיפה בתיק למסחר
ב. לפי בסיסי הצמדה:						
5,893	7,464	(1,733)	(39,079)	(20,660)	34,861	מטבע ישראלי לא צמוד
2,132	4,385	16,978	3,378	1,579	(3,123)	מטבע ישראלי צמוד מדד
(301)	(84)	(754)	(17,426)	4,206	14,140	מטבע חוץ ⁽⁴⁾
ג. השפעות על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית						
(401)	(225)	(269)	(106)	(23)	(15)	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
(8,527)	(4,640)	(4,012)	(121)	786	19,050	השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
(397)	278	8,156	5,830	1,513	799	השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיור
967	4,525	(709)	(919)	(2,897)	(1,270)	השפעת הנחות התנהגויות אחרות

הערות ספציפיות:

- (1) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים. לאחר השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.
- (2) סכומים לקבל ולשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים, לאחר השפעה של התחייבויות לזכויות עובדים.
- (3) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
- (4) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
- (5) הפער בין משך החיים הממוצע האפקטיבי של הנכסים הפיננסיים לבין משך החיים הממוצע האפקטיבי של ההתחייבויות הפיננסיות.

הערות כלליות:

- בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי ההוגן בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי בביאור 33 בדוחות הכספיים.
- שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו בביאור 33 בדוחות הכספיים.
- משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרום כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
- עסקאות מסוימות שבוצעו בהנפקת מכשירים פיננסיים מורכבים, הכוללים רכיבים נגזרים משובצים שלא חולצו, בהתאם להוראות הדיווח לציבור. בין היתר, כוללות עסקאות אלה הלוואות עם תחנות יציאה, פיקדונות נושאי ריבית מדורגת עם מועדי משיכה, אשראים ופיקדונות עם הבטחת רצפה ופיקדונות עם ברירת הצמדה. הבנק משקף את סיכון הריבית בגין מכשירים אלו באופן סביר, באמצעות פריסת פירעון תזרימי המזומנים על פי מועדי החזרה והנחות שונות המבוססות על ניסיון העבר.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

ליום 31 בדצמבר 2022								
משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פירעון	מעל עשרים שנה	מעל עשר עד עשרים שנים
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים				
1.37	4.34	409,736	1.49	4.35	430,404	890	1,214	11,985
0.66		438,349	0.78		477,365	-	503	1,155
1.17	2.94	384,656	0.92	3.24	402,542	3	(42)	350
0.76		440,627	0.87		480,300	-	811	1,554
		22,802			24,927	887	948	11,236
0.07		18,798	0.21		16,295	887	913	10,039
4.55		4,004	3.61		8,632	-	35	1,197
⁽⁵⁾ 0.06		(4,011)	⁽⁵⁾ 0.20		(6,253)	817	472	5,712
⁽⁵⁾ 1.15		26,132	⁽⁵⁾ 1.48		30,152	12	157	4,654
⁽⁵⁾ (0.21)		1,538	⁽⁵⁾ (0.03)		1,028	58	319	870
11.98	1.89	(2,853)	11.14	2.36	(1,850)	-	(323)	(488)
1.02	(2.77)	3,610	0.86	(6.35)	3,150	-	-	614
(0.96)	0.01	1,845	(1.24)	0.08	984	-	(4,442)	(10,753)
(1.23)	0.29	(125)	(0.27)	(0.01)	(65)	-	-	238

מניות

מדיניות החזקה במניות בתיק הבנקאי

מדיניות הבנק בתחום השקעות במניות הינה מימוש התיק הקיים תוך בחינה של השקעות חדשות בצורה פרטנית. המניות שבהן השקיע הבנק כאמור, נרכשו למטרת השגת רווחי הון ומוצגות בתיק ניירות הערך הזמינים למכירה ובמסגרת ההשקעה בחברות כלולות, כאשר לבנק השקעה מהותית בתאגיד.

החזקות שצפוי מהן רווח הון והחזקות שנרכשו למטרות אחרות

ההשקעות בתאגידים הריאליים מנוהלות בחטיבה הפיננסית. ועדת היגוי להשקעות ריאליות מתכנסת אחת לרבעון ומייעצת להנהלת הבנק בנושא השקעות בתאגידים ריאליים. ועדת ההיגוי אחראית לניהול ולתחזוקת התיק הקיים, תוך ניסיון להשביחו, כך שיתאפשר לממש את התיק, בצורה מושכלת, בטווח זמן סביר אך ללא לוח זמנים מפורט, על מנת לאפשר קבלת תשואה מקסימלית.

טיפול חשבונאי

כ-28% מההשקעות במניות בבנק הן סחירות, ומוצגות בהתאם לערכי השוק שלהן. יתר ההשקעות מוצגות בהתאם לעלותן או בהתאם לשוויין המאזני. במקרים של ירידת ערך שעל פי הערכת ההנהלה אינה בעלת אופי זמני, נרשמת הפרשה לירידת ערך ההשקעה כהפסד בספרי הבנק.

לפרטים נוספים בדבר השקעות במניות בתיק הבנקאי, ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות בדוח הדירקטוריון וההנהלה, וכן ביאור 12 לדוחות הכספיים.

להלן פרטים על הרכב השקעות במניות בתיק הבנקאי (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2022		31 בדצמבר 2023		
דרישת הון ⁽¹⁾	שווי הון	דרישת הון ⁽¹⁾	שווי הון	
54	548	54	563	מניות
47	231	25	297	קרנות הון סיכון / הון פרטיות
101	779	79	860	סך הכל השקעה במניות בתיק הבנקאי

(1) דרישת הון חושבה על פי שיעור של 12.50%.

סיכון נזילות

סיכון נזילות - סיכון הנובע מאי הוודאות לגבי זמינות המקורות, ויכולת מימוש נכסים בזמן קצוב ובמחיר סביר. סיכון הנזילות הוא סיכון מהותי וייחודי בשל הצורך להגיב אליו תוך פרק זמן קצר ככל הניתן. התרחשות הסיכון עלולה לגרום הפסדים גדולים לבנק, ואף להוביל לקריסתו.

מטרות ומדיניות ניהול סיכון הנזילות

מטרת ניהול סיכון הנזילות הינה זיהוי צרכי המימון של הבנק ומקורות המימון, מיסוד נהלים לניסור הנזילות וקביעת דרישות מינימליות לניהול הנזילות. סיכון הנזילות מנוהל במסגרת הוראות ניהול בנקאי תקין 310 (ניהול סיכונים), 342 (ניהול סיכון נזילות), 221 (יחס כסיו נזילות) ו-222 (יחס מימון יציב נטו). הסיכון מנוהל בכפוף למגבלות הדירקטוריון וההנהלה, תוך מאמץ למזער הפסדים הנובעים מהשקעת עודפי נזילות בנכסים עם נזילות גבוהה, אך בעלי תשואה נמוכה.

הוראת ניהול בנקאי תקין 221 "יחס כסיו נזילות" קבעה יחסי נזילות מינימליים של 100% בתרחיש קיצון, לתקופה של 30 ימים ("LGR רגולטורי"). בין מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לצרכי הנזילות באופק זמן זה. כחלק ממדיניות ניהול הסיכונים, דירקטוריון הבנק קבע כי תישמרנה כריות ביטחון נוספות מעבר ליחס המזערי הרגולטורי כך שיעד יחס כסיו הנזילות של הבנק והקבוצה יעמוד על שיעור הגבוה ב-5% מהדרישה המזערית. היחס מנוהל ומדווח בסך כל המטבעות יחדיו ובמטבע חוץ בנפרד, הן ברמת הבנק והן על בסיס קבוצתי. היחס בתאגיד הבנקאי "סולו" והן היחס במאוחד מחושב יומית, ומדווח בדוח כממוצע התצפיות היומיות, בתקופת 90 הימים שקדמו לתאריך הדוח.

הוראת ניהול בנקאי תקין 222 "יחס מימון יציב נטו" קבעה יחס מימון יציב מינימלי בשיעור של 100% ("NSFR רגולטורי"), בין מימון יציב זמין ומימון יציב נדרש. כחלק ממדיניות ניהול הסיכונים, דירקטוריון הבנק קבע כי תישמרנה כריות ביטחון נוספות מעבר ליחס המזערי הרגולטורי כך שיעד יחס מימון יציב נטו של הקבוצה יעמוד על שיעור הגבוה ב-5% מהדרישה המזערית. היחס מנוהל ומדווח בסך כל המטבעות יחדיו על בסיס מאוחד. היחס המדווח בדוח הרבעוני הינו היחס על בסיס מאוחד ליום 31.12.2023.

הוראות אלו הינן בנוסף לניהול סיכון הנזילות תחת מודלים פנימיים ולדרישות האיכותיות, כנדרש בהוראה 342.

ניהול סיכון הנזילות מעוגן במסמך מדיניות המובא בתדירות של לפחות אחת לשנה לאישור הדירקטוריון. מסמך המדיניות כולל את אופן ניהול הסיכון, לרבות סמכויות ואחריות האורגנים השונים, מנגנון ניהול השוטף של סיכון הנזילות, אפיון כל הפרמטרים למדידת הסיכון במהלך עסקים רגיל ובתרחשי הלחץ השונים, מגבלות הדירקטוריון וההנהלה, לרבות מגבלות בתחום הריכוזיות ומבנה המקורות, ותוכנית חירום מפורטת לטיפול במקרה של משבר נזילות לרבות מצבי הכוננות השונים בניהול סיכון הנזילות והאמצעים האפשריים בכל אחד מסוגי התרחישים ופרק הזמן המוערך לביצוע.

ניהול השוטף והתקופתי של סיכון הנזילות נעשה על בסיס קבוצתי, תוך התחשבות במגבלות משפטיות, רגולטוריות ותפעוליות על יכולת ההעברה של נזילות, וכולל מעקב אחר מגבלות הדירקטוריון וההנהלה והאינדיקטורים לסיכון, לרבות בתחום ריכוזיות מקורות המימון, חשיפות נזילות ברמת הבנק והקבוצה וכן פערי נזילות הנובעים מכלל הפעילות, מאזנית וחץ מאזנית.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

ניהול הנזילות בבנק הינו אקטיבי והדוק וכולל כלים מגוונים להפחתת סיכון הנזילות, הן בהפעלת מודלים מפורטים במצבי עולם שונים, הן בהקפדה על החזקת אמצעים נזילים עם סיכון אשראי מזערי ויכולת מימוש מיידית, והן בניהול אקטיבי של המקורות להארכת התקופה לפירעון של המקורות ופזורים. בבנק פועל פורום "נזילות יומי", באחריות החטיבה הפיננסית הן במצב הנזילות ופועל לתיאום בין "צרכי" הנזילות של היחידות השונות בבנק לבין "ספקי" הנזילות ומנהלי הנזילות. כמו כן פועל בבנק פורום בראשות מנהל החטיבה הפיננסית למעקב שוטף אחר יישום הוראת יחס כיסוי הנזילות (הוראה 221) ויחס מימון יציב נטו (הוראה 222) ועמידה ביעדי היחידות העסקיות בבנק בתחום גיוס וניהול המקורות. בנוסף, מבצע האגף לניהול סיכונים בקורות שוטפות בלתי תלויות על מדדי הסיכון, התפתחות הסיכון ותחקירי אירועים בהתאם לצורך.

מחלקת נזילות, אחראית על ניהול תוך יומי של הנזילות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ. הניהול השוטף של הנזילות מתבצע תוך שמירה על רזרבה מינימאלית, כפי שנקבעת מעת לעת, על מנת לעמוד בתשלומים בלתי צפויים. ניהול היתרות מתבצע בהתאם להוראת בנק ישראל (נכסים נזילים), במסגרת הבנק נדרש להחזיק נכסים נזילים כנגד פיקדונות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ, בשיעורים המפורטים בהוראה. דיווח במקרה של אי עמידה בהוראות אלו יועבר להנהלת הבנק ולדירקטוריון סמוך להתרחשותו.

במידה ונצפים שינויים חריגים ביתרות במהלך היום במטבע ישראלי או במטבע חוץ, מתבצעת הערכת מצב גם מבחינת עמידה במגבלות של המודל לניהול סיכון נזילות, ומתקבלת החלטה אם יש מקום לנקיטת צעדים יזומים כתגובה לפעילות זו. צעדים אלו יכולים לכלול ביצוע עסקאות יזומות, פנייה ללקוחות גדולים ועוד.

כאמור לעיל, נקבעו מגבלות דירקטוריון והנהלה ליחסי הנזילות בתרחישים שונים, לרבות תקופות השונות מחודש ימים ומהלך עסקים רגיל. תוכניות מימון של הבנק לשעת חירום מתייחסות לאופן הניהול של כל מצב חירום ומגדירות את הצוות הניהולי האחראי לטיפול בו (לפי רמות שונות). תוכניות אלו כוללות הגדרה מפורטת של אמצעים נזילים נוספים לשעת חירום, וכן רשימה של צעדים אופרטיביים (לרבות הגורם המוסמך להפעלתם) ומתייחסות גם לניהול ממד התקשורת הן תקשורת פנים ארגונית והן תקשורת חוץ ארגונית.

המודל העסקי

מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של הבנק והקבוצה והיא מותאמת, כאמור, לדרישות הוראות ניהול בנקאי תקן 310 (ניהול סיכונים), 342 (ניהול סיכון נזילות), 221 (יחס כיסוי נזילות) ו-222 (יחס מימון יציב נטו).

כאמור לעיל, דירקטוריון הבנק קבע כי תישמרנה כריות ביטחון נוספות מעבר ליחסים המזעריים הרגולטוריים כך שיעד יחס כיסוי הנזילות ויחס מימון יציב נטו של הבנק והקבוצה יעמדו על שיעור הגבוה ב-5% מהדרישה המזערית. הנהלת הבנק קבעה כריות ביטחון נוספות כקווים מנחים, כך שיעדי הדירקטוריון לא יפוצו. מדיניות הבנק היא לשמר יחס כיסוי נזילות ויחס מימון יציב נטו הכוללים מרווח בטחון הולם ביחס למגבלות הדירקטוריון ומאידך ניהול יעיל של עודפי הנזילות, להשגת התשואה המירבית בבנק.

הגישה למדיניות סיכון הנזילות וקביעת המגבלות

דירקטוריון הבנק קובע את האסטרטגיה לניהול סיכון הנזילות ואת תיאובן הסיכון על פי הדרישה הרגולטורית באמצעות סדרה של מגבלות בשלושת הממדים של הסיכון: מצב עסקים רגיל, תרחישים (יחס כיסוי נזילות, יחס מימון יציב נטו ויחס נזילות מזערי - מודל פנימי) וריכוזיות. הנהלת הבנק קבעה סדרה נוספת של מגבלות המהווים קווים מנחים לניהול - מעבר למגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון.

המבנה והמערך הארגוני של ניהול סיכון הנזילות

מנהל סיכון הנזילות בבנק הינו מנהל החטיבה הפיננסית.

ניהול סיכון הנזילות מבוצע תחת המסגרת הכללית לניהול הסיכונים בבנק. מסגרת זו כוללת את:

- הקו הראשון - מנהלי הסיכון בחטיבה הפיננסית.
- הקו השני - בקרי הסיכון בחטיבה לניהול סיכונים.
- הקו השלישי - הביקורת הפנימית.

לכל יחידות הבנק קיימת השפעה במידה זו או אחרת על סיכון הנזילות. מסמך המדיניות מעגן את הדרישה לתיאום בין יחידות אלו, במטרה ליצור מתודולוגיה אחידה אשר באמצעותה ינהל הבנק באופן שוטף את סיכון הנזילות, יעמוד בדרישות היומיות של צרכי המימון, וכן יערך למצבי חירום אפשריים, לרבות אימוץ דרכי פעולה מידיות להתמודדות נאותה עם מצבי חירום אלו.

דיווחים להנהלה ולדירקטוריון

הדירקטוריון והנהלת הבנק מקבלים דיווחים שונים בתדירות יומית, שבועית, חודשית ורבעונית, כולל דיווח על עמידה במגבלות הדירקטוריון והנהלה, מצבי כוננות, עלויות גיוס מקורות, נתונים לגבי שינוי ביתרות מאזניות בפיקדונות ובאשראי, וכל מידע אחר שלדעת מנהל סיכון הנזילות רלוונטי לדיווח לרבות אירועים חריגים בניהול הנזילות, וכן התפתחויות חריגות במקורות הנזילים של הבנק. במהלך שנת 2023 לא נרשמו חריגות ממגבלות הדירקטוריון.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

כלי מדידה ומדדים

הבנק מודד ומנטר את הסיכון בעיקר באמצעות המודלים להלן:

- מודל סטנדרטי - המודל אומד את יחס כיסוי הנזילות (LCR - Liquidity Coverage Ratio) - היחס בין כרית נזילות לתזרים יוצא חזוי נטו. כאשר, תזרים יוצא חזוי נטו מוגדר כפער בין תשלומים (Cash Outflows, בגין התחייבויות) לבין תקבולים (Cash Inflows, בגין נכסים) לטווח של חודש. היחס מחושב תחת מקדמים סטנדרטיים (אחידים) שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים בהוראת ניהול בנקאי תקין 221 (יחס כיסוי הנזילות), ומבוססים על הוראות ועדת באזל III.
 - יחס כיסוי נזילות דינמי (DLCR - Dynamic Liquidity Coverage Ratio) מהווה כלי עזר מרכזי לניהול וניטור הסיכון. לצורך ה-DLCR מבוצע חישוב יומי של יחס LCR ל 90 ימים קדימה, תחת מספר הנחות. DLCR מחושב עבור היחס הכולל ועבור היחס במט"ח, ומדווח במסגרת דיווח הנזילות היומי.
 - מודל פנימי (יחס נזילות מזערי - בהתאם להוראה 342) - המודל אומד את יחס כרית נזילות לתזרים יוצא חזוי נטו, כנדרש בהוראה 342 ובהתאמה להנחיות באזל. במסגרת המודל הוגדרו תרחישי קיצון במטבע ישראלי ובמטבע חוץ, לאופקי זמן שונים, זאת בהתבסס על מאפייני התנהגות המפקדים ומוקדי הסיכון בהתאמה לתרחישים השונים.
 - מודל סטנדרטי - המודל אומד את יחס מימון יציב נטו (NSFR - Net Stable Funding Ratio) - יחס בין מקורות מימון יציבים (Available Amount of Stable Funding - מקורות קיימים, הצפויים בהסתברות גבוהה לעמוד לרשות התאגיד הבנקאי בטווח הזמן של שנה ומעלה) לבין סך השימושים הארוכים (Required Amount of Stable Funding - שימושים קיימים שהתאגיד צפוי להידרש להמשיך לממנם בטווח הזמן של שנה ומעלה). היחס מחושב תחת מקדמים סטנדרטיים (אחידים) שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים בהוראת ניהול בנקאי תקין 222 (יחס מימון יציב נטו) ומבוססים על הוראות ועדת באזל III.
 - יחס מימון יציב דינמי (DNSFR - Dynamic Net Stable Funding Ratio) מהווה כלי עזר לניהול וניטור הסיכון. לצורך ה-DNSFR מבוצע חישוב של היחס לאופק של שנה קדימה, תחת מספר הנחות. DNSFR מחושב עבור היחס המאוחד הכולל, ומדווח במסגרת דיווח הנזילות היומי.
 - פערי נזילות חוזיים - בחינת הפערים המאזניים בין התזרים הנכנס לתזרים היוצא, ללא הנחות התנהגותיות וללא הכפלה במקדמים.
- בנוסף, מופעלים כלים לניטור סיכון הנזילות באמצעות אינדיקטורים אנדוגניים ואקסוגניים העשויים להצביע על עליית הסיכון למצב של משבר. בבנק פותח מדד משולב למעקב אחר השווקים הפיננסיים בישראל לזיהוי ואבחון מצב של אי יציבות במערכת הפיננסית בארץ - מדד זה הינו מדד תומך החלטה להכריזה על מצב כוננות בשל תרחיש מערכתי.
- הדירקטוריון והנהלת הבנק מקבלים דיווחים שונים בתדירות יומית, שבועית, חודשית ורבעונית, כולל דיווח על אירועים חריגים בניהול הנזילות, לרבות התפתחויות חריגות במקורות הנזילים של הבנק. במהלך שנת 2023 לא נרשמו חריגות ממגבלות הדירקטוריון.
- הבנק בוחן את יחסי הנזילות הן במהלך עסקים רגיל והן בתרחישים מסוימים. במהלך עסקים רגיל הנחת הבנק היא כי לא קיים קושי בביצוע עסקאות המרה בין המטבעות השונים. כמו כן, מחושבים עודפי הנזילות הפנייים להשקעה לאופק של שנה קדימה ללא הנחות לגיוס כסף חדש. התרחישים אשר בוחנים את יחסי הנזילות כוללים שלושה תרחישים מרכזיים (ספציפי, מערכתי ומשולב) ושלושה תרחישים נוספים (ספציפי קצר, מערכתי חוץ לארץ ומשולב ארוך), כמפורט להלן:
- תרחישי קיצון מרכזיים:
 - ספציפי - אירוע תפעולי משמעותי / הורדת דירוג מהותית (לפחות שלוש דרגות) - תרחיש של מעילה ו/או השבתה של הבנק, לרבות שיבוש מתמשך במערכות המיכון שלו.
 - מערכתי - תרחיש של מצב חירום במשק בשל מלחמה, אירועים ביטחוניים חריגים או אירועים פיננסיים, המשבשים את מהלך החיים הרגיל ברחבי הארץ, לרבות שוקי ההון המקומיים.
 - משולב - אירוע מערכתי בו ההשפעה הצפויה על הבנק חמורה ביחס להשפעה הצפויה על בנקים אחרים - דוגמת משבר בשוק הנדל"ן.
 - תרחישי קיצון נוספים:
 - ספציפי קצר - תרחיש המשקף רמת לחץ גבוהה מאד הנובעת מהורדת דירוג של הבנק, בתרחיש זה הפגיעה תהיה קצרה אך משמעותית יותר מזו של תרחישי הלחץ המרכזיים.
 - ספציפי חוץ לארץ - תרחיש של זעזוע הפוגע בשלוחות הבנק / הבנקים הישראליים בחוץ לארץ ובעל השפעה בעצמות נמוכה גם על הפעילות בישראל.
 - משולב ארוך - תרחיש המשקף אירוע מתמשך. בתרחיש זה רמת הלחץ תהיה נמוכה יחסית לתרחישי הלחץ המרכזיים, אולם השפעתו ארוכה יותר, כך שתרחיש זה יפגע באוכלוסיית לקוחות רחבה יותר.

ההיקף והאופי של מערכות הדיווח והמדידה

מערכת לניהול סיכון הנזילות - משמשת לחישוב מצב הנזילות הכולל, וכן במטבע ישראלי ובמטבע חוץ בנפרד (כולל פירוט במטבעות עיקריים), וכוללת מידע לגבי נכסים, התחייבויות והתחייבויות חוץ מאזניות של הבנק, מצב העמידה במגבלות הדירקטוריון והנהלה, התרעה על מגמות בהתפתחות הנזילות, וכן מבנה ההתחייבויות בכלל והתחייבויות למפקדים גדולים בפרט. תוצאות המודל מוצגות בפורטל ייעודי. המערכת מבוססת על מאגר נתונים יומי, הכולל מיפוי לקוחות המעודכן יומית ממחסן הנתונים של הבנק ונתוני הפעילות המגיעים מהמחשב המרכזי. במערכת קיימות בקורות המבטיחות את שלמות ומהימנות הנתונים. מערכת המידע משמשת גם לצורך הדיווחים לבנק ישראל כנדרש בהוראות הדיווח לפיקוח 827 ו-889 והוראות הדיווח לציבור.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)

להלן פרטים בדבר יחס כיסוי הנזילות⁽¹⁾ (במיליוני שקלים חדשים):

שלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2023		
סך ערך משוקלל ⁽³⁾ (ממוצע)	סך ערך לא משוקלל ⁽²⁾ (ממוצע)	
82,465		סך כל נכסים נזילים באיכות גבוהה
		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
		תזרימי מזומנים יוצאים
10,644	179,357	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
2,076	41,515	פיקדונות יציבים
6,106	55,753	פיקדונות פחות יציבים
2,463	82,089	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים
56,636	87,998	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
1,092	4,369	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשות של תאגידים בנקאיים קואופרטיביים
54,476	82,562	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
1,068	1,068	חובות לא מובטחים
221	-	מימון סיטונאי מובטח
59,512	147,354	דרישות נזילות נוספות, מזה:
52,945	52,945	תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
5,208	56,779	קווי אשראי ונזילות
-	-	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
1,359	37,629	מחויבויות מימון מותנות אחרות
127,013	414,709	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
		תזרימי מזומנים נכנסים
252	1,507	הלוואות מובטחות
12,267	17,405	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
51,376	54,327	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
63,895	73,239	סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם ⁽⁴⁾		
82,465		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
63,118		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים, נטו
131		יחס כיסוי נזילות (%)

- (1) מידע מוצג במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח. מספר התצפיות ששימשו בחישוב הממוצעים ברבעון הרביעי של שנת 2023 היו 79
- (2) ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק, תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
- (3) ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
- (4) ערכים מתואמים יחושבו לאחר הפעלת: מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא וכן יתר המגבלות הרלבנטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ומגבלה על תזרימים נכנסים כאמור בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221).

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

להלן פרטים בדבר יחס כיסוי הנזילות⁽¹⁾ (במיליוני שקלים חדשים):

שלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2022		
סך ערך משוקלל ⁽³⁾ (ממוצע)	סך ערך לא משוקלל ⁽²⁾ (ממוצע)	
84,000		סך כל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
		תזרימי מזומנים יוצאים
10,832	170,307	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
2,161	43,214	פיקדונות יציבים
6,693	61,119	פיקדונות פחות יציבים
1,979	65,973	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים
62,030	94,534	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
874	3,497	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים קואופרטיביים
61,072	90,954	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
84	84	חובות לא מובטחים
266	-	מימון סיטונאי מובטח
63,853	155,051	דרישות נזילות נוספות, מזה:
55,678	55,678	תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
4,630	56,174	קווי אשראי ונזילות
-	-	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
3,545	43,199	מחויבויות מימון מותנות אחרות
136,982	419,892	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
		תזרימי מזומנים נכנסים
398	2,396	הלוואות מובטחות
10,880	15,041	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
54,273	56,992	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
65,551	74,429	סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם⁽⁴⁾		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
84,000		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים, נטו
71,431		יחס כיסוי נזילות (%)
118		

- (1) מידע מוצג במונחים של סמוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח. מספר התצפיות ששימשו בחישוב הממוצעים ברבעון הרביעי של שנת 2022 הינו 73.
- (2) ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק, תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
- (3) ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
- (4) ערכים מתואמים יחושבו לאחר הפעלת: מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא וכן יתר המגבלות הרלבנטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ומגבלה על תזרימים נכנסים כאמור בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221).

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

הגורמים העיקריים המשפיעים על תוצאות יחס כיסוי הנזילות

הגורמים העיקריים המשפיעים על תוצאות יחס כיסוי הנזילות הם הרכב המקורות והשימושים של הבנק. הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (HQLA) הינם נכסים ברמה 1, המאופיינים ברמת סחירות גבוהה ורמת סיכון נמוכה, אלו כוללים - מזומנים, עובר-ושב ופיקדונות בבנקים מרכזיים, איגרות חוב של ריבונות בעלות משקל סיכון 0% ואיגרות חוב של מדינת ישראל. עיקר תזרים המזומנים היוצא הינו כנגד מימון סיטונאי בלתי מובטח - פיקדונות שהופקדו בבנק על ידי תאגידים וגופים פיננסיים וכן תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים. עיקר תזרים המזומנים הנכנס הינו בגין תקבולי אשראי וכן תזרימים נכנסים בגין חשיפה לנגזרים.

היחס נע בצורה מחזורית ברובה, הניתנת לחיזוי לפי אומדנים פנימיים של הבנק. הגורם המרכזי המשפיע, לאורך זמן, על התפתחות היחס הוא הצמיחה בפעילות הבנק, הן בצד גיוס וניהול מבנה המקורות והן בצד הגידול בשימושים. קיימת תנודתיות מסוימת בין הימים במהלך החודש בשל פעילות שוטפת של לקוחות וכן תחלופה בין שקלים למטבע-חוץ, בעיקר בעקבות פעילות בנגזרי שקל / מטבע חוץ.

הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (HQLA)

להלן פירוט נכסים נזילים לפי רמות כנדרש בהוראה 221 (במיליוני שקלים חדשים):

קיימת מגבלה רגולטורית על סניף לוס אנג'לס לגבי השימוש ברזרבת הנזילות בישות זו, תרחישי הבנק מניחים שימוש בנזילות הסניף בהתחשב במגבלה.

ממוצע לרבעון רביעי		31 בדצמבר		
2022	2023	2022	2023	
83,940	82,393	85,100	88,151	נכסי רמה 1
37	45	45	44	נכסי רמה 2
23	27	15	30	נכסי רמה 3
84,000	82,465	85,160	88,225	סך הכל HQLA

התפתחויות ביחס כיסוי הנזילות

הבנק שמר במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2023, על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת עודפי הנזילות בנכסים נזילים באיכות גבוהה מאד - נכסי רמה 1. יחס כיסוי הנזילות הממוצע (מאוחד) לרבעון הרביעי של שנת 2023 הסתכם ב-131%. במהלך רבעון זה, לא נרשמו חריגות ממגבלות היחס.

יחס מימון יציב נטו (LIQ2)

ביום 21 ביוני 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין 222 בנושא יחס מימון יציב נטו - NSFR, אשר קובעת את אופן חישוב היחס כפי שנקבע ברפורמת באזל III של ועדת באזל (BCBS). ההוראה נכנסה לתוקף ביום 31.12.2021.

בהתאם להוראה, מטרת יחס כיסוי יחס המימון היציב נטו הינה לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך באמצעות דרישה תאגידים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם המאזניים ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. היחס מגביל הסתמכות יתר של התאגידים הבנקאיים על מימון סיטונאי קצר טווח. יחס המימון היציב נטו מכיל שני מרכיבים: פריטי מימון יציב זמין ופריטי מימון יציב נדרש.

בהתאם לדרישות ההוראה, יחס המימון יציב נטו צריך להיות שווה או גדול ל-100%, על בסיס שוטף.

בהתאם להוראה, "מימון יציב זמין" מוגדר כחלק מההון ומההתחייבויות שניתן להסתמך עליו על פני אופק הזמן המובא בחשבון ביחס המימון היציב נטו, המשתרע על פני שנה אחת. סכום המימון היציב הנדרש של תאגיד מסוים הוא פונקציה של מאפייני הנזילות והתקופות הנותרות לפירעון של הנכסים השונים המוחזקים על ידי אותו תאגיד, וכן של חשיפותיו החוץ-מאזניות.

דוח סיכונים
 ליום 31 בדצמבר 2023

להלן פרטים בדבר יחס מימון יציב נטו⁽⁴⁾ (במיליוני שקלים חדשים) ליום 31 בדצמבר 2023:

ה	ד	ג	ב	א	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון ללא מועד עד 6 חודשים עד 6 חודשים ⁽¹⁾ פירעון	ערך משוקלל
פריטי מימון יציב זמין (AFS)						
הון:						
36,543	4,353	23	240	32,179	הון פיקוחי	
33,656	1,478			32,179	מכשירי הון אחרים	
2,887	2,875	23	240			
152,931	6,314	20,948	139,170		פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים	
48,870	1,168	3,596	46,616		פיקדונות יציבים	
104,061	5,146	17,352	92,554		פיקדונות פחות יציבים	
87,409	34,875	32,045	163,144		מימון סיטונאי	
1,998			3,997		פיקדונות לצרכים תפעוליים	
85,411	34,875	32,045	159,147		מימון סיטונאי אחר	
התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית						
4,543	2,767	3,550	5,389	165	התחייבויות אחרות:	
		7,367			התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו	
4,543	2,767	3,550	5,389	165	כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל	
281,426					סך מימון יציב זמין (AFS)	
פריטי מימון יציב נדרש (RSF)						
843					סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)	
פיקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות						
236,377	229,573	23,751	83,036		הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם:	
הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1						
13,117	8,554	6,962	7,218		הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן ושאינן מובטחות	
61,037	29,718	6,709	65,962		הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבניות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי	
39	48	8	9	203	מזה: עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203	
161,993	191,031	10,080	9,856		הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה:	
37,043	51,761	3,438	3,358		מזה: עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203	
230	270				ניירות ערך שאינם בכשל ושאינם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה	
נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית						
5,525	1,334	658	1,040	1,417	נכסים אחרים:	
סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב						
1,076		1,076			נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)	
		6,282			נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו	
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו						
4,449	1,334	658	1,040	1,417	כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל	
4,185		93,723			פריטים חוץ מאזניים	
246,930					סך מימון יציב נדרש (RSF)	
114					יחס מימון יציב נטו (NSFR) (%)	

(4) פריטים שדווחו במסגרת הסור "ללא מועד פירעון" הינם פריטים ללא מועד פירעון מוגדר.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

הגורמים העיקריים המשפיעים על תוצאות יחס מימון יציב נטו

יחס מימון יציב נטו, על בסיס מאוחד ליום 31.12.2023 עמד על 114%. תנודתיות היחס על פני הרבעון הינה נמוכה, כאשר הגורמים העיקריים המשפיעים על תוצאות יחס מימון יציב נטו הם הרכב המקורות והשימושים של הבנק לפי תקופת המימון, סוג המימון והצד הנגדי. בצד המקורות - התחייבויות ארוכות טווח יציבות יותר מהתחייבויות קצרות טווח, וכן מימון מלקוחות קמעונאיים ועסקים קטנים הינו יציב יותר מאשר מימון סיטונאי בעל מועד פירעון זהה. התקצרות של מקורות ארוכים בהיקפים גבוהים (כגון כתבי התחייבויות נדחים) לטווח של מתחת לשנה הינו גורם המשפיע על תוצאות היחס, אך היות ומדובר במקור מימון אשר הינו בדרך כלל בעל תקופות לפירעון מפורזות ההשפעה על תוצאות היחס אינה מהותית. בצד השימושים - סוג הנכס, תקופת ואיכות הנכס וערך הנדילות קובעים את הסכום של מימון יציב נדרש.

נכסים משועבדים (ENC)

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 336 בנושא "שעבוד נכסי תאגיד בנקאי" קובעת עיקרון מנחה על מנת לאזן בין הצורך לנהל עסקים לבין הצורך להגן על זכויות מפיקדים בעת חדלות פירעון. בהתאם להוראה, שעבוד נכסים יבוצע על ידי תאגיד בנקאי רק אם הדבר נדרש לפי חוק, רגולציה או דרישות השוק הרלוונטי.

בהתאם להוראות הדיווח לציבור, נכסים משועבדים הינם נכסים שהבנק מוגבל או מנוע ממימוש (liquidating), מכירה, העברה או ייעוד (assigning) שלהם, כתוצאה ממגבלה חוקית, רגולטורית, חוזית או אחרת, ואינם נכללים "בנכסים המשמשים כבטחון לבנק מרכזי".

נכסים שאינם משועבדים אלו נכסים שאינם עונים להגדרה של נכסים משועבדים ואינם נכללים ב"נכסים המשמשים כבטחון לבנק מרכזי".

נכסים המשמשים כבטחון לבנק מרכזי (central bank facilities) הינם נכסים המשמשים כבטחון לעסקאות, או היכולים לשמש כבטחון לעסקאות לצורך קו אשראי / נדילות כלשהוא של בנק מרכזי (in any central bank facility), לרבות קווים המשמשים למדיניות מוניטארית, תמיכת נדילות או צרכי מימון כלשהם אחרים.

בהתאם למדיניות הבנק לשעבוד נכסים, הפעילות העסקית האסטרטגית של הבנק, הכוללת פעילות פיננסית נרחבת, וניהול גמיש ויעיל של נדילות הבנק, מחייבת שעבוד היקף מסוים מנכסי הבנק למימוש הפעילות. כך לדוגמה, הבנק מאפשר ללקוחותיו לפעול במגוון שווקים (ניירות ערך בארץ ובחו"ל, נגזרי ריבית ומס"ח), ומציע סל נרחב של מוצרים ושירותים. פעילות זו מבוצעת גם באמצעות צדדים שלישיים, ואל מול מסלקות ומחייבת לעיתים שעבוד נכסים.

להלן הרכב נכסים זמינים משועבדים ולא משועבדים (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2023			
מזה: לא משועבד	מזה: משועבד	סך היתרה במאזן	
81,628	2,815	84,443	מזומנים ופיקדונות בבנקים מרכזיים
19,187	265	19,452	אגרות חוב של ממשלת ישראל
1,932	-	1,932	אגרות חוב של אחרים בישראל
367	216	583	אגרות חוב של ממשלות זרות
486	-	486	אגרות חוב של אחרים זרים
321,933	3,413	325,346	אשראי לציבור, נטו
425,533	6,709	432,242	סך הכל
ליום 31 בדצמבר 2022			
מזה: לא משועבד	מזה: משועבד	סך היתרה במאזן	
86,215	5,437	91,652	מזומנים ופיקדונות בבנקים מרכזיים
10,438	294	10,732	אגרות חוב של ממשלת ישראל
1,782	-	1,782	אגרות חוב של אחרים בישראל
1,093	364	1,457	אגרות חוב של ממשלות זרות
521	-	521	אגרות חוב של אחרים זרים
303,322	4,150	307,472	אשראי לציבור, נטו
403,371	10,245	413,616	סך הכל

מידע נוסף על סיכון נזילות וסיכון מימון

סיכון מימון

סיכון מימון נובע ממחסור במקורות מימון או עלויות גבוהות מידי לגיוס מקורות. סיכון זה מנוהל כחלק מסיכון הנזילות באמצעות מגבלות דירקטוריון והנהלה על ריכוזיות מקורות המימון, והפחתת התלות בצדדים נגדיים מהותיים.

מקורות המימון העיקריים של הבנק הינם מקורות מימון יציבים ומגוונים לטווחי זמן שונים - פיקדונות קמעונאיים ועסקיים, פיקדונות ארוכים מגופים פיננסיים, וכן הנפקות איגרות חוב וכתבי התחייבות. הבנק מייחס חשיבות רבה לפיזור מקורות המימון ופועל באופן יזום לגיוס מקורות לטווחים ארוכים, בין השאר על ידי מגוון הפיקדונות הרחב המוצע לציבור הלקוחות על ידי הבנק, פיקדונות עם מאפיינים ייחודיים המאפשרים ללקוח ליהנות מריבית גבוהה יחסית בטווח הארוך ואופציות נזילות במהלך התקופה. בשנת 2023, המשיך הבנק בפעילותו לגיון מקורות המימון והפחתת סיכון הריכוזיות. כמו כן, החשיפות לנגזרים מנוהלות באופן שוטף, בהתאם למצב החשיפה מול כל צד נגדי, מבוצעת השלמה מיידית של ביטחונות נדרשים לצד נגדי או דרישה מיידית לביטחונות מצד נגדי.

ריכוזיות של מקורות המימון

הבנק אפיון מוקדי סיכון עיקריים לטיפול בתחום הריכוזיות/מבנה המקורות. הטיפול במוקדי הסיכון מתמקד במספר מישורים ומבוצע באופן שוטף באמצעות מגבלות דירקטוריון והנהלה וכן אינדיקטורים לסיכון.

מגבלות הדירקטוריון והנהלה וכן האינדיקטורים השונים לניהול הסיכון (Key Risk Indicators) בנושא ריכוזיות מקורות המימון מנוטרות באמצעות מגוון רחב של תתי קטגוריות: גודל, סוג לקוח, מפקיד בודד, כמות לקוחות, מוצר, מטבע ואורך חיים של הפקדה ממוצעת. הוגדר "מדד על" המשקלל את כלל האינדיקטורים הקשורים לריכוזיות מקורות המימון. הניהול השוטף של מבנה המקורות, כולל התוויה של מדיניות לגיון המקורות ותקופות המימון וכן קביעת יעדים ספציפיים למדדי הסיכון. ניטור הריכוזיות מבוצע בתדירות יומית, מדווח ומנוהל באופן שוטף. מגבלות הדירקטוריון והנהלה הוגדרו כחלק מתיאבון הסיכון הכולל של הבנק. לפרטים נוספים בדבר מקורות המימון, ראה פרק התפתחויות במקורות המימון בדוח הדירקטוריון והנהלה.

סיכון תפעולי

הסיכון התפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים, מערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. הסיכון התפעולי הינו מהותי בשל קיומו בכל תחומי הפעילות ובכל יחידות הבנק. לסיכון התפעולי פוטנציאל פגיעה ברווח, בהכנסות, בהון ובמוניטין הבנק, ויש לו יחסי גומלין עם סיכונים אחרים כגון: סיכון שוק, סיכון אשראי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין וסיכונים נוספים. אירועים תפעוליים מתרחשים לעיתים שלא בשליטת הבנק, ועלולים להתפתח כתוצאה מאירועים חיצוניים, בחלקם לא צפויים, בעלי סיכון התממשות שלא ניתן להערכה מראש כגון: אסון טבע (רעידת אדמה, שיטפון), מגיפה ואירוע ביטחוני. לפיכך, ניהול יעיל של הסיכון הינו הכרחי בתהליכי ניהול סיכונים בבנק.

הסיכון התפעולי מובנה בכל המוצרים, הפעילויות, התהליכים והמערכות של הבנק. עם ההתפתחות בשווקים הגלובליים, והעלייה במורכבות הפעילות הפיננסית והתשתיות הטכנולוגיות התומכות, גברה ההבנה כי חשיפת הבנק להפסדים פוטנציאליים כתוצאה מכשלים בפעילות התפעולית השוטפת, עלולה לפגוע בפעילותו העסקית.

האירועים התפעוליים מסווגים לשבע קטגוריות סיכון בהתאם לעקרונות באזל: מעילה (הונאת הבנק בידי עובדיו), הונאה חיצונית (הונאת לקוח את הבנק), פרקטיקות עבודה ובטיחות סביבת העבודה (הפסדים הנובעים מפעולות שאינן עולות בקנה אחד עם חוקים או הסכמים בנושא עבודה), פרקטיקות הקשורות ללקוחות, מוצרים ועסקים (אי עמידה בחובות כלפי לקוח), נזק לנכסים פיסיים, ביצוע, הפצה וניהול תהליכים ושיבושים עסקיים וכשלי מערכות.

הבנק מנהל ומודד את הסיכון התפעולי גם לפי קטגוריות אלה.

מטרות ומדיניות ניהול הסיכון התפעולי

מדיניות מסגרת ניהול הסיכונים התפעוליים, מגדירה את העקרונות לפיהם הבנק מנהל את הסיכון התפעולי, מהותיות הסיכון, אופן ניהולו, תהליכי המדידה והניטור והפעולות שנוקט הבנק על מנת להפחית את הסיכון.

עקרונות המדיניות נקבעו באופן הולם את אסטרטגיית הבנק, את דרישות הרגולציה (הוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל והוראות ועדת באזל הרלוונטיות) ובהתאם לפרקטיקה המקובלת בעולם (ה-Best Practice).

המדיניות מפרטת את הממשל התאגידי ותחומי הסמכות והאחריות של קווי ההגנה השונים, ומעגנת את חשיבותה של הטמעת תרבות נאותה לניהול הסיכונים התפעוליים בבנק ובקבוצה. ניהול הסיכונים בבנק מתבצע בהתאם להוראות בנק ישראל: 350 - "ניהול סיכונים תפעוליים" ו-310 - "ניהול סיכונים", המתוות את מסגרת העבודה הכוללת לניהול סיכונים, ומסמך באזל "עקרונות לניהול הסיכון התפעולי" (מסמך מחודש אוקטובר 2014), הקובעים את הכללים הנדרשים לניהול תקין של הסיכון התפעולי.

מסגרת הטיפול של הבנק בסיכון תפעולי נסקרת מדי רבעון, במסגרת מסמך הסיכונים של הבנק. כחלק מזה, מוצג פרופיל הסיכון, קרי, רמת ההפסדים בפועל, לנוכח תיאבון הסיכון, מפת הסיכונים התפעוליים, וכן, מוצגים ומנותחים האירועים המהותיים ביותר שהתרחשו במהלך הרבעון.

מנהל הסיכון התפעולי הוא מנהל החטיבה לניהול סיכונים, שהוא גם מנהל הסיכונים הראשי של הבנק, האחראי ליישום נאות של מסגרת הטיפול בסיכון התפעולי ופועל באמצעות האגף לניהול סיכונים. מסגרת הטיפול שנקבעה כוללת גם את המסגרת הנדרשת לטיפול בסיכונים מעילות והונאות, המהוות חלק מקטיגוריות הסיכון התפעולי, על פי הנחיות בנק ישראל.

מדיניות הבנק קובעת את תיאבון הסיכון התפעולי של הבנק במספר היבטים כמותיים ואיכותיים במהלך עסקים רגיל ובתרחישי קיצון. תיאבון הסיכון נקבע בהתאם לעקרונות היסוד של התוכנית האסטרטגית הקובעים את תיאבון הסיכון הכולל של הבנק. תיאבון הסיכון הוגדר בגין ההפסדים בפועל וההפסדים הפוטנציאליים, ברמת התיק הכולל ולפי קטגוריות סיכון. מסמך המדיניות אושר בהנהלת ודירקטוריון הבנק בשנת 2023, כחלק מתהליך אישור כלל מסמכי המדיניות לניהול ובקרת הסיכונים.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

סיכון זה מנוטר באופן שוטף באמצעות מעקב אחר אירועי הכשל התפעוליים השונים.

הבנק פועל למדידה וזיהוי הסיכון התפעולי, באופן דינמי, בשני מישורים: מדידת ההפסדים וזיהוי הסיכונים על בסיס אירועי כשל שהתמשו בפועל והן בהתייחס לסיכונים שהתמשו וסיכונים פוטנציאליים בתהליך סקרי הסיכונים התפעולים, הסקרים התפעוליים מבוצעים על כלל פעילות הבנק ובהתאם לתוכנית תלת שנתית. הבנק מיישם תכנית תלת שנתית של ביצוע סקרי סיכונים תפעוליים על כלל הפעילות של הבנק. פעילות זו, הינה תהליך שוטף שפועל ליצירת מפת סיכונים, הגברת אפקטיביות ניהול הסיכונים ומזעורם, תוך כדי למידה, הערכה מחודשת של הסיכונים, לרבות כתוצאה מהתמשות אירועים.

הבנק מנטר ומתעד את כלל אירועי הכשל התפעוליים, אירועים אלו כוללים הן אירועים שנוצר בגינם הפסד והן אירועים ללא הפסד ואף אירועים בהן נוצר רווח. מדידת ההפסדים בפועל אל מול תיאבון הסיכון במצב עסקים רגיל כוללת אירועי הפסד בלבד (ללא קיזוז אירועי רווח) ולאחר התחשבות בכיסוי ביטוחי לו מומש בפועל.

הבנק מבצע סקרים לזיהוי ומיפוי סיכונים תפעוליים פוטנציאליים בחטיבות השונות בתהליך מתמשך, כאשר המיקוד הוא מיפוי והערכת הסיכונים המהותיים בכל יחידה. הבנק הגדיר, מספר אינדיקטורים לסיכון (KRI'S) שנועדו לזהות סיכונים פוטנציאליים טרם התמשותם. תוצאת הסקרים, והמלצות לביצוע (AI) נידונים, כחלק מתהליכי ההערכה העצמית, בפורומים ייעודיים להם שותפים מנהלי היחידות הנסקרות ונציגי החטיבה לניהול סיכונים.

בנוסף לסקרים אלו, מנתח הבנק אירועים חיצוניים בארץ ובעולם, אשר עשויים לספק מידע על נסיבות ונזקים פוטנציאליים בהם עלול להתמש סיכון תפעולי. ניתוחים אלו משמשים את הבנק ליישום מהלכים מתאימים על התהליכים המקבילים המתקיימים בבנק.

הבנק פועל לשיפור אפקטיביות הטיפול בסיכון המעילות וההונאות. כחלק מההלך זה הבנק נמצא בשלבי יישום של מערכת שבה מופעלים חוקים עסקיים להצפה ואיתור פעילות חריגה. הטיפול במעילות והונאות מתבצע בהתאם למסמך מדיניות מסגרת לניהול סיכונים תפעוליים ומסמך מדיניות לניהול סיכונים מעילות. מסגרת הטיפול כוללת שילוב בין מספר גורמים בבנק: הביקורת הפנימית, ניהול סיכונים, אבטחת מידע וסייבר, משאבי אנוש, יחידת האבטחה וחטיבת הטכנולוגיה.

המודל העסקי

הסיכון התפעולי בבנק מטופל באופן אקטיבי ובמטרה לתמוך בפעילות היחידות העסקיות, לשפר את התהליכים העסקיים העיקריים הכרוכים בפעילותם, ועל ידי כך, להגדיל את הערך העסקי, ולא רק למזער את ההפסדים הצפויים מהסיכון התפעולי.

עם ההתפתחות בשווקים הגלובליים, והעלייה במורכבות הפעילות הפיננסית והתשתיות הטכנולוגיות התומכות, גברה ההבנה כי חשיפת הבנק להפסדים פוטנציאליים כתוצאה מכשלים בפעילות התפעולית השוטפת, עלולה לפגוע בפעילות העסקית. אירועי הכשל התפעולי, שהתרחשו במוסדות הפיננסים הגבירו את מודעות המחוקקים והמוסדות הפיננסיים למהותיות אירועי הכשל התפעולי, לפוטנציאל הגבוה של הנזק היכול להיגרם מאירוע סיכון תפעולי, ולמאפיינים העיקריים שלהם, כאמור להלן:

- אירועים תפעוליים יכולים להתרחש בכל תחומי הפעילות ובכל יחידות הבנק.
- לסיכון התפעולי פוטנציאל פגיעה ברווח, בהכנסות, בהון ובמוניטין הבנק.
- לסיכון התפעולי יחסי גומלין עם סיכונים אחרים כגון: סיכון שוק, סיכון אשראי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין וסיכונים נוספים. כך לדוגמה, יכול אירוע של התמשות סיכון תפעולי לגרום להתמשות סיכון המוניטין, שבעקבותיו יעמוד הבנק בפני אירוע נזילות.
- לחלק מהכשלים התפעוליים יש הסתברות להתמשות נמוכה ביותר, אך פוטנציאל נזק גדול באופן יחסי.
- לסיכון התפעולי מגוון מופעים, החל מטעות אנוש, תקלת מערכת טכנולוגיות, מעילה, הונאה, מלחמה, שריפה, שוד וכדומה.
- אירועים תפעוליים מתרחשים לעיתים שלא בשליטת המוסד הפיננסי, ועלולים להתפתח כתוצאה מאירועים חיצוניים, בחלקם לא צפויים, בעלי סיכון התמשות שלא ניתן להערכה מראש כגון: אסון טבע (רעידת אדמה, שיטפון), מגיפה, אירוע ביטחוני.

במהלך שנת 2023, לא חלו אירועים תפעוליים מהותיים.

הגישה למדיניות הסיכון התפעולי וקביעת המגבלות

עקרונות היסוד של התוכנית האסטרטגית הקובעים את תיאבון הסיכון הכולל של הבנק, כוללים פריסה סניפית יעילה, חדשנות עסקית וטכנולוגית, ניהול בנקאות היברידית, יעדי פעילות תפעולית, יעילות ניהול הון ונזילות, יחד עם צמיחה באשראי מסחרי והמשך מובילות בשוק המשכנתאות, חושפים את הבנק לסיכונים תפעוליים משמעותיים. סיכונים אלו, דורשים מהלכים אקטיביים וצופי פני עתיד וזאת על מנת לנהל ולמזער את פוטנציאל הפגיעה. כאמור, הבנק פועל למדידה וזיהוי הסיכון התפעולי הגלומים בכל המוצרים, הפעילויות, התהליכים והמערכות המהותיים שלו, באופן דינמי, בשני מישורים:

- מדידת התמשות בפועל של אירועי כשל.
 - הערכת סיכונים פוטנציאל נזק בגין אירועי כשל.
- הפעילות בשני מישורים אלה הינה תהליך מתמיד שפועל להגברת אפקטיביות ניהול הסיכונים ומזעורם, תוך כדי למידה, הערכה מחודשת של הסיכונים, לרבות כתוצאה מהתמשות אירועים.

הבנק בוחן את ההון המוחזק כנגד הסיכון התפעולי בנדבך הראשון, המחושב בשיטה הסטנדרטית, אל מול מתודולוגיות מתקדמות של באזל לאמוד האם נדרשת הקצאת הון נוספת בנדבך השני, במהלך עסקים רגיל. כמו כן, הבנק מפעיל שורה של אירועי קיצון תפעוליים, אשר מופו במפת הסיכונים התפעוליים של הבנק, כאירועים בעלי נזק מהותי לבנק. הפסדים פוטנציאליים אלה מתווספים להקצאת הון הפנימית בנדבך השני, כחלק מתהליך ה-ICAPP.

המבנה והמערך הארגוני של ניהול הסיכון התפעולי

הבנק קבע מבנה ארגוני וממשל תאגידי לניהול הסיכונים התפעוליים, הכולל את הדירקטוריון, ההנהלה ושלושת קווי ההגנה. מבנה זה נתמך על ידי ועדות ופורומים ייעודיים, שמוסדו לניהול הסיכון התפעולי.

מסגרת הטיפול בסיכון התפעולי מבוססת על פעילותם של שלושת קווי ההגנה:

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

קו ההגנה הראשון: כולל את כל היחידות העסקיות והתפעוליות בבנק, באחריות לנהל את הסיכון התפעולי בהתאם לעקרונות מסמך מדיניות לניהול סיכונים תפעוליים, ובפרט, חטיבת הטכנולוגיה, המהווה את הקו הראשון לניהול סיכוני אבטחת מידע והגנת הסייבר, המשכיות עסקית, וטכנולוגיית מידע ומזרחי טפחות שרותי אבטחה, המהווה את הקו הראשון לניהול ביטחון ובטיחות.

קו ההגנה השני: החטיבה לניהול סיכונים, באמצעות האגף לניהול סיכונים, הפועל ליישום הפעילות הנדרשת לניהול וטיפול בסיכון התפעולי בכל יחידות הבנק בראייה כוללת, ובהתאם לעקרונות המדיניות, אחראי על הניטור השוטף של הסיכון התפעולי אל מול תיאבון הסיכון, ועל ריכוז הטיפול בסיכון לנוכח פעילות הקו הראשון, באמצעות מגוון תהליכים, כלים ושיטות. בנוסף, אחראי על תהליך הערכת הסיכונים בשיתוף עם היחידות העסקיות ועל קיום תהליך הסקרים ועדכון מפת הסיכונים התפעוליים, ניהול מערכת המידע המרכזית המשמשת את הבנק בנושא הסיכון התפעולי המשמשת לאיסוף אירועי כשל, ביצוע סקרים תפעוליים וניהול מעקב אחר המלצות ליישום שעלו מסקרים, אירועי כשל ותהליכי הפקת לקחים.

יחידות נוספות בקו ההגנה השני לטיפול וניהול הסיכונים התפעוליים:

- חטיבת הטכנולוגיה המהווה את הקו הראשון לניהול אבטחת מידע והגנת הסייבר, ואחריות לניהול הסיכונים התפעוליים, הנובעים מכשלי מערכות המידע, לרבות ניהול DRP, כחלק ממדיניות ההמשכיות העסקית.
- מחלקת ההדרכה, מחטיבת הון אנושי ומשאבים הפועלת לחיזוק הידע והמקצועיות, ולהפחתת הכשלים התפעוליים הנובעים מחוסר ידע ומודעות.
- יחידת אבטחת מידע והגנת הסייבר מהחטיבה לניהול סיכונים בראשות הממונה לאבטחת מידע בבנק. יחידה זו עובדת במקביל למערך הגנת הסייבר בחטיבת הטכנולוגיה ומול כל היחידות בבנק.
- אגף הנדסה ממערך תפעול בנקאי האחראי לניהול הכולל של המשכיות העסקית, קרי מוכנות הבנק השוטפת לרציפות עסקית בחירום.
- חטיבת הון אנושי ומשאבים האחראית על טיפול ברוטציה וחופשה רציפה, למזעור הסיכון התפעולי (ובפרט, סיכון מעילות והונאות).
- יחידת האבטחה של הבנק, הפועלת בחטיבת הון אנושי ומשאבים, תומכת בטיפול בסיכון התפעולי ביחידות השונות של הבנק.
- מערך ה-SOX מחטיבת מידע ודיווח כספי האחראי על אפקטיביות הבקורות והנהלים לגבי גילוי ואפקטיביות הבקורות הפנימיות של הבנק על דיווח כספי.
- החטיבה המשפטית, אחראית ליישום מסגרת הטיפול בסיכון משפטי.

קו ההגנה השלישי: הביקורת הפנימית הפועלת באופן עצמאי ובלתי תלוי, עורכת ביקורת על ניהול הסיכון התפעולי לבחינת אפקטיביות הטיפול בו, בהתאם לתוכנית העבודה הרב שנתית. מדיניות הסיכון התפעולי קובעת את תפקידיה של הביקורת הפנימית כאחראית על ביצוע ביקורת תקופתיות על תהליכי ניהול הסיכון, תחקור אירועי מעילות והונאות, השתתפות כ-"משקיפה" בוועדות ההיגוי.

להלן מוקדי הסיכון העיקריים בסיכונים התפעוליים:

המשכיות עסקית

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקן 355 בנושא ניהול המשכיות עסקית ובמהלך הרבעון הרביעי לשנת 2023, השלים את יישום תכנית העבודה לשנת 2023.

החל מפרוץ המלחמה ועקב ההכרזה על מצב מיוחד בעורף ושעת חרום ע"י הגורמים הלאומיים, הכריז הבנק על מצב חירום והפעיל את תכניות החרום שלו לתרחיש מלחמה ואת מסגרות הניהול והדיווח בחרום. הבנק משמר זמינות ורציפות השירותים החיוניים ללקוחות ככל הניתן בהתאם למגבלות השעה ופועל ליצירת חלופות מתאימות למתן השירות ומיישם דגשים והקלות במתן שירות הניתנות ע"י הפיקוח על הבנקים. הבנק הרחיב את העבודה מהבית לעובדים החיוניים וחיידך נהלים ותהליכי עבודה רלוונטיים. בנוסף, הבנק מפעיל סינף נייד לאזורי פינני אוכלוסייה, בתדירות משתנה בהתאם לצורכי המפונים ובתאום מולם.

לעניין הבקרה הקבוצתית, גם ברבעון זה, המשיך הבנק לשמור על קשר רציף מול יחידות המשכיות העסקית בקבוצה ושלוחותיו בחוץ לארץ. לאור ההכרזה על המצב המיוחד בעורף, חיזק הבנק את הקשר והמעקב הרציף אחר יישום ההנחיות וההיערכות בתרחיש מלחמה, מול החברות הבנות בקבוצה.

אבטחת מידע והגנת הסייבר

סיכון אבטחת מידע הינו סיכון הנובע מליקויים בהגנה על מערכות המחשב של הבנק והמידע הנכלל בהן. סיכון הגנת הסייבר נובע מאירוע בו מתבצעת תקיפה של מערכת המחשב על ידי או מטעם יריבים חיצוניים או פנימיים לבנק.

הוראה 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר, מתווה עקרונות לניהול נאות של סיכון הסייבר באופן המחייב הרחבה והתאמה של המסגרת לניהול סיכוני טכנולוגית המידע, בהיבט תפיסת מרחב האיום ויכולות ההגנה הנדרשות. בהתאמה, אושרה בדירקטוריון הבנק אסטרטגיית הגנת הסייבר מקיפה המתייחסת לכלל מרכיבי ההגנה הנדרשים. כמו כן, נקבעו קווי ההגנה ליישומה, מערך הגנת הסייבר בבנק מוביל ע"י מנהל אבטחת מידע והגנת הסייבר הכפוף ישירות למנהל החטיבה לניהול סיכונים ובאחריותו, בין היתר, קביעת מדיניות אבטחת המידע והגנת הסייבר בבנק, פיתוח תכנית עבודה להגנת הסייבר. בנוסף מתקיימים מספר פורומים ייעודיים ברמת הנהלה שבהם מבוצע מעקב רבעוני אחר אופן ניהול הסיכון והפחתתו וכן בקרה על נאותות המשאבים המוקצים לתחום בהתאם להערכת הסיכון והשינויים בסביבה הטכנולוגית של הבנק.

יחסי הגומלין וזרימת המידע בין המערכים הוגדרו בנהלים, והם כוללים בין היתר התייחסות לתחומי: אבטחת מידע, אבטחה פיזית, ממשל מערכות מידע, תפעול מערכות מידע, ניהול סיכונים, הונאות, ניהול כוח אדם, המשכיות עסקית, ניהול יחסי לקוחות, דוברות, וייעוץ משפטי.

יישום מדיניות אבטחת המידע והגנת הסייבר בבנק נעשה, בין היתר, באמצעות החטיבה לטכנולוגיה של מזרחי טפחות בע"מ. במסגרת זו, מיושמת תפיסת ניהול הכוללת בין היתר, עקרונות מנחים לניהול הגנת הסייבר. יישום עקרונות אלו והבטחת עדכנותם, תוך שילובם בהחלטות אסטרטגיות ובפעילות העסקית והתפעולית של הבנק, יבטיח את עקביותה ושלמותה של תפיסת ניהול הגנת הסייבר, לאורך זמן.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

מדיניות אבטחת המידע והגנת סייבר, מתבססת על העקרונות הבאים:

- מיפוי זיהוי סיכוני הסייבר.
- יישום וביסוס מערך בקרות אפקטיבי, תוך שילוב חוצה ארגון של טכנולוגיות, כוח אדם, תהליכים ונהלים.
- קביעת מנגנונים להגנה על פעילות לקוחות ועסקים במרחב המקוון, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 367.
- הגנת סייבר פרואקטיבית המיושמת באמצעות מיפוי והכרת הסיבה, חיזוי וחקר איומים, שקלול תמונת מצב עדכנית, פיתוח תהליכי תגובות, שימוש בטכניקות הטעיה, הסטה ועיכוב, יכולת עמידות והתאוששות, וביצוע תהליכי חקירה, תחקיר ומיצוי הדין.
- יישום אבטחה רב שכבתית, במספר מעגלים ודיסציפלינות (לוגית ופזית) החל מהמערך החיצוני הנגיש ללקוחות וכלה במערכות הפנימיות, שיתוף מידע ומודיעין.
- שימוש במערך ניטור, בקרה ותגובה לניהול אירועי סייבר תוך התייחסות בראייה משולבת כלל תאגידית עבור מרכיבי כוח אדם, דרכי תקשורת ונהלים.
- דיווחים תקופתיים ושוטפים על ניהולם של מכלול הסיכונים.
- ניתוח והערכה שוטפים של איומי הסייבר ותרגול מכלול הגורמים בטיפול באירועי סייבר.
- פיתוח תרחישי קיצון בתחום אבטחת המידע והסייבר.
- שיפור והגברת הבקורות בקרב הספקים של הבנק, בבחינת הקטנת הסיכון בשרשרת האספקה.

כמשלים לכך, מוסמך תחום הבנקאות המקוונת בבנק בתקן ניהול אבטחת מידע ISO 27001. תהליכי בנקאות בתקשורת בבנק כוללים יישום תהליכי אבטחת מידע, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 367 ובכלל זה מנגנוני הזדהות, אופן שליחת מידע ללקוחות וזיהוי פעולות חריגות.

רמת הסיכון במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2023 נותרה בינונית. במהלך רבעון זה, זוהו מספר ניסיונות הונאה בודדים כנגד לקוחות (באמצעות מתקפות דיוג) במסגרתם נגנבו פרטי ההזדהות שלהם לחשבון במטרה לבצע פעולות לא מורשות בחשבונותיהם. לאור מנגנוני ההגנה המופעלים בבנק, על אף ניסיונות הונאה אלו לא בוצעו פעולות לא מורשות בחשבונות הלקוחות.

הבנק ממשיך לחזק ולשפר את מנגנוני ההגנה המופעלים במערכות הבנק על מנת להמשיך ולצמצם את היכולת להונות את הלקוחות ולבצע פעולות לא מורשות בחשבונותיהם ועל מנת לשמור על רשת ומערכות הבנק ולהבטיח את זמינותם. פעולות אלו הינן חלק מתהליכי התחקור והפקת הלקחים הקיימים בבנק בהתאם להתרחבות האיומים ולצרכים המתגברים בהם הבנק נדרש לעמוד.

יצוין כי על אף התעצמות סיכון הסייבר הן בעולם והן בארץ, בין היתר בשל הרחבת השימוש בסביבות ענן, הרחבת השימוש בעבודה מרחוק ועליה בתחום התקיפות בעיקר לצרכי תקיפות כופר - הפעילות שנוקט הבנק לאורך השנים האחרונות, הותירה את רמת הסיכון בבנק ללא שינוי.

סיכון ספקים ומיקור חוץ

הבנק פועל מול מגוון רב של ספקים לצרכים עסקיים שונים. השימוש בספקים ומיקור חוץ מסייע לבנק בהשגת יעדים אסטרטגיים, השגת מומחיות, הרחבת מגוון המוצרים ושיפור השירות. התקשרות עם ספקים חושפת את הבנק לסיכונים שונים וביניהם: תפעוליים, המשכיות עסקית, דלף מידע, טכנולוגיים, ציות, משפטי, מוניטין ועוד. סיכונים אלו מנוהלים באופן שוטף בתהליכי ניהול סיכונים, תהליכי רכש, המשכיות עסקית ואבטחת מידע וסייבר. הבנק גיבש ואישר מדיניות ניהול סיכון ספקים ומיקור חוץ, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 359-A - מיקור חוץ.

סיכון טכנולוגיית המידע

במשך השנים האחרונות התרבו הסיכונים הכרוכים בניהול טכנולוגיית המידע, כפונקציה של פיתוח והטמעת טכנולוגיות חדשות והתפתחויות של סיכונים ואיומים חדשים. מסגרת ניהול טכנולוגיית המידע מטפלת בסיכונים הטכנולוגיה הקיימים במצבי שגרה, לצד סיכונים הקיימים במצבי כשל מערכתי, כגון: תקלות מערכת ובמצב חירום אחרים. כל זאת על מנת להבטיח שמירה על רצף פעילות עסקית של הבנק ולקוחותיו, וכך ניתן יהיה למזער סיכונים מוניטין וסיכונים עסקיים העלולים להתפתח במצבים אלו.

מנהלת חטיבת הטכנולוגיה היא האחראית על ניהול נכסי טכנולוגיית המידע ומסגרת הניהול מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי התואם לעקרונות שנקבעו במסמכי המדיניות לניהול ובקרת סיכונים שונים בבנק. מדיניות ניהול נכסי טכנולוגיית המידע תואמות את דרישות הפיקוח על הבנקים ובפרט את העקרונות שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין 357 - ניהול טכנולוגיית המידע, 350 - ניהול הסיכון התפעולי, 355 - ניהול המשכיות עסקית ו-361 - ניהול הגנת הסייבר.

תיאבון הסיכון מוגדר כמותית ואיכותית בתרחישי שגרה וחירום, כאשר תיאבון הסיכון של הבנק לסיכון טכנולוגיית המידע נכלל במסגרת ניהול תיאבון הסיכון של הסיכון התפעולי. תיאבון הסיכון בהיבטים הטכנולוגיים מוגדר בשורה של מדדים, לרבות רמות הסיכון במפת סיכונים טכנולוגיים ותיאבון סיכון פרטני בגורמי סיכון שונים.

הבנק מפעיל מגוון אמצעים לניטור הסיכונים והפחתתם, בין השאר באמצעות מיפוי סיכונים מתודולוגי, סט אינדיקטורים לסיכון (KRI) ומערכות התומכות בניטור והפחתת הסיכונים. יצוין, כי מוקד Security Operation Center (SOC) הפועל 24/7, אחראי על ניטור תשתיות ומערכות הבנק, ופועל לניתוח לוגים ואיתור אנומליות בזמן אמת, להתנהגות חריגה של משתמשים ומערכות ברשת, בהיבטי אבטחת מידע והגנת הסייבר. כמו כן, לבנק מוקד Network Operation Center (NOC) - הפועל אף הוא 24/7, ומשמש כגוף תפעולי להצגת תמונה אחודה של תשתיות הארגון, יכולת ניטור וחיזוי תקלות, ופועל לניתוח לוגים ואיתור אנומליות, בהיבטי הסיכונים הטכנולוגיים. בשנת 2023, הבנק המשיך הבנק לפעול לחיזוק יכולות אלה.

בשנת 2023 המשיך הבנק לפעול לחיזוק יכולות ניטור הביצועים וזמני התגובה במערכות מרכזיות שונות בכדי לאתר תקלות בשלבים מוקדמים. במסגרת זו הורחב הניטור והמעקב אחר אפליקציית הבנק וזמינות השירותים וזמני התגובה של האפליקציה מנוטרים בזמן אמת. יכולות ניטור אלו, הנעשות בעיקר באמצעות בוטים ומערכות ייעודיות, מצטרפות ליכולות דומות הקיימות ביחס לאתר האינטרנט של הבנק, לעמדות לשירות עצמי, מערכות הטלפוניה של הבנק ועוד. בשנת 2023 הבנק העמיק גם בפיתוח יכולות הניטור והבקרה של מערכות פנימיות מרכזיות, כגון CRM, אטלס ושוהם, בשיתוף עם הגורם העסקי (BPM).

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

סיכון משפטי

סיכון משפטי הוגדר במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין 350 בנושא סיכונים תפעוליים והוא כולל העדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם וכן כולל, אך אינו מוגבל, לחשיפה לקנסות או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית, כמו גם מהסדרים פרטיים. הסיכון המשפטי כולל גם סיכונים הנובעים מחשיפה משפטית בשל התנהלות הבנק עם מחזיקי העניין השונים שלו (כגון: לקוחות, ספקים וצדדים שלישיים אחרים).

בגדר הסיכון המשפטי נכללים סיכונים הנובעים מהוראות חקיקה, הוראות רגולטוריות, פסיקה של ערכאות שיפוטיות או מעין שיפוטיות והסיכונים המשפטיים הנובעים מפעילות הבנק השוטפת. מנהלת הסיכונים המשפטיים בבנק הינה היועצת המשפטית הראשית. הבנק פועל באורח מתמיד על מנת למזער במידת האפשר את הסיכונים המשפטיים הנלווים לפעילותו השוטפת וכן פועל להנחלת תרבות, הלכה למעשה, של איתור הסיכון המשפטי ומזעורו באופנים שונים.

החטיבה המשפטית של הבנק מנתחת באורח שוטף את מרכיבי הסיכון המשפטי, את גבולותיו (כפי שנובעים למשל מזהות הצד הנגדי, מאופן יצירת הבטוחות וכדומה) וכן את מאפייניו הספציפיים, תוך בחינה של רמת הסיכון והחשיפה אליו בשים לב לקווי הפעילות העסקית השונים של הבנק ובהתאמה נותנת ייעוץ משפטי שוטף לבנק, על יחידותיו השונות.

בחטיבה המשפטית של הבנק מיושמים תהליכים פנימיים המבטיחים מעקב שוטף אחר התפתחויות בחקיקה בהוראות רגולטוריות אחרות ובפסיקה, העשויות להשליך על הפעילות השוטפת של קבוצת הבנק. במסגרת זו, מנחה החטיבה המשפטית את הגורמים הרלוונטיים בבנק לעניין יישום ההשלכות הנובעות מהתפתחויות אלה. החטיבה המשפטית נותנת ייעוץ שוטף ליחידות הבנק השונות, ובכללן חלק מחברות הבת. זאת, בין היתר, על דרך מתן חוות דעת, עריכה ועדכון של מסמכים משפטיים, תמיכה בעדכון נהלים וכדומה.

בבנק נקבעו נהלים המסייעים למזעור הסיכונים המשפטיים, לרבות הסדרת הממשק בין החטיבה המשפטית לבין יחידות הבנק השונות. כמו כן, מעורבת החטיבה המשפטית במהלכי ההדרכה השונים בסניפים וביחידות המטה, במרכז ההדרכה של הבנק ובעריכת לומדות מקצועיות לצורך הנחלת ידע משפטי נדרש לפעילותו השוטפת של הבנק.

התייחסות דומה קיימת אף לגבי שלוחות הבנק בחוץ לארץ, תוך שאלו מסתייעים בשירותי עורכי דין חיצוניים מקומיים, אשר אושרו על ידי החטיבה המשפטית של הבנק. חברות הבת של הבנק ושלוחות הבנק בחוץ לארץ אימצו נהלים דומים לעניין ניהול הסיכון המשפטי ומדווחות בדיווחים מיידיים ורבעוניים למנהלת הסיכון המשפטי של הבנק אודות סיכונים משפטיים אשר אותרו אצלן.

בשנת 2023, רמת הסיכון המשפטי נותרה ברמה נמוכה-בינונית.

לפרטים בדבר הערכת מידת ההשפעה העדכנית של הסיכון המשפטי ראה טבלת מיפוי כללי של גורמי הסיכון ומידת השפעתם לעיל.

היקף והמאפיינים העיקריים של המערכות למדידת סיכונים

ככלל, מדיניות הבנק היא לנהל ולנטר את הסיכונים תוך שימוש במערכות ממוכנות ומבוקרות, עם תלות מינימלית בתהליכים ידניים ובתדירות עדכון קרובה ככל הניתן לזמן אמת.

לבנק מערכות מדידה רבות המשמשות לצורך אמידת מכלול הסיכונים המהותיים אליהם הוא חשוף, וכן מערכות מידע התומכות במעקב, דיווח וניטור הסיכונים כמפורט להלן:

- מערכת ייעודית לניהול סיכונים תפעוליים (פסת"ל - פורטל סיכונים תפעוליים) המשמשת את הבנק לאיסוף, ניטור וניתוח אירועי כשל, סקרי סיכונים ויצירת מפת סיכונים, קישור התממשות אירועים בפועל למפת הסיכונים, ניהול מעקב שוטף אחר המלצות ליישום שעלו מסקרים, אירועי כשל ותהליכי הפקת לקחים ודיווחים בגין סיכון תפעולי.
- מערכת לניטור סיכוני מעילות והונאות - המערכת מציפה התרעות על פעילות חשודה בהתבסס על חוקים עסקיים שהוגדרו במערכת.
- מערכת מוקד אבטחת המידע (SOC) - מערכות המנטרות באופן רציף את סביבות המחשוב של הבנק על כלל מרכיביה ומזהות אירועים חשודים הדורשים בחינה פרטנית.
- מערכת ניהול ובקרת הרשאות - מערכת ממוכנת לניהול ובקרת הרשאות וזהויות במערכות השונות. המערכת מיישמת תהליכים ממוכנים לניהול הרשאות העובדים במערכות השונות בהתאם לתפקידם ותוך התייחסות למחזור החיים של העובד. המערכת מאפשרת יישום בקרות עיתיות ובעת שינויים בכל הקשור להרשאות העובדים במערכות.

דיווחים להנהלה ולדירקטוריון

מדיניות הבנק קובעת את ערוצי הניהול והדיווח על הסיכון התפעולי, במטרה להבטיח ניהול הולם של הסיכון בכל המוצרים, הפעילויות, התהליכים והמערכות המהותיות של הבנק. לצורך כך, פועלים בבנק פורומים בכל הרמות, המופקדים על הטיפול בסיכון התפעולי:

- ועדת הנהלה לסיכונים תפעוליים - ועדה המשמשת ככלי ניהולי מרכזי בידי הנהלה לניהול וניטור הסיכונים התפעוליים בבנק. הועדה היא חלק מועדת הנהלה לניהול סיכונים.

- ועדת היגוי סיכונים תפעוליים - משמשת כוועדה מייעצת למנהל הסיכונים הראשי בתחום ניהול הסיכונים התפעוליים. הועדה כוללת נציגים רלוונטיים מהיחידות העסקיות ומיחידות הבקרה והביקורת, ומשקיף מהביקורת.

- פורומים לניטור סיכונים תפעוליים (פנ"סים) - פורומים ייעודיים בראשותו של מנהל הסיכונים הראשי, עם כל אחת מהחטיבות הרלוונטיות בבנק. פורומים אלה נועדו לדון בהיבטי בקרה פנימית, ובפרט, בהיבטים העולים מתוך מסגרת הטיפול בסיכון התפעולי, לרבות תוצאות סקרי הערכת סיכונים, אירועים מהותיים ותוצאות תחקירים.

לשם ניהול של הסיכון ביחידות הבנק, מונו נאמני סיכון תפעולי אשר מרביתם פועלים במסגרת הקו הראשון, ואחראים לטיפול בסיכון התפעולי ובסיכון אבטחת המידע ביחידה בה הם פועלים.

הפחתת הסיכון התפעולי

בשל מהותיות הסיכון התפעולי נוקט הבנק מגוון אמצעים להפחתת סיכון זה. האמצעי החשוב ביותר הינו הנחלת תרבות ארגונית הכוללת מודעות גבוהה לסיכון התפעולי ולהטמעת תהליכים מפחיתי סיכון. נאמני הסיכונים התפעוליים הפרושים לרוחב הבנק משמשים כדורו הארוכה של מנהל הסיכונים התפעוליים בתהליך זה.

הבנק מקיים כנסי הדרכה ייעודיים לנאמנים אלה, הכוללים בין השאר, הדרכה ייעודית לנושא ביצוע תחקיר ותהליך הפקת לקחים. שינוי בתהליכים עסקיים קיימים ו/או תהליכים חדשים שיש בהם פוטנציאל להתממשות הסיכון התפעולי עובר תהליך סדור של אישורים על ידי הגורמים העסקיים וגורמי הבקרה טרם הפעלתם באמצעות רשימת תיוג ועולים לאישור ועדת ההיגוי. בעזרת מנגנון זה נסקרים כל ההיבטים הכרוכים בשינוי, ומובטחת בחינה מקצועית של הסיכונים השורשיים ומנגנוני ההפחתה שלהם.

אחד הכלים בהם משתמש הבנק לצורך מזעור הסיכונים הוא ביצוע תחקירים להפקת לקחים, כתוצאה מאירועים פנימיים ו/או חיצוניים. המסקנות המגובשות בתהליך זה מוטמעות בתהליכי העבודה, במערכות בתכני ההדרכה ובנהלים.

הבנק גיבש מדיניות ותוכניות פעולה לשעת חירום, לגיבוי התאוששות והמשכיות עסקית במקרה של נזק פיזי לתשתיות הבנק. תוכנית זו, הנתמכת בנהלי חירום ובבעלי תפקידים קבועים מראש, מתורגלת על בסיס שנתי ומסקנות התרגולים מוטמעות בתוכנית הפעולה.

הפחתת סיכון תפעולי באמצעות ביטוח - הבנק מבטח בפוליסת ביטוח בנקאי, כנגד נזקים העלולים להיגרם במהלך פעילותו השוטפת, כתוצאה מאירועים של טעות אנוש, מעילות, הונאות וכדומה. בנוסף, רכש הבנק פוליסת ביטוח לנושאי משרה, החלה על כל נושאי המשרה בבנק ובחברות השונות בקבוצת הבנק, המעניקה כיסוי ביטוחי כנגד תביעות אישיות שיוגשו כנגד נושאי המשרה בגין פעילותם במסגרת תפקידם בחברות הקבוצה. רכישת פוליסת הביטוח לנושאי משרה כאמור, כפופה לאישור האסיפה הכללית של בעלי המניות של הבנק.

כנגד נזקי רכוש ותביעות חבות, רכש הבנק פוליסות ביטוח ספציפיות המעניקות כיסוי ביטוחי לרכוש הבנק ולחביונותיו. כמו כן, לבנק כיסוי ביטוחי בפוליסת סייבר ייעודית, המהווה רובד נוסף מעל הפוליסה הבנקאית, המשלימה את הפוליסה הבנקאית בהתייחס לפשעי מחשב. לבנק מסמך מדיניות ייעודי המסדיר את היבטי הביטוח הכרוכים במסגרת פעילותו.

הקצאת הון

הבנק מקצה הון בגין סיכון תפעולי לפי השיטה הסטנדרטית. לפי שיטה זו, הכנסות הבנק מפולחות לשמונה קווי עסקים, כנדרש על ידי בנק ישראל, כשלכל קו עסקים ניתן משקל סיכון סטנדרטי, המבטא את רמת הרגישות שלו להפסדים בגין סיכון תפעולי. הפילוח והטיפול בהקצאת ההון הנדרשת מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי המסדיר את ההיבטים הנדרשים לשם הקצאת ההון בשיטה הסטנדרטית, ובפרט, הגדרת קווי העסקים בפעילות הבנק. משקלי הסיכון נעים בטווח שבין 12% לבנקאות קמעונאית לבין 18% למיסון תאגידיים. פעילות הבנק היא ברובה קמעונאית ולפיכך מרבית נכסי הסיכון התפעולי הם בגין קו עסקים זה ומשקל הסיכון הממוצע הכולל של הבנק הוא כ-12.5%. עוד יצוין, כי בנק ישראל פרסם במהלך 2023 טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין במסגרתה מנחה על אופן איסוף אירועי הכשל התפעוליים וכן צפוי עדכון באופן חישוב דרישות ההון בגין סיכון תפעולי. הבנק נערך ליישום ההוראה.

סיכונים אחרים

סיכון ציות ורגולציה

פעילות העסקית של הבנק כפופה להוראות רגולציה. סיכון הציות (Compliance Risk) הינו הסיכון להטלת סנקציה, להפסד פיננסי מהותי או לנזק תדמיתי, אשר הבנק עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את הוראות הציות השונות.

הבנק פועל על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 308, כוללת את חובות ניהול סיכון הציות על כלל הוראות הציות, הכוללות חוקים, תקנות, הוראות רגולציה (לרבות עמדות שקבע הפיקוח על הבנקים בטיפול בפניות ציבור), נהלים פנימיים והקוד האתי, החלים על הפעילויות הבנקאיות של הבנק.

הוראות הציות כוללות גם את חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011, חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994 וחוק הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול חוקי השקעות, התשנ"ה-1995 (להלן - "חוק הייעוץ") (להלן ביחד - "דיני ניירות ערך"), וכן את חוק התחרות הכלכלית, התשמ"ח-1988. הטיפול בציות לחוקים אלה מבוצע גם במסגרת תוכניות אכיפה פנימיות של דיני ניירות ערך ודיני התחרות הכלכלית, בהתאמה.

סיכון הציות כולל בין השאר גם את נושא ההוגנות, דיני הגנת הפרטיות, הלבנת הון ומימון טרור וסיכון חוצה גבולות, כפי שיפורט להלן. תיאבון הבנק לסיכונים ציות ורגולציה, בכל הקשור לציות להוראות הדין החלות על הבנק, הוא מזערי. משכך, קבע הבנק כי ליקויים שיאותרו בציות להוראות הדין יטופלו על ידי יחידות הבנק בעדיפות עליונה. הבנק קבע תוכנית עבודה רב שנתית, הכוללת פעולות נדרשות להפחתת סיכון הציות.

מנהל סיכון הציות והרגולציה הוא מנהל החטיבה לניהול סיכונים, ה - CRO. קצין הציות הינו האחראי לניהול השוטף של הסיכון.

קו ההגנה הראשון - כולל את היחידות העסקיות האחראיות לזיהוי, להערכה, לצמצום ובקרה על סיכון הציות בתהליכים ובמערכות הנתונים לאחריותם. **קו ההגנה השני** - מנהל החטיבה לניהול סיכונים שהינו מנהל הסיכונים הראשי של הבנק (ה - CRO) משמש כממונה על האכיפה בדיני ניירות ערך ובדיני התחרות הכלכלית. בבנק קצין ציות ראשי הכפוף למנהל הסיכונים הראשי. תפקידם לסייע לדירקטוריון ולהנהלת הבנק לנהל באופן אפקטיבי את סיכון הציות. אגף הציות אחראי להטמעת תרבות ארגונית של ציות לנהלים ולדין ולפעילות הוגנת מול לקוחות של כלל היחידות בבנק, זיהוי סיכונים בתחום ההוגנות באמצעות ביצוע בקורות המבוססות סיכון על היחידות הרלוונטיות, וכן, על ידי ניתוח ממצאים המועברים אליו מיחידות נוספות.

קו ההגנה השלישי - הביקורת הפנימית מבצעת בהתאם לתוכנית רב שנתית, ביקורת בלתי תלויה על הקו הראשון ועל פונקציית הציות, לרבות בחינה של נאותות ואפקטיביות פונקציית הציות, ובחינה של היבטי הציות בפעילות הסניפים ובתהליכים המבוקרים על ידה.

הבנק פועל לקיום תוכניות אכיפה אפקטיביות בדיני ניירות ערך ובדיני התחרות הכלכלית, המותאמות לבנק ולנסיבותיו הייחודיות, כחלק ממערך ניהול הסיכונים הכולל בבנק. זאת, במטרה להבטיח את הציות לדיני ניירות ערך ודיני התחרות הכלכלית ולמנוע את הפרתם.

אגף הציות מנהל מיפוי של סיכונים הציות בתחומים השונים ופועל לצמצומם, וכן מבצע מהלכי הדרכה להטמעת מדיניות הציות בבנק. על מנת להבטיח ציות לכלל הוראות הדין, בנושאים השונים, כפי שפורטו לעיל, מקיים קצין הציות מערך בקרה הכולל תכנית בקרה מקיפה המבוססת על ניהול מוטה סיכון.

הערכת סיכון הציות מבוצעת באמצעות מתודולוגיה, המביאה לידי ביטוי את הסבירות להתממשות אירוע הפרה, את מידת הנזק הצפוי במקרה של הפרה תוך שכלול מפתחי הסיכון הקיימים בבנק כגון: איכות תהליכי עבודה ונהלים, תרבות הציות, איכות הבקרה ועוד. הבנק מנהל ועוקב אחר שינויים רבעוניים במדדים הכמותיים/איכותיים הרלבנטיים לניהול סיכונים הציות.

במסגרת יישום תוכניות הציות נעשה שימוש בכלי בקרה ממוחשבים. הבקורות הממוחשבות, הכוללות בין היתר חוקים לניטור פעילויות, דוחות חריגים ועוד, פועלות על מאגרי הנתונים של הבנק, ומפותחות באופן שוטף בהתאם לתוכנית עבודה.

במהלך 2023, סיכון הציות הכולל של הבנק נותר ללא שינוי והוא מוגדר ברמה נמוכה-בינונית. על רקע השפעות המלחמה, עלה המיקוד הניהולי בבנק בנושא ההוגנות מול הלקוחות, בדגש על חשבונות לקוחות המעורבים בלחימה או מושפעים מהשלכותיה. הבנק ממשיך ופועל במטרה לתת מענה שיאפשר את המשך מתן השירות לכלל הציבור גם בתקופה זו, בהתאם להוראת השעה נב"ת 251 בנושא התאמת הוראות בנק ישראל לתקופת המלחמה, מכתבי הפיקוח על הבנקים, והרשות לאיסור הלבנת הון. במקביל ניתן דגש על יישום תהליכי עבודה הוגנים אל מול הלקוחות בשים לב למורכבות ולרגישות הנדרשים בתקופה זו.

סיכון חוצה גבולות

סיכון חוצה גבולות (Cross Border Risk) הוא הסיכון להפסד כספי (לרבות בשל הליכים משפטיים, קנסות או סנקציות על ידי רשויות חוק או גורמים אחרים בישראל ובמדינות זרות) ולפגיעה במוניטין, הנובעים מאי עמידה של הבנק בהוראות דין שמקורן במדינות אחרות, בין הוראות המחייבות את הבנק, ובין הוראות שאינן מחייבות אך אי קיומן עלול להסב לבנק נזקים, או מפעילות בחוץ לארץ של לקוחות הבנק בניגוד להוראות דין כלשהו.

סיכון חוצה גבולות כולל גם, אך לא רק, סיכון לנזק, לרבות פגיעה במוניטין, בשל תביעות או הליכי אכיפה אחרים מצד רשויות במדינות זרות, בקשר עם דיני מס זרים החלים על לקוחות מסוימים של הבנק, חוקי איסור הלבנת הון ומימון טרור, סנקציות של גופים בינלאומיים ורשויות זרות, או דין אחר. סיכון חוצה גבולות חל גם בשלחות הבנק בחוץ לארץ.

סיכון חוצה גבולות כולל גם את הסיכון הנובע מהחובות הנגזרות מדיני מס אמריקאים, החלים על פעילות קבוצת הבנק מחוץ לארצות הברית (Foreign Account Tax Compliance Act) - FATCA, וכן QI - (Qualified Intermediary). הסיכון נובע גם מהחובות הנגזרות מהתקן שפורסם על ידי ארגון ה-OECD (OECD - Common Reporting Standard) - (CRS).

תיאבון הסיכון לסיכונים חוצי גבולות הוא אפסי. משכך, קבע הבנק כי ליקויים שיאותרו בקשר עם סיכונים חוצי גבולות יטופלו על ידי יחידות הבנק בעדיפות עליונה.

דוח סיכונים ליום 31 בדצמבר 2023

מנהל סיכון חוצה גבולות הוא מנהל החטיבה לניהול סיכונים, ה-CRO. קצין הציות הינו האחראי לניהול השוטף של הסיכון חוצה הגבולות.

סיכון חוצה גבולות מנהל בשלושה קווי הגנה:

קו ההגנה ראשון - כולל את החטיבה הקמעונאית, החטיבה העסקית, והחטיבה הפיננסית, שבאחריותן ניטור וצמצום סיכון חוצה גבולות בפעילותן עם לקוחות רלוונטיים, הפעילות הבינלאומית, האחראית על שלוחות הבנק בחוץ לארץ באמצעות יחידות ציות מקומיות בכל שלוחה.

קו ההגנה השני - אגף הציות, שבחטיבה לניהול סיכונים, שאחראי להטמעת תרבות ארגונית של ציות לנהלים ולדין, זיהוי והערכה של הסיכונים חוצי גבולות, קיום הדרכות מתאימות ולקביעת נהלים. אגף הציות נעזר לשם כך גם בחטיבה המשפטית, בחטיבת הון אנושי ומשאבים, התומכת ומלווה יישום של תהליכים ומערכות מיכון, ובחטיבת הטכנולוגיה המפתחת כלים ממוכנים לזיהוי הסיכון, לניטור ולהפחתתו.

קו ההגנה השלישי - הינו הביקורת הפנימית, המבצעת ביקורת תקופתית על ניהול סיכון חוצה גבולות.

סיכון חוצה הגבולות נותר ללא שינוי במהלך שנת 2023 והוא מוגדר נמוך-בינוני.

הבנק מיישם את הוראות החוק ליישום FATCA ויישום ה-CRS ומעביר דיווחים לרשות המס הישראלית במועד, הבנק עומד בתנאי הסכם ה-QI מול ה-IRS, אשר יבוצע במהלך שנת 2024 וידווח לרשות המס האמריקאית (IRS). גופים בינלאומיים וביניהם OFAC (ממשרד האוצר האמריקאי) והאיחוד האירופי הטילו סנקציות בינלאומיות על מדינות, גופים ויחידים. כחלק מניהול פעילות פיננסית בינלאומית ויחסים עסקיים תקינים עם בנקים קורספונדנטים, הבנק מציית לסנקציות אלה, הגם שאינו כפוף להן במישרין. במסגרת ניהול סיכון חוצה גבולות, מנטר הבנק ובדק בחינה מיוחדת, תנועות כספיות אשר אחד הצדדים להן הוא במדינה/ גוף / ישות, שלגביה קיימות סנקציות בינלאומיות.

הבנק ממשיך לקיים תהליכים לשיפור איכות ניהול הסיכונים, בין היתר, על ידי עדכון נהלים, מיכון תהליכי עבודה, הגדרת רמת סיכון חוצה גבולות בחשבונות, ביצוע בקרות קו שני, חיזוק הידע המקצועי בין היתר על ידי קיום הדרכות, פעילות תושבי חוץ בסניפים מתמחים והגדרת שגרות עבודה בתהליכים הנדרשים לביצוע הדיווחים הן במסגרת ה-FATCA והן במסגרת ה-CRS. בנוסף הבנק עוקב אחרי עדכוני רגולציה ממדינות הרלוונטיות לו ושלוחותיו אחת לרבעון ומוודא אם רלוונטיות לפעילותו, ובמידה וכן, מיישם.

סיכון הלבנת הון

סיכון הלבנת הון הינו סיכון להפסד כספי (לרבות בשל תהליכים משפטיים, קנסות או סנקציות על ידי רשויות או גורמים אחרים בישראל ובמדינות זרות) ולפגיעה במוניטין, אשר עלולים להיגרם לבנק בשל הפרת הוראות הדין השונות הקשורות בחובות המוטלות על הבנק בקשר עם הלבנת הון. הבנק מיישם על בסיס קבוצתי, בשינויים המחויבים, את מדיניותו בתחום ואת הוראות הדין, בחברות הבת שלו ושלוחותיו השונות בארץ ובחוץ לארץ.

הבנק רואה עצמו כשותף למאבק הבינלאומי בהלבנת הון ונרתם למאבק הבינלאומי בשווד ושחיתות ופועל לאיתור, ניטור ומעקב אחר פעילויות ולקוחות אשר עלולים להיות חשופים לשוחד ושחיתות. כמו כן, נמנע הבנק מלבצע פעילויות המנוגדות לתוכניות הסנקציות הבינלאומיות של מדינות וגופים בינלאומיים כדוגמת OFAC (ממשרד האוצר האמריקאי) והאיחוד האירופי.

הבנק מיישם גישה מבוססת סיכון בפתיחת חשבונות וניהולם, תוך הקצאת משאבים התואמת לרמת הסיכון של החשבון והפעילות, המתבטאת בין היתר בבקרות מוגברות והדרכות ייעודיות תואמות.

תיאבון הסיכון של הבנק בכל הקשור לסיכון הנובע מהלבנת הון הינו אפסי. משכך, קבע הבנק כי ליקויים שיאותרו בקשר עם סיכוני איסור הלבנת הון יטופלו על ידי יחידות הבנק בעדיפות עליונה.

מנהל סיכון הלבנת הון הינו מנהל החטיבה לניהול סיכונים. קצין הציות הינו האחראי לניהול השוטף של סיכון הלבנת הון.

הבנק מיישם על בסיס קבוצתי, בשינויים המחויבים, את מדיניותו בתחום ואת הוראות הדין, בחברות הבת שלו ושלוחותיו בחוץ לארץ.

הבנק מיישם גישה מבוססת סיכון בפתיחת חשבונות וניהולם, תוך הקצאת משאבים התואמת לרמת הסיכון של החשבון והפעילות, המתבטאת בין היתר בבקרות מוגברות והדרכות ייעודיות תואמות.

סיכון הלבנת הון נותר ללא שינוי במהלך שנת 2023 והוא מוגדר ברמה נמוכה-בינונית. הערכת הסיכון נובעת בין היתר, לאור המשך פעילות אינטנסיבית של הדרכה והטמעה לצד בקרות ממוקדות סיכון, טיוב מסמכים וסיווגים וכן נקטת פעולות אפקטיביות לצורך מניעת הישנות אירועים חריגים וכשלי ציות וזאת על רקע גידול בפעילות העסקית והמשך פעילות רגולטורית מוגברת הבאה לידי ביטוי, בין היתר, בפרסום הוראות חדשות בתכיפות גבוהה אליהן הבנק נערך בהתאם.

סיכון הלבנת הון מנהל בשלושה קווי הגנה:

קו ההגנה הראשון - כולל את הסניפים והיחידות העסקיות המבצעות בקרות מיידיות על פעילותם.

קו ההגנה השני - אגף הציות שבחטיבה לניהול סיכונים, האחראי על ביצוע בקרות מתאימות, על הטמעת הוראות החוק הרלוונטיות ועל ביצוע הדרכות לשיפור הידע בנושא.

קו ההגנה השלישי - הביקורת הפנימית, המבצעת ביקורת בלתי תלויה על הקו הראשון ועל פונקציית הציות, לרבות בחינה של נאותות ואפקטיביות פונקציית הציות, ובכלל זה בדיקת הבקרות בהתאם לרמה הנאמדת של הסיכון.

הבנק מיישם את הוראות הדין ומעביר באופן שוטף דיווחים רגילים ובלתי רגילים לרשות לאיסור הלבנת הון. לשם כך, בין היתר, פועלת בבנק מערכת ממוכנת לאיתור פעולות בלתי רגילות ולצורך מעקב אחר הטיפול בדיווחים אלה.

אגף הציות מנהל ועוקב אחר שינויים רבעוניים במדדים הכמותיים/איכותיים הרלבנטיים לניהול סיכוני הציות ומבצע בקרות שונות על פעילות בחשבונות שונים על פי פרופיל הסיכון שלהם, במקביל לפעילות בדיקת איכות נתונים וטיוב. כמו כן, עוסק האגף בייעוץ שוטף לסניפים ליחידות העסקיות ובהדרכות המותאמות לעובדים השונים בבנק, על פי תפקידיהם.

בנוסף, וכחלק מניהול סיכוני שוחד ושחיתות, פועל הבנק לאיתור לקוחות העלולים להיות חשופים למתן, לקבלה או לתיווך של שוחד, הן בפתיחת החשבון והן במהלך הפעילות העסקית השוטפת.

אגף הציות מעביר לבנק ישראל אחת לחצי שנה דיווח על חשיפה לסיכוני ציות בהתאם להוראת דיווח 825. בנוסף מעביר האגף דיווחים רבעוניים להנהלת הבנק, ודיווח שנתי לדירקטוריון בגין יישום המדיניות וההתייחסות למכלול הסיכונים והחשיפות של הבנק בתחום הציות. בנוסף, במקרים מיוחדים בעלי השלכה לעניין הלבנת הון קצין הציות מדווח מידיית למנהל הסיכונים הראשי, למנהל הכללי ולפיקוח על הבנקים, בהתאם לעניין.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

על רקע גידול בפעילות העסקית והמשך פעילות רגולטורית מוגברת הבאה לידי ביטוי, בין היתר, בפרסום הוראות חדשות בתכיפות גבוהה אליהן הבנק נערך בהתאם, נמשכה פעילות אינטנסיבית של הדרכה והטמעה לצד בקורות ממוקדות סיכון, טיוב מסמכים וסיווגים, וכן נקיטת פעולות אפקטיביות לצורך מניעת הישנות אירועים חריגים וכשלי ציות.

ביום 11 באוקטובר 2023 הפיצה הרשות לאיסור הלבנת הון מכתב לסקטור הפיננסי ולציבור הקורא להגביר את הערנות לניסיונות מימון טרור בצל המלחמה ומצב החירום. הבנק פועל בהתאם להנחיות ולדגשים: לזיהוי, בקרה, ניטור, איתור ודיווח לרשות לאיסור הלבנת הון באופן אפקטיבי ומידי על פעילויות הנחזות כבעלות סיכון פוטנציאלי למימון ותמיכה בטרור.

על אף העובדה שהסיכון לנושא גובר לאור המלחמה, ננקטו באגף הציות מספר פעולות וביניהן הוצאת עדכונים ליחידות העסקיות אודות הזהירות הנדרשת בימים אלה, חיזוק הבקורות המבוצעות על פעולות ולקוחות בסיכון וקיום תהליכי הדרכה ייעודיים. על כן, רמת הסיכון הכללית בנושא זה נותרה ללא שינוי.

סיכון מימון טרור

סיכון מימון טרור הינו הסיכון להפסד כספי (לרבות בשל הליכים משפטיים, קנסות או סנקציות על ידי רשויות או גורמים אחרים בישראל ובמדינות זרות) ולפגיעה במוניטין, אשר עלולים להיגרם בשל הפרת הוראות הדין השונות הקשורות בחובות המוטלות על הבנק בקשר עם מימון טרור. תיאבון הסיכון של הבנק בכל הקשור לסיכון הנובע ממימון טרור הינו אפסי. משכך, קבע הבנק כי ליקויים שיאותרו בקשר עם סיכוני מימון טרור יטופלו על ידי יחידות הבנק בעדיפות עליונה.

מנהל סיכון מימון טרור הינו מנהל החטיבה לניהול סיכונים. קצין הציות הינו האחראי לניהול השוטף של סיכון מימון טרור.

סיכון מימון טרור מנהל בשלושה קווי הגנה:

קו ההגנה הראשון - כולל את הסניפים והיחידות העסקיות המבצעות בקורות מיידיות על פעילותם.

קו ההגנה השני - אגף הציות שבחטיבה לניהול סיכונים, האחראי על ביצוע בקורות מתאימות, על הטמעת הוראות החוק הרלוונטיות ועל ביצוע הדרכות לשיפור הידע בנושא.

קו ההגנה השלישי - הביקורת הפנימית, המבצעת ביקורת בלתי תלויה על הקו הראשון ועל פונקציית הציות, לרבות בחינה של נאותות ואפקטיביות פונקציית הציות, ובכלל זה בדיקת הבקורות בהתאם לרמה הנאמדת של הסיכון.

הבנק רואה עצמו כשותף למאבק הבינלאומי במימון טרור ונרתם לניטור ומעקב אחר פעילויות הלקוחות. כמו כן, נמנע הבנק מלבצע פעילויות המנוגדות לתוכניות הסנקציות הבינלאומיות של OFAC (ממשרד האוצר האמריקאי) ושל האיחוד האירופי.

בסיכון מימון טרור הערכת הסיכון נובעת בין היתר, מהערכת הסיכונים אשר בוצעה בבנק, מהמשך ניהול ממוקד סיכון, הבא לידי ביטוי בעדכון נהלים ותהליכי העבודה, לרבות מימון תומך וייעול תהליכים, פעילות הדרכה והטמעה לצד בקורות ממוקדות סיכון בקו הראשון והשני, וכן נקיטת פעולות אפקטיביות לצורך מניעת הישנות אירועים חריגים וכשלי ציות, ולבקרה ההדוקה על הפעילות הבנקאית.

הסיכון לנושא מימון טרור גובר לאור המלחמה. בהתאם לכך הוגבר הניטור והטיפול בנושא זה ובמקביל חוזקו הבקורות המבוצעות על פעולות ולקוחות בסיכון. במהלך הרבעון הרביעי ובמסגרת ניהול שוטף של הסיכון, ובשל מלחמת חרבות ברזל והשפעתה על סיכון מימון טרור, עודכנה רמת הסיכון לנמוך-בינוני בהשוואה לסיכון נמוך שדווח בעבר. הבנק ממשיך לנהל את הסיכון באופן ממוקד.

היקף והמאפיינים העיקריים של המערכות למדידת סיכונים

ככלל, מדיניות הבנק היא לנהל ולנטר את הסיכונים תוך שימוש במערכות ממוכנות ומבוקרות, עם תלות מינימלית בתהליכים ידניים ובתדירות עדכון קרובה ככל הניתן לזמן אמת.

לבנק מערכות מדידה רבות המשמשות לצורך אמידת מכלול הסיכונים המהותיים אליהם הוא חשוף, וכן מערכות מידע התומכות במעקב, דיווח וניטור הסיכונים כמפורט להלן:

- מערכת לניהול סיכוני ציות - המערכת משמשת לניהול סיכונים, ניהול בקרות, מעקב משימות ולניהול ומעקב החלטות ותהליכים. המערכת מאפשרת להגדיר, לבצע ולעקוב אחר תהליכים באופן דינמי, ומציגה תמונת מצב עדכנית של תהליכי עבודה בכל שלב בזמן אמת, וכן את מפת סיכוני הציות של הבנק.
- מערכת מא"ה (מערכת איסור הלבנת הון) - משמשת לניטור פעולות חריגות המעלות חשש להלבנת הון ומימון טרור. המערכת, מרכזת את ניטור הפעולה, בחינתה, תחקורה, העברה לאגף הציות ובמידת הצורך, השלמת התהליך בהעברת המקרה לרשות למניעת הלבנת הון. הדיווחים המופקים מהמערכת תואמים להנחיות הדיווח החדשות של הרשות (דיווח תבנית). המערכת הוטמעה בכלל סניפי הבנק ופועלת באופן שוטף בממשק קבוע וממוכן בין סניפי הבנק לאגף הציות.

סיכון מוניטין

סיכון המוניטין מופה על ידי הבנק כסיכון מהותי, שכן, מאירועי עבר ניתן ללמוד כי פגיעה במוניטין של גוף פיננסי עשויה להביא לאובדן ערך משמעותי. סיכון המוניטין הינו סיכון עצמאי, אך יכול גם לנבוע מהתממשות סיכונים אחרים בבנק, כגון, התממשות אירוע סיכון תפעולי. כמו כן, פגיעה במוניטין הבנק יכולה לגרום להתממשות של סיכונים אחרים, ובפרט, סיכון הנזילות, במסגרתו תהיה דרישה גוברת של לקוחות למשיכת פיקדונות.

הבנק הגדיר את תיאבון הסיכון לסיכון מוניטין כתיאבון סיכון מזערי. במהלך השנים האחרונות פעל הבנק ליצירת מסגרת לטיפול בסיכון המוניטין. ראיית הבנק היא שיש לטפל בסיכון זה לפי עקרונות דומים לאלה הנהוגים בטיפול בסיכונים האחרים, כגון, סיכון האשראי או סיכון השוק, זאת למרות שסיכון זה נחשב בעייתו יותר לכמות. לכן, בדומה לסיכונים האחרים, קבע דירקטוריון הבנק מסמך מדיניות ייעודי לטיפול בסיכון מוניטין בו נקבעו העקרונות לניהול הסיכון, תיאבון הסיכון, מדידתו, והדרכים להפחתתו. בהתאם, שילב הבנק את סיכון המוניטין בתהליכי ניהול הסיכונים השוטפים שלו, כולל בתהליך לאישור מוצר או פעילות חדשים ובתהליכי ההערכה העצמית שמבצע הבנק, ויצר מסגרת למדידת הסיכון באופן שוטף. דגש רב ניתן על הקמת שרשרת דיווחים והפעילות הנדרשת בעת מצב קיצון, זאת בכדי להפחית את השפעתו של הסיכון, לו יתממש. פעילות זו דורשת זיהוי התממשות הסיכון כבר בשלבים הראשונים והופעתו, בכדי לאפשר הפעלת כלים איכותיים וכמותיים מוקדם ככל שניתן, לצורך הטיפול בסיכון. המדיניות מתייחסת לכל חברות הבת של הבנק, וקובעת את חובת הדיווח ואת דרכי הדיווח והפעולה הנדרשות מהן, בעת אירוע שהוגדר כאירוע מוניטין. תיאום שוטף מתקיים עם בנק יחב בנושא.

מנהלת סיכון המוניטין הינה מנהלת חטיבת השיווק, פרסום ופיתוח עסקים של הבנק.

סיכון המוניטין מנוהל בהתאם למדיניות בשלושה מישורים: מראש (בשגרה), בזמן אמת (מצב התראה) ובדיעבד.

כמו כן, מדיניות הבנק מגדירה את תפקידי מנהלת הסיכון וקובעת את דרכי ההתמודדות עם הסיכון בשגרה ובעת אירוע קיצון. מנהלת הסיכון עומדת בראש ועדת סיכון המוניטין, המתכנסת בשגרה אחת לרבעון, ולפי הצורך, בעת חשש להתממשות אירוע קיצון. הועדה דנה בשגרה בתוצאות הניטור השוטף של הסיכון, המתבצע, בין היתר, מתוך מקורות מידע פנימיים וחיצוניים, באמצעות סקרים ומחקרים, שיח רשת, סקירת אמצעי תקשורת, דיווחים של מנהלי סיכונים אחרים בבנק. תהליך העבודה בעת קיצון, קרי, בעת אירוע אשר עלול לגרום לפגיעה במוניטין מעוגן במנהל דיווח ופעולה ייעודי. מטרת הנהלה הינה להגדיר את אופן איתור המידע, שרשרת הדיווח, לרבות ההכרזה על אירוע מוניטין, דרכי הטיפול בעת האירוע, ואופן ההכרזה על סיומו, כולל ביצוע תחקירים ואמידות נוספות לבחינת השפעת האירוע על תדמיתו של הבנק, לאחר שהאירוע הסתיים. כמו כן, הגדיר הבנק, במסגרת תכנית ההמשכיות העסקית שלו, הקמת חמ"ל תקשורת בראשות מנהלת הסיכון, שיאפשר התמודדות בחירום עם סיכון המוניטין.

הבנק מודד בשגרה את סיכון המוניטין שלו בשוק ההון, בקרב הציבור, ובקרב הלקוחות והקהילה העסקית. מדידה זו מתבססת על מחקרים רבעוניים ייעודיים הבוחנים את עמדות הציבור (לקוחות הבנק ולקוחות בנקים אחרים), על ניטור חודשי של שיח הרשת, על מחקרי שביעות רצון בקרב לקוחות הבנק ועוד. דיווחים בגין סיכון מוניטין מועברים להנהלה ולדירקטוריון הבנק במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני, כפי שמקובל לגבי כל הסיכונים שמופו על ידי הבנק.

סיכון עסקי אסטרטגי

סיכון עסקי אסטרטגי הינו סיכון בזמן אמת או סיכון עתידי לרווחים, להון או למוניטין הבנק, שעלול לנבוע מהחלטות עסקיות שגויות, הטמעה לא נאותה של ההחלטות, או התאמה לא נאותה של הבנק לשינויים בסביבה העסקית בה הוא פועל. הבנק נערך לשינויים אלה, בין השאר, באמצעות התאמת פונקציות הייצור הבנקאית, לרבות באמצעות השקעות מוגברות בטכנולוגיה באופן שישמר את מיצובו של הבנק כבנק מתקדם ואנושי. סיכון זה מהותי ומחייב נקיטת אמצעים לניהול הסיכון, הערכה וזיהוי מקדים של אירועים העלולים למנוע את יישום האסטרטגיה.

ביום 26 באפריל 2021 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית חומש אסטרטגית, לשנים 2021 עד 2025, המבוססת על:

- מיצוב הבנק כשחקן מרכזי בבנקאות העסקית, בהתבסס על מהלכים תומכים, הכוללים הקמת פעילות של השקעות ריאליות, הובלת עסקות גדולות ומורכבות, והרחבת הפעילות הבינלאומית של הבנק בסניפים בלונדון ובארצות הברית בתחומי פעילות ממוקדים בבנקאות העסקית;
- ביסוס המובילות של קבוצת הבנק בקרב משקי בית: שמירה על המובילות בשוק המשכנתאות תוך קיום חדשנות ביחס למוצרים ותהליכים, והגברת הסינרגיה עם הפעילות המסחרית, הרחבת הפעילות בקרב אוכלוסיות ייעודיות, והקמת דסק מוצרי אשראי צרכניים ייחודיים;
- מתן שירותי בנקאות אישיים ואנושיים הנתמכים בטכנולוגיה דיגיטלית מתקדמת, הכוללים שילוב אופטימלי בין ערוצים אנושיים ודיגיטליים, ושירות אנושי על ידי בנקאי מומחה גם בדיגיטל לפי בחירת הלקוח וצרכיו, ובנוסף, הצעות ערך פרסונליות בכלל הערוצים, המותאמות לצרכי הלקוח.
- התאמת מודל ההפעלה לאתגרי העתיד ושיפור היעילות התפעולית, בין היתר באמצעות ריכוז מטה הבנק בקמפוס מרכזי בלוד, התאמת מבנה הסניף לאתגרי העתיד ואופטימיזציה של שטחי הנדל"ן, אוטומציה של התפעול הבנקאי, ויעול סביבת העבודה.
- מינוף המיזוג של בנק אגוד ליצירת סינרגיה תפעולית ועסקית ומימוש יתרונות לגודל.

התוכנית האסטרטגית מכוונת להשגת היעדים שלהלן:

- להציג בשנת 2025 תשואה של הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות על ההון העצמי הממוצע, בשיעור של כ-14%, וכן תשואה דו ספרתית עולה ויציבה לאורך כל שנות התוכנית, בהתבסס על יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון של הבנק, בשיעור המזערי שנקבע על ידי הפיקוח על הבנקים, בתוספת שולי בטחון נאותים;
- צמיחה בפעילות הבנקאית במטרה להוביל להגדלת נתחי השוק של הבנק במערכת הבנקאית בישראל;
- צמיחת ההכנסות בשיעור שנתי ממוצע של כ-8% (אם כי לא ליניארי), מול שליטה ברמת ההוצאה השנתית הממוצעת בשיעור גידול של כ-5% (שגם הוא אינו ליניארי) לאורך שנות התוכנית האסטרטגית החדשה;
- שמירה על יעילות תפעולית גבוהה ומינוף יתרונות לגודל בעקבות המיזוג עם בנק אגוד, עד כדי יחס יעילות תפעולית בשיעור הנמוך מ-50% בשנת 2025.
- במסגרת התוכנית האסטרטגית החדשה, יעקוב הדירקטוריון אחר ביצוע התוכנית, במטרה לבחון את האפשרות להגדלה של שיעור הדיבידנד מ-40% מן הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של הבנק, עד לשיעור של 50% מן הרווח הנקי, עם סיום הליך המיזוג עם בנק אגוד; זאת, בכפוף לעמידה של הבנק ביחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון, כנדרש על פי הוראות הפיקוח על הבנקים, ולשמירה על שולי ביטחון נאותים, וכן בכפוף לקבלת אישורו של המפקח על הבנקים.

הבנק פועל בהתאם לתוכנית אסטרטגית חמש שנתית לשנים 2021-2025. תוצאות הבנק לשנת 2023, מצביעות על כך שהבנק נמצא מעבר ליעדים שהוצבו בתוכנית האסטרטגית.

מנהל הסיכון עסקי אסטרטגי הוא המנהל הכללי, ובהתאם להנחייתו בוחנת ההנהלה באופן תקופתי את יישום האסטרטגיה: עורכת מעקב אחר התפתחויות של גורמים אקסוגניים אשר עלולים להשפיע על הסיכון האסטרטגי של הבנק, כולל התפתחויות רגולטוריות, כלכליות או טכנולוגיות בעלות השפעה על האסטרטגיה, ויוזמת תכניות עבודה שנתיות הנגזרות ותואמות את התוכנית האסטרטגית. בנוסף ובאופן שוטף עוקבות חטיבת מידע ודיווח כספי והחטיבה לניהול סיכונים אחר הסיכון עסקי אסטרטגי באופן בלתי תלוי, בהיבטי בקרה שונים ובעיקר: העמידה ביעדים, מיפוי זיהוי הסיכונים, מבחני מצוקה, מבחני איום וניסור פרופיל הסיכון המתמשך לנוכח תיאבון הסיכון של הבנק. מעבר למעקב הרציף אחר יישום תכניות העבודה והתאמתן לתוואי האסטרטגי, הבנק עוקב גם אחר התפתחויות של גורמים אקסוגניים אשר עלולים להשפיע על הסיכון עסקי אסטרטגי של הבנק. תכניות העבודה של חטיבות הבנק מותאמות בעת הצורך לסביבה העסקית המשתנה במטרה לעמוד ביעדים העסקיים ובתוואי האסטרטגי. הבנק ערוך למצבי חירום בצורה שתצמצם את מידת הפגיעה בתוכנית העסקית והאסטרטגית שלו, לו יתפתחו תנאי קיצון כלכליים או ביטחוניים.

כאמור לעיל, ההתפתחויות בסביבה העסקית שעלולות להשפיע על הסיכון האסטרטגי כוללות התגברות המתוחות הגיאופוליטית העולמית והמקומית והשפעתו על הפעילות הכלכלית העולמית והמקומית, השפעת האינפלציה ועליית סביבת הריבית אשר ייקרה את האשראי, ההתפתחויות הטכנולוגיות בעולם הפיננסים והשינויים בהעדפות הצרכנים, והשפעתן של הוראות רגולציה בתחומי ליבה של הפעילות הבנקאית. הבנק ערוך למצבי חירום בצורה שתצמצם את מידת הפגיעה בתוכנית העסקית והאסטרטגית שלו, לו יתפתחו תנאי קיצון כלכליים או ביטחוניים.

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

סיכוני סביבה חברה וממשל

הקבוצה משלבת היבטי ESG באסטרטגיה העסקית שלה תוך תקשורת שוטפת עם כלל מחזיקי העניין ומנהלת את הסיכונים השונים הנובעים מפעילותה בהיבטי סביבה, חברה וממשל תאגידי. במהלך שנת 2022 גובשה מדיניות קבוצתית לזיהוי, ניהול ובקרת סיכוני ESG בבנק.

הדירקטוריון מפקח על נושאי ESG באמצעות וועדותיו או במליאת הדירקטוריון, לרבות: שינויי אקלים, סיכונים סביבתיים וחברתיים במתן אשראי והשקעות, טיפול בתלונות של לקוחות, הכלה פיננסית ועוד. הדירקטוריון והוועדה לניהול סיכונים דנים בסיכוני ה-ESG של הבנק במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני. כמו כן, אחת לחצי שנה עולה לדין בוועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון מסמך דיווח סיכונים סביבתיים וסיכוני אקלים ומתקיים דיון בסיכוני ESG.

בבנק פועלת ועדת היגוי בראשות מנהלת חטיבת הון אנושי ומשאבים המורכבת ממנהלי החטיבות השונות, ותפקידה להוביל מדיניות, פעילות, בקרה ודיווח במסגרת קידום ESG בכל פעילות הבנק, לצורך ניהול מיטבי של סיכוני ה-ESG שזוהו.

בשנים האחרונות, גוברת המודעות הגלובאלית להשפעות אפשריות של שינויי האקלים על המערכות האקולוגיות, החברה והמערכת הפיננסית העולמית. השפעות אלו, בשנים הבאות, צפויות להימשך, להתעצם ולהוות אתגר מרכזי למדינות העולם. בנק מזרחי-טפחות, בהיותו שחקן מוביל במערכת הבנקאית בישראל, נערך לשינויי האקלים והמשמעויות הנובעות מהם. הבנק פועל בהתאם לדרישות בנק ישראל ומתבסס על הפרקטיקות המקובלות בעולם על מנת לבצע את ההתאמות הנדרשות באופן פעילותו במקצועיות ובאחריות, בין היתר לטובת מחזיקי העניין ולטובת יציבות הבנק והמשק הישראלי. הבנק פועל להרחיב את היערכותו לסיכונים העלולים לנבוע משינויי האקלים בהתאם לדרישות המתעדכנות ולרמת הבשלות המתפתחת של הפרקטיקות הגלובליות ושל המשק הישראלי. זאת, תוך מימוש אחריותו למתן שירות מיטבי ללקוחות הבנק.

הבנק פרסם בשנה החולפת דוח TCFD (Task Force on Climate-Related Financial Disclosures) המציג את הערכות הבנק לניהול אפקטיבי של סיכוני האקלים. הדוח נכתב בהלימה לתקן הגלובלי המקובל לדיווח בתחום זה. הדוח סוקר בהרחבה את כלל התהליכים שהתקיימו בבנק בשנתיים האחרונות לצורך היערכות להיבטי אקלים בהתאם לדרישות הרגולציה בישראל. עם תהליכים אלה נמנים, בין השאר, הקמה של פורומים ייעודיים לניהול התחום, פיתוח מנגנונים לסיווג ולהערכת סיכוני אקלים, פיתוח מנגנונים לזיהוי, ניהול, מדידה ואפחות הסיכון (מיטיגציה), וכן פיתוח מוצרים מותאמים לצורך רתימת הזדמנויות עסקיות הנובעות משינויי האקלים וההיערכות אליהם.

החל מדיווח הדו"חות הכספיים בגין הרבעון הרביעי של שנת 2020 הבנק כולל את הסיכון הסביבתי, בדגש סיכון אקלים, ברשימת הסיכונים המתפתחים. בשלב זה מוקדם להעריך את פוטנציאל ההשפעה ארוכת הטווח של סיכוני אקלים על הבנק.

בשנת 2023 מתכוון הבנק להמשיך לפתח את יכולותיו בהקשר סיכוני אקלים בשים לב להתפתחויות רגולציה הבנקאית העולמית והמקומית והתפתחויות בזירה הכלכלית והסביבתית בישראל ומחוצה לה.

ליעדים ואסטרטגיה בתחום הסביבה והאקלים ראה סיכונים סביבתיים בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

ביום 6 ביולי 2021 אישרה האסיפה הכללית של הבנק, בהמשך לאישור התוכנית האסטרטגית החדשה לבנק, לאחר קבלת אישורו של הדירקטוריון והמלצת ועדת התגמול, מדיניות תגמול לנושאי המשרה בבנק (להלן: "מדיניות התגמול לנושאי משרה"), בתוקף שלוש (3) שנים, עד ליום 31 בדצמבר 2023. מדיניות התגמול נערכה בהתאם לחוק החברות, התשנ"ט-1999, חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצרכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 ("חוק שכר בכירים"), וכן בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 301A בנושא תגמול.

בחודש יולי 2021 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול, מדיניות תגמול ל-3 שנים עד ליום 31 בדצמבר 2023, לכלל עובדי הבנק, למעט נושאי המשרה שלגביהם חלה מדיניות התגמול לנושאי משרה בבנק כאמור לעיל.

בחודש דצמבר 2023 אישרה האסיפה הכללית של הבנק, לאחר קבלת אישורו של הדירקטוריון והמלצת ועדת התגמול, מדיניות תגמול מעודכנת לנושאי המשרה בבנק (להלן: "מדיניות התגמול המעודכנת לנושאי משרה"), והיא בתוקף שלוש שנים [לשנים 2024-2026], החל מיום 1 בינואר 2024.

שם, הרכב וסמכות של הגוף המפקח על התגמול

הגוף המפקח אחר התגמול הינו ועדת התגמול של הדירקטוריון. מספר חברי הוועדה הינו 4 דירקטורים. כל הדירקטורים המכהנים בוועדה הינם דירקטורים חיצוניים, וכל הדירקטורים החיצוניים הינם חברים בוועדת התגמול (על פי חוק החברות ועל פי הוראת ניהול בנקאי תקין 301 בנושא דירקטוריון).

ועדת התגמול מגבשת וממליצה לדירקטוריון בנושאי מדיניות התגמול של נושאי המשרה ושל יתר עובדי הבנק. כמו כן, ועדת התגמול מאשרת את תנאי ההתקשרות של הבנק עם נושאי משרה בכירה בו לעניין תגמולם (לרבות ביטוח נושאי משרה, שיפוי ופטור), וכן את היעדים האישיים שיוגדרו על ידי המנהל הכללי של הבנק והערכותיו לעניין זה (ושל יושב ראש הדירקטוריון והמלצת ועדת הביקורת לגבי המבקר הפנימי, בהתאמה).

ייעוץ חיצוני בקשר לתהליכי התגמול

לצורך אישור מדיניות התגמול, הסתייעה ועדת התגמול, ביועצים מתחומים שונים: ייעוץ משפטי וייעוץ בנושא היבטי הממשל התאגידי.

התחולה של מדיניות התגמול

בהתאם למדיניות התגמול לנושאי משרה, אושרה על ידי ועדת התגמול וכן על ידי הדירקטוריון, תוכנית תגמול לנושאי המשרה.

בהתבסס על עקרונות התגמול, אשר הותוו על ידי ועדת התגמול ואומצו על ידי הדירקטוריון, כפי שבאו לידי ביטוי במדיניות התגמול המעודכנת לנושאי המשרה, אישר הדירקטוריון, לאחר המלצת ועדת התגמול, בחודש דצמבר 2023 מדיניות תגמול לכלל עובדי הבנק, למעט נושאי משרה ("מדיניות התגמול לכלל עובדי הבנק").

למדיניות התגמול לכלל עובדי הבנק תחולה קבוצתית, באופן שהיא חלה בשינויים המחויבים גם על שלוחות הבנק בחוץ לארץ ועל חברות הבת שלו, למעט בנק יבא, אשר מדיניות התגמול שלו הובאה לידיעת הבנק.

סוגי העובדים שנחשבים לנושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים

מדיניות התגמול המעודכנת לנושאי משרה מבחינה בין נושאי משרה עסקיים לבין נושאי משרה שומרי סף, אשר לגביהם נקבע, בין היתר, תגמול של "רכיב קבוע נוסף" שאינו מותנה בביצועים, וכן נקבעו מדדי ביצוע אישיים שאינם תלויים בעסקים עליהם הם מפקחים.

מדיניות התגמול לכלל עובדי הבנק, קובעת את תנאי התגמול של כל העובדים המרכזיים בבנק, המנהלים הבכירים וכן יתר המנהלים ועובדי הבנק לשנים 2024-2026.

קבוצת העובדים המרכזיים בבנק, שאינם נושאי משרה, מונה בשנת 2023 41 מנהלים, מהם 16 מנהלים בחברות בנות (למעט בנק יבא).

תכנון ומבנה של מדיניות התגמול; המאפיינים העיקריים והיעדים של מדיניות התגמול

מטרת מדיניות התגמול המעודכנת לנושאי המשרה בבנק ומדיניות התגמול לכלל עובדי הבנק הינה להבטיח שהסדרי התגמול לעובדי הבנק, ובכללם העובדים המרכזיים, יהיו עקביים עם מסגרת ניהול הסיכונים של הבנק, עם מטרותיו ארוכות הטווח, עם התוכנית האסטרטגית של הבנק וסביבת הבקרה שלו ועם ביצועי העובדים בפועל, בטווח הקצר, הבינוני והארוך. בהתאם לכך, המטרות שהיוו בסיס לגיבוש מדיניות התגמול היו יצירת מבנה תמריצים לעובדי הבנק, השומר על איוון ראוי בין רכיב התגמול הקבוע לבין רכיב התגמול המשתנה, והמקדם ניהול סיכונים מבוסס ואפקטיבי, שאינו מעודד נטילת סיכונים מעבר לתיאבון הסיכון של הבנק ומאפשר שמירה על בסיס הון איתן; התאמת תמריצי התגמול המוענקים לעובדי הבנק, לתוכנית האסטרטגית של הבנק, ליעדים ארוכי הטווח של הבנק, לתוצאות הבנק על פני זמן ולתרומתם בפועל של עובדי הבנק להשגת יעדי הבנק כאמור; התאמת תנאי ההתקשרות של הבנק עם עובדי הבנק שאינם נושאי משרה, במטרה ליצור תנאים מאוזנים שאינם מסכנים את איתנותו ויציבותו של הבנק וכן שימור הדרג הבכיר בבנק והבטחת יכולתו של הבנק, ככל הניתן, לגייס מנהלים איכותיים בעתיד, בהתחשב בשיקולים כלל ארגוניים, כגון עלויות התגמול ופערי התגמול הרצויים בין הדרגים השונים בבנק, וכן בתחרותיות השוורת בענף הבנקאות, בגודלו של הבנק, בהיקף פעילותו ובאופי עסקיו.

רכיבי התגמול של עובדי הבנק כוללים תגמול קבוע (שעיקרו שכר ונלוות) ותגמול משתנה, כמקובל בבנק, וכל הטבה, תשלום אחר או התחייבות לתשלום כאמור, הניתנים בקשר עם העסקתם בבנק.

חלקם הארי של המנהלים הבכירים בבנק, ובהם העובדים המרכזיים, מועסק על פי חוזה אישי. באשר לנושאי המשרה, כוללים תנאי הכהונה וההעסקה אף פטור ושיפוי וכן ביטוח נושאי משרה, כמקובל בבנק.

התגמול של עובדים העוסקים בסיכונים ובציות, איננו תלוי בתוצאות העסקיות של התחומים העסקיים שאת פעילותם הם מנטרים או מבקרים או שעל פעילותם הם מפקחים. תנאי הכהונה וההעסקה של קצין הציות הראשי, מובאים לאישור הדירקטוריון, לאחר אישור ועדת התגמול, כנדרש על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 301A. בנוסף, התגמול המשתנה של המנהלים הממונים על חדר העסקאות, עובדי המערך האחורי והעובדים העוסקים בניהול סיכונים, אינו תלוי בתוצאות הפעילות של חדר העסקאות ואף אינו נגזר מן התגמול של עובדי חדר העסקאות.

סיכונים

תהליכי התגמול ומדדי הביצוע (KPI) השנתיים של המנהלים הבכירים בבנק, המאוגרים על ידי מנהל הסיכונים הראשי של הבנק, כוללים התייחסות לסוגיות הקשורות לניהול סיכונים ובדגש על סיכוני ציות וצדדים להפחתתם, בתחום פעילות המנהל.

הקשר בין הביצועים לרמות התגמול; ביצועים לטווח ארוך; תגמול משתנה

התגמול המשתנה לעובדים המרכזיים ולשאר המנהלים כולל מענק כספי ותגמול הוני לטווח ארוך. התגמול המשתנה מיועד לקדם את זהות האינטרסים שבין המנהלים והעובדים המרכזיים בכללם, לבין הבנק וכן לחזק את הקשר בין ביצועי הבנק בכללותו ותרומו של העובד המרכזי להשגת הביצועים האמורים, לבין התגמול של העובד המרכזי, תוך התאמה לפרופיל הסיכון של הבנק.

התגמול המשתנה הינו תלוי יעדים וביצועים וככזה מעודד את המנהלים הבכירים והעובדים המרכזיים בכללם, ליצירת ערך כלכלי ולקידום יעדי הבנק לטווח הבינוני והארוך, תוך שמירה על מסגרת ניהול הסיכונים ותיאבון הסיכון של הבנק. לפיכך, התגמולים מותני הביצועים שיוענקו לעובדים המרכזיים מותנים בביצועי הבנק לטווח הבינוני והארוך, בהתחשב בתוכנית האסטרטגית של הבנק, אך לא יעודדו לקיחת סיכונים מעבר לתיאבון הסיכון של הבנק וישמרו על איזון הולם בין רכיבי התגמול המשתנים לבין כלל רכיבי התגמול הקבועים.

התגמול ההוני מוענק בדרך של כתבי אופציה, כמפורט במתאר הצעה לעובדים אשר אושר על ידי הדיירקטוריון ביום 26 ביולי 2021, לאחר אישור ועדת התגמול. וכן, מענק כספי קצוב אף הוא בתקרה, באופן ששוויו הכולל של התגמול המשתנה, לא יעלה על 100% מסך התגמול הקבוע של העובד המרכזי, זאת למעט בהתקיים תנאים חריגים, בהם התגמול המשתנה המירבי לא יעלה על 200 אחוזים מהתגמול הקבוע. כמו כן, קבע הדיירקטוריון הבנק כי התגמול המשתנה המירבי לנושאי משרה שהינם שומרי סף, לא יעלה על 80 אחוזים מהתגמול הקבוע וכי נושאי משרה אלה יהיו זכאים למענק נוסף בגובה שתי משכורות המהווה תגמול קבוע בהתאם למדיניות התגמול.

זכאות עובד מרכזי לתגמול משתנה מותנית בקיומם המצטבר של כל תנאי הסף הקבועים במדיניות התגמול לנושאי המשרה בהתאם למדיניות התגמול לנושאי המשרה, קרי: בכך שיחס הלימות ההון הכולל ייחס הון עצמי רוברד 1 של הבנק, על פי הדוחות הכספיים השנתיים (המאוחדים) של הבנק לאותה שנה, לא יפחתו מיחסי המינימום שנקבעו או שיקבעו לכך בהוראות בנק ישראל, ובנסיבות מיוחדות, אם שיעור התשואה יפחת מיחסי המינימום שנקבעו או שיקבעו לכך בהוראות בנק ישראל אך יתקיים תנאי הסף השני, ניתן להעניק מענק מיוחד בגובה של עד שתי משכורות.

זכאות העובדים המרכזיים והמנהלים הבכירים האחרים למענק כספי מבוססת על מדדים כמותיים, כלל חברתיים, זההים לאלה החלים לגבי נושאי המשרה: שיעור התשואה הון, תשואת מניית הבנק ביחס למדד הייחוס, יחס יעילות תפעולית והיחס הממוצע של פיקדונות הליבה. בנוסף, מבוססת זכאות המנהלים הבכירים ובכללם העובדים המרכזיים למענק כספי, על מדדים איכותיים המורכבים ממדדי ביצוע אישיים (הנקבעים מידי שנה בהתאם ליעדי הביצוע על פי תוכנית העבודה לאותה שנה), והכוללים, בין היתר, יעדים בנושא ניהול סיכונים וציות, וכן יעדים מתחום הסיכונים המטופלים על ידי, בהתאם לתחום עיסוקם, וכן שיקול דעת של הממונה. כמו כן, נקבע רף מתוך רכיב שיקול הדעת, אשר מתחת לו תישלל לחלוטין הזכאות למענק כספי שנתי לעובד המרכזי. מדדי הביצוע האישיים שנקבעו למנהלים בתחום בקרת סיכונים וציות קשורים לפיתוח ויישום מנגנוני ניטור סיכונים ופיתוח ויישום מנגנוני התראה אפקטיביים לחריגות מהגדרות שנקבעו על ידי הדיירקטוריון הבנק וההנהלה וביצוע פיקוח ובקרה על יישום הוראות החוק הנדרשות, לפי העניין. מדדי הביצוע האישיים שנקבעו למנהלים בתחום הביקורת, קשורים להיקף ואיכות הביקורות המבוצעות בתחום אחריותם ביחס לכיסוי הסיכונים העיקריים בתחום, יישום מדיניות מקצועית ברורה שתומכת במטרות הבנק והטמעת סטנדרטים מקצועיים גבוהים. מדדי הביצוע האמורים אינם תלויים באופן הביצוע של קווי העסקים ויחידות הבנק, אשר עליהם הם מפקחים או אותם מבקרים, לפי העניין.

זכאות העובדים המרכזיים לכתבי האופציה, לגבי כל אחת מן המנות השנתיות, תיקבע על בסיס ארבעת המדדים הכלל חברתיים, כמפורט לעיל (באשר לנושאי המשרה, שאינם המנהל הכללי או יושב ראש הדיירקטוריון). בהתאם למדיניות התגמול העדכנית לנושאי המשרה תיקבע זכאות נושאי המשרה לכתבי אופציה בהסתמך על המדדים הכלל חברתיים, אשר משקלם יהא עד 40% לגבי שומרי סף ועד 55% לנושאי משרה אחרים וכן על יעדי ביצוע אישיים, אשר משקלם יהא עד 60% לגבי שומרי סף ועד 45% לנושאי משרה אחרים.

הבנק קבע מדרגות ("יעד התחלתי", "יעד מטרה", "יעד מירבי"), אשר עמידה בהן תקנה זכאות לתגמול המשתנה בשיעורים שונים.

בהתאם למדיניות התגמול, ישיב עובד מרכזי, לרבות בדרך של קיזוז, תגמול משתנה שהוענק לו, אם הוענק על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים והוצגו מחדש בדוחות הכספיים (המאוחדים) של הבנק במהלך שלוש השנים שלאחר תום השנה שבגינה הוענק התשלום המשתנה, ולא יאוחר מחלוף שלוש שנים ממועד סיום העסקתו בבנק.

כמו כן, קובעת מדיניות התגמול, והניצעים לכתבי האופציה התחייבו בהתאם, כי אין ליצור הסדרי גידור פרטיים שיש בהם כדי לבטל את השפעת הרגישות לסיכון הגלומה בתגמול שיוענק להם.

לגבי מנהלים שאינם מועסקים במסגרת חוזה אישי ולגבי שאר עובדי הבנק, המענק הכספי מורכב ממענק כללי וממענק אישי, בהתאם ליחידות אליהן הם משתייכים, ובשים לב ליעדי הכנסות, ניהול סיכונים, ציות, עמידה בדרישות רגולטוריות וממצאי ביקורת פנימית, תלונות הציבור, איכות השירות ללקוחות, תרומתו האישית של העובד והערכת הממונה.

תנאי הכהונה או העסקה של עובדי הבנק, כוללים תגמול קבוע ותגמול משתנה, כמקובל בבנק, וכן תנאי פרישה וכל הטבה, תשלום אחר או התחייבות לתשלום כאמור, הניתנים בשל כהונה או העסקה כאמור.

דוח סיכונים
 ליום 31 בדצמבר 2023

להלן פירוט בגין תגמולים שהוענקו (במיליוני שקלים חדשים):

שנת 2023			
עובדים מרכזיים אחרים	נושאי משרה בכירה		
41	15	מספר העובדים	תגמול קבוע
43	29	סך תגמול קבוע	
43	29	מזה: מבוסס מזומן	
-	-	מזה: נדחה	
-	-	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים	
-	-	מזה: נדחה	
-	-	מזה: צורות אחרות	
-	-	מזה: נדחה	
41	14	מספר העובדים	תגמול משתנה
25	16	סך תגמול משתנה	
14	8	מזה: מבוסס מזומן	
1	-	מזה: נדחה	
11	8	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים	
11	8	מזה: נדחה	
-	-	מזה: צורות אחרות	
-	-	מזה: נדחה	
68	45		סך תגמול
שנת 2022			
עובדים מרכזיים אחרים	נושאי משרה בכירה		
37	14	מספר העובדים	תגמול קבוע
38	26	סך תגמול קבוע	
38	26	מזה: מבוסס מזומן	
-	-	מזה: נדחה	
-	-	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים	
-	-	מזה: נדחה	
-	-	מזה: צורות אחרות	
-	-	מזה: נדחה	
37	13	מספר העובדים	תגמול משתנה
22	13	סך תגמול משתנה	
14	7	מזה: מבוסס מזומן	
3	1	מזה: נדחה	
8	6	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים	
8	6	מזה: נדחה	
-	-	מזה: צורות אחרות	
-	-	מזה: נדחה	
60	39		סך תגמול

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

להלן פרטים על תשלומים מיוחדים (במיליוני שקלים חדשים):

תשלומים מיוחדים	בוגוסים מובטחים		מענקים בעת החתימה		תשלומי פיצויים
	מספר עובדים	סך תגמול	מספר עובדים	סך תגמול	מספר עובדים
שנת 2023					
נושאי משרה בכירה	-	-	-	-	-
עובדים מרכזיים אחרים	-	-	-	-	-
שנת 2022					
נושאי משרה בכירה	-	-	-	-	-
עובדים מרכזיים אחרים	-	-	-	-	-

להלן פרטים על תגמול נדחה (במיליוני שקלים חדשים):

תגמול נדחה ותגמול מוחזק (retained)	הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול	מזה: הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול המוחזק שחשוף להתאמות בדיעבד, מפורשות ו/או משתמעות	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות מפורשות בדיעבד	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות משתמעות בדיעבד	הסכום הכולל של התגמול הנדחה ששולם (paid out) בשנת הדיווח
נושאי משרה בכירה					
מזומן	1	1	-	-	-
מבוסס מניות	17	17	-	-	4
מכשירים מבוססי מזומן	-	-	-	-	-
אחר	2	2	-	-	-
עובדים מרכזיים אחרים					
מזומן	5	5	-	-	1
מבוסס מניות	23	23	-	-	6
מכשירים מבוססי מזומן	-	-	-	-	-
אחר	2	2	-	-	-
סך הכל	50	50	-	-	11
שנת 2022					
נושאי משרה בכירה					
מזומן	1	1	-	-	-
מבוסס מניות	15	15	-	-	3
מכשירים מבוססי מזומן	-	-	-	-	-
אחר	1	1	-	-	-
עובדים מרכזיים אחרים					
מזומן	6	6	-	-	-
מבוסס מניות	17	17	-	-	4
מכשירים מבוססי מזומן	-	-	-	-	-
אחר	1	1	-	-	-
סך הכל	41	41	-	-	8

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

תוספת א' - קשרים בין הדוחות הכספיים ובין חשיפות פיקוחיות

הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2023						
יתרות מאזניות של פריטים ש:						
לא כפופים לדרישות הון או כפופים לניכוי מבסיס ההון	כפופים למסגרת סיכון שוק	כפופים למסגרת איגוח	כפופים למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	יתרות מאזניות כפי שדווחו בדוחות הכספיים שפורסמו	
						נכסים
2	-	-	738	85,810	86,550	מזומנים ופיקדונות בבנקים
-	7,496	-	-	15,575	23,071	ניירות ערך
-	-	-	-	106	106	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
-	-	-	2,968	326,447	329,415	אשראי לציבור
(3,005)	-	-	-	(1,064)	(4,069)	הפרשה להפסדי אשראי
(3,005)	-	-	2,968	325,383	325,346	אשראי לציבור, נטו
-	-	-	-	480	480	אשראי לממשלות
-	-	-	-	242	242	השקעות בחברות כלולות
-	-	-	-	1,531	1,531	בניינים וציוד
148	-	-	-	-	148	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
-	6,066	-	6,282	-	6,282	נכסים בגין מכשירים נגזרים
-	-	-	-	4,448	4,448	נכסים אחרים
(2,855)	13,562	-	9,988	433,575	448,204	סך הנכסים
						התחייבויות
358,553	-	-	366	-	358,553	פיקדונות הציבור
3,898	-	-	673	-	4,571	פיקדונות מבנקים
71	-	-	45	-	71	פיקדונות הממשלה
-	-	-	-	-	-	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
37,070	-	-	-	-	37,070	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
-	6,123	-	7,367	-	7,367	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
11,869	-	-	-	-	11,869	התחייבויות אחרות
411,461	6,123	-	8,451	-	419,501	סך התחייבויות

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (במיליוני שקלים חדשים) - המשך:

ליום 31 בדצמבר 2022						
יתרות מאזניות של פריטים ש:						
לא כפופים לדרישות הון או כפופים לניכוי מבסיס ההון	כפופים למסגרת סיכון שוק	כפופים למסגרת איגוח	כפופים למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	יתרות מאזניות כפי שדווחו בדוחות הכספיים למסגרת סיכון אשראי	
נכסים						
(2,312)	-	-	-	96,036	93,673	מזומנים ופיקדונות בבנקים
-	2,964	-	-	12,180	15,144	ניירות ערך
-	-	-	-	315	315	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
(119)	-	-	1,917	308,558	310,356	אשראי לציבור
(2,580)	-	-	-	(300)	(2,884)	הפרשה להפסדי אשראי
(2,699)	-	-	1,917	308,258	307,472	אשראי לציבור, נטו
(10)	-	-	-	328	318	אשראי לממשלות
-	-	-	-	127	127	השקעות בחברות כלולות
-	-	-	-	1,503	1,503	בניינים וציוד
178	-	-	-	-	178	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
-	7,631	-	5,789	-	5,789	נכסים בגין מכשירים נגזרים
181	-	-	-	3,405	3,773	נכסים אחרים
(4,662)	10,595	-	7,706	422,152	428,292	סך נכסים
התחייבויות						
344,514	-	-	-	-	344,514	פיקדונות הציבור
7,045	-	-	-	-	6,994	פיקדונות מבנקים
47	-	-	-	-	47	פיקדונות הממשלה
-	-	-	-	-	-	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
33,287	-	-	-	-	33,287	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
-	7,461	-	5,214	-	5,214	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
13,184	-	-	-	-	13,368	התחייבויות אחרות
398,077	7,461	-	5,214	-	403,424	סך התחייבויות

דוח סיכונים
ליום 31 בדצמבר 2023

הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (במיליוני שקלים חדשים):

הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי (במיליוני שקלים חדשים):

מאזן פיקוחי מאוחד		
ליום 31 בדצמבר		
2022	2023	
במיליוני שקלים חדשים		
		נכסים
93,673	86,550	מזומנים ופיקדונות בבנקים
15,144	23,071	ניירות ערך
-	-	מזה: השקעות בהון של תאגידי פיננסיים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי
-	-	מזה: השקעות בהון של תאגידי פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי, שאינן עולות על סף הפחתה
15,144	23,071	מזה: ניירות ערך אחרים
315	106	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
310,356	329,415	אשראי לציבור
(2,884)	(4,069)	הפרשה להפסדי אשראי
(2,580)	(3,005)	מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2
(304)	(381)	מזה: הפרשה להפסדי אשראי שלא נכללת בהון הפיקוחי
307,472	325,346	אשראי לציבור, נטו
318	480	אשראי לממשלות
127	242	השקעות בחברות כלולות
		מזה: השקעות בהון של תאגידי פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי, שאינן עולות על סף הפחתה
3	2	מזה: השקעות בחברות כלולות אחרות
124	240	בניינים וציוד
1,503	1,531	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
178	148	מזה: מוניטין
87	87	מזה: נכסים בלתי מוחשיים אחרים
91	61	נכסים בגין מכשירים נגזרים
5,789	6,282	נכסים אחרים
3,773	4,448	מזה: נכסי מס נדחה
2,007	2,327	מזה: נכסי מס נדחה למעט אלו המיוחסים להפרשי עיתוי
-	-	מזה: התחייבות בגין מס נדחה בגין נכסים בלתי מוחשיים
-	-	מזה: נכסי מס נדחה אחרים
2,007	2,327	מזה: עודף יעודה על עתודה
-	-	מזה: נכסים אחרים נוספים
1,766	2,121	
428,292	448,204	סך כל הנכסים

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי (במיליוני שקלים חדשים) - המשך:

מאזן פיקוחי מאוחד		
ליום 31 בדצמבר		
2022	2023	
במיליוני שקלים חדשים		
344,514	358,553	התחייבויות והון
6,994	4,571	פיקדונות הציבור
47	71	פיקדונות מבנקים
-	-	פיקדונות הממשלה
33,287	37,070	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
470	272	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
5,437	5,205	מזה: כתבי התחייבות נדחים שאינם מוכרים כהון פיקוחי
5,437	5,205	מזה: כתבי התחייבות נדחים המוכרים כהון פיקוחי
-	-	מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
5,214	7,367	מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
6	14	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
13,368	11,869	מזה: בגין סיכון האשראי העצמי
-	-	התחייבויות אחרות
403,424	419,501	מזה: התחייבות בגין מס נדחה המיוחסת לפנטיה
23,780	27,461	סך כל ההתחייבויות
23,797	27,463	הון עצמי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
3,519	3,556	מזה: הון פיקוחי
20,676	24,196	מזה: הון מניות רגילות
(497)	(408)	מזה: עודפים
(38)	(54)	מזה: הפסד כולל אחר מצטבר
(457)	(356)	מזה: הפסדים בגין התאמות בגין הטבות לעובדים
-	4	מזה: רווחים שטרם מומשו מהתאמות של ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
(2)	(2)	מזה: הפסדים נטו בגין גידורי תזרים מזומנים
99	119	מזה: הפסדים נטו מהתאמות מתרגום דוחות כספיים
-	-	מזה: קרנות הון
-	-	מזה: הון מניות בכורה
-	-	מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
-	-	מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
-	-	מזה: מכשירים הוניים אחרים
-	-	מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
1,088	1,242	מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
542	567	זכויות שאינן מקנות שליטה
-	-	מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1
-	-	מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד 1 נוסף
-	-	מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד 2
546	675	מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שלא ניתן לייחס להון הפיקוחי
24,868	28,703	סך כל ההון העצמי
428,292	448,204	סך כל ההתחייבויות וההון

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2023

המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2023					סך הכל		
פריטים שחלה עליהם:				מסגרת סיכון			מסגרת סיכון
מסגרת סיכון שוק	מסגרת איגוח	מסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	מסגרת סיכון אשראי				
23,071	-	9,988	415,145	448,204	סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי		
-	-	8,451	-	419,501	סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי		
23,071	-	1,537	415,145	28,703	סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי		
-	-	-	33,509	114,340	סכומים חוץ מאזניים		
-	-	-	-	-	הבדלים הנגרמים כתוצאה מאי השפעת שווי הוגן של נגזרים ביתרת זכות		
-	-	-	-	-	הבדלים הנגרמים כתוצאה משונות בחישוב שווי הוגן של נגזרים סחירים לצורכי דרישות הון		
-	-	6,290	-	6,290	הבדלים הנגרמים מחשיפה עתידית פוטנציאלית		
-	-	-	-	-	הבדלים הנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז		
-	-	-	-	-	הבדלים הנגרמים מבטחונות משתנים במזומן בפעילות נגזרים		
-	-	-	-	-	הבדלים הנגרמים כתוצאה מהעמדת ני"ע כביטחון		
-	-	-	1,503	1,503	הבדלים הנגרמים מיתרות שאינן כפופות לדרישות הון או כפופות לניכוי מבסיס ההון		
23,198	-	-	-	23,198	סכומים בגין חשיפות שוק		
-	-	40	-	40	הבדלים אחרים		
46,269	-	16,317	450,157	593,574	סכומי חשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות		

ליום 31 בדצמבר 2022					סך הכל		
פריטים שחלה עליהם:				מסגרת סיכון			מסגרת סיכון
מסגרת סיכון שוק	מסגרת איגוח	מסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	מסגרת סיכון אשראי				
2,964	-	7,706	417,490	428,292	סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי		
-	-	5,214	-	403,424	סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי		
2,964	-	2,492	417,490	24,868	סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי		
-	-	-	29,358	98,930	סכומים חוץ מאזניים		
-	-	-	-	-	הבדלים שנגרמים כתוצאה מאי השפעת שווי הוגן של נגזרים ביתרת זכות		
-	-	290	-	290	הבדלים שנגרמים כתוצאה משונות בחישוב שווי הוגן של נגזרים סחירים לצורכי דרישות הון		
-	-	3,534	-	3,534	הבדלים שנגרמים מחשיפה עתידית פוטנציאלית		
-	-	3,183	-	3,183	הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז		
-	-	-	-	-	הבדלים הנגרמים מבטחונות משתנים במזומן בפעילות נגזרים		
-	-	-	-	-	הבדלים שנגרמים כתוצאה מהעמדת ני"ע כביטחון		
-	-	-	4,662	4,657	הבדלים הנגרמים מיתרות שאינן כפופות לדרישות הון או כפופות לניכוי מבסיס ההון		
3,134	-	-	-	3,134	סכומים בגין חשיפות שוק		
-	-	41	-	41	הבדלים אחרים		
6,098	-	14,755	451,510	542,062	סכומי חשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות		

מילון ואינדקס מונחים שנכללו בדוח הסיכונים

להלן פירוט תמציתי למונחים שנכללו בדוח הסיכונים:

מונחים המתייחסים לניהול הסיכונים בבנק ולהלימות הון

ABC	ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process - תהליך פנימי להערכת נאותות ההון הכולל של הבנק. התהליך משלב, בין היתר, קביעה של יעדי ההון, תהליכי תכנון ההון ובחינת מצב ההון במגוון תרחישי קיצון. התהליך מהווה חלק מהנדבך השני של הוראת באזל
	Back Testing - תהליך להערכת נאותות תוצאות מודל, במסגרתו נערכת השוואה בין תחזיות המודל לתוצאות בפועל.
	CRM - Credit risk mitigation - שיטות להפחתת סיכוני האשראי, כגון: ביטוח חשיפת האשראי באמצעות ערבות או פיקדון.
	HQLA - High Quality Liquid Assets - נכסים נזילים באיכות גבוהה, אשר ניתן להמירם למזומן בקלות ובמהירות, תוך הפסד ערך קטן או ללא הפסד בתרחיש קיצון.
	KPI - Key performance indicators - אינדיקטורים עיקריים למדידת ביצועים, המשמשים ככלי לגיבוש תובנות לגבי סטטוס ביצוע התהליכים לרוחב הבנק.
	VAR - מודל המשמש לאמידת החשיפה הכוללת למגוון סיכוני שוק. ערך ה-VAR (הערך בסיכון) המתקבל במודל הינו אומדן סטטיסטי להפסד המקסימלי הצפוי לבנק בשל התממשות סיכוני שוק, בתקופת זמן נתונה וברמת ביטחון סטטיסטית קבועה מראש.
	Stressed VAR - אמידת הערך בסיכון (VAR) על בסיס נתונים היסטוריים המתארים תקופת משבר רלוונטית.
	Expected Shortfall VAR - מודל האומד את ממוצע ההפסדים של מודל VAR מעבר לרמת המובהקות שנקבעה במודל VAR.
ב	באזל - באזל II / באזל III - מסגרת להערכת הלימות הון וניהול הסיכונים אשר פורסמה על ידי ועדת באזל לפיקוח על הבנקים.
ג	גישת השווי הכלכלי - EVE - Economic Value of Equity - גישת השווי הכלכלי לניתוח ואמידת השפעת שינויים בשיעורי הריבית על שוויים ההוגן של הנכסים, ההתחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות של הבנק.
ה	הגישה הסטנדרטית - גישה לחישוב ההון הנדרש בגין סיכון אשראי, שוק או תפעולי. חישוב הקצאת ההון נערך על פי נוסחה המבוססת על רכיבי הערכה פיקוחיים אשר הוגדרו על ידי המפקח על הבנקים.
	הון פיקוחי (הון כולל) - ההון הפיקוחי מורכב משני רבדים: הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף. הון רובד 2. בהתאם להגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 - מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי.
י	יחס הון מזערי - היחס מייצג את דרישות שיעורי ההון הפיקוחי המזעריים שהבנק מחויב להחזיק בהתאם לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין 201.
כ	כתבי התחייבות נדחים - כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של יתר הנושים של הבנק, למעט כתבי התחייבות אחרים מאותו סוג.
מ	מבחני מצוקה (קיצון) - כינוי למגוון שיטות שנועדו להעריך את מצבו הפיננסי של תאגיד בנקאי בתרחיש קיצון.
	מסמך הסיכונים - מסמך המציג בצורה תמציתית את פרופיל הסיכון של הבנק, על מנת לאפשר לדירקטוריון לעקוב אחר פעולות ההנהלה ולוודא שהן עולות בקנה אחד עם תיאבון הסיכון ועם מסגרת ניהול הסיכונים שאושרה על ידו. מסמך הסיכונים מדווח ומוגש לדירקטוריון בתדירות רבעונית.
נ	נדבך 2 - הנדבך השני במסגרת העבודה של באזל II המתייחס לתהליך הסקירה הפיקוחית. חלק זה מורכב מעקרונות היסוד הבאים: הבנק יערוך תהליך ICAAP, כהגדרתו לעיל. המפקח יקיים תהליך להערכת תהליך הערכת הלימות ההון על ידי הבנק, לבחינת יכולתו לבצע ניטור על יחסי ההון הפיקוחיים והעמידה בהם. הבנק מצופה לפעול מעל יחסי ההון המזעריים אשר הוגדרו.
	נדבך 3 - הנדבך השלישי במסגרת העבודה של באזל II אשר מטרתו לעודד משמעת שוק על ידי פיתוח של מערכת דרישות גילוי, שתאפשר למשתתפים בשוק להעריך את ההון, החשיפות לסיכון ותהליכי הערכת הסיכון ובהתאם לכך להעריך את הלימות ההון של הבנק.
	נכסי סיכון - מורכבים מסיכון אשראי, סיכון תפעולי וסיכון שוק המחושבים בשיטה הסטנדרטית כאמור בהוראות ניהול בנקאי תקין מס' 211-201.
ס	סיכון CVA - Credit Valuation Adjustment - הינו המרכיב בשווי הוגן של נגזר אשר מביא בחשבון את סיכון האשראי של הצד הנגדי בעסקה. סיכון CVA הוא הסיכון להפסד משערך לשווי שוק בגין סיכון צפוי של צד נגדי לנגזרים מעבר לדלפק (OTC). כלומר, הפסד בגין ירידה בשווי ההוגן של הנגזרים, בשל עלייה בסיכון האשראי של הצד הנגדי (כגון: ירידת דירוג).
	סיכון אשראי של צד נגדי - הסיכון שהצד השני לעסקה ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של תזרימי המזומנים בעסקה.
ש	שיעור המימון (LTV) - היחס בין המסגרת המאושרת בעת העמדת המסגרת לבין שווי הנכס.

מונחים המתייחסים לבנקאות ופיננסיים

א	אשראי חוץ מאזני - התקשרויות למתן אשראי וערבויות (לא כולל מכשירים נגזרים).
	איגרות חוב - נייר ערך המהווה התחייבות של המנפיק לשלם למחזיק האיגרת את הקרן שהונפקה בתוספת ריבית במועדים קבועים או בהתקיים תנאי מסויים.
ה	הסכם ISDA - הסכם המכסה עסקאות בנגזרים בין בנקים, ומאפשר צירוף וקיזוז לסכום אחד של התחייבויות נטו של אחד הצדדים בכל העסקאות ביחד, בעת התרחשות אירוע פשיטת רגל או אירוע אחר המאפשר סגירת עסקאות על פי ההסכם.
ח	חבות - אשראי מאזני ואשראי חוץ מאזני כהגדרתם בהוראה 313 לניהול בנקאי תקין. חוב בארגון מחדש - חוב בעייתי בארגון מחדש מוגדר כחוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של חייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב (הפחתה או דחייה של תשלומים במזומן שנדרשים מהחייב) או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב (בחלקו או במלואו). חוב בהשגחה מיוחדת - חוב בהשגחה מיוחדת הוא חוב שיש לו חולשות פוטנציאליות, שבגינן נדרשת תשומת לב מיוחדת של הנהלת הבנק. אם החולשות לא יטופלו, עלולה להיגרם הידרדרות בסיכויים לפירעון החוב. חוב נחות - חוב נחות הוא חוב שאינו מוגן באופן מספק על ידי ביטחונות או על ידי יכולת התשלום של החייב, וקיימת אפשרות שהבנק יספוג בגינו הפסד אם הליקויים לא יתוקנו, לרבות חוב מעל 700 אלפי שקלים חדשים שנמצא בפיגור של 60 עד 89 ימים. חוב לא צובר - חוב יסווג כחוב לא צובר כאשר תשלום הקרן או הריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם החוב מובטח היטב ונמצא בהליכי גביה. כמו כן, כל חוב שתנאיו שונו במסגרת ארגון מחדש של חוב בעייתי יסווג כחוב לא צובר, אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בגינו הפרשה להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור בהתאם לנספח להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בדבר חובות בעייתיים בהלוואות לדיור. חובות בעייתיים - חובות המסווגים באחד מהסיווגים השליליים הבאים: השגחה מיוחדת, נחות או פגום. חיתום אשראי - תהליך הכולל ניתוח והערכה של סיכון האשראי הגלום בעסקה, ואישורה בהתאם למדיניות ולנהלים, לשם העמדת האשראי
י	יתרת חוב רשומה - יתרת החוב, לרבות ריבית צבורה שהוכרה, פרמיה או ניכיון שטרם הופחתו, עמלות נדחות נטו או עלויות נדחות נטו שנזקפו ליתרת החוב וטרם הופחתו, ובינתיים סכום החוב שנמחק חשבוניתית. מכשיר פיננסי חוזה היוצר נכס פיננסי בישות אחת והתחייבות פיננסית או מכשיר הוני בישות אחרת.
מ	משך חיים ממוצע - מח"מ - אורך החיים הממוצע של איגרת חוב. נמדד בשנים באמצעות שקלול תשלומי הקרן של האיגרת והריבית עלייה לאורך חייה עד לפדיונה הסופי. משך חיים ממוצע של איגרת מבטא את רגישות המכשיר הפיננסי לשינויים בשיעורי הריבית. המח"מ מחושב כיחס בין ממוצע משוקלל של תשלומי איגרת החוב למחירה.
נ	נגזרים - מכשיר פיננסי או חוזה אשר שוויו משתנה בתגובה לשינוי במחיר נכס הבסיס (מכשיר פיננסי, נכס פיזי, מדד מחירים, דירוג אשראי או נכס בסיס אחר), דורש השקעה ראשונית קטנה או מינימלית ביחס לסוגים אחרים של חוזים, וצפוי להיות מסולק במועד עתידי.
ס	סינדיקציה - מתן הלוואה על ידי קבוצת לווים במשותף.

מונחים המתייחסים להוראות רגולטוריות

ABC	FATCA - Foreign Accounts Tax Compliance Act - חוק ה-FATCA האמריקאי - Foreign Account Tax Compliance Act קובע חובת דיווח לרשות המסים האמריקאית (ה-IRS) על חשבונות המוחזקים על ידי דמויות אמריקאיות (U.S Person) במוסדות פיננסיים זרים (מחוץ לארצות הברית).
	LCR - Liquidity coverage ratio - יחס כיסוי הנזילות - מוגדר כיחס בין הנכסים הנזילים באיכות גבוהה ובין תזרים המזומנים היוצא נטו ל-30 הימים הבאים, תחת תרחיש קיצון. היחס משמש כמדד ליכולת הבנק לעמוד בצרכי נזילותו לתקופה של חודש קדימה.

מונחים אחרים

ABC	SOX - חקיקה אמריקאית, אשר אומצה בחלקה על ידי בנק ישראל, ומטרתה להסדיר את תחומי האחריות והבקרה הפנימית על הדיווח הכספי והגילוי בארגון.
------------	--

אינדקס

מ
מגזרי פעילות, 61, 51, 31
מימון, 3, 5, 10, 24, 29, 30, 35, 42, 47, 50, 53, 55, 61, 64, 67, 68
 83, 81, 75, 74, 73, 72, 71, 70, 69

נ
נגזרים, 21, 25, 27, 29, 30, 31, 32, 40, 49, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 59
 97, 96, 95, 94, 93, 92, 91, 75, 73, 71, 65, 62, 61, 60
ניירות ערך, 1, 8, 13, 16, 20, 22, 23, 29, 30, 31, 32, 36, 41, 42, 45
 94, 93, 92, 91, 85, 81, 74, 73, 55, 53, 51, 48, 46
נכסי סיכון, 9, 23, 24, 25, 28, 45, 53, 56, 60, 96

ס
סיכון אסטרטגי, 85
סיכון אשראי, 3, 5, 20, 23, 28, 31, 33, 35, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 45
 96, 76, 75, 68, 60, 55, 52, 51, 50, 49, 48, 47, 46
סיכון חוצה גבולות, 3, 19, 81, 82
סיכון מוניטין, 3, 11, 19, 75, 84
סיכון נזילות, 3, 11, 19, 20, 52, 67, 75, 76
סיכון ציות ורגולציה, 19, 22, 81
סיכון ריבית, 3, 18, 19, 57, 60, 61, 63, 65
סיכון שוק, 3, 23, 24, 28, 52, 57, 58, 60, 75, 76, 91, 92, 95, 96
סיכון תפעולי, 3, 23, 24, 28, 52, 75, 76, 79, 80, 84, 96

ע
עמלות, 24, 33, 41, 97
ענפי משק, 3, 5, 31, 32, 37, 38, 50

ש
שווי הוגן, 5, 25, 27, 55, 56, 61, 63, 64, 94, 95, 96

ת
תגמול, 5, 13, 87, 88, 89, 90
תשואה, 11, 64, 65, 67, 85

C
Cost Income Ratio, 10

א
אשראי, 3, 11, 13, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 58, 60, 61, 70, 71, 72, 74, 75, 85, 86, 91, 92, 93, 95, 96, 97, 98, 99

ד
דיבידנד, 25, 27, 28

ה
הון, 3, 7, 8, 10, 18, 19, 21, 23, 25, 27, 28, 29, 30, 32, 36, 50, 52, 53, 57, 60, 67, 73, 76, 77, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 91, 92, 94, 95, 96
הון עצמי, 10, 18, 25, 27, 28, 85, 94, 96
הוצאות ריבית, 61
הכנסות ריבית, 5, 35, 36, 61, 62, 64
הלבנת הון, 17, 19, 81, 82, 83, 84
הלוואות לדירור, 28, 33, 35, 36, 42, 47, 73, 97
הליכים משפטיים, 35, 81, 82, 83
הפרשה להפסדי אשראי, 35, 40, 97

י
יחס המינוף, 3, 10, 28, 29, 30
יחס כיסוי נזילות, 67, 68, 69, 70, 71

כ
כתבי התחייבות נדחים, 29, 94, 96